

Fig. 2. n. 2

Suppl. pag. 11.

F, 110.

Loc
1225

1099

1
Titulus huius libri via paradisi: que si in
tuo corde scripseris: et opere compleueris
vitam eternam habebis.

¶ Et pro dictis et dicendis in isto opusculo: et procedent
est sciendum quod ego petrus licet indignus in artibus
et theologia magister motu charitatis: precibusque
multorum dominorum sociorumque meorum: qui multis in temporibus a me peti-
uerunt maximo cum desiderio se videre capitulorum sequentium decla-
ratione: quorum precibus parere volui ratione charitatis: cum chari-
tas sit fundamentum virtutum theologarum: et est amicitia quedam
qua uniant christi fideles in christo: et sic dignus dixi ampliare nomen
opusculi dictum speculum: quoniam oportet nos illud materiale
speculum videre: et in spirituali speculo videri scilicet in conscientia: quod
mediate deo et tribus candelis poterit illuminari scilicet cordis
contritione: et oris confessione: et operis satisfactio: quoniam sicut in can-
dela materiali continentur tria: ex quibus simul coniunctis resultat
vnius effectus materialis qui est lucere: ita ex tribus dictis que con-
tinentur in penitentia procedente baptismo resultabit alia claritas
dei adiutorio ut possim videre lumen divinum: ut dicit propheta in
psalmo. xxx. v. Quoniam apud te est fons vite: et in lumine tuo
videbimus lumen. Et item in psalmo. cxlij. dicit. Et illuminatio
vultus tui etc. Et de hac visione dicit theologia. tertia parte. q. lxxxiij.
Et alibi propheta in psalmo. lxxxiij. Quam dilecta tabernacula
tua domine etc. Et ibidem. Quia melior est dies vna in atrijs tuis
super milia. Et quod ordo charitatis secundum Gregorium et alios san-
ctos doctores: est primum diligere quod est supra nos. Secundum
quod nos sumus. Tertium: quod est equale nobis. Quartum: quod est in-
fra nos. Quod est supra nos. i. deus: quem tenemur et obligamur
diligere et amare sine aliquo interesse. scilicet propter se: et in se: et super
omnia: quod bonus. Quod nos sumus. i. conscientias nostras: siue animas nos-
tras. Quod est equale nobis. i. primos nostros. Quod est infra nos

tribus candelis

ordo charitatis

deus

2.

3.

id est corpora nra. Et sic super oia debem' amare ipm deum vt
 nunq dictu est z in plurib' locis qm' sicut aia dat esse corpi: ita
 z melius z efficaci' dat de' esse ipi aie. vt dicit act. xvij. **De'**
 est quo sumus viuim' z mouemur. z exo. iij. capi. **Ego sum**
 qui sum. z je. xxij. **Celsu** z terrā ego repleo. z magister. j. sen-
 tenciarū di. xxxvij. z tbo. j. pte. q. viij. per totū vbi dicit. **De'**
 est vbiqz: per essētiā: per presentia: z per potētiā. Et dicitur
 per essētiā qz dat esse oibus rebus. per presentia: qz oia sunt
 p'sentialiter ipi deo vel qz sunt presentia ipi deo z non p'terita
 vel futura. Sic ysidorus in. j. li. suaru eplaru in capi. debitor
 vbi dicit ariane irides cū audis bodie apud dñm nunq' cra-
 stinus dies nunq' sternus dies est nō succedētib' ac descēdēt-
 tib' transgīt mensis diebus: non hore mutant: nō variant
 momēta vbi dies. nec termino cōcludit neqz initio. cobartat.
Per potētiā: qz oia tā spūalia q' tpalia sunt in dei ptāte sic
 ppha in psalmo. xxxij. **Dñi** est terra z plenitudo ei' orbis ter-
 rarū zc. Qd est cōtra multos inordinate amātes: qui magis
 amāt creaturas q' creatorē: qd est horridū z tristandū: qm' pec-
 cant mortaliter: qm' amor diuini' debet preponi oi' amori: qm'
 ipse solus debet amari ppter se z in se z super oia z sine aliquo
 interesse vt dictū est: qz bonus bonitate essentiali: qm' alia bo-
 na citra ipm deū: sunt bona: bonitate p'ticipatiua: z sic dicebat
 augustin'. **Dñe deus** min' te amat: qui tecū aliqd amat. Et
 sic post deū z nras aias: magis debem' amare aias primorū
 nroz q' corpora nra. Et qz superi' dictū est de restitutiōe: nō est
 sub silēcio p'terecundū circa plura: que pro pñti se offerūt. Et
 sic ordo nri libelli erit talis pro pñti. **Primo** vtrū sacerdotes
 teneant restitutiōi de fructibus beneficiorū si cōsumpserint
 bona ecclesie cum psonis inhonestis vt cū histrionibus z me-
 retricibus vel alijs huiusmōi. **Secdo** qm' homies dicunt per-
 iuri: z quā penam incurrit periuirus: z quale remediū erit pro
 p'ciuro: z nō soluz circa tpalia: verū etiā circa spūalia. s. circa
 cōscientiā. **Tertio** aliquid dicit de voto. **Quartū** erit an tātū
 valeat vna missa pro vno. in special: quantū pro multis in ge

vbiqz
 essentia 1.
 2.
 presentia
 3.
 potētia

noto

donz:
O

libelli no tabilja

2

nerali. Quinto an sacerdos vel religiosus qui promissit alicui
 triginta missas vel plures: dicere tenet tantas quantas pro-
 missit: vel satisfaciat cum vna pro pluribus missis sine co-
 peccet mortaliter et obliget ad restitutionem: si non dixerit quan-
 tas promissit. **Sexto** vtrum aduocati fouetes iustam causam
 possint vendere iustum patrocinium: et quantum cum bona consci-
 entia. **Septimo** qui dicantur boni aduocati. **Octauo** qui dicantur
 mali aduocati. **Nono** vtrum mali aduocati obligent ad
 restitutionem. s. prestandum clientulis suis patrocinium, per maliciam
 vel per ignorantiam. **Decimum** est notandum: quoniam aliquid dicitur
 de gaudijs bonorum. **Undecimum** est sciendum quod aliquid
 dicitur de penis malorum. **Duodecimum** de demonibus aut
 scilicet demones possunt illabi corpora humana. i. intrare.
Terciumdecimum an sint credenda illa que dicunt spiritus. s. ego
 sum anima istius vel illius: vel ego sum anima talis patris
 mei: vel filij mei: et sic de similibus. **Quartumdecimum** an demo-
 nes possunt torquere hominem. **Quintumdecimum** quare deo per-
 mittit homines torqueri. **Decimusextum** an sit conueniens: quod
 christus faceret miracula. **Decimuseptimum** quid sit conscientia.
Decimuoctauum aliquid dicitur de domina nostra: in eius lau-
 dem et deuotionem. **Decimunonum** aliquid dicitur de sepultura
 et ad quid sepulture fuerint introducte. **Vigessimo** an ce-
 teris paribus plus peccet fidelis quam infidelis. **Vigessimumprimum**
 que differentia est assignanda inter mandatum et preceptum
Vigessimusecundum vtrum parrochiani diebus dominicis vel
 diebus festis vel alijs festis precipuis et sollempnibus. possint
 dimittere proprium sacerdotem parrochianum propter verbum do-
 mini. **Vigessimutertium** vtrum episcopi de diocesibus possint
 compellere parrochianos per sententiam excommunicationis vel
 per aliquam aliam censuram ut dimittant parrochiani auditionem
 verbi dei. quod communiter predicat in monasterijs et diebus festi-
 uis presertim saluaticenitatis fidelis propter quod viri religiosi
 debent multum reuereri. **Vigessimuartum** dicitur aliquid de ordine
 dominica. **Vigessimumquintum** dicitur de septem petitionibus que in ipsa oratione

dñica continent. xxiiij. **U**trū hoies aliqui portent a demonib⁹
per diuersa loca. xxv. **U**trū mulieres que per noctē discurrūt
per diuersa loca an sit verū vel falsū. xxvj. an sacerdotes debe
ant accedere ad altare cū baculo vellato capite. xxvij. dicit de
defectib⁹ corporalib⁹ hoies q inducūt irregularitatē ne possint
pmoueri ad sacros ordines vt gibus vel ali⁹ huiusmōi defect⁹
xxviii: qui sūt casus papales z qui episcopales. xxviii. que sunt
illa que sacerdotes debēt dicere alte z que vasse. xxix. qui sacer
dotes dicunt publici cōcubinari: z qui nō. xxx. quādo homies
obligant ieiunio: z quādo nō. **E**t qñ clerici possunt celebrare
z qñ nō timētes an sint ieiuni an nō. xxxi. qd ē simonia. xxxij.
quid intelligem⁹ aliq̄liter per vnaquāqz lram istius dictionis
cleric⁹. xxxiiij. quādo virginitas depdit in hōie. xxxiiij. quid ē
heretic⁹. z quid est heresis. xxxv. vtrū clerici z religiosi vel stu
dentes teneant solucere pedagia z gauellas. xxxvj. quid ē vsu
ra. xxxvij. de sortib⁹. xxxviii. de bonis z malis iudicib⁹. xxxix.
de obediētia z de adulatione. xl. q hoies debēt facere primo
in suis operationib⁹ qd est in cor̄ ptate. xli. q oia dubia debe
mus in meliozē partē interpretari. xlii. que sūt pctā que con
tinue clamāt corā deo. xliij. quō mors est triplex: z vita triplex
xliiij. de aliquib⁹ dictionib⁹ dicef. s. solū z tm̄ z alijs huiusmōi.
xlv. q̄liter intelligat ille canon plane si qs suadēte. xvij. q. iij.
xlvj. q nullus debet furari officii alteri⁹. xlvij. quādo dicunt
dies ieiuniorū decima pars anni. xlvij. dicef. de mundi etati
bus. xlix. dicef aliqd de morte. l. de septē vicis capitalib⁹. li.
de humilitate. liij. de pater noster. liij. de simbolo. s. credo in
deū. z etiā h dicef qd si vult euge. liiij. dicit quō irregularitas
incurrit qñqz rōne ignorātie z spedit fructus cōsequēdos. lv.
de bello qñ sit iustū. lvi. qñ cōmittit simonia. lvij. de cōfessioe
valde singulari pro quocūqz in pticulari. s. qualiter debeat cō
fiteri pctā sua: z est dñi thome. z ē alia beati augustini. **Q**uā
tū ad primū dicenduz q scdm iura canonica q sic sicut alibi
dictum est. vt in capitulo pmo di. xliiij. vbi dicit. **S**acerdos

de bonis ecclesie tibi permiffus est vivere sed nō vt luxurieris
 sic archidiacon⁹ in capitulo statutū de reſcriptis li. vj. ſic etiā
 dñicus in dicta. di. 2. capi. xliij. in principio. ſic etiā dñicus in
 capi. pñti de officio ordinarij li. vj. ſic etiā. Jo. de ligna. in cle
 mentina gfe de reſcriptis ſic etiā abbas in capi. finali de pe
 culio clericoꝝ etiā de pꝑrio pꝑrimonio: ſic etiā abbas in rubri
 ca de teſtamētis. ſic etiā abbas in capi. cū ſup electione de cā
 poſſeſſionis 2 pꝑietatis. ſic etiā henricus ſcrutatoꝝ veritatis
 in rubrica de clericis nō reſdētib⁹: 2 ſic dic q̄ videt q̄ ſit peri
 culolum clericari. Sed tu dic q̄ clericus poteſt ſoluere de bo
 nis ecclesie pro ſe 2 etiā pro ſuis 2 ſua familia ſic i capi. ex pre
 ſentiū de pignorb⁹ extra. Et ſic ſi debitū non ſit cōtractū pro
 pſona clericorū vel pro ſuis tale debitū non poteſt ſolui de bo
 nis eccleſie: ſed de bonis pꝑrimonialib⁹. ^{nd q̄ pꝑrimoniū nullo}
 q̄ pꝑrimoniū nullo modo eſt ampliādū: nec poteſt ampliari de ^{apliādu}
 bonis eccleſie vt pro vinea emenda vel domo: vel fundo: qm̄ in
 his caſibus vel ſilib⁹ ſi ſacerdos faceret peccaret mortaliter
 2 teneret ad reſtitutionē. Sed pro ampliori declaratione ſci
 endū q̄ bonorū clericorū: alia veniunt intuitu pſone: 2 alia ve
 niunt intuitu eccleſie. Et ſic illa que veniunt intuitu pſone di
 cuntur bona pꝑrimonialia vel cōparant bonis pꝑrimonialib⁹.
 2 de talibus poſſūt ſacerdotes teſtari: nō aut̄ de illis que veni
 unt intuitu eccleſie: qm̄ de talib⁹ nullo mō ſacerdotes poſſunt
 teſtari: cū debeant talia bona eccleſie vel pauperib⁹: ſic in ca.
 cum eſſet de teſtamētis. Et ſic dic q̄ excepto pro pſona clerci
 2 ſua familia oēs fructus eccleſie debent pauperib⁹: qm̄ roma
 nus pontifex poſt xpm̄. 2 oēs eccleſiaſtici: ſunt patres pauperū
 vt oia iura pꝑclamant tam in ſpūalib⁹ q̄ in tꝑalibus: qm̄ ſicut
 pꝑres carnales obligant filijs carnalibus: ſic obligant omnes
 eccleſiaſtici pauperib⁹: cuz dicant eorū pꝑres. Sed pro ſtama
 teria vide tho. ſcda ſcde. q. clxxxv. per totū. Et etiā vide eſm
 anilenſem vbi ſup: ſup: a matheū. q. lxxiij. vbt dicit recitando
 dicta alioꝝ circa dictā q̄ſtionē. ſ. an clericiteneant oia q̄ ſibi ſu
 perfluſe in elemofynas largiri: 2 dicit q̄ aliqui dicūt q̄ ſic: 2 q̄

*c̄ ex preſenti
extra:*

*nd q̄ pꝑrimoniū nullo
apliādu*

notabi ha t

*c̄ cū eſſet de
mētis:*

patres pauper

mortaliter peccat in nō largiēdo: qz luce. iij. dicit sup illo ver-
 bo: qui habet duas tunicas det vnā nō habētū dicit glo. de du-
 abus tunicis diuidendis dat pceptū q si vna diuidat nemo
 vestit dimidia tunica z nudus remaneret q accipit z qui dedit
 sed per largitionē tunice vnius intelligunt eorū que supfluit
 ad necessitatē vite vt pz in eadē glo. g dare supflua sacerdoti-
 bus z religiosis est sub pcepto: z p cōsequēs q nō dat illa pec-
 cat mortaliter: qd a foriori erit in clericis vt dicitū est sup. Itē
 pceptū magis obligat q cōsiliū: dare astit oīa q quis possidet
 est cōsiliū isra. xix. z tū obligat hō ad hoc. s. cū videat altez in
 casu extreme necessitatis z nō pōt liberare eū a morte nisi det
 oīa q possidet vt innuit. lxxxvj. di. in. c. nō satis: igf tenebit a
 foriori dare supflua pauperib' z sic nō dādo peccabit mortali-
 tē. Itē quicūqz cōsumit qd alterius est tenet ad restitutionē. bo-
 na aut clericoz: pauperū sūt. vt innuit in glo. Jeronymi sup
 micheā z. xvj. q. j. in. c. qm: igf si cleric' cōsumat inutiliter bo-
 na ecclesiastica: tenebit pauperib' restituere si haberit aliunde
 vnde restituat. Itē qui se facit ipotentē ad faciendū id qd fa-
 cere tenet peccat mortaliter: sed clerici tenent subuenire pau-
 perib' z faciēdo spensas supfluas non possunt pauperib' sub-
 uenire: ergo peccāt mortaliter spendēdo supflue. videndū
q ad vidēdū qd liceat clerico spēdere: z qd dare teneat in ele-
mosynā: dicendū q cleric' potest habere bona patrimonialia
vel alias vnde cūqz licite acquisita z potest hēre bona ecclesie
vel obtentu ecclesie acquisita: de primis bonis dicendū q cle-
ricus habet ptatē liberā z plenā in illis qz est verus z plenus
dñs illorū: sicut laicus bonoz suoz z quātū ad hoc licitū est. s.
clerico vti rebus suis sicut voluerit: z ex hac pte nullum pctm
est: potest tñ accidere peccatū ex inordinato modo vel fine vtē
di de fine: vt si clericus ad luxuriandū dissipasset bona sua: dā-
do illa meretricibus vel histrionibus ad laudem humanam:
z ppter delectationē ludorū suoz: nam talibus donare pctm
est z etiā laicis hoc nō licet alicui taliū donare ex hac causa. vt
ait augustinus sup iobānē z. lxxxvj. di. capi. donare. z capi.

13

ta q clericus
 ne tñ ad resti-
 trone

nota

Qui venatorib⁹. de modo patet. vt si sup̄abundantiā vel defectū bona sua distribuat: nā distributio bonorū ptinet ad virtutem libertatis ethicoꝝ. iiii. Cōsistit tñ oīs virtus in medio z corūpit per superabundantiā z defectuz ethicoꝝ. ij. Et ideo dando magis q̄ oportet: vel expēdendo magis q̄ decet peccatū est etiā per defectū est peccatū vt si nō croget quantū tenet vel non expendit in rebus in q̄bus tenetur: z istis modis etiā laycus peccat expēdēdo bona patrimonialia vel acquisita pprijs laborib⁹: q̄ nulla res est in qua liceat homini agere cōtra virtutē: z ideo cū sp̄endere bona que possident ad virtutem quādā pertineat quicūq; expēdēdo egerit contra illam virtutem peccat: verū est tñ q̄ clericus magis peccat etiam expēdēdo pprium patrimoniu in debite q̄ laycus: cum clerici teneant esse in maiori gradu virtutis q̄ laycus: vt dictum est superius. Si aut̄ sunt bona ecclesie: dicit sanctus thomas. q̄ clerici nō sunt dñi bonoz ecclesiasticoz: sed dispēsatores iuxta illud. j. corinthioꝝ. iiii. Dispensatio michi tradita est: pertinet aut̄ ad dispensatores: vt fideliter distribuatur ea que ei⁹ dispensatione committunt. j. corinthioꝝ. iiii. vbi dicit. Uic iā queritur inter dispēsatores: vt fidelis quis inueniat? In his potest peccatū dupliciter cōtingere. Uno modo ex cōditione rei ecclesie. s. dum vsurpat sibi quasi rem ppriam: z in vsus suos cōuertit: id q̄ esset alijs erogandū. Alio modo ex inordinato vsu eorum que in partem suam cedunt sicut etiam dictum est supra de bonis patrimonialib⁹. Est aut̄ verum q̄ dispensatio istorum bonorum: committitur fidei dispensatoꝝ: vt si dispensatores bona fide dispensent bona ecclesiastica: vt dictum est prima corinthioꝝ quarto. Jam queritur inter dispensatores vt fidelis quis inueniat. i. fideliter tractans ecclesiastica bona Siquis ergo bona fide ecclesiastica bona dispēsaret accipies inde q̄ sibi conuenit sc̄dm conditionē stat⁹ z p̄sonē: z alijs largitur sc̄dm quod sibi videtur bona fide expedire: non peccat mortaliter etiam si forte aliquid plus in vsus suos cōuertat q̄ deceat: talia enī q̄ iudiciū eozum est in singularibus non per

no ca

nota

osmodā certitudinē diffiniri. Unde si nō sit multus excessus
pōt cōpati scōm bonā fidē dispensatoris. Si vero multus ex-
cessus nō pōt latere: necesse est enī q̄ dispensator cognoscat se
nō bene agere: sed immoderate: z ita non potest agere cū bona
fide. Si autē nō seruat bonā fidē in dispēfando: peccat mortali-
ter: sic in talib⁹ spēnsis peccauit mortaliter. Propter hoc
sciendū q̄ bona ecclesie per solos ecclesiasticos dispēfaretur.
Sunt autē ista duplicia. Quedā sunt q̄ pertinet ad vsū cle-
ricōrū vel aliorū. Prima sunt vt ipa ornāmēta ecclesiastica:
que ad solū vsū ecclesie deseruiūt z possessiones z redditus
assignati ad solū ecclesie vsū: vt quos dicim⁹ ptinere ad eccle-
siarū fabricā: q̄ siue sit possessio assignata ad talē vsū. Si-
ue sit redditus inde bitus: solū ad ecclesiā ptinet ad reficiendū
que refectione indigēt: z subueniendū alijs ecclesie necessita-
tibus z de his pecunijs z possessionibus ad clericos nichil pti-
net: q̄ neq; possunt aliqd assūmere ad vsus suos neq; etiā ad
alienos: q̄ osino cōtinet rem alienā accipiēdo aliqd de istis: q̄
nullo modo ad eos ptinet: z sic isti tenent ad restitutionē: sicut
si furarent rem prīmi. Et rāto grauius peccarēt: quāto dete-
rius est res sciens q̄ pphanas vsurpare: z de istis principiū in-
telligit q̄n dicit q̄ res ecclesie nō possunt alienari eē de rebus
ecclesie nō alienādis per totū: z de istis clericis nō possunt ele-
mosynā facere q̄ aliter cū liceat eis etiā ad vsus suos aliqd de
illis accipere an tñ de talibus bonis quid fieri debeat forte dice-
tur. q. lxxvi. Alia sunt bona que ptinet ad clericorū dispēfatio-
nem: z ista sunt duplicia: q̄ quedā sunt assignata ad solas ele-
mosynas vel pios vsus sicut interdū solent a fidelibus relinq̄
alique possessiones ecclesie: vt ecclesia teneatur cōuertere deā
fructus illarū possessionū in elemosynas pauperū: vel certaz
partē eorū: sicut etiā solent institui hospitalia q̄bus relinquūt
possessiones vt fructus eaz pauperib⁹ erogent: z interdū ad
ministratio taliū hospitaliū relinquit ecclesijs. i. clericis eaz.
Et de istis dicēdū q̄ clerici possunt accipere aliqd in vsus suos
cū sint ad certū vsū relicta. Illi tñ qui habēt officiū istud ad

Dispensatores

5
ministrādi possunt si indigent accipe sustentationē pro se spīs:
qz sicut alijs pauperib⁹ puidēt: ita z sibi ipīs puidere possunt
tanq̄ pauperib⁹: cū se ipos ex charitate plusq̄ cetos diligere
teneant. Si tñ sine indigētia acceperint aliqd de talibus bonis
ad vltus suos: furtū cōmiserūt: z ad restitutionē tenentur.
Alia sunt bona ecclesie que p̄tinēt ad clericos: z dicunt p̄prie
clericoz. s. p̄bende z fructus bñficioz. Sz adhuc q̄dā istoroz
bonoz sunt imobilia vt possessiones q̄ sunt assignate clericis
vt ex eis fruct⁹ p̄cipiāt: z de istis dicendū qz nichil est in ptāte
clericoz: qz nō possunt vēdere nec donare: nec aliq̄ mō alienare:
re: sicut est de oibus bonis eccleie supra positis: qz ista sūt bona
ecclesiastica: qz ipa bēt vt a fructib⁹ eoz p̄uideat ministris suis
qz alias nullos h̄ret ministros z non cēt bona ministroz.
Unde de his clerici nō possunt elemosynā facere neqz aliqd
disponere: sed si aliqd spenderint de illis: sunt sacrilegi: z tenentur
ad restitutionē. Alia sunt bona ecclesie. i. clericoz. s. fructus
bñficioz z p̄bendarū z generaliter qcqd illis dat vel
p̄uenit titutu ecclesie: z ista sunt bona ipoz clericoz: qz de illis
viuūt: z de istis dicit qz clerici non sunt dñs: sed dispēsatores.
Intelligendū tñ est qz oīuz istoroz fructuū licite acquisitoz: clericus
est vere dñs. Dicit autē licite acquisitoz: qz interdū clerici
nō faciūt suos fructus bñficioz: vt si obtinuerint bñficia p̄
simoniā: vel si nō dicāt diuinū officiū: z in aliquib⁹ casib⁹ clerici
cōcubinarij: z quātū ad fruct⁹ sic p̄ceptos: clerici nō habent
aliquā administrationē neqz possunt expēdere in necessitatibus
suis neqz elemosynas de illis facere possunt: sed restituere
tenent illis ecclesijs: quibus debent: qz simoniace acquisita
nō possunt pauperibus erogare: sed illi ecclesie restitui q̄ per
hoc textus est extra de simonia capi. de hoc. Et etiā in capitulo
audiuimus. Si autē licite acquirant: dicit clericus efficere fructus
suos vt oēs tam theologi q̄ iuriste loquūtur. suis tñ dicit
dominiū: z ideo clericus dñs est fructuū benefici sui: nō tñ est
plenus dñs. i. non habet ius plenissimū in illis: qz si haberet
posset instituire heredes in illis: z tñ clericus nō potest i illis.

ad R.

nota bñficia

nota
m

libere de iure testari. s. de bonis habitis per ecclesiā sine dispē
tatione extra de testamētis capitulo relatu z ideo nō habet oīa
que habet plenus dñs: hoc tñ nō tollit quāsi verus dñs: qz etiā
in locis pphanis sunt aliqui taliter dñi vt si quis instituit filios
suos heredes z substituit eos adiuicē. s. qz vno moriente sine
liberis hereditas pueniat ad alterū: z ille nō possit donare he
reditatē illaz: nec testari de ea instituēdo alium heredē. Ma
nifestū est autē qz ille verus dñs efficit istius rei qz alias daret
res pphanā que ab hostibus possidet: z nullus est qui est absur
dus. s. nec inris publici nec priuati. Sunt autē aliqui qui con
cedunt veri dñi esse rerū pphanaz: z non possunt in illis oīa
que possunt clerici in fructib⁹ beneficiorū suoz. vt si sūt alique
possessiōes p̄tinētes ad ius p̄mogeniture: nō potest p̄mogeni
tus nec successores sui testari: qz pueniāt ad alios: nisi ad illos
ad q̄s ex iure primogeniture pueniūt: etiā viuētes nō possunt
ista bona alienare donādo alijs vel vendēdo. clericus tñ si nō
possit testari de bonis ecclesie: potest tñ viuēs donare fructus
bñficiorū suoz etiā ad turpes vsus: licet in hoc peccet mortali
ter: ideo nō p̄hibet esse dñs fructuū beneficij: etiā patet hoc qz
si non esset clericus dñs istorū fructuū: essent solū sibi dacti ad
aliq̄ administrationē certā. s. vt inde sustentaret: vel vt daret
in elemosynā: z sic de alijs: z tñc nō hēret cleric⁹ aliquod ius:
nisi expendēdi istos fructus in illo vsu. Si autē expenderet in
alios vsus: quātum ad hoc nullum ius hēret: z ideo teneretur
ad restitutionē: sicut si quis dedit michi centū: vt pauperib⁹ ero
gentur vbi ego vellem: z quādo ego vellem: z sic de alijs. Et
si quis acceperō in vsus meos: z alicui donauero nō vt paupe
ri: manifestū est vt teneor ad restitutionē. i. equale dare pau
peribus pro illo cuius erat pecunia. ecclesia tñ nō cōmittit ali
cui dispensationē ad pecandū ideo si quis expenderet fructus
beneficij dando aliquid meretricibus vel instrionib⁹ aut iocu
latozibus: quib⁹ est peccatū dare: tenetur hoc restituere eccle
sie vel pauperibus ad quozum subiectionē bona ecclesiastica
ordinabant: z tñ falsum est qz nō tenetur restituere licz pecca

uit mortaliter dando, vt dicit sanctus thomas quotlibet. vj. z. vij. z. ix. z. scda scbe. q. c. lxxxv. Ad tertium. ergo clericus est dñs fructuum beneficij sui. Dicendū q̄ clericus est dñs fructuū beneficij sui: z etiam est dispensator: z vnum nō derogat alteri: dicitur enī dñs in quātū vere seuctus efficiunt sui: nam nō est possibile esse suos quādo ip̄e sit dñs. Dicitur autē disp̄cator: in quantū isti fructus proueniūt clerico ab ecclesia que instituit illos principaliter ad hoc q̄ clericus sustentaret de illis: quia alias nemo esset qui ministrare vellet nisi ecclesia sustentationez tribueret: sic dicit p̄ma corinthoz. ix. vbi dicit qui altario seruit: de altario viuere debet: z numeri. xvij. dicit q̄ dedit deus decimas filijs israel. i. leuitis dedi omnes decimas israel in possessionē pro ministerio quomō seruiunt in tabernaculo federis. Et per consequēs dat ecclesia illa bona: vt pauperes inde allantur quia ecclesia recipit bona de elemosynis fidelium: z vult q̄ in illis spendantur maxime qz ecclesia cū sit a deo instituta: est optime ordinata z singule res sue: bene disposite sunt: fructus ergo suos ad bonum finem ordinat: z quia dictari nō est bonum: sed pertinet ad auariciam: z etiam est occasio peccandi p̄ma ad thimothē. vj. Qui volūt diuites fieri: incidunt in laqueum diaboli. non intendit ecclesia quenq̄ dictare: sed solum dare sustentacionē. Quicquid autē aliud est: ab ecclesia non est intentatū. Cum vero ip̄e res possesse nō sunt nisi ad suplenād indigentiam nostram: z ideo vocātur vtiles: quia ad vsum sunt: z maxime competit christianis z potissime clericis p̄ma ad timothē. vj. Est questus magnus pietas cum sufficiētia. i. lucrum nostrum non est in hoc q̄ congregemus multas decimas: sed in hoc q̄ habeam⁹ sufficiētiā pro necessarijs: z de reliquis pietatem. i. elemosynam faciamus z subditur ibi causa. s. nichil enī intulimus in hunc mundum nec auferre quid possumus: habentees autē z alimenta z quibus tegamur: hijs contēti simus: z sic ecclesia hoc vult z nō aliud: ideo eius intentionem debemus imitari: z sequi: cum sit ista iam dicta z non alia: z sic ecclesia sancta

vel dicitur bene

... ecclesia

nota

notabilia

no ta

+

postolus

cesaria l. 1. in pauperibus

nō intendit clericis dare nisi necessaria. Si aut aliqua super-
fuerint: vult q̄ illa spendant in vsus pauperū vt inuuit. xij. q.
p̄ma capi. illi aut. z capi. res ecclesie. z capi. nulli ep̄oz. z ca.
si p̄uatiū. clerici ergo tenent exp̄dere hoc in pias causas ad
quas ecclesia instituit. Si aut spendat in alios vsus peccant:
z tñ qz clerici effecti sunt dñi fructuum licite acquisitoꝝ: de be-
neficijs suis si in alios vsus expendant z quis iustus est: etiam
si in vsus turpes trāsfertur dominium: sicut si darent de bo-
nis patrimonialib⁹: peccāt tñ mortaliter: qz faciūt cōtra eccle-
ie institutionē z intentionē. Sed qz dñium trāssert oīo cōpetit
repetitio alias quātū: qz clericus nō habēs aliunde bona nisi
de fructib⁹ beneficiōꝝ daret meretrici vel cōcubine aut hystrio-
ni vel etiā alicui persone honeste: dū tñ non esset pauper: nec
dant intuitu paupertatis cōpeteret manifeste ecclesie repeti-
tio aduersus p̄sonas illas: z tñ nec ecclesia nec iura iubēt fieri
talem repetitionē ergo inuuit q̄ illa que sic data sunt vere trā-
suerūt in dñiū rerū quib⁹ dant: alioqn si ep̄s sciret q̄ filijs cleri-
ci dedissent aliqd cōcubinis vel alijs p̄sonis sitib⁹ p̄ter q̄ pau-
perib⁹: clerici nō tenent noīe ecclesie ista repetere a predictis
p̄sonis: alioqn male administrarēt: sicut si sciat ep̄s q̄ cleric⁹
alienauit aliq̄s possessiōes ecclesie vel beneficij: tenet repe-
re ab illis: qui eas detinēt: z tñ nullus ep̄s quātūcūqz bene ad-
ministrans talia repetit neqz ecclesia habet ea vnq̄ repetere:
ergo inuuit q̄ non cōpetit repetitio pro illis. Cōpeteret tñ si
possessoꝝ nō essent effecti dñi: z tñ nō potuissent effici dñi p̄
traditionē: si accepissent ab eo qui nō erat dñs: ergo cleric⁹ est
vere dñs fructuū licite acquisitoꝝ de bñficijs suis: z maxime
in bñficijs simplicibus. Qd aut vocent clerici disp̄satoꝝ: z
administratoꝝ fructuū bñficiōꝝ: nō phibet eis eē dños: na
vocantur disp̄satoꝝ: qz ecclesia concessit eis ista bona: vt. s.
nō expenderent ea in vsus certos: z concedendo fecerit ea sua
cum non dederit eis solam administrationē sed etiam domi-
niū: z iōde iure vocāt aliq̄ clerici p̄curatoꝝ rez ecclesiāꝝ:
vt. xvij. q. j. c. j. z. xij. q. ij. c. si puatū. Et aliqñ dñs vt. xvj. q.

vide notabilia

7
p:ima capitulo 2 tps. Quis defēsores. is. q. j. capi. in sacris
canonib⁹. Quis p:is vt. lxxij. di. capi. quoz vices. in bonis
aut pphanis: illi qui sunt dñi vocant dñi: 2 nō dispensatores:
qz bona illa pertinēt ad eos simpliciter: 2 nō sunt sibi data ad
vsum certū. Sic tñ poterat esse in pphanis qd eēt aliqs ver⁹
dñs 2 dispensator: vt siqs daret alicui certā possessionē vt esset
sua: 2 tñ tenet de fructib⁹ eius quolibet anno facere certas ele-
mosynas: 2 qd iste posset de ista re testari vel donare eā cui vo-
let: aut qlitercūqz alienare dñi tñ ad quēcūqz pueniret trāseat
cū isto onere: nō est dubiū: qm̄ isti essent veri dñi isti⁹ possessio-
nis: 2 tñ etiā essent dispēatores: qz tenerent dispēfare fructus
eius vel certā partē eoz in certos vsus: ita etiā de fructib⁹ be-
neficior: qz dat clericis in suos: 2 tñ perueniūt cū isto onere. s.
qz in vsus certos expendant: ideo clerici dñi efficiunt fructus
licet peccēt mortaliter ea que supfluit eis nō expēdendo in
causas. Si tñ in quascūqz alias causas expēderint etiam si
sint turpes vere acquirunt eis qbus dant: 2 ideo etiā si sit no-
torizū: non cōpetit repetitio ecclesie aduersus istos: qz aut dicit
clericū teneri ad dandū oīa preter ea que expēdit in suis ne-
cessitatib⁹: est intelligendū de expēsa decenti scōm cōditiōez
sui status dignitatis: qz qbusdā dignitatib⁹ cōpetit hēre melio-
rē familiā qz alijs: vt p: ex de cētib⁹ in capitulo cū apostol⁹. s.
qz archiepiscopi visitates possint hēre. xl. vel. l. eqtaturas se-
cum. Episcopi aut. xx. vel. xxx. Cardinales. xrv. Archidiaconis
vero. v. vel. vi. Diachoni vero cōstituti sub archidiaconis
solū hēant duas equitaturas: intendit tñ ibi papa vel ecclesia
nō dare nisi solā istā procuratiōē necessariā: ergo inuit qz fa-
cere sumpt⁹ oibus istis psonis: est facere sumpt⁹ necessarios:
2 ideo oīa que sūt necessaria ep̄is vel archiep̄is 2 alijs indigni-
tate cōstitutis p̄ sustētāda ista familia: dicunt esse simpliciter
necessaria: 2 expēdere de fructib⁹ beneficior suoz ad sustētā-
dū totā istā familiā: licitū est: imo etiā si hēret aliquātulū ma-
iorem familiā: qz liberius potest cleric⁹ expēdere de fructibus
beneficij quos iā acq̄sivit in suos vius: qz recipere sumptus ab

no fabrica

no cōpetit repe-
ccare.

ecclesijs quas visitat: qz illi nō tenent sibi nisi ad sumptus ne-
cessarios rōne visitatiōis. Et tñ ecclesie visitare tenentur eis
Dare sustentationē siue pcuratiōē pro p̄dictis equitaturis. q̄
qñ nō visitauerint: poterūt de fructib⁹ beneficiōz suoz istā fa-
miliā z etiā aliquātulū maiorē sustētare si videat cōueniens
sc̄dm cōditionē dignitatū. vt si hēant iurisdictionē auctā: ad
eius executionē est necessaria aliquāta familia: z lz posset ep̄s
viuere habendo tres vel quatuor famulos: nō dicunt supflua
oīa etiā habēdo paucos famulos: qz dignitati sue cōuenit plu-
res hēre ad viuendū decēter. etiā nō vocant necessaria soluz
illa cū quib⁹ homo vinēs: p̄ce vitā agere: qz lz p̄simonia. i. vi-
ta aliquātulū austera sit laudabilis qñ p̄pter deū sustinet ut di-
capi. p̄simonia: nō tñ tenentur clerici ad illā decēter s̄z sc̄bz cō-
ditionē regionis ī qua viuūt sp̄sas facere possunt sibi etiā fa-
miliē siue: z etiā inuitādo amicos z benefaciēdo eis in aliquo:
nā noīe sustētationis intelligunt oīa que faciūt illi qui mode-
rate se sustentāt: z tñ cōditio cōmunis est hoīuz amicos suos
interdū inuitare: ideo clericis licz de fructib⁹ bñficiōz suoz nō
solū allere familiā suā: sed etiā facere honesta z moderata cō-
uiuia amicis suis: qz etiā aliquib⁹ extraneis ex causa honesta.
Imo si quis vellet obseruare tantā tenacitatē in fructib⁹ acqui-
sitis de beneficijs suis q̄ amicos inuicē inuitaret: per hoc ip̄z
redderet indign⁹ ad habēdā maiorē dignitatē. lxxv. di. ca.
florentinū: ip̄e enī florentin⁹ archidiacon⁹ electus fuit in epi-
scopū: z lz esset aliq̄ idoneus: qz tñ inuentū est q̄ inuicē ami-
cus ad recipiendā charitatē domus eius intrauerat: repellit
a promotione. Quia aut̄ hec debet clericus moderate agere: z
qz iudicio istorū consistit in particularib⁹: nō potest dari certa
regula vel determinata quantū vel quantū liceat clerico exp̄-
dere de fructibus beneficij sui in vsus suos. Sed prudentia
z conscientia sua est regula: qz cum clericus dicatur admini-
strator: in administratore siue dispensatore: querit fidelitas. j.
corinthioz. iij. Hic querit inter dispensatores vt fidelis quis
inueniat. Fidelitas aut̄ est rectitudo consciētie: vt dicit ad. rō-
manos. xiiij. Omne qd̄ non est ex fide peccatū est. i. omne qd̄

nō est ex consciētia: sed contra consciētiā est peccatū. Unde etiā si interdū cleric⁹ de fructibus beneficij expendat in vsus suos aliquid vltra necessitatē z scdm condecētiā sui status z conditionē regionis: nō oportet q̄ peccet mortaliter: si illud modicum est etiā si nō putat se agere vltra necessitatē: q̄ non est tunc consciētia. Si tñ inordinate excedat vltra necessitatē z condecētiā: nō potest hoc ignorare: z sic nō potest cuz bona cōscientia illud expēdere. Unde mortaliter peccat. vt dicit sanctus tho. scda scde. q. clxxxvij. Et sic est regula generalis q̄ quicunqz clericus de fructibus beneficij sui ppter laudem humanam vel affectionē aliquā expendat in conuiujs vel alijs vsibus aliquid inordinate etiā si illi vsus essent alias honesti vel liciti: z hoc ipse scit peccat mortaliter: nō tñ tenetur restituere ecclesie vel pauperib⁹ tantūdem de bonis proprijs: etiam si habeat bona patrimonialia: q̄ est verus dñs z tenet donatio vel administratio facta licet peccauerit male administrando. Si tñ restituerit de bonis proprijs tantūdem: erit securior in foro cōscientie: z maneret sibi pena leuior tolleranda. Sacerdos tñ in foro pñali: nō potest iniungere confitenti se taliter expendisse bona ecclesie inordinate. s. q̄ restituat illa: q̄ non potest iniūgi restitutio per confessionē nisi in illis que aliquis accepit vel cōsūpsit nō existēs dñs. Sic nō pōt cōfessor: i iūgere meretrici nec strioni nec ioculatori aut arenario q̄ restituant. Et dicūt arenatores q̄ in arenis deiecta z colapsa solēt extrahere: z dicūt hūiles psone vt. L. de incestuosis nuptijs. l. hūilē hinc dī arenari⁹: nec etiā tenēt restituere paupib⁹ ea q̄ talitē acq̄sierūt: lz turpiter acq̄rāt z semp cum pctō mortali vt inuit. di. lxxxvj. c. donare. z. c. q̄ venatorib⁹ i textu z glo. z hoc q̄ isti effecti sūt dñi eoz q̄ sic acq̄sierūt. De ista materia. s. de bonis clericoz an. s. possint h̄re ppriū z de p̄monialib⁹ bonis z de bonis ecclie qd teneant facere z in q̄ possint expēdere dicit luce. ix. vt. x. q̄ ibi ē materia ppria cuz xps dixit aplis Nolite possidere aurū nec argētū neqz pe. hoc nō fuit intro ductū nisi ad vidēdū an clerici teneāt dare elemosyna demp fluis ex nccitate. cū at̄ q̄rebat an teneāt clerici dare oia supflua

*no tenetur cl
rici restitue
re peccet ni
qui male
de*

notabilia

nota

notabilia

la elemofina

z elemofynā. **D**icēdū q̄ supra. q. xxxiiij. fuerūt poſite due rē-
gule vel duo caſus in qbus tenemur ex p̄cepto dare elemofy-
nā. **P**rimus eſt qñ pauper eſt in extrema neceſſitate: qz etiā
ſi nos ſumus pauperes: dū tñ nō ſum⁹ in tali neceſſitate: tene-
mur z dare elemofynā. **S**ecūdus eſt qñ quis hēt ſupflua ſim-
plicit̄. i. qd nō ſunt neceſſaria ad ſuſtētationē vite abſolute:
nec etiā ſcōm cōditionē ſtatus: teneſ de illis dare elemofynā:
etiā ſi pauperes nō ſint in extrema neceſſitate. **E**t hoc nō ſo-
lū eſt pro clericis: ſed etiā pro laycis. **E**ſt tñ ſtelligēdū: qz ma-
gis tenent clerici ad hoc q̄ layci: qz ad elemofynam magis te-
nent clerici vt habitū fuit ſupius. q. p̄cedēti: maxime qz bona
clericorū pauperū ſunt. xvi. q. j. capi. qm. f. qm. q̄qd habent
clerici: pauperū ē. **I**n laycis aut nō eſt ſic: qz bona eorū nō di-
cunt eſſe pauperū. **D**icit tñ glo. capi. donare. lxxxvj. di. qz bo-
na clericorū: ſunt bona pauperū: qz tpe neceſſitatis debēt dare
ea pauperib⁹. **S**ed hoc nō cōuenit: qz etiā bona laycorū iſto
modo ſunt pauperū qz ſi occurrūt layco aliqui exiſtētes i extre-
ma neceſſitate qbus nō poſſit ſuccurrere: niſi laycus det oīa q̄
poſſidet: teneſ dare oīa: ſic inuit ambroſius libro de officijs z
lxxxvi. di. capi. nō ſatis. ſ. ſi tpe periculi quo capīſ q̄s ad mor-
tem: plus apud te pecunia tua valeat: quā vitā moriētīū. **E**t
ſic ſi nō poteſt aliter a morte liberare eū qui manifeſte iniuſte
occidit niſi dādo oīa q̄ poſſidet: teneſ oīa dare: qz alias pl⁹ va-
leret apud eū pecunia ſua q̄ vita moriētīū: qd dicit ambroſi⁹
eſſe graue peccatū: etiā ſanct⁹ thomas ſuis quodlibet: quodli-
bet. vi. ar. xij. ad p̄mū dicit qz dare oīa que q̄s poſſidet: eſt cō-
ſiliū: z tñ in tpe neceſſitatis: eſt p̄ceptū. **E**t ergo clericus ma-
gis obligat⁹ ad dandū elemofynā de ſupfluis vt. ſ. ſolū det in
tpe neceſſitatis: z eſt etiā magis obligat⁹ q̄ laycus cū teneat
dare de ſupfluis elemofynā: etiā nō exiſtēte paupere in extre-
ma neceſſitate: teneſ aut ad hoc magis cleric⁹. **E**ſt aut diffe-
rētia inter eos: qz layc⁹ diues habens ſupflua: nō teneſ q̄rere
paupes ad dādū eis elemofynā: ſz qñ occurrerint z petierint
ab eo: ſi ip̄e iudicat eos indigere: teneſ eis dare z ſubuenire.

no cubilia

110

Clericus autē nō solū requisitus tenet dare elemosynā: s; etiā
 ipse debet paupes inquirere. i. tenet vigilare in loco vel regio-
 ne in qua vivit: qui sunt illi qui vere sunt paupes: vt eis pvide-
 at de sibi supfluis: z eis qui occurrerint sibi quos iudicaverit in-
 digere tenet bñfacere z hñe hoc quasi officiū: vt indigētib' opa-
 pietatis exhibeat. sicut dicit Jeronym' ad damasuz. xvj. q. i. e-
 capi. qm̄. s. qm̄ qcqd habet clerici pauperū est. demus illorū
 oibus dōbet esse cōmunis susceptiōis peregrinorū z hospiciū
 inuigilare debēt. hoc verbū inuigilare significat oēs: clericos
 valde debere esse attentos ad opa pietatis: z hoc ē hñe illa q̄
 in officiū: ad qd layci nō obligant cū tñ dicit q̄ tenent tā clerici
 ei q̄ layci dare elemosynā de supfluis tñ differt multuz inter
 clericos z laycos: qz laycis licitū est hñe supflua: qz nō solū sibi
 z sue familie: s; etiā posteris suis pvidere debēt. sic dicit. j. /
 corinthioz. iij. q̄ p̄ces debēt thesaurizare filiis. tenet q̄ layci
 pauper' b' occurrēt. b' sibi: nō solū in extrema necessitate: s; etiā
 eē illā si iudicat eos velle indigere elemosynā dare debet. Re-
 liqua autē etiā si supflua sint licite retinere pōt: z tūc nō sūt ve-
 re supflua lz respectu eius vel familie pro vita essent supflua
 tñ respectu filioz q̄libz p̄ debet thesaurizare z sic nō sūt super-
 flua: sicut in corpe hūano supflūū nutritiōis: nō est supflūū sim-
 pliciter: qz adhuc est necessariū potētie generatine vt semē cō-
 uertat: z ideo lz sit supflūū virtuti nutritiue nō abicit illud na-
 tura: qd autē nulli potētie est necessariū: vocat simpliciter sup-
 fluum: z illud abicit natura: sicut sunt stercora z vrine. de clerico
 autē secus est: qz cleric' nō habet filios: qbus debeat thesau-
 rizare: z etiā si illos habet: nō possunt illi succedere: qz sanctua-
 riū dei in re hereditario possideri non pōt: ideo oīa illa vocant
 supflua clerico: qbus ipse nō indiget ad vitā: z de illis tanq̄ de
 supfluis disponere debet: potest autē cleric' dupliciter se hñe.
 vno mō. s. q̄ vellit reservare bona ista pro ecclesia vel ecclesie
 a qbus ea accepit vt moriēte eo sibi succedāt: z tūc cleric' ha-
 bēs supflua puidēs pauperib' occurrētib' sibi q̄s vere iudicat
 egere etiā si cūtra extremā necessitatē posset retinere aliā bona:

nota d. i. i. c. 1

vel vob
d. i. i. c. 1

etiā si essent superflua vt sibi morienti succederent ecclesie. In
mod' videt' aliquant' honest': z tñ nō est oīno bonus: qz tñc
parū aut nichil differet cleric' a layco per vitā: s; solū p mor-
tē. s. qz layco succedūt filij. Clerico aut' ecclesia. Et tñ cleric' vi-
uēs debet hēre officij hospitalitatis: qz hoc inuit clericis
ap'us exercere p'ma ad thimo. iij. z ieron ym'. xvj. q. j. c. qm:
vbi dicit clericū debere vigilare hospitalitati: iō eis cōueniēt'
exercet: ideo nō sufficit clerico dare elemosynā sicut layco: z re-
liqua ecclesijs reservare: vt ei moriētī succedant: etiā qz clerici
vocant' specialiter dispēsatores bonoz ecclesiasticoz. Dispē-
sator tñ dicit actus vel officiū. Si aut' sufficeret clericis reser-
uare bona ecclesijs vt succederēt eis moriētib': nō possent vo-
cari dispēsatores: neq; administratores: sed solū cōseruatores
vel defensores z possessores bonoz ecclesie. Et tñ p'cipuum
nomē: q' cōpetit clerico in bonis ecclesie: est esse dispēsator:
eoz. vt inuit. iij. q. j. c. illi aut'. z. c. res ecclesie. z. c. illi ep'm:
nō ergo sufficit clerico taliter dimittere bona ecclesie. S; di-
cendū q' officij est clerici hospitalitatē exercere: z oīa sibi su-
perflua i vsus pios distribuere. Unde si ecclesia egeat: dignū
est q' ipi eccle' a qua recipit: elemosynā faciat: z tñ ista melius
facit viuens q' moriēs: tñ qz id qd a viuēte dat: volūtarie dat.
Dō vero a moriente dat: ex necessitate dat: sic sctā lucia dice-
bat matri sue: iō das: qd tecū ferre nō vales. vel sub alijs ver-
bis. Dō moriēs das: ideo das qd tecū ferre nō potes. tñ qz si
viuēs dat sic ad alijs vsus eccle' assignare meli' sit id qd dat.
Cū vero sibi morienti eccle' succedit: forte distribunt bona in
vsus nō tā necessarios neq; decētes: m' xime qz eccle' succe-
dat clerico moriētī in bonis q' acq'siuit intuitu eccle': nō est ele-
mosynā dare: s; legē pati: qz ipō iure inest q' eccle' debeat suc-
cedere clerico: z nō possit de talib' bonis testari libere. Adeli'
est ergo id qd dādū est a viuēte: ipi eccle': q' a moriēte. Si aut'
eccle' nō indiget: vel si nō est magna indigētia: meli' ē paupe-
rib' cōzāre: cū quotidie plurimi inueniant qui valde egent:
z patiūt amarā vitā. Unde dato q' eccle' egeat: z pauperes

nota

105

egeant: ceteris parib⁹: melius est dare pauperib⁹: q̄ ecclie: quia
 bō nō ē p̄ter eccliam: s; ecclia p̄ter hoīez: etiā quia iuuenim⁹
 interdū p̄ter magnā necessitatē quondā: ecclia cogit dare z
 regere: vt eis subueniat vt vendendo z alienādo res suas: sicut
 pro redēptiōe captiuoz vēdunt etiā aliqui calices in qbus san-
 guis dñi cōsecrat. vt ait ambrosi⁹. in li. de officijs z. xij. q. ij. i
 capi. nō satis: sine in capitulo cōpatiamur: maxime qz necessi-
 tas ecclie: nunq̄ pōt esse necessitas absoluta vt extrema. Ho-
 mines tñ frequētissime: incidūt in extremā necessitatē. Unde
 ecclis parib⁹ meli⁹ est pauperib⁹ xp̄i q̄ ecclis ei⁹ elemosynaz
 dare: qz lz vtrūqz xp̄i sit: tñ magis paup est xp̄i q̄ ecclia: qz ec-
 clia ista materialis z oīa ei⁹ edificia aliqñ peribūt. Pau-
 peres autē in eternū viuēt: qz p̄ter eos xp̄s mortu⁹ est. Unde
 istā elemosynā q̄ fit pauperib⁹ xp̄i valde extollit. sic ambrosius
 in allegato capi. anrū. Iste ḡ mod⁹ est q̄ cleric⁹ cōueniēter dis-
 pēsat bona ecclie: q̄ sunt vltra necessitates suas. Nō tñ est in-
 telligendū qz quicūqz cleric⁹ possidet aliqd supflūū: est in pctō
 mortali: nec etiā obligat̄ imediate vt putauerit se hēre aliqd
 supflūū dare illud pauperib⁹: qz pōt differre ad alia tpa in q-
 bus vtilis dēt: cū paupes nunq̄ deficiāt: sic xp̄s dixit io. xvj.
 z mathei. ix. z luce. xij. pauperes enī semp hēbitis vobiscuz:
 z cū nō possitis illis bñfacere. i. etiā si nō bñfaciatis vno tpe:
 potestis bñfacere alio tpe: qñ volueritis. i. quādo putaueritis
 opportunū esse: z istud ptinet ad prudētiam. sic thomas. scda
 scde. q. clxxxvij. z qdlibet. vj. ar. xij. ad. j. Si tñ cleric⁹ aliqñ
 hēat supflua: z sciat se illa hēre: z nō habet intētiōē dandi illa
 pauperib⁹: tñ nec postea sed possidēdi vt dīnes sit: etiā si non
 intēdat aliqd malū facere cū diuitijs: neqz dispēlare eas in bo-
 neste: videt̄ peccare mortaliter. Et patet hoc qz tenet̄ cleric⁹
 ad hospitalitatē. i. ad oīa opa pietatis: z maxime d supfluis vt
 ē. Cū ḡ nō habeāt intētiōē nō faciēdi hec: peccat mortalit̄.
 p̄z etiā qz circa liberalitatē q̄ cōsistit i expēdēdo decēter ita pec-
 cat̄ p defectū: sicut p excessū eti. iij. c. deliberalitate. z. lxxxvj.
 di. c. nō satis. z. c. in singulis vbi dicit̄ quē debet. hēre modū

questionē vrd

nota

notabilia

nota

expedendo liberaliter. **P**er excessum aut peccat: qz expedit
plurimū decet: vel in rebus in quibus expedit nō debet: hoc p-
dignitas dicit. **P**er defectū aut peccat: qui retinet plurimū
debet: vel qui nō debet: vt si quis eo tpe q̄ tenetur dare non det: z
istud est auaricia. **C**leric⁹ tñ tenet supflua sibi erogare i vsus
pios. Si ergo habeat volūtate nō erogādi sed possidēdi: pec-
cat mortaliter per auariciā: etiā si nō occurrit sibi aliq̄s paup
q̄ sit in extrema necessitate. de reliquis que defunt huic ma-
terie: dicit io. r. z in. it. z. r. **A**d primū dicit dñs q̄ dare elemo-
synā de supfluis cadit sub p̄cepto. dicit tñ augustin⁹. li. de ser-
mone dñi q̄ illa p̄cepta q̄ habent p̄cedētī capi. s. qui perisse
rit te. zc. **I**ntelligunt scdm p̄parationē aie. s. q̄ hō sit parat⁹
in aīo suo ad faciendū hoc: qñ necessitas illud requisierit. vnde
nō est pctm̄ mortale cuiuscūq; hōi qui nō facit hoc: sed qñ videt
necessitatē adesse: si nō facit peccat tñc mortaliter. **E**t eadē rō
est de hoc p̄cepto: qui habet duas inimicas det nō habētī vnaz
z de oībus sitibus de quibus supra: vnde nō semp peccat morta-
liter quocūq; nō dat elemosynā pauperi qui habet: sed qñ
necessitas eminet. **Q**uādo aut sit necessitas talis q̄ obligat ad
pctm̄ mortale: nō pōt declarari bene in vniuersali: nō cōmittit
z relinquit p̄ndētie z cōsciētie dispensantis bona: vnde si bo-
na fide det pauperi elemosynā qñ siue videt expedire: nō pec-
cat. **S**i aut tñc nō det: peccat mortaliter. sic tho. vbi sup̄. **Q**u-
sūt dñs q̄ hñs supflūū nō tenet dare elemosynā nisi pauperi
existētī in necessitate: nō est intelligendū de extrema: qz etiam
nō hñs supflūū tenet de necessarijs: sibi dare pauperi in extre-
ma necessitate. **D**e supfluo aut obligat quilibet: dare paupe-
ri etiā extra illā necessitatē vt ostēsi est supra. q. xxiij. **A**unq̄
tñ obligat quis dare elemosynā nisi pauperi existētī in aliqua
necessitate. i. indigēcia cū sit de rōne elemosyne qd̄ dat indi-
genti z ad releuandū inopiam eius: vt oñsū est supra. q. xxiij. z
tñ ista necessitas nō est extrema: s; minor z in hoc relinquit iu-
dicio dantis elemosynā au. s. paup sit in tali necessitate qz te-
neat ei dare vel nō. vñ nō peccauit mortaliter hñs superflua

notabilis

quiescens non dederit de illis: quod forte iudicavit non esse pauperem: in tali necessitate: quod oporteat ei dare. Ad secundum dicendum quod ea que secundum se sunt consilia efficiunt precepta secundum animi preparationem ita quod nichil est tam perfectum inter omnia consilia quam quod homo teneat hunc animum preparatum et si acciderit necessitas: quod faceret illud. non est enim inter consilia aliquid perfectum quam quod homo ponat animam suam pro fratribus suis: et tamen hoc cadit sub precepto secundum animi preparationem: ut scilicet ut homo sit paratus hoc facere si necessitas commineret minus tamen necessitas requirit ad eroganda supflua ad danda omnia: quod ad danda omnia non obligat quis nisi existente primo et extrema necessitate vel republica vel ecclesia et non posset liberari nisi datis obibus que quis possidet. tenere enim nunc omnia dare: quod alias preuuleret apud eum tunc pecunia sua quam vita morientis: quod ambrosius dicit esse peccatum graue. lxxxvj. di. in. e. non satis. Ad dandum autem de supfluis non requirit talis necessitas: sed aliqualis alia causa extrema. Sed quando sit extrema necessitas et quando alia que sufficiat ad hoc quod teneamur dare de supfluis: non potest dari certa regula: sed iudicium relinquitur prudentie et fidei ipsius dantis elemosinam. Ad tertium dicendum quod bona ecclesie sunt expendenda in usum pauperum: et etiam ad usum ministrorum. unde secundum antiquos canones aliquid pars dabatur ministris de redditibus ecclesie: et alia pauperibus. dicitur enim sanctus thomas ubi super quod de bonis ecclesiasticis que sunt principaliter attributa necessitatibus pauperum: et ex consequenti necessitatibus ministrorum sicut sunt bona hospitalium et aliorum huiusmodi: aliter est quam de bonis que sunt attributa principaliter vobis ministrorum sicut sunt prebende clericorum et alia huiusmodi. nam in primis bonis peccatum committitur: non solum ex ab usu: sed etiam ex ipsa rerum conditione. id est si aliquis in usus suos assumit quod alteri est: et ideo tenet ad restitutionem tanquam defraudator rei aliene. In tribus vero bonis non committitur peccatum nisi per ab usum: sicut de bonis patrimonialibus dictum est. unde committitur non solum ex ab usu: sed etiam ex ipsa rerum conditione. unde non tenet ab utens: ad restitutionem faciendam: sed solum ad penitentiam peragendam. in hoc sanctus thomas vult clericos esse veros dominos fructuum beneficiorum suorum:

*Quia non
t. n. e. v. o.
restitutione
vide bene*

qz dicit qd etiā si male expendāt: nō tenent ad faciendā restitu-
tionē: sicut est in bonis p̄imonialib⁹: s; solū ad agendā peni-
tentia de pctō. s. qz mali expenderūt: nam etiā layc⁹ tenet ad
hoc in bonis p̄imonialib⁹ vel quomōcūq; acquisitis. Si tñ
cleric⁹ nō eēt ver⁹ dñs fructuū bñficij sui: s; sibi eēt dati ad
vlū certū. s. ad sustētationē suā: z reliqua ad expendēdū in vs⁹
pios: si alit⁹ expēderet aliqñ teneret necessario ad restitutiones
qz rem alienā vsurpabat in qua nō hēbat ius dominij nec ad
ministratiōis: z tñ nō tenet restituere illa sicut si male expēdat
de bonis p̄imonialib⁹: q̄ verus dñs est istoz bonoz. Qd autē
scit⁹ tho. dic̄ de bonis hospitaliū: intelligit de quibsdā bonis
quoz ecclesia hēt administratiōē interdū solū ad faciendū de
illis elemosynā pauperib⁹ siue sint bona relicta ecclesie siue hos-
pitalibus: quoz administratio ptineat ad eccliaz: qz ista bona
sunt clericoz quātū ad solā administratiōē z si ipi indigeāt:
possunt sumere de eis etiā pro sua sustētatione: qz administra-
tor alicui⁹ ecclesie etiā sibi ipi suscipere potest de illa elemosyna i
quantū ipse paup est: z si de istis bonis acceperint clerici aliqd
ad alios vsus q̄ ad sustētationē suā in necessarijs z ad dandū
elemosynā pauperib⁹ tenent restituere pauperib⁹ tantundē:
qz istozū bonozū non sunt ipi dñi: sed administratores solum.
Alia autē ecclesie sunt de quib⁹ clerico nichil licet accipere nec
pro sustētatiōe sua: nec ad dandū elemosynā sicut sūt possessi-
ones: z fruct⁹ ptinētes ad solā fabricā ecclesie z sic sūt possessio-
nes: z iura beneficij sui: qz de istis nō posset expēdere nisi alie-
nādo: z tñ nō licet clerico alienare bona imobilia beneficij: sed
solū inde fruct⁹ pcipere. Si q̄ acceperit aliqd d̄ pdictis bonis
quomōcūq; accipiat: tenet ad restitutionē cū nō sit dñs taliz
nec etiā administrator. Ad quartū dicendū qz si cleric⁹ efficit
se ipotentē ad benefaciendū pauperib⁹ per aliquos sumptus
imoderatos quos facit: peccat mortaliter: si isti sumpt⁹ multū
excedant ita qz cleric⁹ nō ignoret istos: esse vltra necessitatem
ad condecenciā status sui: ideo si clericus in sustentatione ipa
vo'endo vti rebus delicatis z voluptuosis vel in cōmunijs im-
moderatis aut in donationib⁹ factis aliquib⁹ nō ex causa pau-

e g e n f q
m f r a
s u i n t e l l i g i
e s t s i e l
t u s h z m h u
m c a t o r e x
d i c t o z z s u f f i
c i e n t v l l i . s .
l i v s q u o z m
a l o v s o q u o p e
t t e n e t r o d
// v i d e t h o

pertatis excedat notabilis: non potest in eo saluari bona fides
 dispensationis nec vsus moderatus diuitiarum cum ipse non
 ignoret excedere in talibus expensis conditione sui status: id
 in talibus semper est peccatum mortale. vnde dicit Jo. xxiij.
Si dixerit malus seruus in corde suo: moras facit dominus meus
 venire et ceperit percutere conseruos suos: manducet autem et bi
 bat cum ebriosis: veniet autem dominus serui illius in die qua non spe
 rat et hora qua ignorat. In quantum dicit ceperit percutere con
 seruos: pertinet ad superbiam et crudele dominium. vt si quis propter
 dispensationem honorum ecclesiasticorum sibi commissam: incipiat su
 per bire et puniat minores. Et tamen contrarium monuit beatus petrus
 prima petri. v. non vt dominantes in clero: sed forma facti gregis
 id est non sitis tanquam domini clericorum: sed tanquam magistri eorum et lo
 quitur contra episcopos: qui super bire volunt de administratione
 sibi credita. de hoc etiam conqueritur Jeronymus ad rusticum nar
 bonensium episcopum et lxxxij. di. capi. diaconi sunt. dicentes quod solus
 episcopus vniuersa sibi vendicat solus occidit vniuersos: mendicat
 infelix in plateis clericus et publicani autem quilibet possit ele
 mosynam. In quantum autem dicit manducet autem et bibat cum ebr
 ios: pertinet ad superflua et voluptuosa conuiuia. Et dicitur
 veniet dominus illius serui die qua non spectat: et hora qua ignorat:
 intelligit de aduentu ad mortem: quia dicitur deus venire ad
 mortem cuiuslibet. Et mors cuiuslibet hominis vocatur ad
 uentus filij hominis. i. christi: quia veniet ad iudicandum ho
 minem. Et ista hora et dies est cuiuslibet incerta. Dicitur et di
 uidet eum. s. a societate sanctorum: quia nunc boni et mali per
 mixti sunt. Sed non erit sic post mortem: quia malis dabitur
 locus pene: et bonis locus quieti. Et dicitur partem: quia eius
 partem ponet cum hypocritis id est ponet eum in inferno vbi
 erunt hypocrite: qui putabant esse boni et erant pessimi. Et sub
 ditur quod ibi erit fletus et stridor dentium: ad significandum magni
 tudinem et varietatem penarum de quibus supra ad plenum. Et sic
 apparet quod taliter administratio est peccatum mortale: quod alias
 non poneretur pars talium administratorum cum hypocritis.

Si autem clericus in dispensatione fructus beneficij circa sustentationem suam et conuiuia et siles usus excedit equaliter sed non multum potest fieri hoc bona fide. i. cum recta conscientia ut si vellet secundum conditionem et decentiam status sui conformare se eis inter quos viuere potest esse sine peccato mortali ut quod non putat se excedere. nam excessus pius vel defectus pius a medio solet laudari ut virtus. Qui autem multum excedit non potest latere. ut dicitur. iiii. ethicoz. c. xiiij. i. non potest peccatum suum sibi esse occultum: quod cognoscet se excedere et in quantum non potest latere: non patitur secum talis excessus retitudine conscientie: et tunc est peccatum mortale. de his sanctus thomas questione. cxxxvij. et quotlibet. vi. ar. xij. ad primum episcopi abilenensis. Ad sanctos de piurio dicitur quod et si deus non possit facere malum permittit tamen mala fieri quam posse facere malum non est posse: sed deficere a posse: ut in capitulo. faciat homo. xiiij. q. ij. ubi dicitur glo. quod solum illud dicimus posse facere: quod iuste facere possumus: pro quo vide capitulo. sciscitatur de rescriptis. sic. io. j. Sine ipso factum est nichil. glo. i. peccatum. Sed dicitur amos. iij. quod non est malum in ciuitate quod ego non feci glo. i. permitti. pro quo vide sanctum augustinum in encheridion. capitulo. xj. Cuius verba sunt sequentia. deus cum sit summe bonus nullo modo sineret aliquid mali esse in operibus suis: nisi esset a deo opus et bonus ut beneficeret: etiam de malo hoc ergo ad infinitam bonitatem pertinet ut permittat mala: et ex eis eliciat bona. sic thomas prima parte. q. xxv. per totum. sed pro piurio vide magistrum sifay in. iij. di. xxxij. per totum et ibi thomam ubi dicitur inter cetera quod reuera lingua non facit nisi reamens. Et mathei. v. dicitur. Sit sermo vester si non non quod amplius a malo est. Sed sciendum quod de otioso verbo ocioso reddituri sumus rationem in die iudicij. Sic mathei. xij. et in capitulo. quod tiens vero loquimur. etc. xiiij. q. v. et dicitur verbum ociosum quod non inducit aliquem fructum. Pro quo notandum est quantum diligentiam debet adhibere parentes carnales circa filios: et omnes potestates sine omnes maiores circa suos inferiores in loquendo quam propheta dicebat in psalmo. cxi. Pone dominus custodiam ori meo. Et puerbi oru. xvij. dicitur. Ad os et vita in manibus lingue. Et iacobi. iij. dicitur. Deus superbis resistit: humilibus autem dat gratiam. Et ari. ait. vij.

De re publica q̄ ex licentia turpiter loquendi: sequit̄ z turpiter
 facere. Et gregori⁹ dicebat in dialogis suis li. iiii. capi. xxiij.
 inter cetera de quodā puulo q̄nqz annoz qui blasphemādo con-
 tra diuinā potestatē: fuit raptus a demonib⁹ qđ pie credit̄ q̄
 fuerit factū in penā parentū. Sed alij vulgariter dicūt q̄ nō
 est credendū q̄ oēs puuli euolāt in paradysum qđ tenet veruz
 de nō baptizatis. vey est q̄ q̄nqz malicia suplet etatē. vt in. c.
 Juuenis de sponsalib⁹: z in plurib⁹ iurib⁹. z ethicoz. j. in. c.
 in qua in. s. sequar vero adhuc affectib⁹ existēs inaniter z in-
 utiliter audiet: cū finis sit nō cognitio: sed actio. Sequit̄ z fa-
 cit. Nichil differt etate quis iuuenis sit: an morib⁹. Pro q̄
 vide capitulū quotiēs. xxiij. q. v. q̄ facit multū cōtra blasphemā-
 tes cōtra deū z eius dilectos: vbi dicit. Quotiēs vero loqui-
 mur aut nō opportuno tpe: aut nō opportuno loco: aut nō vt
 cōuenit audiētib⁹: totiēs sermo mal⁹ pcedit de ore nro ad de-
 structionē eoz qui audiūt. Cōsiderem⁹ itaqz qđ loquamur: qz
 pro oī verbo ocioso redd: tūri sumus ratiouē in die iudicij. i.
 in die retributiōis. sc̄ seneca ad lucillū. *Fili mi lucilli qcqd di-
 cturus es: antea tibi q̄ alijs dixeris.* Et mathei. xij. d̄r. *De
 oī verbo qđ locuti fuerint hoies: reddēt rōnē i die iudicij: igr̄
 quid faciēt hoies in deū blasphemātes: z per cōsequēs oēs per-
 surij: nō obseruātes inter cetera illa duo pcepta mathei. v. Qđ
 tibi nō vis: alteri ne facias.* Et mathei. vij. *Quēcūqz vobis
 vultis vt faciāt hoies: hec eadē illis facite: z sic oēs piuri: ante
 absolutiōnē sacerdotālē: tenent̄ z obligant̄ restitutioni: si adsit
 facultas: qz cōmiserūt furtū in nō bñ testificādo. Sed ad hoc
 q̄ iurans nō efficiat̄ piurus debet h̄re ipi⁹ iuramētū tres co-
 mites. s. iusticiā z iudiciū z veritatē. sic in capi. z si xp̄s de iu-
 re iurādo. Et p̄ ista materia vide thomam sua sc̄da sc̄de. q.
 lxxix q̄n per totū. presertim ad tertiū vbi dicit q̄ iuramētū de-
 bet esse triplex in corpe q̄stionis cui⁹ verba sunt jeremie. iiii.
 dicit. *Jurabis viuit dñs i veritate. in iudicio. z iniusticia. qđ
 exponens Jeronym⁹ dicit. Aduertēdū est q̄ iurandū
 hos habet comittes. s. veritatē: iudiciū z iusticiam. Pro quo**

sciendū q̄ iuramentū nō est bonū nisi ei qui bene vtit̄ iuramē
to: sic cro. xx. nō assumes nomē dei tui in vanū. S; ad bonū
vsum iuramēti duo requirunt̄. Primo quidē q̄ aliq̄s nō le-
uiter: sed ex necessaria causa z discrete iuret: z quātū ad hoc re-
quirit̄ iudiciū. s. discretiōis ex pte iurātis: vel dic sub alijs ver-
bis q̄ iuramētū debet esse triplex. s. iustū verum z discretū.
Iustū vt nō aliquis iuret spōte sed coacte. Verū vt nō aliq̄s
aliter iuret: q̄ aio sentit. z sic maxima concordia debet esse in-
ter cor z os. z p̄pterea dicit mathei. v. Sit fmo vester si si bis
ad dādū itelligi q̄ si intraneū cor respōdeat: altero si extraneo
Discretū vt aliq̄s nō iuret nisi p̄ licita: nō aut̄ pro re illicita
Et hic dicit q̄ iuramētū est duplex. s. assertoriū z pmissoriū.
Assertoriū ē de rebus p̄teritis. sed pmissoriū de rebus futuris
Et q̄ iuramētū debet fieri per superiorē. Et q̄ iuramentum
est affirmatio vel negatio sacre rei atestatio. Et q̄ iuramentū
dicit̄ iuratio mētis. S; vtrū iuramētū debeat attēdi a pte au-
dicētis: an pte dicētis. Pro cui⁹ declaratiōe vide tho. sc̄da sc̄de
q̄stione. lxxxix. Ad septimū quasi in fine vbi dicit̄ inducendo
verba yfidorī. Quacūq; arte verborū quis iuret. deus tñ qui
cōsciētie testis est: ita accipit sicut ille cui iurat̄ intelligit. sic in
capi. hūane aures. z in capi. quacūq; arte verborū. xxi. q. v.
S; an iuramētū sit semp̄ seruandū. Pro q̄ vide caplm. Si
vero aliquis de iure iurādo: vbi dicit̄ q̄ iuramētū cū interitu
salutis eterne nō est seruandū. sic in capi. In malis promissis
relindec̄ h̄dem: in turpi voto muta decretū. xxi. q. iiii. qd̄ in
caute vouisti nō facias. Impij est promissio que scelere adim-
pletur ex quo inferri potest: rei turpis nulla ē obligatio. Pro
quo nota q̄ nō est sani intellect⁹ qui efficit̄ perjur⁹: z dicit̄ pi-
rus perdens ius. Et dicit̄ perjur⁹ qui magis amat bona tēpo-
ralia q̄ ipm̄ deū: z est cōtra rōnē: z cōtra ordinē charitatis su-
perius assignatū de amando deū: z sic pessime cōscie est: q̄ ma-
gis amat res suas vt res amici sui tpales: q̄ deū z suā cōsc̄ia
q̄ debet amare deū p̄pter se z in se z sup̄ oia z primū in deo z
p̄pter deū. Et sic sc̄dm̄ aliquos piuri deberent puniri vltimo

no tu
iuramentū

iuramentū est
duplex 1. ser-
uandū 2. non
promissoriū.

z malis pro-
missis

i

suplicio. i. pena eterna si nō fecerit pñiaz. pro q̄ vide caplm. f. de crimine falsi cui⁹ verba sūt. Falsidic⁹ testis tribus psonis ē obnoxius: primū deo cui⁹ pñtia cōtēpnit. de inde iudici: quez mētiēdo fallit: postremo innocenti quez falso testimonio ledit vterqz mendaciū dicit: qz ille pdesse nō vult z iste nocere de siderat. sed nota q̄ falsus pōt accusari. l. cornelia de falso. ff. ad legē corneliā de falsis. vterqz glo. Qui veritatē occultat z qui mēdaciū dicit z sic falsidic⁹ testis tripliciter debz puniri. Seco vifa malicia adhibēdū est remediū. Pro q̄ sciendū q̄ dī ma tbei. v. Sit sermo vī si si nō nō q̄ ampli⁹ est a malo ē q̄ debz itelligi q̄ p̄ma dicitio si attribuit corde. scōa dicitio si attribuit ori: est dicere ne aliqs piur⁹ efficiat debet q̄ hz in corde pferre per os qm̄ loquella est nūtius cordis: z sic debet cē maxia con cordia lter cor z os: ne piur⁹ aliqs efficiat z restitutiōi teneat z obliget vt imēdiate dicet. Dicit vlteri⁹ q̄ apli⁹ ē a malo ē. s. qñqz a pte iurātis: z qñqz a pte audiētis z qñqz a parte vtrius qz. A pte iurātis si nō seruat ordinē i iurādo vt supradictū est vt. s. qz nō debet iurare spōte imo coacte. A pte audiētis si nō credit ea q̄ credere dz tpe q̄ dz. qñqz a pte vtriusqz. s. qñ iurāt z audiēs nō bñ se bñt. tbo. vbi sup̄. Et iuramētū venit p̄t in credulitatē hoīuz: z ē iuramētū finis ois cōtrouersie eē de aure iurādo z. l. ij. ff. de iure iurādo: qz nichil āpli⁹ ē q̄rēdū. Sz in qua etate possūt hoīes iurare p̄ huiusmōi declaratiōe. vide. c. paruuli. xij. q. v. vbi dicitur puuli qui sine etate rationabili sūt nō cogant iurare z q̄ simul piurat⁹ fuerit nec testis sit poss bec: nec ad sacramētū accedat: nec in sua causa iurator existat Sz qñ aliqs dicit periur⁹: vel qñ nō: pro cui⁹ declaratiōe vide caplm q̄ aūt piuriū. xij. q. ij. vbi dicit. Qd̄ aūt periuriū sit falsus iurare facile pbat. z glo. dicit hic querit an sit piur⁹ qui inrat falsū q̄ putat esse verū. Ad q̄ notādū q̄ q̄tuoꝝ modis dicit cōmitti piuriū. Uno mō vt si aliqs falsum ignorāter iuret z illud modo est peccatum. vt infra eo beatus. Seco modo dicitur periurium tātū falsum iuramentum scienter factum: etiam illud semper est peccatum z mortale. vt infra eo. bo.

nota

nota

mines. Tertio mō dicit peiuriū indiscretū iuramētū: z illud
quāq; est pctm̄ mortale. vt infra. q. iij. qui sacramēto. quāq; est
veniale. xv. di. §. alias ea. Quarto mō dicit peruriū trans-
gressio iuramētū: z illud quāq; nullū est pctm̄ vt in illicitis vt in-
fra eo. q. iij. In malis quāq; est mortale. vt infra. q. iij. si qd.
Sed pro declaratiōe peruri ad quid teneat. sciēdū q; ois pe-
nitens tenet ad cordis contritiōē: z ad oris confessiōē: z ad
opis satisfactiōē: sic in capitulo. Si res. xiiij. q. vj. vbi dicit.
Si res enī ppter q̄ pctm̄ cōmittit: reddi potest: z nō reddit:
penitētia non agit: sed fingit Sed vtrū casus piurij sit casus
episcopalis: an non: standū est ritui epatus vel punicie. Sed
prehabita restitutiōe de piuro debet fieri recursus ad superio-
rē: si bñ potest: vt si non sequat periculū in mora. Pro quo
nota sacerdos curā aiarn gerens q; ois perur^{us} debet prius re-
sistitūre z satisfacere tm̄ quātū dāpnū intulit: ante q̄ absoluat
qm̄ ois piur^{us} debet satisfacere de dāpno illato pti lese: cū resti-
tutio sit repatio i p̄stintū statū: si adsit facultas: qm̄ aliter nulla
eēt cōfessio: z p cōsequēs neq; absolutio: s; incidere sacerdos
talē piurū absolūēs sine p̄dicta restitutiōe: an illū canonē. Si
cecc^{us} cecū ducat: ambo in foucā cadūt. mathei. xv. z teneret res-
titutiōi talis sacerdos vt mal^{us} iudex sic in. l. pperādū. l. de
iu. li. iij. z sic cōditiōib^{us} p̄habitis piur^{us} dz absolui. z sic q; p̄tē
sūt arbitrarie sup eo qd debet deo: nō aut sup eo: qd debet pri-
mō sic sup. Pro q̄ sciendū q; casus a qb^{us} nō valet absolvere
sacerdos: nisi in mortis articulo sūt isti. Prim^{us} ē de solēpni
penitētia: q̄ nō inuigat nisi ab ep̄o vt di. xix. iij. sen. Secūdo ē
de excoicatiōe vbi penitēs remittit ad supiorē: vt ad eū q; exco-
municauit. Terti^{us} ē de irregularitate: in q̄ sol^{us} papa dispensat
Quart^{us} de incēdarijs. Quit^{us} de casib^{us} ep̄o reseruatīs scōz cō-
suetudinē dioce. cōsuetudo. n. dat z aufert iurisdictionē sic. iij
sen. di. xix. pro q̄ vide caplm̄ siqs cōuit^{us}. xxiij. q. v. z dicit siqs
conuit^{us} fuerit alios ad falsa testimonia vl^{us} piuria atraxisse zc.
Pro ampliori declaratiōe vide capi. Quicūq; vj. q. iij. vbi
dī. Quicūq; sciēs glo. i. z certa scia piurauerit quadraginta

in p̄o q; bñ potest
si i modū ostēdit

Dies in pane & aqua glo. cōtinue septē sequētes aſos penite-
 at & nunq̄ sit sine penitētia glo. i. interiori. & usq̄ in testimo-
 niū recipiat cōmunionē tū post hec recipiat glo. alibi dicit q̄
 iuramētū bz solū deū vltorē sine dāpno p̄rini. l. ij. nō ergo in-
 currit infamiā Pro quo vide sūmā rosellā in. c. per iurū vbi
 dicit panormita q̄ ois piur⁹ est infamis scōz canones. Itē ali-
 bi legit q̄ periurū cōtinet sub cōmune stelionat⁹ vt. ff. de cri-
 mine stelionat⁹. l. vi. S; crimē stelionat⁹ nō ifamat vt. ff. de
 crimie stelionat⁹. l. ij. ḡ nec piurū. solutio vbi iuramētū nō ca-
 dit i p̄iudiciū alicui⁹: solū deū bz vltorē. dicit at̄ qdā q̄ si iura-
 mentū est de futuro semp infamat: qz ibi fraugit fides deo &
 hoī. Secus si est de p̄nti vel de p̄terito. C. de trāssatiōibus si
 quis maior. Alij dicit q̄ iuramētū qd̄ interuenit in cōtracti-
 bus nō infamat secus in iuramēto qd̄ sit in iudicijs hoc certū
 est q̄ oē iuramētū infamat canonica infamia. Utrū aut̄ teme-
 rariū iuramētū repellat a legitimis cōtractib⁹ dixi. lxxv. di-
 florētinū. S; pro periuro & iuramēto vide maḡm sūlaz su-
 iij. di. xxxix. per totū presertim finalib⁹ verbis vbi dicit. Que-
 ritur an. s. peccet qui cogit hoīem iurare: quē scit iurare falsū
 de hoc augustin⁹ ait. Qui exigit iurationē multū interest si ne-
 scit illū iuraturū falsū an scit. si. n. nescit. & iō dicit iura michi
 vt fides ei sit: nō est peccatū: tñ hūana tēptatio est. Si vō scit euz
 iurare falsū: & cogit eū iurare: homicida est. Item qui puocat
 hoīem ad iurationē: & scit eū falsū iurare: vincit homicidaz: qz
 homicida corp⁹ occisur⁹ est: ille animā: imo duas aīas. s. aīas
 illius q̄ ad iurandū puocabit & aīam suaz. & sic dicebat aug⁹.
 pro vita hoīs saluāda non est mentiendū. Pro ampliori de-
 claratione sciendū q̄ qui cogit aliquē iurare: & sciat talē iurare
 falsū: aut est p̄sona publica: aut priuata. Si sit p̄sona publica
 nō peccat: qz nō facit in p̄sona sui: s; i p̄sona cōmunitatis. S; si
 sit p̄sona priuata vt petrus vel fredinād⁹ peccat mortaliter
 vt dictū est nota q̄ iuramētū ē finis oīs cōtrouersie. vt in. c.
 Et si p̄ps de iure in. in quo capi. dī q̄ vir multū iurans reple-
 bit iniquitate. glo. i. pctō & nō divedet a domo ei⁹ plaga a domo

In iuris

notabilis

140

quis. cui. quid. per quid. ad quid. cur. quid. et quoniam. Breuiter
 teneas in hac questione: quod semper iuramentum est seruandum: si est licitum: sed etiam illicitum sit ex modo iurandi: ut in capi. Si aliquid forte. xxij. q. iij. et extra de iure iur. in. c. debitores. et in hoc capi. si aliquid forte. xxij. q. iij. dicit glo. Quod quidam dicunt quod romanus pontifex non potest absoluere a licito iuramento. ut in capi. auctoritate. xv. q. vj. Pro quo vide prophetas in psalmo. xxxi. vbi dicit. Intellectum dabo tibi: et instrua te in via hac quam egredieris etc. Et est dicere quod homines multum debemus fugere sensualitatem: et ratione sequi ut homines dicamur et tibi. j. presertim in diuinitate: siue patribus et gubernationibus et alijs huiusmodi: quoniam de talibus: si non faciunt facienda. dicit propheta in psalmo. xxxvj. Audi ipsum super altatum et eleuatum sicut cedros libani: transiit et ecce non erat: quasi eius: et non est inuenerit locum eius. Sed pro voto. Non quod dicit magister sententiarum in. iij. di. xxxviij. quod votum est testificatio quodammodo promissionis expectantiae que deo: et de his que sunt dei fieri debet quoniam quis testificatio possit ad interiorum testificationem proprie referri et tibi. dicit ij. ij. q. lxxxviij. ad primum in corpore questionis. Sic ergo ad votum tria ex necessitate requirunt. primum quod de liberatione. secundo propositum voluntatis. tertio promissio: in qua perficitur ratio voti. Supradidit etiam quod quibus et alia duo ad quandam voti confirmationem. scilicet. promissio oris sedis illius psalmi. lxxv. Redda tibi vota mea: que destruxerunt labia mea: que supradicte res dicuntur conditiones voti. Pro quo non quod votorum alia dicuntur simplicia: alia vero sollempnia. Simplicia dirimuntur minimo minus contractum: sed non dirimuntur iam contractum. Sollempnia autem dirimuntur minus minus contractum et iam contractum ut ordo sacer et alia b. i. sic tibi. ij. ij. q. lxxxviij. ad. vij. sic l. ps. lxxij. uocete etc. Circa. iij. de missa dicitur quod petrus et thomas dicunt quod si valor suffragiorum consideret sedis quod valet ex virtute charitatis: sic tamen presentunt singulis ac si pro vno tantum fieret. Si autem considerat valor suffragiorum in quantum sunt quodam satisfactiones per intentionem faciatis transferantur in mortuos: sic magis valet ei pro quo specialiter fuerit sic enim effectus suffragiorum diuidit diuina iusticia inter eos per quibus fuerit. que concludunt quidam quod si quis sacerdos promisit deseruire vni capelle et quotidie ibi celebrare: quod talis non possit dicere missas

vo

brati gregozij pro aliquo alio. Et sic nō posset acceptare ali-
quas missas ad dicendū nec trinitatis nec crucis rē. hoc patz
p predicta. Et idē dicēdū de quibuscūq; alijs sacerdotib⁹ tā
secularib⁹ q̄ religiosib⁹ q; si pmiserunt dicere. xxx. missas pro
vno tales missas nō possunt appropriare alteri alias tenentur
ad restitutionē scđm scotū: ideo cautela est vt sacerdos nō pro-
mittat in speciali alicui. Sz poterit dicere: nos rogabim⁹ deus
pro te vel pro illo defuncto in. xxx. missis vel mille: z sic pmit-
tēdo plurib⁹ psonis poterit satisficere Imo tot q̄ promissit: vnu
tū ē q; posset excensare huimōi sacerdotes pmittēdo plurib⁹
dicere. xxx. missas. s. scđm cōsuetudinē oīuz sacerdotuz: qui in
differenter acceptāt plura trigessima simul dicūt z omnibus
pmittūt q; dicerēt. xxx. missas. z seculares sciunt hāc cōsuetu-
dinē fore inter religiosos z alios sacerdotes. Et sic vident eē
cōtenti q; in. xxx. missis oret pro eis aut pro defunctis eoz. Si
tū esset aliq; secularis: qui expresse diceret. Volo. xxx. missas
pro me: z nolo vt ceceptetis alias missas in eis vel huiusmodi
vt multos vidit: tūc dico q; est necesse: aut nō acceptare: aut ac-
ceptando velis nolis dicere pro eo dūtarat. Licet tū in oībus
missis quātūcūq; appropriatis rogare deus pro toto mundo
z deuotis z viuīs z defunctis: dū mō nō appropient eis: hāc
opiinonē tenet archi. flo. z io. de capitolio. Pro quo nota q;
tū missa peccularis dī missa specialis de aliquo sancto: sic sūma
rosella in titu. de missa. Quātū ad quartū de aduocatis scien-
di q; aduocatoz: alij dicunt boni: alij vō mali. boni aduocati
dicunt illi qui vtunt bonis armis: que tangit impator in prin-
cipio institute: cuius verba sunt. Imperatoriā maiestātē: non
solū armis decoratā: sed etiā legibus oportet esse armatā zc.
Et sic sicut corpa defendunt armis corpalib⁹ z rōne: ita z me-
lius defēdunt ase theologica scia z rōne q̄ sūt arma spūalia. s.
theologia. iura canonica z ciuilia. Et sic boni aduocati sūt mi-
lites xp̄i: q; sicut est impator z regū z principum defendere
corpa hūana: ita ē ecclie z sc̄toz doctoz z bonoz aduocatoz tā
iurū sc̄toz canonū q̄ iurū ciuiliū defēdere rōnez z veritatē

q: etibi. j. .2 li. de pomo siue de morte dicit: amicus plato: sed
 magis amica veritas: 2 alibi aristotiles. Pro veritate inq:
 renda oia familiaria sunt destruēda. Pro quo sciēdū q: ve-
 ritas scōm ysaac est adequacio itellect^o ad ipam rem. Pro q
 nota qd dicit tho. li. iiii. sen. di. xviii. ad quartū quasi finalib⁹
 verbis. Sicut hō debet prius sustinere mortē q̄ peccet mor-
 taliter: ita etiā q̄ q̄ peccet venialiter illo mō debito quo debet
 venialia vitare zc. Pro quo nota qm̄ sicut tristant coropra z
 aīe: qm̄ corpi auferit sibi pes vel manus vel aliqd̄ huiusmodi
 cū sunt ptes corpis: 2 q: sicut fleut hoies z tristant: forti⁹ tristāt
 aīe: si bene cōsideres per cōmissionē cuiuscūqz pcti mortalis:
 qm̄ sicut sepat aīa a corpe rōne indisponis corpis. vt dictū est
 supra: vt si auferant corpis ptes a corpe vt caput vel alia que
 cūqz pars vt manus vel pes: fortius tristant aīe psepationez
 ipius dei ab aīa: qm̄ sicut aīa dat esse corpi per pntiā: melius z
 verius dat de⁹ esse ipi aīe: sic actū. xvij. De⁹ est quo sum⁹. vi
 uimus z mouemur: sic magr sen. di. xvij. finalib⁹ verbis: 2 sibi
 thomas sup illa pticula: q̄ nō est vita corpis zc. In cui⁹ decla-
 ratione dicit tho. Nō oportet q̄ sit similitudo quātū ad oia: sed
 solū quātū ad hoc: q̄ sicut aīa corpi sensū z motū p̄bet: per hoc
 q̄ est in corpe: ita deus aīe spūaliter quā inhabitat per gr̄am.
 Pro quo nota q̄ hoies existētes in gr̄a: semp sunt iocundi z
 gaudētes. Sz existētes in pctō mortali: semp sunt tristes: qz
 mortui spūaliter: sic existētes in gr̄a semp sūt iocūdi: qz viui na-
 turaliter z spūaliter: vt dictū est. Et sic dicebat sapiēs puer.
 xvij. Anim⁹ gaudēs etatē floridā facit glo. qz vitā pducit vs
 qz ad caniciē. Spūs vō tristis ericat ossa glo. z sic abreniat vi-
 tam: qz tristitia est passio mortificatiua. Sz romanor. iij. dī
 Quēcūqz a deo sūt: ordinata sunt. Sz redeundo ad materiā
 de veritate dicam⁹ q̄ est ibi veritas doctrine. Et veritas vite
 Et veritas iusticie. Nā veritas doctrine cōsistit in quadam
 manifestatiōe verorū: de quib⁹ est scia: sz pro ista materia vide
 tho. scōa scōe. q. cxiiij. Veritas vite est in quātū hō opat scōm
 dictamē recte rōnis: 2 scōm cōformitatē ad legē dinā. Veri-

tas vero iusticie dicit: in quantū cōstituit equalitatē in reb⁹ ex
teriorib⁹. Sed de ista veritate loquit thomas in. iij. di. xlvj.
ad. j. finalibus verbis cui⁹ verba sūt. Ad scōm dicēdū q^d ve-
ritas illa de qua tullius loquit est scōm cōmensurationē vocis
ad rem prout. s. aliq^s cōfitef in iudicijs scōm q^d res se habet z
seruat in factis scōm q^d pmissit: z hec veritas ē pars iusticie.
CAd tertiū dicēdū q^d veritas q^d est in intellectu: est equalitas
intellect⁹ ad rem indifferēter siue sit per actū nostrū cōstituta: si
ue nō: etiā de hac nō loquit ad pñs: z q^d voces sūt signa intelle-
ctus: ideo iusta hanc veritatē sumit veritas doctrine: que di-
stinguitur cōtra veritatez iusticie. Veritas eni doctrine: in ve-
ritate enūciatiōis cōsistit. Ex quo elici poterit q^d sentēcia ve-
ra est manifestatio veritatis z e contra. potest tñ colligi ex pre-
dictis q^d vno modo accipit scōm cōmēsuratiōē intellect⁹ ad
esse rei. Et scōm hanc veritas doctrine accipit. Alio modo se-
cundū cōmēsuratiōē actionū n̄arū ad intellectū rectū: z sic
put sunt signū ipius nō considerato dāpno vel lucto alicui⁹.
Est veritas de qua loquit philosoph⁹ diuissa contra simulati-
onem z iactantiā. Cōsiderato vero dāpno vel lucto: est ve-
ritas que est pars iusticie q^d tullius ponit: per q^d seruat aliq^s
indēpnis in iudicijs: etiā cōfessiōib⁹ vt vtraq^s istarū veritatū
reducat ad veritatē doctrine: inquantū vtraq^s cōsistit in qua-
dā manifestatiōe: prout vero actiones n̄e cōparant ad stelle-
ctum vt regulatū ad regulā sic scōm q^d intellect⁹ rect⁹ est regula
actionū: est veritas vite. scōm vero q^d est regula equalitatis cō-
stitute in rebus: est veritas iusticie: de qua Aristo. et bi. v. vbi
ait. q^d iusticia est equalitas q^d dā.

Sed ante introductionē materie de qua intēdim⁹ aliq^d
loqui deo dāte notare dēm⁹ oēs i hac carne mortali vi-
nētes dictū augu. q^d iducit mag^s sen. j. li. di. xxxvj. in. c. p in
de. Cui⁹ vba sūt. Cū audim⁹ inqt ex deo. z p ipm. z in ipō eē
oīa. vt io. j. Oīa per ipa facta sūt. oēs itaq^s naturas: itelligere
dēm⁹: z oīa q^d naturalit^r sūt: nec enī ex ipō sūt pctā: q^d naturā n̄
seruat sed viciāt: q^d ex voluptate peccantiū nascunt. **N**dic a pte

dicit q̄ in illa generalitate locutiōis bona tñ cōtinent: sic lo-
 co preallegato Jo. j. Oīa per ip̄m facta sunt. glo. oīa bona z
 oēs nature: z oīa q̄ naturaliter sunt. Sequit: sine ip̄o factū est
 nichil glo. i. pctm̄: iḡr rogāndus est deus: vt p̄stet z infundat no-
 bis gr̄am vt operemur bona: qm̄ sine dei adiutorio nō possu-
 mus facere bona: tñ sine dei adiutorio: z si nō sine eius pm̄issi-
 one: possum⁹ facere mala: sic dicit amos. iij. Nō est malū in
 ciuitate: q̄s de⁹ nō fecerit. glo. i. pm̄iserit. Pro quo vide pro-
 phetā in psal. lxxvij. vbi dicit. Sp̄s vadēs z nō rediēs. Et
 sic posse facere mala nō est posse: s; deficere a posse. vt dictus
 est in capi. faciat hō. xxij. q. ij. vbi dicit glo. q̄ solū illud dici-
 mus posse facere: q̄s iuste facere possum⁹. S; sciendū z tristān-
 dū est qualiter. infideles sūt sepati a deo rōne infidelitatis: z fi-
 deles sepan̄ rōne cuiuscūq; pcti mortalis: z sic q̄ elongātur a
 deo peribūt: nisi cōuertant. s. fideles ad fidem cū sacramento
 baptismi principaliter: qz est ianua z fūdamētū oīuz sacramē-
 torū: nō solum pro pūnlis verū etiā pro adultis: z isto recepto
 sūt abiles z dispositi ad recipiēda oīa alia sacra: nisi appareat
 aliq̄s ipedimētū a pte ip̄oz. Et est baptism⁹ causa sufficiens
 ad delendū oē pctm̄ tā mortale q̄ veniale z q̄ origenale z ac-
 tuale excepto debito. S; si baptisati ceciderit i pctō mortali:
 resurgēt mediāte dei gr̄a cū cordis cōtritiōe: z oris cōfessiōe z
 opis satisfactiōe. sic boeci⁹ in li. p̄di. Pri⁹ stirpāda sūt vitia
 quā inserāt virtutes: qz charitas opponit pctō mortali ecōtra.
 sic maḡ sen. iij. di. xiiij. z. xv. z. xvj. z in. iij. sen. di. xxij. de
 charitate. sic ari. metha. xij. vbi ait de qlibz eē vl nō eē zc. z ē
 dicere q̄ duo cōtraria nō p̄nt simul eē in eodē subiecto: qz cha-
 ritas opponit pctō mortali ecōtra. Et sic q̄ facit opa dei: ē fili-
 us dei Et q̄ facit opa diaboli: d̄r fili⁹ diaboli. sic io. viij. ei⁹ fili⁹
 appellaris cui⁹ opa facis. sic augu. nō ē fili⁹ xp̄i: q̄ nō facit opa
 xp̄i: sic timēda ē elōgatio a deo. sic p̄ba i psal. cxvij. Lōge a
 pctōrib⁹ sal⁹. s. vā q̄ ē p̄r: fili⁹: z sp̄s sc̄tis. S; pdictis nō illa
 q̄ dicit ihero. ad rusticū monacū. Ama sc̄tāz scripturāz studia
 z carnis vitia n̄ amab: sic p̄ba i ps. cxvij. nisi q̄ lex tua medi.

mea est glo. i. nisi fuisset occupat⁹ in tali meditatioe. tunc fore
te perissem glo. per lassu in culpa grauē: qz oīa mādata tua eq
tas glo. qz. s. sunt recta via veniēdi ad salutē: ad quā nō pōt ali
ter deueniri: z qz talis doctrina nō est efficac sine speciali dei
adiutorio: scōm qz dicit puer. xvj. **M**ois est aimū prepare: sed
dñi aimū z linguā gubernare. **E**t qz nuper facta ē mētio de
via veniēdi ad salutē: nō est sub silētio pterendū: qd sit paradi
sus: eo qz nrm opusculū sit intitulatū via paradisi: qm titulus
dī a titā sole: qm sicut sol illuminat totā terrā: ita titul⁹ illumi
nat totā materiā. **E**t sic per te potis formare argumētū. Illo
tpe lfa est vera: quo tpe nigrū quo mōdet rubro z ecōtra. si nō
correspōdeat. falsa. **E**t sic dicūt doctores canoniste qz si rubrū
in se cōtineat oīonē siue ppositionē pfectā: ita poterit allegari
sicut text⁹ vt in ti. vt litte nō cōtestata nō procedat ad testiū re
ceptionē vel ad diffinitiuā sentētiā. vt li. ij. decretaliū. **E**t sic
dicam⁹ qz paradisius est videre dei facie ad faciē: z sic ē admi
rabilis z valde delectabilis: de quo super⁹ dictū est. z hic deo
dante aliqd dicef. **S**z dictū est sup⁹ qz de oī verbo ociofo red
dituri sumus rōnē in die iudicij. vt mathei. xij. z in. c. quoties
vero loquimur. xij. q. v. **E**t augu. li. xij. cōfessionū quasi in fi
ne dicit qz qñ loquimur veritatē: loquimur de deo. sic io. j. **L**ex
per moysen data est: grā aut z veritas per ihm xpm. **E**t alibi
Ego sum veritas z vita. **S**z qñ hoies loquūt mēdaciū: nō lo
quunt de deo: s; de suo. **S**ic io. viij. dī. **Q**ui loquūt menda
ciū: de pprijs loquūt glo. qz nō aliunde hnt: s; a se ipis accepe
runt hugo. **S**ic ppba in psal. cxvij. **O**ī s hō mēdar.

Et tu vide pro aliqb⁹ q nitunt dare nouē itelligentiā
sacre scripture verba diui augustini: sicut iacet loco p
allegato z sunt. **C**rescite z multiplicamini. cū hec quoqz oīa
sicut pisces z aues z hoies gignēdo augeant: genusqz custodi
ant. **Q**uid igf dicā lumē meli veritas qz vacat hoc: qz inanē
ita dictū est: nequa qz pater pietatis absit vt hoc dicat seruus
verbi tui. **E**t si ego nō itelligo qd hoc eloquio significet. vtan
tur z melius meliores. i. itelligentiores: qz ego sum vnicuiqz

quantū sape dedisti decus meus: placeat autē et cōfessio mea eō
 ram oculis tuis: quia tibi cōfiteor credere me dñe nō in cassum
 te ita locutū esse: nec silebo quia michi lectionis huius occasio
 suggerit. verum est enī: nec video quid impediāt ita me senti-
 re dicta figurata labiorū tuorū. Noui enī multipliciter signi-
 ficari per corpus quod vno modo per corpus significatur. Ecce
 simplex dilectio dei et primi quā multiplicib⁹ sacramētis et inu-
 merabilib⁹ linguis: et in vnaquāque lingua innumerabilib⁹ locutio-
 num modis corporaliter enūtiat. Ita crescunt et multiplicant⁹
 fetus aquarū. Attende iterū quisq; hec legis. Ecce quod vno
 modo scriptura offert et vox personat. In principio fecit deus
 celum et terram. genesis. j. nōne multipliciter intelligit⁹ non
 errorū fallacia: sed verarū intelligentiarū generib⁹ ita crescūt
 multiplicant⁹ fetus hominū. Itaq; si naturas ipsas rerū non
 allegorice sed pprie cogitem⁹ ad oīa que de seminib⁹ signunt⁹
 conuenit verbū: crescite et multiplicamini. Si autē figurate po-
 sita ista tractemus quod potius arbitror intēdisse scripturā quā uti-
 quā nō superuacue solis aquatiliū et boiū fetibus istam bene-
 dictionē attribuit. Inuenim⁹ quidem multitudines et in cre-
 aturis spūalibus atq; corporalibus tanquā in celo et i terra et in
 animis iustis et iniquis tanquā in luce et in tenebris: et in san-
 ctis auctoribus per quos lex ministrata est: tanquā in firmamē-
 to quod solidatum est inter aquam et in societate amaricanū
 populorū tanquā in mari: et in studio animarū piarum tanquā in
 arida: et in operibus misericordie: scōm presentē vitam tanquā
 in herbis seminalibus et lignis fructiferis: et in spūalibus dō-
 nis manifestatis ad vtilitatem sicut in luminaribus celi: et in
 affectibus formatus ad temperantiā tanquā mala vina. In oī-
 bus his nascuntur multitudines et vbertates et incrementa.
 Sed quia ita crescat et multiplicet⁹ ut vna res multis modis enū-
 cietur: et vna enūciatio multis modis intelligat⁹: non inueni-
 mus nisi in signis corporaliter edictis et rebus intelligibili-
 ter excogitatis. Signa corporaliter et edita generatiōes aqua-
 rum ppter necessarias causas carnalis profunditatis. Res

aut intelligibiliter excogitatas generationes humanas ppter
ronis fecunditate intelligim⁹. Et ideo credimus utriusq; horu
generi dictum esse abste dñe. Crescite et multiplicami. In
hac enim benedictione concessam nobis a te potestatem et facultate
tem accipio: et multis modis enunciare quod vno modo intelle-
ctus tenuerim⁹: et multis modis intelligere quod obscure vno mo-
do enunciatum legerim⁹. Sic implentur aque maris: que non mo-
uentur: nisi a varijs significationib⁹. sic effectib⁹ humanis im-
pletur: terra enim ariditas apparet in studio et dominatur ei ratio.
Volo etiam dicere: dñe deus meus quod me consequens tua scriptu-
ra comouet: et discam nec verebor. vera enim dicam te michi in-
spirante quod ex eis verbis voluisti ut dicerem. Neque enim alio pre-
ter te inspirante credo me verum dicere: cum tu sis veritas.
Omnia autem homo mendax. ut ait propheta in psalmo psallegato.
cxvij. Et ideo quod loquitur mendacium: de suo loquitur: ego ut verum lo-
quar: de tuo loquar. Ecce dedisti nobis in escam omne fenum
satiuum seminans semen quod est super omnem terram: et omne
lignum quod habet in se fructum seminis satiu. Neque no-
bis solis: sed omnibus animalibus celi et bestijs terre atque serpentibus.
Discibus autem cetis magnis non dedisti hec etc. Et hoc pla-
cuit dicere propterea: ne simus mendaces neque in dictis neque in
factis: et sic neque deo neque proximo: ut inuit in capitulo. Cauete
fratres mendacium. xxiij. q. v. vbi dicitur quod mendacium non solum
committitur in verbis: verum etiam in factis: et sic placeat christo redde-
re proxiimo: ut simus fideles illi et veraces: ut eo fruamur amen.

Pro quo sciendum quod frui est amore alicui rei liberere tantum
propter se ipsam. Vbi vero est id quod in usum venerit re-
ferre: ad optinendum illud quo fruendum est: alias abuti est et non
vrius usus illicitus abusus vel abussio nominari debet. Res
igitur: quibus fruendum est: sunt pater et filius et spiritus sanctus.
Eadem tamen trinitas quedam summa res est communisque omnibus
fruendum ea. Si tamen res dici debeat et non rerum omnium causa.
Si tamen et causa: non enim facile potest inueniri nomen: quod
tante excellentie conueniat nisi quod melius dicitur trinitas: hec vni⁹

deus. Res aut quibus utendū est mundus est: et in eo creata.
 Unde Augustin⁹. utendū est hoc mundo: et nō fruendū. hoc
 magister sūiaz. j. li. di. j. Sed nota q̄ multa mala nobis ene
 niunt: eo q̄ fruimur utendis: et utimur fruēdis.

Sed tu nota in libro de disciplina christiana angustia-
 nū. Cuius verba sunt. Locutus est ad nos sermo dei
 et de p̄mitus est ad exhortationē nostrā dicente scrip-
 tura. Accipite disciplinaz in domo discipline. **D**isciplina ad
 discēdo dicta est: et discipline dom⁹ ē ecclesia xp̄i. Quid ergo
 hic discitur vel quare discitur. Qui discunt vel a quo discunt.
Discitur bene bibere. **P**ropter hoc discitur bene bibere: ut
 perueniat ad semper bibere. **D**iscit christiani. **D**ocet xp̄us
Primo ergo quid sit bene vivere. **D**einde que sit merces
 bone vite. **T**ertio qui sint veri christiani. **Q**uarto quis sit ve-
 rus magister. **P**auca loquētibus nobis: sicut dñs donat: au-
 dire dignemini. **O**mnes in domo discipline sumus: s; mul-
 ti nolunt habere disciplinā. **E**t q̄d est peruersius: nec in domo
 discipline volunt habere disciplinam. **E**tiam p̄pterea debeant
 in domo discipline accipere disciplinaz: ut seruent illam in do-
 mibus suis. **I**psi contra disciplinationē non solum in domi-
 bus suis habere nolunt: sed neq; ferre illam secum: etiam ad
 domū discipline: q̄d accidit gratia sensualitatis: quoniā certus
 est q̄ omne malum q̄d homines faciunt euenit ratione sensu-
 alitatis: quoniā si homines sequerent̄ rationē nō facerent ma-
 lum: eo q̄ ratio pronocat ad optima sic apostol⁹ romanoz. ij.
Gentes enim: que legem non habent: naturaliter ea q̄ legis
 sunt faciunt. sic **A**risto. ethicoz. j. **I**deo sequit̄ apud quos nō
 vacat verbū dei: qui cor auri cōiungūt. **Q**ui nō sunt via vbi se-
 mē cū ceciderit ab anib⁹ colligit: qui vō sūt petrosa loco: vbi se-
 men altā radicē hēre nō potest: et ad horā erigit et in esu are-
 cit. **D**e quib⁹ p̄pha in psal. xlvij. **N**ō cum in honore eēt ēz.
Qui vō sicut ager spinosus vbi semē cū germinauerit et i au-
 ras surgere cepit spinaz dēsitate suffocat: s; q̄ sūt ira bona pa-
 rata semen accipere et fructū reddere: vel centenū vel sexage-

num vel tricenu recondeñt non sine causa intrasse dūcipline
scholā: z has me similitudines ex euangelio cōmemorasse. Qui
igif tales sunt accipiant qđ per me dñs dicere dignat. Ego
qm̄ ille seminat quid sum. **A**ir copbinus seminātis ip̄e in me
dignet ponere: qđ vobis spergat. **N**olite ergo attendere ad
vilitatem copbini: sed ad charitatem seminis: z potestātē se-
minatoris. **Q**uid est ḡ bene viuere. **Q**uid hic discit. **P**re-
cepta multa sunt in lege: quibus ip̄a bona vita continet. im-
peratur z discitur. **A**ldulta oīno p̄cepta sunt z innumerabilia.
Preceptorū ip̄ozñ paginas vix quisqz enumerat: quātoma-
gis ip̄a que volunt. **T**u verus de⁹ p̄pter eos: qui se volūt excu-
sare: vel qz eis nō vacat legere: vel qz nō norunt legere: vel qz
nō possunt facile stelligere vt excusationē nemo habeat in die
iudicij: voluit sicut scriptū est cōfirmare z breuiare verbū sup
terraz. sicut de illo p̄pha p̄direrat. **V**erbū enī cōsumās z bre-
uians faciet dñs sup terrā. **M**oc ip̄m verbū cōsumatū z breui-
atum nec obscurū: deus esse voluit. **I**deo breue ne nō vaca-
ret legere. **I**deo apertum: ne dicat nō michi licuit itelligere.
Pro q̄ nota q̄ ego iā senex z sexaginta annoz etatis nō eru-
bescerē a puero anniculo edoceri. sic. iiii. .q. iij. in. c. si babes.
Pro q̄ nō q̄ nulla etas est sera ad addiscēdū. **E**t sic sciēduz
q̄ tres sūt stat⁹ hoīum infelicitū. **P**rim⁹ est. qui pauca sapit:
spernitqz doceri. **S**ecūds qui multa sapit spernitqz docere. **T**er-
tius q̄ recta docet: opaturqz iniq̄. **T**hesaur⁹ ḡ est magn⁹ diui-
narū scripturū: hñs in se mirabilia p̄cepta multa: tanq̄ mul-
tas gēmas: z p̄ciosa mouilia: z vasa ingētia: z magna meta-
lla. **S**z quis pōt scrutari thesaurū istū: z vti eo z puenire ad
oia q̄ ibi sunt. **Q**uādo hāc similitudinē dñs dedit in euangelio
suo: z dicit mathei. iij. **S**imile est regnū celozū thesauro suē-
to in agro: ne qs minus se idoneū diceret ad p̄scrutādū thesau-
rum. **C**ōtinuo dedit aliā similitudinē. **S**imile ē inquit regnū
celozū homini negociatori: querētī bonas margaritas: qui in-
uenit vnā p̄ciosā margaritā: z vendidit oīa que habuit: z
emit illam: vt si piger eras ad p̄scrutandū thesaurū: nō sis pi-

ger vnā margaritā sub lingua ferre: z quo vls securus ambulare. Quid ergo est verbum cōsumās z brcuiās. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo: z ex tota asa tua: z ex tota mente tua: z diliges primū tanq̄ te ipm. In his duob' p̄ceptis: tota lex pendet z p̄bete. Ecce quid discat in domo discipline scilz diligere deū: diligere primū. Deū: tanq̄ deū. Proximū: tanq̄ te ipm. Non enī inuenis parem deo: vt possit tibi dici. Dilige deū: sicut diligis illum. De primo inuēta est tibi regula: qz inuētus es primo tuo par. Tu ip̄e queris quō diligas primū. Attēde te ipm: z quomō te diligis: sic dilige proximū. Nō est vbi erras. Volo ergo iam z tibi cōmittere proximū tuū: vt diuigas eū tāq̄ te ip̄z. Volo: s; adhuc timco. Volo tibi dicere. Dilige primū tuū sic te ip̄z z timco. Adhuc enī discutere volo: quō diligas te ipm. Noli ergo egre ferre. Nō es tu ip̄e facile dimittēdus: cui est primus cōmittēdus. Nō transitorie tecum agenduz est. Tu vnus homo es: primi tui multi sunt. Nō enī primo sic debes itelligere primū vel fratrem vel cognatū vel affiné. Proxim' est omni homini: ois hō. sic ēt mag' sen. li. iij. di. xxvij. in fine. Proximi sibi dicunt pater z filius: focer z gener. Nil tam primū q̄ homo z homo. S; si putam' nō esse primos: nisi qui de hīs sōc' parentibus nascunt: adam z euam attendam': z oēs fratres sumus. Et si quidem fratres secundū qd̄ boies sum': quātomagis secūdū qd̄ christiani sumus. Ad id qd̄ homo es: vnus pater fuit adam: vna mater eua. Ad id qd̄ christianus es: vnus pater est deus: vna mater ecclesia. Videte ergo quantos proximos habeat vnus homo. Omnes homines in quos scurrerit: qui bus iungi poterit: proximi eius sunt. Quomodo ergo discutendus est vtrum diligat se cui cōmittendi sunt: tot proximi: vt sic eos diligat tanq̄ se. Et ē proximus ois homo: eo q' ois homo est aptus natus recipere gloriam z frui deo. Nō ergo irascatur vnusquisqz: si discutio quomō se diligat. Certe ego discutio: ip̄e se inueniat. At quid enī discutio: quia ego inuentur' sum. Ideo discutio: vt ip̄e se interroget: ip̄e sibi appareat:

ipse se nō lateat: ipse se sibi nō lateat: ipse se sibi nō abscondat: ipse se sibi ante oculos suos: nō post dorsum ponat. Ad loquentem faciat hoc. Ad nesciētem faciat hoc. Quomō te diligis. Quisq; me audis. imo quisq; deum per me audis in hac domo discipline. Attende te quomō te diligis profecto eni si te iterrogem vtrum diligas te. respōdebis quia diligis: quis enim se odit. Ergo nō diligis iniquitatem si te diligis. Nam si diligis iniquitatem: nō ego dico: psalmū audi. Qui diligit iniquitatem: odit animā suā in. psal. x. Ergo si diligis iniquitatem: audi veritatem: veritatem nō te palpantem: sed a parte tibi debentem: odis te. Quantomagis dicis quia amas te: odis te. Qui enim diligit iniquitatem: odit animā suam. Quid dicā de carne: que pars est vilior hominis. Si animā odit: quanto carnem diligit. Deniq; qui amāt iniquitatem ⁊ odit animam suam: omnē turpitudines exercēt de carne sua. Jam ergo qui diligis iniquitatem: quomō tibi volebas cōmitti proximum: vt diligeres eum tanq̄ te. homo quid perdis te. Si tu ipse sic te diligis: vt perdas te. sic profecto perditus es: ⁊ eum quē diligis sicut te. Volo ergo hunc quē diligas vel sol⁹ peri. Aut corripere dilectionē: aut respue societatem. dicturus es michi. Diligo proximū tanq̄ me ipm. audeo plane: audio. Inebriari vis cum illo: quem diligis tanq̄ te ipm: bene nobis faciamus hodie: quantum possumus viuamus. Vide quia sic te diligis: ⁊ illuz ad te trahis: ⁊ ad qd amas vocas. Necessesse est vt quem diligis tanq̄ te ipm: illuc illum trahas ad quod ⁊ tu amas. Humanus homo imo beluinus: amando talia qualia belue. beluas enim deus prostratas in faciem fecit pastum querentes de terra. Te in duos pedes erexit de terra. Tuam faciem sursum attendere voluit. Non discedet cor tuum a facie tua. Non habeas faciem sursum: ⁊ cor deorsum. imo verum audi: ⁊ verum fac sursum cor: ne mentiaris in domo discipline. Quando enim audis: responde: sed sit verum quod respondes. Sic te dilige: ⁊ diligas proximū tuū tanq̄ te ipm. Quid est enim sursum habere cor: nisi quod dictum est prius.

Diliges dominū deum tuum ex toto corde tuo: et ex tota ani-
 ma tua: et ex tota mente tua. Quia ergo duo precepta sunt: si
 vnum diceret: non sufficeret. Sufficit et vnum si intelligatur.
Pro quo est notandū q̄ nullus homo in hac carne mortali
 potest amare vere et realiter proximū: sine hoc q̄ amet deum
 et contra. Nullus potest amare vere deum: sine hoc q̄ amet
 proximū: et sic alteruz preceptum isto: um includitur in alio: et
 sic quia asserit et confitetur ore proprio et expresse se amare d:ū:
 conf: tetur se amare proximū subintellecte: et sic ista duo prece-
 pta sunt alligata et cōnera: sic dicit deus. Qui nō diligit pro-
 ximū quem videt: quomō potest diligere deum quem non vi-
 det. **V**ide igitur tu qui in hac carne mortali degis siue vniū:
 qualiter amas deum et proximū: quoniā cogitatiōes hominū
 nō possunt deo occultari: quoniā omnia sūt nuda et aperta ocn-
 lis eius. sic p̄mo regū. xvi. vbi dicitur. **H**omines iudicant se-
 cundū ea que apparēt: deus autē intuet cor: sic in quadā glo. il-
 lius capituli clerici et infra et de erce. pre. **N**ā sic loquit scriptu-
 ra. sicut paulus ap̄lus. **N**ō adulterabis. **N**ō homicidiū faci-
 es. **N**ō cōcupisces. **E**t si q̄ est aliud mādatū: in hoc sermōe
 recapitulat. **D**iliges primū tuū: tanq̄ te ip̄m. **D**ilectio pro-
 ximi malum nō operatur. **P**lenitudo autē legis: est charitas
Quid est charitas: dilectio. nichil videtur dixisse de dilectiōe
 dei: sed solam proximī dilectionē dixit sufficere adimplēdā le-
 gem. **Q**uicqd est aliud mādatū: in hoc sermone recapitulat:
 in hoc sermone implet: in quo. **D**iliges proximū tuū tanq̄ te
 ip̄m. **E**cce vnum est. **C**erte duo precepta sunt: in quibus pre-
 ceptis: tota lex pendet et prophete. **V**idete quomō plus breui-
 atum est: adhuc pigri sumus. **E**cce que duo erant: vnum fa-
 ctuz est. **P**roxtus proximū dilige: et sufficit. **S**ed dilige: quō
 te ip̄m diligis: nō quomō te ip̄m odisti. **D**ilige proximū tuū:
 tanq̄ te ip̄m. **S**i prius est vt diligas te ip̄m: q̄rere habes quō
 diligas te ip̄m. **S**ic vide maḡm sen. li. iij. di. xxxvij. **E**t au-
 dire hēs. **D**iligis dñs deū tuū ex toto corde tuo: et ex tota mē-
 te tua et̄. **H**omo enī quō a se fieri non potuit: sic nec bt̄s a se
 fieri potest. **A**lia excellētissima res enī fecit hominē qd nō est

ipse homo. Alia res cum factura est beatum: quod non est ipse homo. Denique errans videt ipse: quia per se non potest beatus esse: et amat aliud: unde sit beatus. Unde se fieri putat beatum: hoc amat. Quid putamus amat: unde putat se fieri beatum. Pecuniam: aurum: argentum: possessiones: breuiter dico pecuniam. Totum enim quicquid homines possident in terra: omnia quorum domini sunt: pecunia vocatur. Seruus sit vas ager: arbor: peccator: quicquid horum est: pecunia dicitur. Et unde est primum vocata pecunia: ideo pecunia: quia antiqui totum quod habebant in peccatoribus habebant. A peccatore: pecunia vocatur. Legimus antiquos patres fuisse diuites pastores. Ergo pecuniam diligis. O homo: unde putas te fieri beatum: pecunia est: et multum eam diligis. Volebas diligere primum: tanquam te ipsum: diuide cum illo pecuniam tuam. Quid esses discutiebam. Inuentus es: apparatus isti tibi. Audisti te: considerasti te. Non es paratus diuidere pecuniam tuam cum primo tuo. Sed quid michi respondet benigna auaricia: Quid michi respondet: Si diuisero cum illo: minus erit et michi et illi minuetur quod amo: neque totum habebit ille neque totum habebit ego. Sed quia diligo eum. scilicet proximum tanquam me ipsum: opto illi ut tantum habeat: ut nec mecum minuatur: et ipse michi coequet. Optas unde nihil perdas: atque utinam hoc verum dicas vel optes. Timeo enim ne iudas. Pro quo vide quomodo inuidia est mala: que est quidam dolor boni alterius: et sic esset expellenda ab hominibus tanquam pestis: propterea prohibet ecclesia. Quomodo enim socialis erit felicitas tua: quam torquet felicitas aliena. Nonne cum ceperit ditescere vicinus tuus: et incipere quasi surgere: et ire post te: times ne sequatur te: times ne transeat te. Certe diligis proximum tuum tanquam te ipsum. Sed non loquar de inuidis. Auertat enim deus hanc pestem ab animis omnium hominum: ne dum christianorum vitium diaboli: cum quo solus diabolus reus est: et incerpugnabiliter reus: Non enim de diabolo ut daretur adulterium commisit: furtum fecit: villam alienam rapuisti: sed hoc statim lapsus inuidisti. Inuidentia diaboli conuictus est. Sed habet matrem suam. Superbia

vocatur mater inuidie. Supbia inuidos facit. Suffoca ma-
 trē: et non erit filia. Ideo hūilitatē docuit xp̄us. non ḡ loquor
 inuidis: bene optantib⁹ loquor: illis loquor: qui optāt bn̄ ami-
 cis: vt hēant tantū quātū hnt̄ et ip̄i optāt bene egentib⁹: vt ha-
 beant quantū et ip̄i: sed nolūt illis dare ex eo qđ hnt̄. Inde te
 iactas hō xp̄iane: qz optas bene. melior te esse mēdic⁹ qui plu-
 ra tibi optat et nichil habet: bene vis optare nichil a te accipiē-
 ti. da aliqd bene optāti. Si bonū est bene optare: redde mer-
 cedē. Optat tibi bene paup: quid trepidas. Adde aliqd. In
 domo discipline es. Adde aliqd qđ dixi da bene optāt: xp̄s ē.
 Ip̄e a te petit: et tibi dedit. Erubescē. Ille diues paup eē vo-
 luit: vt haberes paupes qb⁹ dares. da aliqd fratri tuo. da ali-
 qđ p̄imo tuo. Da aliquid comiti tuo. vt viuas i eternū: qz sic
 aquirīt vita vera. Tu diues es: ille paup diues ē: vita ista via
 est: simul ābulatis. Sz forte dices. Ego diues: ille pauper.
 Simul ambuatis an non. Quid est qđ dicis: ego diues ille
 paup: nisi ego onerat⁹: ille leuis. Sarcinā tuaz cōmemoras.
 pondus tuū laudas: et cōstruxisti qđ grani⁹ ē: cōstruxisti ad te
 sarcinā tuā: iō nō potes porrigere manū. O verate ligate qđ
 te jactas: quid te laudas: solue vincula tua: minue sarcinā tuā
 da comiti et illū adiuaas: et te releuas. Inter bas voces tuas
 laudātes sarcinā tuā: adhuc xp̄s petit et nō accipit et obtundis
 nomē pietatis crudelib⁹ vocib⁹ et dicis. Et qđ seruo filijs me-
 is. xp̄m illi oppono. filios suos michi reponit. Ista vero iusti-
 cia magna vt hēat vnde luxurieſ fili⁹ tu⁹: egeat dñs tu⁹. Cū
 enī vni ex minimis meis fecisti: michi fecisti. mat̄. xxvij. Nō
 legisti: nō auertisti: cū vni ex minimis meis nō fecisti: michi nō
 fecistis: nō legisti non timuisti. Ecce q̄s eget: et filios tuos nu-
 meras: postremo numera filios tuos: adde vnū illū inter illos
 deū tuū: vnū habes: sit ille secūd⁹: duos habes: sit ille tertius.
 tres habes: sit ille quart⁹. nichil hoz vis. Ecce q̄no diligis p̄-
 rimū tuū: quē tibi facis sociū ad istā perditionē. Quid tibi di-
 cturus sum. diligis primū. Quid illi in aures insusurabis ho-
 mo auare: nisi filij: aut frater: aut pater: bonū est nobis: vt cuz

hic viuim⁹: bene sit nobis. Quātū hēbis tantus eris. frange
lunaz fac fortunā. Ista susurabis primo tuo: que nō didicisti
ī domo discipline nec audisti. nolo sic. diligas primū tuū. **D**
R possē facere: vt nulli iūgeris. Corrūpūt enī mores bonos
cologa mala. s; nō possū. **N**ō possū facere vt nemini iūga
ris: cui mala ista que nō vis didiscere insuffures: z nō solum
nos dedoceri: s; affetes etiā docere. nolo imo volo: s; nō possū
te disuūgere ab aurib⁹ aliorū. Alios admoneā ad quorū au
res ābis: ad quorū aures penetrare molis: ad quorū corda per
aures intrare disponis. **D** q accipis verbū sanū in domo dis
cipline. **S**epi aures tuas spinis. **S**epi z spinis sepi. vt ille q
īportune intrare ausus fuerit: nō solū repellat: s; etiā cōpūgat
Repelle illū a te: dic xpianus es: xpianus sum. nō hoc accipi
mus in domo discipline. nō hoc didiscim⁹ in illa schola quam
gratis itrauim⁹. nō hoc didiscim⁹ sub illo magfō: cuius cathe
dra in celo ē. **N**oli michi ista dicere: aut noli ad me accedere.
Hoc ē enī sepi aures tuas spinis. **C**ouertā me ad illū. **A**ua
rus es: pecuniā amas. **B**tis eē vis: deū tuū ama. **P**ecu
niā te nō facit beatū: tu eā facis ornatā: nō illa te. beatū. **S**ed
q; multū amas pecuniā. **V**ideo q; p;gis: quo iusserit cupiditas
Piger p;ge: quo iubet charitas. **R**espice z vide q; multum
iter sit iter pecuniā tuā: z deū tuū. **P**ulchrior est iste sol q; pe
cuniā tua: z tū iste sol nō est de⁹ tu⁹. **P**orro si pulchrior ē lux
ista q; pecuniā tua: quātū ē pulchrior qui fecit hanc lucē. **A**n
forte cōparare vis pecuniā luci. **E**cce occidit sol: oñde michi
pecuniā tuā: nitet z nocte subrabo lucernaz. **E**cce diues es:
oñde michi diuitias tuas iā si lumine priueris: iā si nō habe
as: vide qđ habes: videas vbi sūt diuitie tue. **E**t sic tā horren
da pfunditas auaricie: nō patet oculis z scatet animis. **V**idi
mus z cecos anaros: dicat michi: vnde auari sunt ceci: qui nō
vident. **Q**đ habet: nō habz: z tū auarus est cecus. **Q**uare: qz
credidit se hēre auarus est. **F**ides eum facit diuitē: z creden
do diues est: nō videndo. quantū melius cū fidem cōuertit ad
deum. **N**ō vides qđ possides: z deum tibi sic predico. **N**on

dum vides: ama et videbis. Amas pecuniā. o. ecce: quā nūq̄
 videbis. Cecus possides. Cecus moriturus es. Quis possides
 hic relicturus es. Nō tenebas et quō videbas: quia nō videbas:
 quia habebas. De deo quid tibi dicis. Ecce hoc dicit tibi ipsa sa-
 pientia. Ama illā: tanquā pecuniā: indignū est: iniuriosum est:
 ut sapiētia pecunie cōparet: sed amor: amoris cōparat. Video
 enim hic vos sic amare pecuniā. ut iubente amore pecunie: la-
 bores suscipiatis: ieiunia tolleretis: mare trāslatis ventis et flu-
 ctibus vos cōmitatis. Habeo unde eligam quō ametis: sed nō
 habeo quō addā ad amorē quo amatis. Sic me amare pl⁹ vo-
 lo me amari dicit dñs. Improbis locutio. Amans loquor.
 Pecuniā diligitis: tantū me diligite. Certe melior sum in-
 cōpabiliter: nolo a vobis ampliorē amorē. Quāntū diligitis
 pecuniā: tantū me amate. Erubescam⁹: saltim cōfiteamur: et
 pectora tūdam⁹ nō ut sup peccata nostra pavimētū solidem⁹:
 nam qui tūdit pectus et nō corrigit: solidat peccata et nō tollit.
 Tūdam⁹ pectus et cedam⁹ et corrigamur a nobis: ne ille po-
 stea nos cedat qui magister est. Dixim⁹ enim iam quid hic dis-
 catur: quare discatur. Quare isti in scholam: et vapulasti et a
 parentib⁹ ductus: et fugitans questus et inuentus attractus es.
 et addictus stensus es. Quare vapulasti. Quare tanta ma-
 la impuericia tua pertulisti: ut disceres. Quid disceres. Lit-
 teras. Quare. Ut haberetur pecuniā: aut ut comparē honoz
 et teneretur sublimitas dignitatis. Vide quia periturus es:
 propter perituram rem. Perituram rem cum tanto labore di-
 dicisti in tantis penis: et amabat te: qui te ad penas trahabat.
 Ipse qui te amabat: ipse te ad penas trahabat: ut vapulares a-
 mando faciebat: ut disceres. Et sic bene potest sequi illud quō
 dicit primo de anima in principio ubi dicit Aristotiles. Bo-
 norum honozabiliū rē. et est dicere quod omnes scientie a parte
 sui vel simpliciter: sunt bone: sed quādoq; a parte addiscentiū
 et de per accidens et secundum quid possunt dici non bone. ut
 quando homines non multum sapientes neq; secūduū ratio-
 nem: et sanam intelligentiā non eis bene utuntur. Fugitu: quia
 operam studio dedisti quid didicisti. Quid istas: bonū sūt iste

bone noui dicitur es michi. Quare et vos epistolas non legistis. Quare non diuinas scripturas in ipsa litteratura tractastis. ita uero sed non ad hoc didicimus litteras. Non enim parietes nostri quando nos in schola mittebant: hoc nobis dicebant. Discite litteras: ut habeatis unde legere possitis codices diuinos: nec ipsi christiani filijs suis hoc dicunt. Sed quod. Discite litteras. Quare: ut sis homo. Quid enim modo peccans sum. Quod dico ut sis homo: hoc est ut sis eminens inter homines unde et illud puerbium. Quatum habebis: tatus eris ut habes quantum ceteri. aut quantum pauci: aut plusquam ceteri: aut plusquam pauci. Et ubi erunt omnia ista quando mors uenerit: Quomodo est simulat. quomodo metus iste interpellat: Quomodo nomen ipsum a me commemo: atum omnium corda percussit: Quomodo timorem uerum teste gemitu declarastis: audiui: audiui genuistis: mortem timetis. Si timetis: quare non cauetis: mortem timetis. Quid timetis: uentura est. Timeam an non timeam: venire habet. Sero an cito: uentura est. Si timeas: non efficies ut non sit: quod times. Illud potius time: quod si nolis: non erit. Quid peccare. Peccare time: quia si amaueris peccata: in aliam mortem irrues: quo posses non venire: si non amares peccata. Adhodo autem puerus plus amat mortem quam uitam. Absit inquit. Quis est hominum qui plus amet mortem quam uitam: Forte conuincio te: quia plus amas mortem quam uitam. Ecce unde conuincio. Amas tunicam tuam: bonam eam uis. Amas uillam tuam: bonam eam uis. Amas filium tuum: bonum eum uis. Amas amicum tuum: bonum eum uis. Amas domum tuam: bonam eam uis. Quid est quod etiam bonam uis habere mortem: Quotidie enim rogas: ut quando mors uentura est: bonam mortem tibi det deus: et dicis Deus auertat a me malam mortem: plus quam amas mortem tuam: quam uitam tuam. Adhori male times: et male uiuere non times. Corrige male uiuere. Time male mori. Sed noli timere. Non potest male mori: qui bene uixerit: peris confirmo: audeo dicere. Cre didi propter quod locutus sum. Non potest male mori: qui bene uixerit: iam tu dicis tibi. non multi iusti naufragio perierunt. Certe non potest male mori: qui bene uixerit. Non multos iustos: gladio peremit hostillis. Certe non potest male mori: qui bene uixerit. Non multos iustos: latrones occiderunt. Non multos iustos. Bestie

lanianerūt. Certe non potest male mori: qui bene vixerit. Et
 ego rideo. Nec. n. tibi videt mala mors: naufragio pene gla
 dio pcuti: a bestijs laniari: mala mors tibi esse videt. Nonne
 has mortes martires subierūt: quoz nathalitia celebrantur:
 qđ gen^o mortis nō subierūt. Et tñ si xpiani sum^o: si in domo
 discipline nos esse meminim^o: vel cū hic sum^o: vel cū hic a udi
 dimus: si cristētes hinc nō obliuiscimur: si meminim^o qđ hic
 audim^o: nonne martires beatificam^o. Quere mortes marty
 rū. Oculos carnis interroga: male mortui sunt. Oculos fidei
 interroga. Preciosa est in cōspectu dñi mors scōroz. in psalmo
 cxvij. Quiqđ g̃c qđ exores i morte olo nō exores si eos i
 mitaris. Id age vt bonā vitā habeas: z quecūq; occasio fue
 rit vt exas de hoc corpe: exis ad requiē: exis ad btitudinez: q̃
 nō habet timorē nec finē. Nā nō bona mors dinitis i purpu
 ra z bysso. Sz mala mors sitiētis z iter tormenta guttā aque
 desiderātis: nō mala mors iacētis paupis ante ianuā diuitis
 inter linguas canū in fame z siti: micas de mēsa desiderātis.
 Mala mors: aduersāda mors: finem respic: xpian^o es: fidei
 oculū intēde. Contingit mori inopē illū: z deferi ab angelis
 in sinū abzabe. Quid pderat diuini sepulchrū marmozēū siti
 enti apud inferos. Quid oberāt pauperi pāni cū sanie vlcerū
 eius requiescēt in sinu abzabe. Longe vidit eum requiescētē:
 quē cōtēpserat iacētē. luce. xvj. Adodo elige mortem. Dic
 michi quis bene mortu^o est. Quis male: Puto qz meli^o ille
 paup: q̃ ille diues. An vis aromatib^o sepeliri: z ad inferos si
 tire. Rñdes. Absit a me. Puto qđ hoc disces. Disces g̃ be
 ne mori: si didisceris bene viuere. Adceres eni bone vite: eter
 na vita est. Qui discūt: xpiani sunt. Qui audiūt z nō discunt
 quid ad seminātē. Seminātis manū nō terret via: nō terrēt
 lapides: nō terrēt spine: notēt audiētes: tā pro leccione q̃ pro
 sermone. Factat ille: qđ suū est. Qui timuerit ne cadat in ter
 ram malā: nō puenit ad terrā bonā. Et nos discim^o: spargi
 mus semina bona: iactam^o semina. Sūt qui cōtēpnūt. Sūt
 qui reprehēdūt. Sūt qui irridēt. Istos si nos timuerim^o: ni

cbū habemus seminare: in messe habemus esurire: & veniat
semē: ad terrā bonā. Scio q̄ qui audit & bene audit: deficiit
& p̄fecit: deficiit iniquitati: P̄fecit veritati. Deficiit se-
culo: P̄fecit deo: & sic mūd9 dicit deficio. S; dōs dicit ref-
ficio: q̄b poteris notare: tu qui vides hoc mare. i. hūc mūdū.
qm̄ sic navis existēs in mari n̄ supra mare nunq̄ quiescit. i.
nunq̄ ē sine aliquo motu magno uel puo: ita viuētes in hac
carne mortali nunq̄ in eodē statu pmanēt. Sic job. xiiij. bō
nat9 de muliere breui viuēs t̄pē: replet multis miserijs: qui
q̄si flos egredit & cōterit & fugit velut umbra. Sequit & facit
& nūq̄ in eodē statu pmanet. Quis ē. n. magister: q̄ docet?
Mō q̄lis cūq; bō: s; aplus. Plāe aplus & t̄nō aplus. An
vultis inq̄t expimētuz eius accipe: q̄ in me loquit̄ r̄ps. X̄ps
ē qui docet: cathedrā in celobēr: ut paulo ante dixi. Schola
sp̄ius in terra ē: & schola ip̄i9 corp9 ip̄ius ē. Caput docet: mē
bra sua. Lingua loquit̄: pedib9 suis. Christ9 ē qui docet. Au-
diamus: faciamus: timeam9. Et ne cōtempnas ip̄m r̄ps: q̄
p̄tē in carne natus ē: pannis mortalitatis circūdat9. Pro-
pter te esuriuit & sitiuit. Propter te lassat9: ad puteū sedit.
Propter te fatigat9 i nauī dormiuit. Propter te cōtumelias
indignas audiuit. Propter te a facie sua sputa hominū: nō
abegit. Propter te alapas in facie suā accepit. Propter te i
ligno pepēdit. Propter te aīaz effudit. Propter te in sepul-
chro posit9 ē: hec oīa forte cōtēpnis in x̄po. Vis nosse q̄s sit?
recole euāgelīn q̄b audisti. Ego & p̄r vnū sum9 jo. vj. Nos
cōūsi ad deū: p̄cepta ei9 custodiam9: ut eterna premia ab ip̄o
p̄cipiam9: p̄stāte eodē dño n̄ro. J. X. qui cū p̄re & S. S.
uiuūt et regnat in sc̄la sc̄loz amē. Aug.

Ed pro charitate dicit Aug. Diuinarū scripturarū
multiplicē abūdantiā latissimāq; doctrinā s̄res cha-
rissimi sine vllō errore cōprehēdit & sine vllō labore custodit:
cuius cor plenū ē charitate dicēte ap̄lo. Plenitudo at̄ legis
ē charitas & alibi. Finis at̄q; p̄cepti ē charitas de corde pu-
ro & cōscia bona & fide nō ficta. De ista materia loq̄t m̄f sē.

li. j. di. xvij. z. iij. li. dis. xxij. et ibi tho. Si ergo non vacat
 oēs paginas scripturarū reuoluere: tene charitatē: z in ea in
 uenies oēm sciaz. Quid ē at̄ p̄cepti finis: nisi p̄cepti adimple
 ctio. Quid ē p̄cepti adimplectio: nisi legis plenitudo. Qd̄ ḡ ibi
 dixit: plenitudo legis ē charitas: hoc etiā hic dixit: finis p̄cep
 ti ē charitas. Nec dubitari vllō modo pōt: q̄ tēplū dī sit hō
 in q̄ hītat charitas. Respice ad munera eccl̄ie: z vniūsis ex
 celētī charitatis mun9 cognosces: q̄ ut oleū nō pōt p̄mi in
 imo: s; semp̄ supeuullit. Dilige z fac qd̄ vis. Charitas cau
 sa est z m̄ oīuz virtutuz q̄ si desijt: frustra habent cetera. Si
 at̄ ad sit habēt oīa. Oīa fiūt facilia charitate. mādatū dei nō
 bēt graue. Qd̄o. n. ē graue: cū sit dilectōis mādatū aut. n.
 qs nō diligit: z jā graue ē aut diligit z graue eē nō pōt. Di
 cit. n. z Jo. De charitas ē. Nec at̄ dicētes apl̄i: z nob̄ pre
 celēciā charitatis cōmēdātes: nō vniq; aliud nisi qd̄ comede
 rāt: rutare potuerūt ip̄e qd̄ dñs pascēs eos ūbo salutis: ver
 bo charitatis: qd̄ ē ip̄e panis viuus: qui de celo descēdit Jo.
 vj. mādatū inqt nouū do vob: ut vos inuicē diligatis: sic dile
 xi vos. Et iterū: in hoc sciēt oēs: qz discip̄li mei estis: si vos in
 uicē dilexeritis. Ille ḡ qui venit per crucis irrationē carnis
 p̄uere corruptiōez z vetustatē vinculi mortis n̄re sue mortis
 nouitate dissoluere mādato nouo fecit boīez nouū. Rex. n.
 ver⁹ erat ut hō moreret. Qd̄ ne sēper valeret in boīe rex no
 na facta ē: ut d̄s moreret. S; qz in carne mortu⁹ ē: nō in di
 uinitate per sēpiterā vitā diuinitatis: nō pmissit esse sēpiter
 nū in fitū carnis. Itaq; sic dicit apl̄us Gala. vj. sic. j. pe. ij.
 xps mortuus ē p̄p̄ delicta n̄ra: z resurrexit p̄p̄ iustificationē
 n̄ram Qui ḡ cōtra mortis vetustatē attullit vite nouitates
 ip̄e cōtra vectus pctm̄ opposuit nouū mādatū. Quapropter
 quisquis vetus pctm̄ vis extingere: mādato nouo extingue
 cupiditatē z āpletēre charitatē. Sic. n. radix oīuz maloz ē
 cupiditas. j. thi. v. ita z radix oīuz bonoz ē charitas: Totam
 magnitudinē diuinorū eloq;oz z latitudiez: securā possidet
 charitas: qua deuz p̄mūq; diligim⁹. docet. n. nos celestis

vn^o m^o z dicit. diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo: z ex to-
ta aīa tua: z ex tota mēte tua: z diliges primū tuū tanqz te ipz
In hijs duob^o pceptis tota lex pēdet z pphete. Si ḡ nō
vacat omnes paginas sanctas pscrutari omīa volumina ser-
monū euoluere: oīa scripturarū secreta penetrare: tene cha-
ritatē ibi pēdent oīa: ita tenebis qđ tibi didiscisti: tenebis etiā
qđ nōdū didiscisti. Si. n. nosti charitatē: aliquid nosti. An-
de z illud pēdet: qđ forte non nosti. Et in eo qđ in scripturis
charitas latet. Ille itaqz tenet: z qđ patet: z qđ latet i diuinis
fmonibus: qui charitatē tenet in morib^o. Charitas ē ut mi-
chi videt recta volūtas ab omībus terrenis pscntib^o pro: sus
aīsa iūcta deo inseparabili z vnita igne quodā spūs sc̄ti: a quo
est z in quē refferē incēssa inquinamēti oīs stranea: corruptio-
nis nescia: nullius comutabilitatis obnoxia: sup oīa qđ carna-
lī diligunt excelsa: affectionū oīūz potētissima: diuine cōten-
plationis auida: in oībus senp innicta: suma actionū bonoz:
salus morz: fuis celestū pceptoz: morz criminū: vita virtu-
tū: virt^o pugnatiū: palma victoz: arma sc̄tarūz mētū: causa
meritoz bonoz: p̄tentiū p̄fectoz: sine qua null^o deo cōplacu-
it: fructuosa in penitētib^o: vera in p̄ficiētib^o: glosa in perse-
ueratib^o: virtuosa in martirib^o: oposa in oīb^o oīo fidelibus: ex
qua quicquid ē boni opis viuit. Quapropt f̄res sectamī cha-
ritatē dulce ac salubre vinculū mettimus. Sine qua dines
pauper ē: cū qua pauper: dines ē. Nec in aduersitatib^o tol-
lerat. In p̄speritatib^o tēpat. In duris passiōibus fortis. In
bonis opibus bylaris. In tēptatiōe tutissima. In hospitali-
tate latissima. Inter veros f̄res lectissima. Inter falsos pati-
entissima. In abel per sacrificiū gr̄a. In noe per diluuiū se-
cura. In abrahe pegrinatiōe fidelissima. In moyse inter in-
urias leuissima. In dauid tribulatiōib^o: māsuētissima. In
trib^o p̄neris. s. ysacmysac z abdenago blādos ignes inocēter
erpectat. In machabeis seuos ignes fortit^o tollerat. Casta ē
susanna erga virū. In aīna post virū. In maria p̄tē virū.
Libera in paulo ad arguēduz. Humilis in petro ad obediē

duz humana in xpianis ad cofitendu. Divina in xpo ad igno
ceduz. sz ego de charitate qd majus aut vberi? possu dicere:
qz per os apli laudes eius itonat dñs supeminete via demõ
stratis atqz dicetis. j. chozin. xij. Si linguis hominuz loqr
z angeloz: charitate aut nõ hcam fact? sum velut errametus
sonas aut cimbalu tinuens. Et si habuero prophetia z nove
rim mysteria oia z oem scias: z habuero oem fide: ita ut mo
tes trasferat: charitate at nõ habeat: nichil michi pdest. Cha
ritas begnina e. Charitas nõ emulat: nõ agit pperat. i. ma
le: nõ instat: nõ debonestat: nõ qrit q sua sut: nõ irritat: non
cogitat malu: nõ gaudet sup iniquitate. Cogaudet aut veri
tati: oia tollerat: oia credit: oia impat: oia suffert. Charitas
nunqz cadit. Quata est ala ista litteraru prophetie virtutis
sacrametoz salus scie solidametu: fidei fructus: diuitie pau
peru: vita morietu. Quid ta magnanimit: qz pro spijs mo
ri. Quid tan begnint: qz inimicos diligere. Sola e qua fe
licitas aliena nõ premit: qz nõ emulat. Sola e qua felicitas
sua nõ extollit: qz nõ instat. Sola e qua conscia mala nõ pun
nit: qz nõ agit pperat. i. male. Int opprobria secura e. In
ter odia benifica e. Int iras placida e. Int insidias innoces e
Inter iniquitates gemes. In veritate respiras. Quid illa for
tius nõ ad retribuendas: sz ad nõ curadas iniurias. Quid il
la fidelius: nõ vanitati sz eternitati: na id tollerat oia in pre
senti vita: qz credit oia de futura vita: z suffert oia q bic irro
gatur qz spat oia: q ibi pmittuntur: merito nunqz cadit. g se
ctemi charitate ftes z ea scie cogitantes: afferte fructu iustitie.
Et qcquid vberi? qz ego dicere potui vos inuenietis in eius
laudib?: appareat in vris morib9. Oportet. n. ut sciulis s
mo nõ solu sit nõ grauis: sz etiã breuis. hec aug.

Ro quo notare deberet omes q putat se esse pitos:
p quata e ut esse pot scia viribus humanis acquisita
qm si aliqua esset: eet multu pua: qm paulus dicit
ad Ro. iij. Dis. n. sufficiencia nra a dño deo e: Et sic ro. xij.
Quociqz a deo sut: ordinata sunt. Et Gn. j. dicit. Lucta q
o. iij.

fecerat de⁹ erāt valde bona. **S**z ista ē vera z valde singularis
z magna scia. s. cognoscere verū deū. s. p̄sem. filiū z sp̄m s̄c̄
ctū: z sic qui collit trinū deū: collit verū deū: z sic solum xp̄iani
collim⁹ trinū deū z sic collimus verum deū. s. p̄sem filium z
sp̄m s̄c̄tū tres p̄sonas vnū deū in natura ul' essentia q̄ idēz ē.
Et sic oportet nos scire verā sciaz que docet nos declinare a
malo z facere bonū sic p̄phā in ps. xxxij. **D**iverte a malo z
fac bonū: in gre pacēz p̄sequere eā z sic hoc ē verum scire z si
ista facias: gaudiū paradisi tibi p̄bit. sin at̄ bec cōtra qd̄ absit
pene inferni tibi p̄būtur sine aliq̄ dubio: qm̄ vnusq̄sqz ab il
lo dz expectare mercedē: cui p̄stabit s̄uitūz: si deo: a deo. **S**i
mūdo a diabolo z a mūdo: sic Jo. viij. **E**is fili⁹ appellaris cu
ius opa facis. z sic aug. in euchiri. **A**dulta meli⁹ ē nescire qz
scire glo. multa. s. vilia sic eccle. xij. **Q**ui tetigerit picē: quō
gnabit ab ea qd̄ nota pro multis sic paul⁹. **E**stote prudētes
sic sp̄entes z simplices sic colūbe. **P**rudētes. s. in bonis.
Et simplices. s. in malis. **E**t sic multi multa sciūt: qui se ip̄os
nesciunt. **P**ro quo p̄pheta in ps. xcij. **V**tis quē tu erudi
eris dñe z de lege tua docueris euz. **E**t ro. vij. z. j. cho. xiiij.
dicit. **S**apientia carnis: inimica ē deo. glo. qui sapit s̄z carnē
inimicus ē deo: igit̄ nō debem⁹ sapere s̄m carnē: s̄z s̄m sp̄m
qm̄ qui viciū hēt: nō pōt subici legi dei: sic claudicatio nō pōt
subici recte ābulatiōi: tolle ḡ claudicatiōez: z videbis rectā ā
bulationē. **D**ivitie t̄porales z alia carnalia vitia: sūt quibus
hoies multū claudicant. **E**t ro. vij. dicit nicho. in p̄tula illa
z in terrena scia: melior ē fidelis ignorātia qz temeraria scia
z ibidē. **N**ichil. ii. sic debet formidare xp̄ian⁹ qz separi a cor
pore xp̄i: qd̄ accidit rōne excommunicatiōis. **E**t. j. cho. j. dicit
Nicho. **Q**ui inuocat deū ut diues fiat: deū nō inuocat: naz
si dicis: d̄s da michi diuicias: non vis ut ad te ipse d̄s veniat:
s̄z ut ip̄e diuitie veniāt ad te. **D**ens aut̄ sine oī infesse vult col
li z diligi: hoc ē. ii. caste amare: qz nō dat aliqd̄ p̄ter se z ap̄⁹
.j. cho. viij. **S**clām habens inflat: c̄haritas vero bedificat.
Sz nō valet bec scia que facit nos superbire cōtra ignaros.

Scia. n si sola ē inflat. i. in supbiā extollit: charitas uō q̄ no
 inflat bedificat infirmos: pro quo vide Bernar. qui ait mo
 dy sciēdi ē ut scias quo ordine: ut id prius qđ maturi⁹ ad salu
 tē: qđ studio ut id ardētius qđ uehemētī⁹ ad amorē inclināt.
 quo fine: ut bedificēt: z bedificētur. Quidā. n. sciūt ut sciāt z
 turpi curiositas ē. Quidā sciunt ut sciāt: z turpi uanitas est.
 Quidā sciūt ut sciētīā vēdant: z turpi q̄stus ē. Quidā sciūt:
 ut bedificēt: z charitas ē. Quidā sciūt ut bedificētur: z pru
 denta ē. Sz cōtra eccle. j. dicit. **D**is sapia a dño deo ē: quo
 modo ḡ inflamur ex illa: Dicēduz qđ ipsa nō inflat nos: sed
 nos inflamur ex ipsa: pro quo dicit aplūs. j. cho. xij. **S**i lin
 guis hoīuz loquar z c̄. **U**bi dicit qđ charitas ē excellētior oī
 bus alijs virtutibus: qz charitas est finis prius z singularis
 bonoz. Attēde quāta ē charitas: q̄ si desist frustra bēnē cete
 ra: qz sic corpus sine ala mortuū ē: sic ala sine charitate mor
 tua reputabit: hec ē vestis nuptialis: hac veste pellit frig⁹. ut
 mathe. xij. quo frigore frigebat petrus calefaciēs se ad pu
 nas cayphe: hec sola ē que diuidit filios regni: z filios pditi
 onis. **N**ō agit perperā glo. i. perūse. **E**t mat. xij. dicit duo
 sūt p̄cepta charitatis: in quibus tota lex p̄det z p̄bete. s. qz
 dilectio dei in dilcetiōe proximi cōtinet: z iō in hoc p̄cepto p
 sectio salutis ē: qz sine proximo nō diligit deus. Qui. n. non
 diligit primū suuz quē videt: deū quē nō videt: quomodo di
 ligere pōt: j. Jo. iij. ephē. j. dicit z q̄ in terris sunt. i. hoīes.
Pro quo nota qđ ex ipa hoīuz redēptiōe illius ruine ange
 lice damnū repāt utiqz nonerūt angeli seti docti de deo cui⁹
 veritatis eterna cōtēplatiōe bti sūt quāti numeri suplemen
 tuz de gnē humano integritas illius ciuitatis expectet. **I**n
 staurātur asit q̄ in celis sūt: cū id qđ cecidit de angelis reddi
 z ex hoīb⁹. **A**ut q̄ in terris sūt: cū ipi hoīes qui p̄destinati sūt
 in vitā etnā a corruptiōe vetustatis renouātur z c̄. Sz p̄ aua
 ricia vide qđ dicat nicho. ephē. v. sup illa pticula. **A**uaricia
 dicit. i. imoderata cupiditas hōīdī q̄ quātum magis crecit p̄
 cētia z ipa magis crecit z sic auar⁹ dī ydololatra p̄ qz sp̄c pote
 d. iij.

In nūmo: sic fidelis in deo. Secūdo qz res dei indigētibz cō
cessas sibi vsurpat: sicut ydolatra honorificētia amat. Ter-
tio qz res inferiores amat cōtra rationē. Pro quo vide q ad
tibi. j. dicit: factis aut negāt glo. ut. n. Jo. ait. Qui asserit se
nosse deū z mādata eius nō custodit mēdar ē. Si negatio:
nō tm fit ligua: s; ē factis. Certe mltos iueniem' atirpos: q
orecōfiteēt xp̄z: z morib' dissentiūt ab eo. Quisq; factis negat
xp̄m: antirps ētales sūt oēs mali ut catholici qui nō verbis:
s; factis negāt. Mollite ḡ esse tanq; de fide securi: adiungite
fidei recte vitā rectā ut xp̄m cōfiteamini: z verbis vera dicē-
do: z factis bene viuēdo: nam si cōfitemi verbis z nō factis:
fides talium morz: pprie fides ē demonioz.

Ed pro dicitis z dicēdis nota Aug. in li. de spū z aīa
in cap. lv. vbi dicit. Pater z filius z spūs sctus no
mīa sūt pietatis: noīa dulcedinis: noīa suauitatis z amoris.
Quid. n. dulcius p̄re: z tāto p̄re dulcissimo atq; misericordi-
simo. Quid suauis iesu xp̄o. Saluator: nī totus ē vnct': to-
tus ē pius: totus ē dulcis atq; suauis. Quid amabili? z qd
suauis z quid santi? spūs sctō. Amor patris z filij ip̄e ē: per
quē oēs sūt sancti: q; cūq; sūt scti. Cōsiderate ḡ quāta sit illa
gtha qz ineffabilis letitia cū ad denz p̄fex veniem' ille ponet
nos in suo regno tanq; filios z heredes. ies' xp̄s tanq; f̄res
z coheredes. Spūs sct' vnuz nos spūm esse faciet in illis:
ip̄e si quidē est indissolubile vinculū trinitatis z amoris et c.
Et sic ephe. iij. dicit nichola' q dicit Ber. Deus est in se
metipō scōprehēnsibilis. In angulis desiderabil. In sctis d
lectabilis. In creaturis admirabil. Oīa potēter creat. Sa-
pient gubernat: begnine dispēssat. Esto ḡ innocēs: si vis cū
deo viuere. Esto simplex: si vis regnare cū xp̄o. Quid tibi p
dest malitia: q in mortē trahit. Quid neq̄tia: q pibet regna-
re cū xp̄o. Si viuere vis: audi p̄phetā in ps. xxxij. Quis ē
hō inquit qui vult vitā: z cupit videre dies bonos? Cobibe li-
guā tuā a malo z labia tua: ne loquātur dolū. Diuerte a ma-
lo z fac bonū: inquire pacē: z p̄fēre cā. Mmismōi hoies dō
honorat z diligit: qni malū nesciūt: qui mētiri nō norūt: quo

rū labia dolū nō loquūtur: in qbus nō nisi bonitas esse videt
 z puritas. Innocētia ē: q nos cōmedat deo. Simplicitas ē: q
 nos regnare facit cū xpo. q dō nō nisi innocētes diligat z si
 bi vellit esse cōiūctos: testimonijs plurimis declarat: sic scri-
 ptū ē in ps. xxiiij. Innocētes z recti adbesserūt michi. Et ali
 bi pphā. custodi inocētiā z vide equitatē: qm sūt reliquie bof
 pacifico z c. Aug. in li. de vita xpiana ca. j. Et in hoc. ca. di-
 cit. Nā si pctōrem dō nō punit: vbi ē illud ppheticū. Si iu-
 stus vix salu' erit: pctōr z ipi' vbi pibūt? Et alibi: qz pctōres
 pibūt. Et iterū deficiēt pctōres a terra z iniqui ita ut nō sint
 ps. xxxiiij. Et iterū sic deficiit fum? ita deficiēt: sic fluit cera a
 facie ignis: sic pibūt pctōres a facie dei z c.

Equit liber decē pceptoz bti Aug. z decē plagaruz.
 nō ē sine causa ffes dilectissimi: q pceptoz legis dei
 numer' plagarū cū numero qb' egiptoz pcutit' exequari vi-
 det. Nā sic decē pcepta sūt legis: qbus ad cultū dei pplus
 admonet: ita decē plage legunt: qbus supbia egiptioz affi-
 git. Cōsiderem' q cur ibi decē pcepta: z hec decē plage me-
 morātur. iō sine dubio q in istis erāt vulnera z in illis medi-
 camēta: z opus eoz erat ut tā piculosis plagarū decē vulneri-
 b' decē pceptoz medicamina subueuērēt. An rogo vos ffes
 nollite hoc occiose accipe: qz si auxiliāte deo diligēter attēde-
 ritis: poteritis agnoscere decē illa pcepta illis decē plagis p-
 ordinē cōtra se esse cōtraria: Nā de. j. pcepto pma plaga per-
 cutit'. De secūdo secūda. De tertio tertia: z sic quosqz ad deci-
 mū numerū puenit. Primū pceptū in lege est de vno deo.
 Nō erūt inquit tibi alij dij pter me. Prima plaga egiptio-
 rū aqua in sāguinē cōuersa. Cōpara pmiū pceptū prime pla-
 ge. Deū vnū ex quo sūt oia in similitudinē aq accipe: ex qua
 gnant vniūsa. Ad quā at rē ptinet sāguis nisi ad carnē mor-
 talē. Quid ē q cōuersio aq in sāguinē: nisi illi qui credere in
 deū noluerūt: sic dicit aplos. Obscurati ē ispiēs cor eoz di-
 cētes se esse sapiētes: stulti facti sūt. Aqua q in sāguinē ver-
 titur: qz sensus egiptioz obscurus z tenebrosus efficiit z iusto
 dei iudicio factū ē ut de illo fluio: sāguinē biberēt: in q ebri-

oz puulos necare cōsueuerāt. Scōz p̄ceptū ē. **Nō** assumes
nomē dei tui in vanū. qui. n. accepit nomē dei in vanum: nō
mūdabit. **Nomē** dñi n̄i iesu xpi veritas ē. **Ip̄e**. n. dicit: ego
sum veritas. **Et** qz veritas mūdāt: vanitas inquinat. **Vide**
amus huic secūdo p̄cepto cōtrariā plagā. **Que** ē ista sa pla-
ga: rane in abūdantia. **In** rane heretici intelliguntur atqz
philosophi. **Hēs** cōgruēter signatā philosophoz: vt hereti-
coz prauitatē: si cōsideres ranarū loquatitatē. **Ibi**. n. uel
heretici: qz in xpo humana oīa esse dicūt: rane sūt clamātes t̄
paludibus limosis: per supbiā z inanes cōtētiōes strepitū
vocz h̄e p̄nt: doctrinā vere sapie nō p̄nt ifirmare. **Qui**. n.
veritati xpiane cōtradicūt: z i sua vanitate decepti decipiunt:
rane sunt tedium afferētes aurib⁹: nō cibos mētib⁹. **Tertiū**
p̄ceptū est. **Adem̄to** inquit diē sabbati sc̄tificare. **In** tertio
isto p̄cepto: insinuat q̄daz vacatiōis iudicio. s. requies cordis
trāquillitas mētis: quā facit bona cōscia. **Ibi**. n. ē sc̄tificatio
qz ibi ē sp̄s dei: deniqz videte vacatiōez: hoc ē quietē. **Sup**
quē inquit dñs requiescā: nisi sup humilē z quietū z tremen-
tez verba mea. **In** quieti ḡrefiliūt a sp̄u sc̄to: rixarum amato-
res: calūpniarū seminatores: cōtēptiōis magis q̄z charitatis
amatores: inquietudine sua nō admittūt ad se quietē sabbati
sp̄ualis. **Sp̄uale**. n. sabbatū nō obseruāt: nisi illi qui se ita
tēperate opibus terrenis acomodāt: ut tā lectioni q̄z oīoni: z
si nō semp certe n̄ frequēter insistāt sc̄dm illud apli. **Attēde**
lectiōi z doctrine. **Et** iterū. **Sine** intermissione orate. **Qui**
. n. tales sūt quotidie sp̄ualit̄ sabbatū collūt. **Qui** vero inqui-
eti sūt: z ingit terrenis actibus iplicātur: de quib⁹ scriptū est.
Impedimēta m̄lodi fecerūt eos miseros: sabbatū. i. requiem
h̄e nō p̄nt. **Cōtra** istoꝝ ingetudinē dicif: ut tamqz sabbatū
hēant in corde: z sc̄ificatiōez sp̄s sancti. **Esto** inqt māfuer⁹
ad audiēdū verbū ut intelligas. **Cessa** ab iniquitate tua. **Nō**
sit tumult⁹ quidā in corde tuo per corruptionē volātis fātaf-
matis: ad similitudē muscarū inquietātū n̄ cōpungentiuz
te. **Deū** intellectus audi dicētes tibi. **Vacate** z videte quoni

am ego sū dōs ut pphā in ps. xlv. Tu per inquetudinē vaccare
 nō vis cōtentionūq; tuarū corruptiōe cecatus erigis videre: qđ
 potes. Attēde tertiā plagā: huic tertio pcepto cōtrariā. Sci
 niffes nate sūt in terta egipti de limo musce minutissime inq
 etissime inordinate volātes: in oculos irruētes: nō pmitten
 tes boies quiescere dū abigūtur irruūt: dum expulisse fuerint
 iterū reddēt Quales sūt iste musce: tales sūt boies inqeti: q
 sabbatū spūalib' obfuarē. i. bonis opib' studere lectiōi uel o
 ratiōi insistere nollūt. Talia sine dubio sūt phāta smata cor
 de cōtēptiosoz. Sic. n. corp' humanū a muscis z vispis as
 fligit: ita cor eoz diuisis cogitationib' inquietat atq; cōpūgi
 tur. Tenete pceptū z cauate plagā. Sz nota ep̄m a vilēscm
 quid dicat Exo. xx. sup particula. Ademento ut diē sabbati
 scifices. s. semp memorari debes ut scifices sabbatuz. i. ut a
 plices illud ad diuina: refuādo illud pro diuinis laudibus
 z vacatiōe cōtēplatiōis. Nō facies oē opus. s. fuitutis hu
 mane: s; facies opa cultus diuini: iō exhibere opa mie talib'
 diebus: nō erit illicitū: sz iudei intelligebant esse prohibitū.
 Pz qz xps illud declarauit dicēs. Licet sabbatis bñfacere:
 z cōclulit qz sic sanādo infirmū: sz nō licebat in hac die para
 re cibos: qđ fuile ē: z quātuz ad hoc erat maioris obfuaratiōis
 sabbatū qz pascha sic Exo. xij. c. Et ē regula gñalis qz nul
 lū opus ad hoīs fuitiū qđ alio tpe fieri deberet ut possēt: erat
 faciēduz hoc tpe. Sz opa huilia q̄ alias fieri nō poterāt fieri
 debebāt: ut adaqre pecora z succurrere fortuitis casibz. Et si
 bos vel aliud asal cadēs in puteū ul' aliqd piculū accidebat
 etiaz morbos z vulnera medicari: z cibos pro infirmis pari:
 qz ista z alia similia sine piculo cōgrue disti nō poterāt: z bel
 lū si pueniret defēdere se debebāt ut pz macha. ij. Et filij tu
 us z filia tua z c. intelligit de puulis qui legē nesciebāt: a pa
 tribus nō debebāt pmitti: ut aliqd sabbato facerēt qz filij in
 ānis discretiōis imediate obligabāt ad legē sine pcepto p̄ no
 Jumentū tuū qz iudei phibebant opari cū asalib' suis z illa
 cōducere. Et aduēa q̄ int portas tuas itelligēdū ē d' aduenis

qui solū de alijs pplis ad hītādūz venerūt inter eos. **¶** Vel alii
.i. aduene qui morātūr iter vos: z hoc intelligēt de aduenis:
qui venerūt de gētilitate ad hebraychā obfuationē z circfici-
si sūt: qui cōpelebātur ad sabbati obseruatiā: z nō solū de ad-
uenis qui solū de ipsīs erāt: verū etiā de alijs pplis qui ad hī-
tādūz inter eos venerāt. **S**ex diebus z c̄. **N**ic ponit causā p̄
dicte obfuationis. .s. memoria quietis ul' cessatiōis dei a creati-
one: qz p̄cepta ista sūt moralia z p̄manētia: cū de iure nature
oēs gētes obligēt: sine aliqua sp̄ali traditiōe: qz etiam ante qz
traderēt: mortalit̄ peccabat qlibet iudeus ul' gētilis cōtra ali-
qđ istoz faciēs: qz insita sūt bōfuz cōscie naturaliter. ut hī ad
Ro. ij. vbi dicit. **G**ētes q̄ legē nō habent naturalit̄ q̄ legis
sūt faciūt. **M**uismōi legē nō habētes ipi sūt sibi lex: qui ostē-
dūt opus legis scriptū in cordib' suis: testimoniū illis reddē-
te ipoz cōscia: hoc verū ē quātū ad nouē p̄cepta. **S**z de sab-
bato aliquid ē sp̄ale: qz aliqd ē morale. .s. qz hōies aliquō vac-
cēt cōtēplatiōi diuine z memorie beneficiorz eius: z hoc nun-
qz abolitū ē. **A**liud ē cerimoniale. .s. determinatio diei: z hoc
trāsiit: qz nūc dies dñica celebrat: p̄ significatiōē: qz sabba-
tū xp̄i sepulturā significat: qz toto sabbato xp̄s iacuit in sepul-
chro. **D**ñica dies significat xp̄i resurrectionē: id nūc obfua-
t̄ **S**z magna ē differētia: qz nō ē tāta discretio vel rigor in ser-
uāda dñica: sicut in sabbato: qz dñica die cibos licite param?
z alia facim': q̄ sabbato nullo modo licebāt. **R**ō huius ē: qz
sabbati obseruatiā fuit figura stat' ecclie. **I**n figura aut̄ si ali-
quid mutat̄ totū p̄iit: qz eius esse ē indiuisibile. **D**e re aut̄ eti-
am si modicū mutet: nō p̄iit p̄ hoc. **S**z pro ista materia vi-
de titulū de ferijs q̄i p̄ totū p̄fertū. ca. oēs dies. **C**ui' casusta-
lis ē. **D**ies dñici sūt a vespa in vespā feriādi z ab oi ope sui-
li obfuađi neqz i eis mercatū ul' placitus fieri dz. neqz aliqs
ad mortē uel ad penā sāguis iudicari. neqz sacramēta. .i. ju-
ramēta p̄stari debēt: nisi pro pace ul' magna necessitate. **E**x
q̄ ellicīt qz oēs dies dñici sūt feriādi. **I**te iudiciū mortis ul' sā-
guis: die dñico exerceri nō dz. **I**te mltā i necessitate licēt. **E**t

fantus tho. loquit de obſuãtia dñica .ij. .ij. q. xl. ad .j. vbi dic
 q nichil e infelitu infelicitate peccãdi. Et i. c. qd die dñico
 .lv. di. dicif in cetera q dies dñica e maxime dignitatis: cui
 a vespere ſabbati inicitu cõſtat aſcribi q tãtis diuinarũ diſpẽ
 ſationũ miniſterijs e cõſecrata: ut quicqd a dño e inſigne cõ
 ſtitutu: in huiusmõ diei dignitatẽ ſiegeſtu: in hac mñõ ſupſ
 ſit exordiũ. In hac per reſurrectiõẽ: z mors interitũ: z vita
 accepit pncipiũ. Sz nota q dieb9 dñicis z feſtiuis dũ tarat
 debemus vacare reb9 ſpũalib9 z nõ tẽporalib9 .i. ſuilib9 ne
 feſta frãgãtur. Sz vide legẽ .j. de adminiſtratiõẽ tutele. L.
 in qua dicif q ſi aliquis ſtudet dieb9 feſtiuis pncipalitẽ p̃p̃
 comoditatẽ z utilitatẽ ad ſecũtiũ: z nõ p̃p̃t aliquid aliud: q
 nõ frãgĩt feſtu ſic etiã archi. in dicta .l. Sz pro ampliori de
 claratiõẽ iſtius materie dic: q aut tale ſtudiũ ſit pncipalitẽ
 p̃p̃t tẽporale: z ex cõſequẽti p̃p̃t aliquid ſpũale. Aut ſit prin
 cipalitẽ p̃p̃t deũ z eius ſuitũ z fauorẽ z ex cõſequẽti p̃p̃t ali
 quod tẽporale. Si primo modo fiat .ſ. habito reſpectu pncipa
 litẽ ad tẽporale: frãgĩt feſtu z peccat faciẽs mortalitẽ. Si
 ſecũdo modo fiat .ſ. pncipalitẽ p̃p̃t deũ z eius ſeruitũ ut fa
 uorẽ: z ex cõſequẽti p̃p̃t aliquid tẽporale: nõ frãgĩt feſtus ſim
 plicĩtẽ ſz ſim quid: z ſicut ſup̃a dictũ e amor diuin9 oĩbus in
 reb9 ſemper dẽz p̃poni: z oẽs ceteri amores debẽt poſponi
 Pro q nota q ſicut aia dat eſſe corpori: ita ſinis z intentio
 hoĩs dat eſſe eius opatiõĩ: qm̃ nimis vulgatu eſt Quicquid
 agãt hões: intẽtio iudicat oẽs. Et etiã qz ſinis e cauſa potĩſſi
 ma inter oẽs cauſas ſic thopi. vj. c. xiiij. z in plurĩqũs locis.
 Et ambro. dicit. Affectus tu9 operi tuo. nomẽ ſponit. Pro
 quo ſciẽdũ q in ſtudẽdo: qñõqz attẽditũ utilitas tm̃. Et qñ
 qz utilitas z neceſſitas in ſimul. Utilitas põt attẽdi qñqz in
 docẽtib9. Neceſſitas z utilitas põt attẽdi pro ſtudẽtib9: igitũ
 tur qz ius cõcedit ipſis ſtudẽtib9: p̃ſertim in hõco. q poſ
 ſint ſtudere: cõcedẽt ipſis doctoĩb9 q poſſint docere cũ iſta ſit
 correlatiua .ſ. docere z audire: correlatiua poſita ſe ponunt
 z perẽta ſe perimũt: z ſic qũ vnũ cõceditur: cõcedĩt z reliquũ

dicēdū q̄ nō valet qm̄ si tm̄ eēt necessarium docere sic legere
valeret argumētus s; nō ē tm̄ necessariū igitur nō p̄cedit ar
gumētū qm̄ doctores cathedratīci q̄ plurimū legūt pro pecu
nia: qđ nō faciūt studētes z sic cōcedit studere die dñico z nō
docere. S; si doctor doceret nō pro pecunia: s; pro dei serui
tio non peccaret sic Bar. in ti. l. de sa. san. eccle: vbi dicit
Qui nō studet in festis: parū sciet in. ff. S; nota q̄ nō frāgi
tur festū pro missa ul' s̄mone audiēdis: qđ est dicere q̄ aut di
ebus festiuis aut facim' opa q̄ cōueniūt corpori aut opa q̄ cō
ueniūt aie. Si talibus dieb' faciamus opa q̄ cōueniūt cor
pori: tales opatiōes sūt huiles z sic frāgit festū. Si talib9 die
bus faciam' opa: q̄ cōueniūt deo z aie: seruat festū. S; nota
q̄ duabus cōditiōibus suatis poterit quis dieb' festiuis ali
quid manuale facere. s. maximo timore diuino prebabitō: z
maximā necessitate vrgēte ul' eminēte: qm̄ necessitas nō hēt
legē sic in. c. nemo pōt ad impossibile de regulis juris li. vj.
sic in. c. quāto de cōsue. nota q̄ verrere domū z aliud huius
modi parū: nō frāgit festū: presertim si sit cōsuetudo. z nota
q̄ agricole in diebus feriatis introductis in fauorē hominū
: ut in collectiōe messiū z vēdemiarū z alijs t̄poribus huius
mōi nō debēt molestari a iudicib' nec ad iuditiū trahi. No
ta q̄ reuerēdus doctor venauētān' tenuit in vnica sua repe
titiōe deserijs: q̄ panis coctus pōt vēdi diebus feriatis in
troducitis ob honorē dei: tm̄ nō publice: s; oculte: p̄t homi
nū necessitatē: qm̄ homines nō diu p̄nt viuere sine pane: z sic
p̄t talē vēditiōnē z emptiōez: nō violātur dei festa: z sic pa
nis coctus bene pōt vendi oculte ut dictū est. s. in domibus
pistorū vulgarit' panaderos o panaderas. S; quid dices de
carnib': vtrū diebus feriatis introductis ob honorē dei pos
sint vēdi z emi sine violatiōe festoz. Dicēdū q̄ scđm q̄ ter
tus in. cap. oēs dies dñicos z cetera dicit q̄ nō: q; opus ser
uile: eo q̄ tale opus seruile retrahit hoies a cōtēplatiōe di
uina: iō hoies nō deberēt vendere neq; emere carnes in die
bus vetitis: tm̄ videmus cōtrariā cōsuetudinē: q; talibus die

bus carnes v̄duntur z em̄it: qđ nō crederē bene posse fieri: lz videat̄ in hoc casu z similib⁹ opari cōsuetudo cōtra jus: s; vtinā eēt cōsuetudo: q; carnes nō v̄derent̄ neq; emerētur ni si p̄cedētib⁹ dieb⁹ z sic nō in dieb⁹ fenatis iutroductis i fauorē dei. S; quid dicēs de vino vtrū dieb⁹ p̄hibitib⁹. s. iutroductis in fauorē dei possit v̄di. Dicēduz q; p̄t̄ ingētē z vr gētez necessitatē: vma dieb⁹ p̄hibitib⁹ p̄t̄ v̄di z cmi. S; vtinā nō v̄derent̄: s; diebus p̄cedētib⁹: p̄t̄ securitatē conficiētie: q̄ quidē relinquūtur cōsciētie legislatoris z cōsciētie faciētis emptiōez z v̄ditiōez: z sic necessitas nō h̄t̄ legē ut nuper dictū ē. S; notādūz q; vinū nullus dz v̄dere ante misas: in diebus feriatib⁹ iutroductis in fauorē dei sic in. c. misas de cōse. di. j. Et etiā nota q; si aliquis cōmittit pctm̄ mortale die dñica: q; frāgit festū: cū talis dies sit deputata in honorē dei z vtilitatē z p̄speritatē z felicitatē asarū.

Ed qualiter sit mutata sabbati obs̄erātia in diē do
 s̄ miicā: vide in cetera cōpotū in. c. dierū: cuius verba sūt. **Dierū** aut̄ alius naturalis: alius artificialis **Natural. n. ē. xiiii. horarū** a q̄cūq; quatuor p̄ctoz: meridiani n̄l̄ orizōtis in sole inceptarū cōtinua cōph̄sio. i. diei z noctis cōplete spatiū. **Unde illud gene. Aspe z mane factū ē dies vn⁹.** Itē q; mane iūctū vesp̄i diē vocari p̄cipis. **Dies** nō artificialis: ē spatiū t̄poris ab ortu sol̄ vsq; ad eius occasū. **Unde arif. vj. thopi. dicit. Dies ē sol lucēs sup̄ terram.** **Nox** aut̄ ē vmbra: tūc in solis oppositionē diametralit̄ extensa. **Et dicit̄ nox a nocco. es. ē. n. tēpus nocētib⁹ aptum sine dispositū.** **Uñ** qui male agit odit lucē. **Notandūz** igit̄ q; dies natural̄ s̄ diūfos: diūsa h̄t̄ p̄ncipia. **Romani. n. diē** naturalē: a media nocte incipiūt: z ibidē termināt: qm̄ legi in chonicis q; dñs natus erat die dñica. **Et qm̄ sol qui ē causa diei a remotissimo. incipit ascendere.** **Arabes** autem a meridie incipiunt: qui dicunt solem fuisse factum in meridie: sectū dñi cui⁹ motū: diē cōsiderāt. **Judei** at̄ a vesp̄e imitētes illi auctoritati **Sn. cap. j. Factum est vesp̄ere et mane dies vnus**

Quidā etiā fm sensibz agētes ut vulgus diē naturalē: ab or
tu solis incipiūt: q; cū sol sit causa diei: tunc merito dz dies in
cipere: cum offerat supra nostrū oriōtē. Est autē autē oriōn:
quē sibi cuiuscūq; circūstabit aspectus et ē. Et dicūtur ara-
bes astronomi ab arabia dicti. Sūt. n. tres regiones dicte
arabie: in quarū tertia ē sepultus turpissimus machometus
z collit ab agarenis: de his latissime tradit per doctozē abil.
math. iiii. q. cxxiij. Dicit vltcrius. sol ē fuisse factū. glo. hoc
nō est verū: ut theologi dicūt: s; est verū q; sol fuit creatus in
oriōtē oriētis. Luna in occidēte: quo tpe xp̄us resurrexit: et
nos resurgere debemus sic tho. iiii. sen. di. xliij. Iudei et ce
tera bui9 positiōis fuerūt etiā egiptij ut Ysi. dicit. li. vj. cthi
mol. Initētes. glo. vel alit: q; iudei secūtur lunā in suis con
junctiōibus. Tēpus autē lune a vespere dicit incipere: q; tūc
apet in terris et ē. Sequit z facit Xpiāi at sicut beda. Die-
ro. z alij viri religiosi istas appellatiōes dierū: q; a gentibus
erāt impositae volētes trāsmutare diē pmū septimane diē do-
minicū: primā feriā appellauerūt: q; tali die natus ē dñs nr̄
iesus xp̄us redētor nr̄. Tali etiā die resurrexit: Tali die mū-
dus fecit. Feriā: q; feriare idēz est qd̄ celebrare: z ab oi opere
cesare: Et die illo quē dicimus dñicuz: debemus cessare: ab
oi opere manuali z seruilī: z etiā peccati. Vel feria: a serien-
dis victimis dicit: qm̄ olim diebus festiuis ad tēpla ferebā-
tur victime z holocausta. Scdm̄ diē septimane: secūdam fe-
riā appellauerūt: z sic deinceps per ordinē. Romē vero sab-
bati nō mutauerūt ut appellarēt eū septimā feriā. Sabba-
tus. n. idēz sonat: q; requies: et tali die quieuit dñs ab oi ope
qd̄ patrarat. i. p̄fecerat: z tali die quieuit in sepulchro: ideo ta-
lem nomē retinuit. Iudei autē alias hnt dierū appellatiōes
septimane sue: sabbatū appellāt siue vocāt: sicut z nos diem
dñicū. Diē vero dñicuz. primā sabbati appellant. Unde il-
lud mane prima sabbati surgens dei filius. i. prima die post
sabbatū. Diē quē dicim⁹ diē lune: scōz sabbati appellāt: z
ita deinceps. Dicit autē dies a diā qd̄ est clarū vel a diā qd̄ ē

duo: qm̄ dies naturalis diuisit̄ in diē artificialē z naturalē ut
 dicit̄ a dijs. Planete. n. dijs dicebātur: a qbus dies denotaf.
 Et aut̄ septimana septē dierū naturalū: die dñico icbo
 ata successiua pgressio. Et notādus q̄ septimane non
 habēt prias appellationes: quēadmodū z dies duplici rōne
 tum ppter eoz multitudinē. Sūt. n. in anno. lv. septimane z
 vnus dies. tum ppter hoc q̄ spatiū dierū in anno vno existēs
 Septimana ē pars duarū septimanarū in anno sequenti: q̄
 sic pz. Si in hoc āno sit aliquod festū in die sabbati: idem erit
 in die dñico in anno sequēti nisi sit bisextus. Unde illud festū
 q̄ terminat septimanā: erit initius alterius septimane in āno
 sequēti: z ita si esset aliq̄ nomē appropriatū ei: permutandus
 esset in alio anno sequēti: q̄ est incōueniens. Habēt tñ septi-
 mane comunes appellationes bas. s. edomada. Septimana
 z sabbatū. Edomada dicit̄ ab epta q̄ est septē: z doys q̄ est
 dies. quasi septē habēs dies. Septimana dicit̄ a septē z ma-
 ne: quasi septē habēs mane. i. tēpora matutina: z sic sumitur
 pars pro toto. Sabbatū etiā dicit̄ septimana a requie: per q̄
 significat̄ q̄ per totā septimanā: debemus quiescere ab opere
 peccati. Unde illud math. xxvij. Ieiuno bis in sabbato. Et
 bis pz q̄ sabbatū ē equiuocū ad totā septimanā: z ad vnū diē
 ipsius. Si aut̄ queraf quare sabbatū in solemnitate z edoma-
 de inchoatiōe: quēadmodū iudei: nō auctorizamus. Sciēdus
 q̄ solemnitas sabbati auctoritate dñi in diem dñicuz transiit:
 nam tali die ut dietū est natus ē dñs: tali die resurrexit: tali die
 domna spūs sancti: Imisit apl̄ is. Itē iudeis oīa sub typo z fi-
 gura cōtingerūt. j. cho. ij. Figura nō z figuratū: nō idem sūt
 sic de agno vero z agno paschali Ero. xxij. Et de archa federis
 z eccle. Patet de figura than Eze. ix. Sabbatū ḡ z dies dñi
 cuius idēz esse nō debēt: tenet cōsequētia saltē virtute scōe rōnis
 .s. qz sabbatū est festū veteris legis. Dñic⁹ autez festū noue
 legis. Sz festa veteris legis figure erāt festozum noue legis:
 qz adueniēte figurato. i. xpo: cessare debuerūt figure: z per cō-
 sequēs festa veteris legis: q̄ vterius probaf per id q̄ aposto

lus scribit ad colo. c. iij. vbi dicit. Nemo nos iudicet i cibo a-
ut potu aut in pre dicti festi aut neomenie aut sabbatoꝝ: q̄ sunt
umbra futuroꝝ. Et sic dicit Ysa. c. j. Neomenia z sabbatus
z festiuitates alias nō ferā z dicit neomenia a neo qđ est nouū
z mene defectꝝ: eo qđ tūc renouat lumē lune qđ defecerat. Et
sabbatū: qđ est festū apud iudeos in memoriā beneficij. creati
onis ut Gn. ij. Et festiuitates alias. s. pasche: p̄tbecostes. tu
barū. expiatiōis z tabernaculoꝝ: de quibus dicit. Leui. xxij.
Nō ferā: z loquit̄ hic scriptura de deo ad modū hois agrava-
ti onere z per hec z similia: oñditur qđ talia nō erāt deo placita:
sz displicētia. Et itē ad he. ix. dicit. Nouū testamētuz vetera
uit: qđ aut̄ antiquat̄ z senescit: prope interitū ē: de hoc latius p̄
sectūz t̄ho. j. ij. q. ciiij. ar. iij. Sz pro cōtratibus. s. qño dies in-
cipiūt. vidē. l. more romano. ff. de ferijs: z. c. cōsuluit de offi.
dele. z ibi abbatē. Sequit̄. iij. preceptū. Honora p̄em tuuz
z matrē tnā huic cōtraria ē quarta plaga egiptioꝝ. Lynomia
.i. musca canina: vocabulū. n. grecū ē. Qui enī parētes ho-
norare dissimulat: musca est canina. i. nequitia diaboli: spūali-
ter affligit z cruciat. Cainū ē. n. parētes nō cognoscere. Qui
tuz preceptū ē. Nō mechaberis. Quinta plaga: mors in pec-
cora. Ois enī qui aut vxore p̄ria intēperate: excepto deside-
rio filioꝝ vtit̄ aut certe. Qđ ē crimē grauissimū: qui vxori aut
filie: aliene aut acille: aut sue ul' alteri? insidiat̄ victꝝ cupiditate
bestiarū: tāqz amissio hois noie: erit peccus: nō q̄i cōuersus in
naturā peccoris: sz i forma hois similitudinē peccoris hñs: qui
nō vult audire dicētē deuz per prop̄bas in ps. xxxj. Nolite fie-
ri sic equus z mulus in quibꝝ nō est intellectꝝ. In freno z cha-
mo maxillas eoz cōstringe qui nō approximāt ad te. Et illud
Nō cū in honore esset nō intellexit: cōparatus ē iumētis in iu-
piētibus: z similis factus ē illis: sic in ps. xlvij. Si peccus es-
se nō times ul' saltz mori sic peccus: time delū. s. timore casto si-
ue filiali vel reuerēciali: qm̄ perfecta c̄baritas foras mitit̄ aliū
timores in honestū. j. Jo. iij. Sz tu time timēda: ne mitaris s̄
gebenā z ait Aug. cū per timo rē gebene cōtinet se bō a pctō:

quò pſentiaz iudicis z penas metuit z sic timor diuin⁹ comes
 est: per oēs gradus. i. per omia bona q̄ facim⁹: De ista mate-
 ria etiam loquitur magister sentē. li. iij. di. xxxij. z Tho. de
 p̄ceptis 3a se. q. cxxj. Et magister late dicit de timore in ca.
 z qz de timore loco p̄e alegato. Sextum p̄ceptum est. **Nō**
occides. Sexta plaga pustule in corpore: z vesice bulliētes sca-
 turientes incēdia vlcēū velut de fauilla fornacis: tales sunt bo-
 midiciales: ardēt ira: z perirā homicidij: frater perijt. Ardent
 hoīes iracūdia: ardēt z ḡra siue charitate. Nam qui vult sub-
 uenire feruet: Et qui vult occidere feruet: ille p̄cepto iste mor-
 bo. Ille bonis opibus: Iste famosis vlcēib⁹. O si possemus
 videre aīas homicidiarū: sine dubio plus plāgeremus: q̄z pu-
 trecētia corpora vlcēatorū. Sequit̄ p̄ceptū septimū. **Nō** su-
 raberis. Et plaga septima: grādo in fructibus: qđ per furuz
 cōtra dei p̄ceptū subducis: de celo: perdis. Nemo. n. hēt in
 instū lucrū: sine iusto dāno. v. g. Qui furat̄ acquirit vestē: s̄z ce-
 lesti iudicio pot̄ fidez. Ubi lucrū: ibi damnū. Visibilis fidez
 inuisibiliter dānuz. Lucrū sua cecitate. Dānuz: qz jā vinit si-
 ne equitate. Ergo qui suo malo desiderio forinsecus furat̄: ius-
 tito dei iudicio inextrinsecis grādinatur. O si possent fures a-
 ut latrones ul' raptores inspicere agrū cordis sui: p̄beto luge-
 rēt: dū ibi nō suenirēt qđ in os aīe mitterēt tamē z si furto suo
 inuenirēt qđ gutturis auiditate sorberēt. **Majoz ē fames aīe:**
q̄z corporis. **Majoz sanies z piculosioz plaga: z grauior morz:**
qđ pejus ē. **Multri per istā famē aīe mortui ambulat.** Et vi-
 uentes portant funera sua. **Viuerē quidez videntur in corpo-**
re: s̄z malis actibus mortui p̄bātur in corde. **Emulti in aīa sa-**
melici: de vanis delitijs ḡstant: Et sic dicebat Aymo. **Secu-**
laria negotia sūt p̄ vsuras z adulatōes: z sic lucrā aliq̄ acq̄-
rere stēdūt sic faciūt q̄ regib⁹ sūt: ut t̄poralia acqrāt. **Demz**
qz bonū xpianū scripta st⁹ ē diuitē dic̄ abscedit⁹ inquit co: de
thesaur⁹ hō q̄ ē aī deū dines: nō aī hoīes: ubi d̄s videt. Quid
ergo tibi p̄dest si ubi hō non videt furaris: z ubi d̄s videt iusto
iuditio grandinaris. **Octanum p̄ceptum est. Falsū: n̄ testi-**

monitū non dices. Octaua plaga locusta aīal dente noxiū.
Quid autē vult falsus testis: nisi nocere mordēdo: z cōsumere
mētiēdo. Et iō nos admonet apl'us: ne nos fallis criminibus
appetam'. Si inquit mordetis: inuicē z comedetis. Videre
ne abinuicē cōsumamini. Nonū p̄ceptū est. Nō cōcupies
vrozem proximi tui. Nona plaga: dēse tenebre. Si. n. pecca
tū est vrozē p̄riā excepta causa filioz agnoscere: quale putas
pctm̄ ē: nō solū in sua peccare: s; etiā 'alienā appetere ut mar.
.vj. Si quis viderit quā ad cōcupiscēdas eā: iam mechatus ē
in corde suo. Vere de se sūt tenebre qui vrozē p̄riā tāgunt: si
ne causa filioz ut dicitū est uel qui alienā cōcupiscūt. Nichil
.n. sic dolet in corde patiētis q̄nto si vroz illius appetat. Et q
hoc facit alteri: nichil tale voluisset pati. Alia mala solēt hoies
patiētes accipe: hoc autē nescio vtrū vnq̄z inueniri potuerit qui
tollerabiliter patiat. Q̄ quā dempsas tenebras patiūtur: qui
talīa faciūt z talīa cōcupiscūt: vere excecātur furore horribili.
Furoz. n. indomit' est: alienā vrozē cōmaculare velle atq; pol
luere. Decimū p̄ceptū ē. Non cōcupies villā rem proximi
tui. Huic mādato plaga cōtraria est decima: mors primoge
nitoz. Q̄s res quas habent hoies: heredibus suant: z inhe
redibus nichil: primogenitis carius. Qui volunt res alienas
tamq̄z iustas possidere: sine herede se q̄runt fieri a moriētib;.
Quid. n. tam injustū videt: q̄z sibi rem derelictam possidere.
Dicit. n. aliquis: dimissus ē michi in testamēto. Lege nichil
videt iustius ista voce. Tu laudas q̄i inre possidēt: deus dā
nat: iniuste possidentes z cōcupiscētes. Vides q̄lis es qui op
tas te ab aliquo heredē fieri: nō q̄ vis ut hēas heredes: in qui
bus nichil ē cbarius primogenitis. Proinde in p̄mogenitis
tuis punieris qui cōcupiscēdo. res alienas. i. q̄ tibi iure non
debet: quasi iuris vmbra perquiris. Verdis q̄ primogenita
tua. Et facile ē quidez fr̄es corporalit̄ perdere primogenitos.
Mortales enī sūt hoies sine ante p̄ntes: siue post parentes
morianur: istud molestū est: neq; per hāc occultaz z iniustam
cōcupiscētiāz primogenita cordis tui perdas. Primogenita

cordis nri: fides est. Nemo eni bene opatur: nisi fides precep-
 serit. O la opera tua bona. Fili tui sunt spuales: sz inter istos:
 tibi primogenita fides est. Quisquis rez aliena occulte concu-
 piscit interna fide perdit. Erit eni prauu sine dubio simulatoz
 obseques no charitate: sz fraude: veluti amas eu a quo se cu-
 pit fieri herede. Amare se dicit eu que mori desiderat: et ut re-
 ru eius se videat possessore. Optat ut ppiu no derelinquat he-
 redē. Nec fies coparatio z quodammodo cotrarietas: decē pre-
 ceptoz z decē plagaru: cautos nos faciat: ut habeamus secu-
 ri res nras in preceptis dei: res in qua nras interiores: z in ar-
 cha conscie nre repositas. Ipe sut thesauri nri: quos nob neqz
 fur neqz latro: neqz vicinus malus poterit aliquo auferre: u-
 bi neqz tineas: neqz rubigo e metuēda. Iste sut eni vere diuitie
 .s. bona conscia. iustitia. misa. castitas: atqz sobrietas. Qui ta-
 libus rebus plenus e: diues est: etiā si de naufragio nudus eua-
 serit. Sz bec si diligēter attēditis: z q sunt mala fugere: z que
 bona sut volueritis auxiliāte deo exercere: eritis pplus domi-
 ni: z de iniqua egiptioz societate. i. spualiu nequitiaru persecu-
 tione liberati: ad terrā repromissionis poteritis feliciter peruenire
 auxiliāte dno nro iesu xpo: qui viuit z regnat in sc̄la sc̄loz amē.

T q dictū est nup: nō assumes nomē dei tui in vanū ut
 Exo. xx. z i tertio libro sen. di. xxxvij. Pro q tu qui ge-
 ris curā aiaruz: nota qualiter te debeas hēre cū perjuro: qm ver-
 ba sequētia te docebūt: z ponunt. xxij. q. v. in. c. Si quis cui-
 alijs. c. z sut. Si quis coact⁹ pro veritate redimēda ul p qua-
 libet causa uel necessitate perjurat: qz plus corpus qz aliam di-
 lerit: inquadagesima peniteat. Alij: vero iudicāt tres annos
 .i. ex his in pane z aqua. Itē Si quis se perjurauerit: z alios
 sc̄is in p̄iurū duxerit. xl. dies peniteat in pane z aqua: z septē
 sequētes annos: z nunqz sit sine penitētia: z alij si conscij fuerit
 similiter peniteāt. Itē Si quis cōuictus fuerit alios ad falsa
 testimonia vel perjurā attraxisset: vel quacūqz corruptioe soli-
 citasset: ipe quidē vsqz ad exitū vite: nō cōmunicet. **N**i vero q
 in perjurio cōsensisse probatur postea ab oi testimonio sut reuo-

cādi: z s; legē. i. sacros canones infamia nōbunt. Et q; dictū
ē nup in. r. pcepto. Nō cōcupices vllā rē primi tui: z dicē
in littera: dimissū ē michi in testamēto. Et sic nō p restitutiōe
quodaz exēpluz: qd ponit Petrus de mayrones: z rescitat il-
lud Guyl. in speculo historiali: z ē. Quidaz nobil' vir successit
cuidā in hereditate: z inf cetera bona venit ad eū qdā possessio
eiusdā ecclie: quā hereditatē dimissit vni nobili: q ut suā tenu-
it sibi legatā a pdecessorib' suis. Erat at nobil' vir ille alias
bone cōsatiōis modestus z pi': eccliaz frequētans: z liberat'
ad pauperes. Cōtingit at ipm mori: z post mortez ei' ad pau-
cos dies cū quidā dilect' ei' oraret in spū: vidit terā aptaz: z fla-
maz octo gradus hūitez: zin pmo gradu: vidit predictū nobilē:
in secūdo vero gradu vidit eū: qui reliqrat ille illā possessiōez:
z sic deinceps usqz ad vltimū: in quolibet gradu erat vnus ex
bis: qui possessiōē ecclie tenuerūt iniuste: z alteri successori reli-
qunt: scdo octo successiones q̄ secute fuerāt. Erat aut talis or-
do a deo cōstitut' q nō moreret: qui tenuisset dictā possessiōez:
q nō eēt descēsurus ad infernus: qm tādū quādū ingress' eēt
viā vniūse carnis dict' heres: tam cito ponebat in pmo gradu
nili' scalle: z qui ibi erat descēdebat aliū gradū. Sequit decla-
ratio huius exēpli. Hoc exēpluz declarat: q oēs eni illi erant
cōdēnati pena eterna: ppter illā iniustaz possessiōez z detētiōez
nl' acceptatiōez rei aliene. Ex illa aut descēssiōe per gradus il-
li' scalle vīse: puto significare ul' definari augmētatiōez saltim
accidētalez pene infernal' eoz. qui bona obnoxia aliena nō re-
stituūt: s; relinquūt filijs suis ul' alijs: nam cū tales ex hoc sint
ocasio dānatiōis heredi: enz z ipi nō restituāt: precipit eis nō
solū pro pctō suo: qd comiserūt in accipiēdo ncl retinēdo alienū
s; pro eo q male reliqrit dādo alijs occasiōez ruine: ut dānt
ar. de iniu. z dam. da. c. vlti. Credēduz aut ē illū nobilē fuisse
se dānatus: ppter detētiōez illius possessiōis ipsi legate ul' q; sci-
uit rem illā esse illius ecclie: z sciuit legantē illā: mala fide pos-
sedisse. S; forte putauit se posse tenere: ex quo fuerat sibi lega-
ta: z super hoc uulla questio mota. Snisset. n. in eo iguorātia

juris. diuine naturalis & canonici: q̄ nō excusat. j. q. iij. c. mat
 to. Aut si ignorabit illā possēsiōez esse ecclē: fuit in eo ignorā
 tia facti. crassa & supina: puta qz audiebat a fide dignis: ul' cō
 muni fama uel alio modo. pbabili dubitabat illam esse ecclē &
 nō suaz: neqz q̄s fuit scire veritatē: & talis ignorātia facti. Cras
 sa ignorātia etiā nō scussat ut in. §. allegato & de re. ju. in. ca.
 ignorātia. li. vj. nam si bona fide tenuisset dictā possessionez:
 sine aliqua dubitatōe q̄ esset aliena credēs euz qui sibi lega
 uit iuste acquisiuisse: neqz audiēs ul' reperiēs aliquid in cōtra
 riū: paratus reddere si sciisset: talis nullo modo fuisset dāna
 tus: scusasset autē eū ignorātia facti: p̄missa debita diligētia:
 ad qd̄ facit dictū Aug. Nullus crimē maculat nesciētes. j. q.
 .iij. c. j. ista supra dicta & sequētia placuit dicere p̄t̄ aliqua q̄
 fuerunt oblata pro presenti qm̄ qui habēt tēpus restituēdi: et
 nō restituūt: si assit facultas: & qui habent tēpus baptizandi &
 nō baptizātur: & tales sicut isti sine predictis ingrediūtur viam
 vniuerse carnis: qd̄ absit: descēdūt ad penas infernales: qm̄ ut
 ait Aug. Nō dimittit̄ pctm̄: nisi restituat̄ ablatū. Sic etiam
 Aug. xiiij. q. vj. Si res aliena p̄pter quā peccatū ē reddi pōt:
 & nō reddi: penitētia nō agit̄ s̄ simulat̄. S̄ nota qz roma
 n9 pōtifer hēt plenissimā ptātez per totū mūdū ut in. c. ut nr̄z
 ut ecclesiastica bene. sine dimi. cōse: & in. c. c̄cta per mūdum.
 jr. q. iij. & math. xvij. & Jo. ix. & l. c. solite dema. & obe. & i plu
 ribus iurb^o: t̄n aliqui dicūt: qz nō pōt dispēsare cū religioso: ad
 hoc qz possit hēe propriū: eo qz hēe propriū religioso: ē cōtra sus
 tātialia actus ip̄ius voti: qd̄ faciūt oēs religiosi in ip̄a professio
 ne: ut qz promittūt sollenniter castitatē. obediētā & pauperta
 tez & sic tale votū siue p̄missio fit deo igit̄ difficile fiet romano
 pōtifici ad hoc qz dispēsset cū religioso p̄fesso: qz hēat p̄rium:
 sic in. c. cū ad monasteriū de sta. mona. & re. Pro q̄ vide tbo.
 .ij. ij. q. clxxv. ar. viij. & q̄libet. iij. ar. xij. ad. ij. & q̄libet. v.
 ar. ij. ad. ij. vbi dic̄. Qz ūo oē agēs pōt in id qd̄ ē infra se: non
 āt̄ i id qd̄ ē sup̄ se: & nota pro juramēto qz ille pōt relaxare jura
 mētū. s. ille i quē vertit̄ vtilitas: sic l. c. j. ex administratiōis de
 e. iij

ju. ju. z in. ca. quinta vallis isto. ti. Et aug. in. li. de moribus
cleri dicit. Melius ē nō vonere: q̄z vonere z nō redere. S; no
ta q̄ loqui de ptāte romani pontificis: ē ponere os in celo. S; z
tu nota q̄modo multi in hac carne mortali dānant et si multi
saluētur: z quomodo lata est via q̄ ducit ad cōdenatiōez: s; stri
cta ad saluatiōez. utimath. vij.

Mo quo vide cū diligētia. Quidā m̄ parisiē apparu
it ep̄o post mortē: z dixit in malo statu sū: qz eternaliter
dānatus sum. Et ep̄s interrogauit eū: vtrū sciam suaz adhuc
hēret. Rēspōdit nichil scio nisi tria. Prīmū: qz eternalit dā
natus sū. Scōz: qz sūia irreuocabilis data ē cōtra me. Tertū
qz p̄t delicias corporis z honores mūdi priuat^o sū eternalit vi
sione dei. Et quesit: si mundus adhuc stare. Et ep̄s dixit.
Cur hoc q̄reret. Rūdit. Tot aie illiz diebus descēderūt in in
fernū: qz vix credidissē: tot hoīes esse in mūdo. Mōies descē
derūt ad infernū: sicut nix de celo.

quidā cācellari^o parisius existēs oībus acceptissimus:
qui ita faciūsus z litteratus fuit: qz q̄n predicauit: p̄dica
tores fr̄esqz minores oībus negotijs postpositis: assidue infel
se cupiebāt. Qui postmodū cū laboraret in extremis: ep̄s ciui
tatis diligētissime eū visitabat dicēs. Pr̄cipio tibi in virtute
scē obediētie: si autoritas mea sup te vim debeat hēre: sic acce
ptior in sc̄lo me fuisti: quatinus michi infra. xxx. tuū appareas
de statu tuo me certificās. Obijt ille z. xxx. die: cū ep̄s sol9 in
camera sua sederet: ip̄e nigra cappa induct^o ē: z factēs magis
q̄z cadauer putridū: sibi apparuit dicēs. Hic sū: sicut precepit
michi autoritas tua. Tūc ep̄s p̄terit^o: q̄sūt q̄modo sibi esset.
Rūdit miser ego sum z p̄petualit dānat^o: qz honores z sciam
quaz in sc̄lo habui: z laudē quā sepius btē marie obtuli: a deo
h̄re nollūt: s; a meip̄o. Et etiā voluptatem carnis h̄re volui: q̄
re p̄petualit dānatus suz: ita qz nulla elemosyna: neqz oīones
michi p̄sunt. Et ab ep̄o q̄sūt: q̄ hora eēt in mūdo. Rūdens
ep̄s dixit. Hodie ē trigessim^o dies: q̄ a sc̄lo migrasti. Tūc dixit
cācellarius ve ve nob in inferno. Credebamus qz dies iuditij
eēt cōsumata: qz sic nix cadit de celo: ita aie intrāt ad infernū: z

Vale dicēs epō: sic recefit.

Quidā habuit plura beneficia z dānatus ē. Quidā ma-
gnus mīr parisiē. in scīa famosus in hora mortis visita-
tus ab epō z monitus: ut saltē in fine vite sue plura beñficia il-
licite detēta resignaret: z vnū retineret. Ille vero in sua erro-
nea opinione pdūrās. Tētabo inqt si pōt aliquis cū pluribus;
beneficijs saluari. Post mortē suā: ipē apparuit eidē epō suo
orāti hora tertia. Et interrogauit ep̄s: quomodo se hēret? Rñd-
dit. Ego sum ī etnuz dānatus. Et cū q̄reret ep̄s. Quid eēt d
opinionē sua. Rñdit: nichil adiuuerūt me plura beñficia. Et
addidit. Dicite michi. Est ne ad huc aliqs viuēs in sc̄to? Rñd-
dit ep̄s. Quō tu cū tātus sis c̄licus: q̄ris ut tā cito credis muna-
duz esse finitū? Ille ait. Quē certe ex quo mortu⁹ sū: tā magna
multitudo corruit in infernuz q̄ vix credidissē: tot viuētēs esse
sup terrā. Quinqz millia hoīuz obierūt: z quattuor ex illis: so-
lūmodo saluati sūt. Sic discipul⁹ in littera. d. d. i. v̄s̄is p̄rum.

Uo scholares in bona societate existētes quadā die: q̄da-
maz inter se pactū fecerūt: ut quēqz prius moreret: alte-
ri infra mēsez apperet. Post aliqd tēpus vnus ipōz mortu⁹
ē: qui alteri appuit ī. xvj. die. Interrogat⁹ s̄o de valitudine ei⁹?
Rñdit. Nūqz habui ita bene: qz sū in regno celoz. Viuēs di-
xit. Per q̄ meruisti hoc? Rñdit: qz ego me ad sumēduz corp⁹
xp̄i: sēper cū deuotiōe in quātuz in me fuit: prepaui. Sz dico t̄i
bī q̄ q̄no de hoc mūdo migrāuit: tūc quīqz millia hoīuz morie-
bātur: z nullus eoz saluat⁹ ē: nisi ego z alij tres. Et dū viuens
socius miraret. Ille rñdit. Nō mireris: qz multi sūt heretici
z increduli: z iudei: z multi gētiles: z multi mali xp̄iani: q̄ oēs
dānant. Pro quo nota quid dicit aug. in. li. de triplici hita-
culo. S̄ōs igit̄ z origo oīs sc̄ie: s̄ōs ē: quē quāto quis plus bibet
plus st̄iet aug. ut supra.

Ed reddeamus vnde digressi sum⁹ z dicam⁹ q̄ sic bo-
ni aduocati sūt imitatores veritatis z sub rōne boni et
cū sana cōsc̄ia: z ita laudādi q̄ ad hoīes: z premiādi q̄ ad deuz
qz puincia sana z illuminata sic sapiēs sapie. vj. Abi multitu-
do sapiētū: ibi sanitas orbis terrarū z aīarū z ec̄ōtra Et hoc pp

terea q; imitāt rōnez ut arif. ecbi. j. Sz mali aduocati si open-
tur mala z q̄cūq; alij qd absit nō opātur mala sub rōne mali:
sz sub rōne boni: eo q; vincūtur z obtenebrātur a fēfualitate: z
de talib⁹ dicit p̄pha in ps. xlviij. Nō cū in honore esset nō intel-
lerit: cōpat⁹ ē sumētis insipiētib⁹: z similis fact⁹ ē illis. Et pro-
tāto oēs aduocati z oēs iudices multū deberēt fugere munera
tporalia: z hōiuz amicitias z inimicitias. Pro q; vide arif. iij.
de. re. p. c. ij. cui⁹ verba sūt. Aliqui z illaz adesse oportet gu-
uernātib⁹ vniūfālē rōnē: z meli⁹ certe: cui nō adest pturbatio
aliq̄ oio: q̄z cui natura inest: hac ḡ turbatiōe lex caret: mēs vero
humana nō caret. Et q; inferit q; illo tpe aduocati p̄fīt dici ad-
uocati: q; tpe repiunt sine passiōe z ecōtra. Sic ēt dicet de judi-
cib⁹: de qb⁹ deo dāte suo loco dicet: z dicūtur passiōes hōiuz: o-
diū ul' amo. Sz pro munerib⁹ dic: q; btūs ē: qui scutit manus
suas ab oī munere: de q; dicit Pe. de tarā. loquēdo de symo-
niā. iij. seu. di. xxv. q; mun⁹ a manu ē pecunia. mun⁹ a ligua:
p̄ces ul' fauo. Adun⁹ ab obsego fuit⁹ indebita impēsa. Circa
munus a manu: sic distinguit: aut ē illd spūale: pro q; pecunia
dāf: aut ē tale q; ad illd hō alias nō tenebat: aut nō. Si sic: cō-
mittit symonia: ut si ep̄s accipiat pecuniā pro faciēda dedicati-
one: aut aliqd h⁹i. Si ē tale: ad qd alias nō tenet: aut illud spi-
rituale intēdit q; sub p̄cio ponere: z tūc symoniā cōmittit: aut
nō: sz stipēdia vite ul' sui laboris accipe: z tūc nō cōmittit symo-
niā. An capellan⁹ nō creat⁹: aut vicari⁹ aut clic⁹ dicēs psalteri-
uz p̄mo: irēdēs stipēdia laboris ul' vite corporal' sustētatiōez
accipe: nō cōmittit symoniā. Circa mun⁹ a ligua: qd tāgit mate-
riā n̄fāz: ē sciēduz q; aut q; o: dināf ul' pmouet per p̄ces carna-
les. i. in qb⁹ allāt ul' mouet sola rō carnal': aut per spūales in q
h⁹ mouet rō spūal'. f. bonitas. scia paup̄tas: ecclie vtilitas ul' a-
liquid h⁹i allāt. In p̄mo casu: dicēdu ē q; aut p̄ces carnales si-
ūt pro digno: z tūc symonia ē: q; p̄ces succedūt loco p̄cij. Aut
fiūt pro digno: z tūc nō cōmittit symonia: maxime si ad dignita-
tē p̄sone respect⁹ hēaf qñ sūt p̄ces spūales: symoniā nō cōmittit
Circa mun⁹ ab obsequio: dicēdu q; aut obseqū pro q; ordo uel
bñficiū cōferē ē spūale aut honestū: ut q; fuit de officio cape

Iam u^l magister aut aliqd b^oi z tūc symonia nō cōmittit: qz nō
 ē tporale pro q̄ dat: aut obsequū ē tporale ul' inonestū: z tūc sy-
 monia cōmittit aut honestū ut qz pro eo iunt romā ul' b^oi: z tūc sy-
 monia nō cōmittit: nisi habeat ocul^o p̄ncipalit̄ ad dignitatē pso-
 ne z nō ad obsequz. Et sic nō q̄modo p̄ces armate inducūt sy-
 moniā de ista materia loq̄t̄ tho. ij. ij. q. c. q̄i per totuz z. iij. sc̄.
 di. xxv. z. di. xxv. ad. ij. dicto. li. trataf vtrū sepultura possit vē-
 di ul' nō: z cōcludit qz nullo mō sepultura cōsecrata pōt vendi:
 qz symonia cōmitteret si vēderet: cū symonia sit studiosa volū-
 tas emēdi ul' vēdendi spūale ul' spūali anerū. Sz notēt aduo-
 cati qd dē puer. xxij. Noli vēdere sapiāz. doctrinā z intelligē-
 tiā p̄fētiz mali aduocati cū sit imitatores sensualitatis: sic boni
 sūt imitatores rōnis. Sz pro ista materia vide tho. ij. ij. q. lxxj
 ad. iij. in corpore. cui^o verba sūt. Rñsio dicēdū qz ea q̄ qsnō
 tenet alii exhibere: iuste pōt pro eoz exhibitiōe recōp̄sationez
 accipe. Magnif. ē at qz aduocatus nō sc̄p tenet p̄ociniū p̄sta-
 re aut cōsiliū dare causis alioz: z iō si vēdit suū p̄ociniū sine
 cōsiliū: nō agit cōtra iustitiā: z eadē rō ē de medico opē ferente
 ad sanādūz: z de oib^o alijs b^oi psonis: Dū tū moderate accipi-
 ant: cōsiderata cōditiōe psonarū z negocioz: z laboris: z cōsue-
 tudine p̄fic. Si at per iprouitatē aliqd imoderate extorq̄ant:
 peccāt cōtra iustitiā. An aug. dicit ad macedoniū: qz ab hijs
 extortozta p̄ imoderatā iprouitatē repeti solēt. Dacta per tole-
 rabilē cōsuetudinē: nō solēt repeti. Sz omiffis aduocatis mi-
 litib^o fidelib^o: qz armātur armis veritatis: aliq̄ breuit̄ p̄stringā
 de aduocatis nō multū fidelib^o si inueniātur: qz armant armis
 sensualitatis. Et p̄ hac materia vide. c. pastoralis de. ca. po. z
 p. vbi dicit. Int̄ juris aurispitia ubi dic̄ abb. qz oli boies cōs-
 piciebāt auguria: p̄fēti q̄sdā aues ut noctuas q̄ ābulāt i nocte:
 de qb^o aluer. magn^o dic̄ qz sūt aues clamātes tristitiā ab vlula-
 tu dicte: z sūt aues lucifuge: z sūt volitātes hic inde p̄fētiz i no-
 cte p̄f̄t̄ oculoꝝ teneritatē ut Aris. metba. ij. Sic faciūt quōz
 litigātes ad modum istarum avium quoniam sicut ipse aues
 fugiūt solē p̄pter teneritates oculoꝝ: ita ipi litigātes refugiunt
 veritatē p̄pter restitutiōez z sic sūt volitādo: z stimulat̄ p̄clama-

do hinc inde. s. de aduocato in aduocati: et quod augurres: for
te malos aduocatos: quod eos defendat in suis vanitatibus quod quocumque
magis mouetur motu sensualitatis: quam motu rationis et charitatis
volentes talibus complacere: conspiciunt intentiones litigantium: magis quam
veritatem iurium et sic ambulat de intelligentia legis in intelligentia: quod
non deberet facere: cum sit magis studium actorum quam doctorum: et magis
textum quam glossule: sic in. c. dilecti de deci. et in glo. illi. l. sed l. l.
de offi. p. s. ff. Sed tamen iudicant litigantibus ipsi aduocati bonum euen-
tuum: et sit malus per rei utilitatem: quod est dolendum: et per consequens tristan-
dum: quoniam due aie occidunt. s. aia aduocati et aia ipsi clientuli. Con-
tra quos propheta et alios habet in ps. v. **D**isti domine omnes qui operantur iniqui-
tatem: et perdes omnes qui loquuntur mendacium et cetera. **E**t sic fert quedam dixit
se per hunc: de legibus loquar. **S**ed quod: **N**isi quicumque utaris apostolus: tibi
dabitur caput. **E**t hoc nichil aliud est nisi sed quod quod leges possunt dici im-
mortales quod est in pena christianorum: sic fert quedam sanctus virum dixisse.
quod sic cerimonie fuerunt collate iudeis in pe. ju. ita glo. legistarum
in pe. xpia. **Q**uod quod mali aduocati et alij habet deberet notare dictum
propheta in ps. xxxij. **V**ultus autem domini super facientes mala ut disponat
de terra memoriam eorum et in ps. cxviii. longe a peccatoribus salus. s. ve-
ra que est eterna que est deus qui separat a peccatoribus ratione cuiuscumque pecca-
ti mortalium ut dictum est et sic dicunt vulgares. **N**on sunt multum vigentes
intellectu: qui ambulat super pacto et litigij: quoniam nunquam videmus aliam
quam iurisperitum: cum alio iurisperito diceptare: qui dicunt vulgariem mas-
vale bene concerto que buena lido que algua snia difinitiva. **Q**uod quod
non quod sed doctores sanctos repio: quod alias dicere non audeo. s. quod decem
octo sunt: qui debent retrahere homines ab aduocationis officio. ad quod
officium studentes nisi temporis audati impetu occurrunt: licet periculosum.
Que. xviii. sunt ista que sequuntur. **U**imium venalitas quam nobili-
tas ai detestatur. ij. multiplex periculum: quod circa hoc officium usuratur
. iij. multiplex pena: qua mali aduocati cruciabantur. iiii. quod pre-
teris officijs corruptus esse videtur. v. retrahit molestia que in
audiendo lites causatur. vj. quod officijs demonum multum assimilatur se-
ptimo retrahit magnitudo damni: que propter hoc ecclesie aducit octauo
amor legis diuine. que propter hoc officium despectui habet et cetera. **N**on dico
per quod deberet retrahere homines ab hoc officio venalitas nam per

sone q̄ venales se offerūt reputant viles. Ad meretrices pprie
 pertinet venales esse: z tātuz peior: indecētia est in hac venalis-
 tate. Unde fert quēdaz dixisse. *Malē filiā nutrire meretrica-
 tū: q̄z filiū meū esse aduocatū: nam illa vilissimū mēbruz qd̄ in
 corpore suo ē vendit. Aduocat⁹ vero nouilissimū. s. linguā su-
 am: z de hac vilitate loquit apl⁹. j. co. vj. vbi dicit. Secula-
 ria iudicia si habueritis cōtempnibiles: q̄ sunt in ecclia cōstitu-
 ite ad iudicādnz. Cōtra hanc venalitatē dicit salomō prober.
 xij. Noli vēdere sapiam doctrinā z intelligētiā. Secundo
 dz bofes retrahere ab hoc officio multiplex piculū qd̄ est in eo.
 Et sūt duodecim picula q̄ dicā solū enumerādo z nō amplius
 psequēdo. Primū est cū aduocatus misabilibus psonis: q̄-
 bus tenet nō subuenit. Scdm piculū est q̄nō causas iniustā z
 despata suscipit. Tertiuū est cū in pcessu negocij causam iniu-
 staz cognoscit: z adbucaā deffēdit. Quartū cū aduocat⁹ parti
 sue cōsullit: ut alteri relinquat ptez suā: qz tūc cōsullit parti sue
 derelinquere rē propriā: z parti aliene retinere alienū. Quin-
 tū cū per eius infirmitatē negligētiā vel ignorātiā pars quaz
 ipse tenet: a causa cadit: qz tūc ipse aduocat⁹ tenet ad restitutōez.
 Sextū piculū ē: qz tenet ad restitutōez illi qui pp̄ suū patrociniū
 rem suam iniuste amittit. Septimū piculū est cū inamo-
 deratū salarū ul' vnde nō dz recipit. Octauū piculū est: qz odi-
 um illoz cōtra quos patrocinat incurrit. Nonū periculuz est:
 circa modū procedēdi: qz sepe per falsas leges z falsas intel-
 ligētias z falsa instrumēta z falsos testes procedit z aliquō cō-
 vitia z alia: q̄ solum valēt ad delectiōez proximū: isti tales z alij
 huiusmōi relinquēt alienis diuitias suas: z sepulcha eoz do-
 mus illoz in eternū ps. xlvij. Decimū piculū est symonie cū
 aduocat⁹ ut supradictū est sciaz suam vēdere intēdit. Undeci-
 mū periculū ē vaneglie: ex cuius amore multi rennūt a causa
 cadere: etiā iniusta molestos instij indicari. An̄ nel mendatio
 ul' quocūqz alio modo volūt obtinere duodecimū piculū est in
 fidelitatis: z prop̄ bec picula q̄ sūt in causis: dicit apl⁹. j. co.
 .vj. Jam quidē oīo delictū est in nobis quare nō magis iniu-*

riam accipitis quare nō magis fraudē patimur: s; vos iniurias
facitis z fraudatis z hoc scribus: An nescitis q; iniqui regnum
di uō possidebūt. Nolite errare. Tertū decimū piculū est: qđ
deberet hoīes retrahere ab hoc officio: ē multiplex pena: qua
mali aduocati in hac vita z in alia cruciabūtur. Unde qñ mo
riūtur: qđaz quasi menstrua in eis accidūt: q; plures muti effi
ciūtur: alioz lingua uelotius aere mouet: alijs lingua extra os
lōgius egredit. Alij iudicāt in extremis nō debere eucharisti
am suscipere. Alij in hoc sacramēto: approbāt tam q; a magni
festo grauamine appellare. Post mortē uero mali aduocati:
ualneabūtur in auro seruētī cū ioue: sic legit in quadā trage
dia senece. Quartū decimū piculū qđ deberet hoīes retrahere
ab hoc officio ē: q; p; ceteris officijs corruptus esse uidet: q;
est aliquis morbus ad quē curādus: nō inuenit medicus: sed
nō ē aliqua causa: ad quā tu edā nō inueniat aduocatus. Qui
tuz decimū qđ deberet hoīes retrahere ab hoc officio: est mole
stia: q; est in audiēdo littes. Unde aug. Xpm testem inuoco q;
malē per singulos dies manibus aliquid opari: quā tumultu
osas causarū phiritates pati. Sic q; ualde simile ē officijs de
monū. Itē aug. ait. Nichil ē similius demonū actib; q; litig
gare. Decimū sextū quod hoīes deberet retrahere ab hoc offi
cio: est magnitudo dāni q; p; opter eos euenit ecclie: q; mitten
tes diabolū in ecclia: nō p;mittūt deum intrare in ea. Si enim
aliquis bonus uir z sanctus hō eligat in ep̄m uel abbatē: statī
aduocati se opponūt: neq; deum qui ē in vno sc̄to in ecclia in
trare p;mittūt. Si uero eligat aliquis magn9: qui nō timet
symoniā comittere: statiz adiuuāt pro pecunia: sic subdūt ecclie
siā dominio diaboli: Unde sūt uelut corui: qui cōueniūt ad li
tez tam q; ad mortū cadauer. Decimū septimū qđ dberet eos
cōhibere ab hoc officio: ē amor legis diuine. Itē z cōditiones
iurū sciūtiliū. De primo dicit Bre. Qui diligit regez: diligit
eius legē. Signū diuine dilectōis est: cum quis laborat libē
ter in studio sacre scripture. Sacra scriptura multū cōtemnit
propter leges sciūtilis: Unde pōt dici illud qđ dixit sarra ad a

brabā. **Sn. xvj.** Inique agis cōtra me: ego dedi ancillā meā
 in sinu tuū: q̄ vidēs q̄ cōcepit: despectui me hēt. Ancilla sa-
 cre scripture: ē scia leguū: z quecūqz alia scia: unde boe. **Vo-**
 caui ancillas meas ad mēsas: q̄ scie sacrā scripturā hñt despe-
 ctui: p̄p̄t lucri fructū qui i eis attingit. **Sz** sequit̄ qd̄ dixit dñs
Sn. xvj. Ecce ancillā z filiū eius: qd̄ verbū scdm̄ hoc p̄positū
 aductū: q̄no dz̄ intelligi: relinquat̄ viro sapiētī. **Itē** decimum
 octauū qd̄ deberet retrahere ab hoc officio: eēt cōditioēs legu-
 uz sciulū. **Est .n.** bec scia nobilis. terrena. tu multuosa. infla-
 tina: z absqz̄ refectione: q̄ cōditioēs p̄ter p̄imā z vltimā cōue-
 niūt ei potius rōne subiecti: q̄z rōne sui: de quibz̄ supra. **Et** ut
 breuiter dicat̄ alie scie cōpatie sacre scripture: scie nō sūt. **Un-**
dic. Litteras nō nouit: qui sacras ignorat. **In** sup̄dictis sci-
 entijs z verbis potius rep̄ehēdit̄ abusus scie z officij z appe-
 titus irrefrenatus abutētū: q̄z scia z officiū bene v̄l̄ indifferēter
 existēs p̄ q̄ aristotiles. **j.** de aia bonoz̄ honorabilū z c̄. qm̄ oēs
 scie sunt bone a p̄e sui qz̄ vestimēta aiaruz̄ sz̄ q̄noqz̄ aliqui nō
 bene eis v̄tūtur: qd̄ est dolēdū: ut dictū ē.

T qz̄ de litigijs deuenit̄ q̄noqz̄ ad sentētiā definitiua:
e licitū erit de iudicibus z eoz̄ sentētijs aliquid breuiter
 dicere. **Et** p̄mo sciēduz̄ q̄ iudiciū: alij dicit̄ tēpora-
 les: alij vero spūales. spūales dicūt̄ur sacerdotes quibz̄ conue-
 nit̄ sacramētū eucharistie cōficere z ministrare. baptizare. p̄e-
 dicare z cōfessiones audire z c̄. quibus duz̄ taxat̄ dixit x̄ps̄ hec
 quotiēscūqz̄ feceritis: in mei memoriā facietis. **Jo. vj.** **Sz. j.**
 tbi. iij. dicit̄. Qui ep̄atū desiderat bonū opus desiderat **Glo.**
 op̄ vere nō dignitatē: laborē: nō delitias: nō crescere fastigio-
 sz̄ humilitate. **Decrescere.** s. ut fiat fuoz̄ z minister hoīuz̄: p̄p̄
 x̄pm̄ **Aug.** exponere voluit qd̄ sit ep̄at̄: z dixit qz̄ ep̄at̄ nomen
 ē opis z nō honozis. **Et** gre. dicebat. **U**bi ē sublimitas hono-
 ris: ibi ē magnitudo sceleris. **Caue** ḡ diuitias: quas sine cul-
 pa retinere nō potes. **Et. j.** tbi. iij. dicit̄. **O**portet ep̄z̄ ēē irre-
 p̄hēnsibilē. sobriū. prudētē. ornatū. s. v̄futibz̄ z motu ul̄ incēsur:
 z bitu z smone cōi z hospitalē. s. q̄ hoc añ cōsuevit ad ro. xij.

hospitatē. **A**ymo. laycus aut quilibet ecclesiasticus si duos
ul tres pauperes colligit: hospitalitatis officium cōplet. **E**ps at
si non oēs recipit quos pot in hospitalis reputat. **D**octores. s.
q̄ hēat grām docēdi: q̄ innocēs absqz s̄mone: cōuersatio quā
tuz prodest exemplo: rātuz. scilētio nocet: nam latratu canuz z
baculo lupi arcēdi sūt: vnde maledictus canis nō valēs latrare
Ysa. lvi. **N**ō vinolētuz: qui hoc agit frequēter qz vēter stuanz
vino puro scito despumat in libidinē. **N**oe ebrietate nudabit
femora sua **Sn. jr.** **I**tē quē sodoma nō vincit: vina vincerūt.
Sn. rjr. **I**tē ephe. v. **M**ollite inebriari vino. **E**t prover. rjr:
tumultuosa res ē ebrietas. **N**ō percussorē. i. ita irascibilē z pa-
turbati sensus ut pcutiat: qui debet esse patiens ut sequat eum:
qui posuit dorsuz ad flagella. i. xpm. **S**z modestū: qui moduz
animi fuet prover. rrij. **S**inis modestie. ij. thi. ij. j. co. rj. **S**i
quis videt cōtemptiosus esse: nos talē cōsuetudinē nō hēm9.
Nō litigiosū. i. qui hoc soleat facere. nichil. n. imprudētius
est arrogātia rusticoruz: qui garrulitatē auctoritatē putāt z pa-
rati ad lites in subiectos tumide intonāt. ij. thi. ij. **S**eruis dei
nō oportet esse litigiosū: s̄z māsuētū zc. **I**aco. iij. etiam dicit.
Unde sūt lites z cōreptiones. **N**ō cupidū: s̄z sit ut apti: qui p̄
victū z vestitū nichil querebāt. **M**orbo cupiditatis: pene oēs
laborāt: iō precepit ep̄m nō esse cupidū: qz facile a iusto deniat
Iere. rj. **A** propheta vsqz ad sacerdotē: cūcti faciūt doli ut stu-
deāt avaricie. **I**n oī castitate zc. **A**ug. ne imitent filios belli q̄
in vestibulo tēpli cū mulieribus dormiebāt: religionē predam
putātes: qd̄ in hostijs erat in suas delicias cōuertebāt. he. iij.
si extra disciplinā estis: nō filij s̄z adulteri estis. **E**cclē. vij. **S**i-
lij tibi sūt: erudi eos. **P**rouer. rrrj. **E**rudi filiū. **M**ie. ep̄s fie-
ri nequit: qui filios hēt luxuriosos. **N**ō neophitū. i. rudes: no-
uiter natū: nouiter cōuersuz: hoc tam magnifestū testimoniuz
pauci custodiūt: nam veri cathecumīnus: hodie pōtifer ē. **M**e-
ri in teatro: hodie in ecclēia: vespe i circo: hodie in altari. **D**u-
dus fantoz instrionū: nūc cōsecrator virginuz. **Q**uare aut non
neophitū supponit. **N**eqz elatus per supbiā. s. pre ceteris di-

gnitate se putās nouitate ptātis inflactis: q̄i eo indigeat reli-
 gio. j. reg. xv. **L**ū perimus oēs in oculis tuis. caput in tribu-
 bus israel fact⁹ ē. **Gre.** cum magna humilitate: d̄z bō p̄cesse
 hoibus. **Ab his qui foris sūt.** i. ab infidelibus: hec clausula: cō-
 gruit principio. s. irreprensibile eū esse oportet: nō solū a do-
 mesticis: s̄z etiā ab aliemis. s. iudeis. gētilib⁹? z hereticis: ut qui
 religioni detrahūt: eius vite detrahere non audeāt. j. tbi. iiii.
Doneste ābula. **Nota dictū senece.** **C**ōpositus miles: cōposi-
 taz d̄z h̄re familiā. **S̄z dolēduz est q̄ q̄noqz nō solū layci: ve-**
rum etiā ecclesiastici: mittūt suos familiares: si infirmētur ad
hospitalia: de quo deberēt vereri saltem quo ad deū z suā consc-
scientiā. **Et dictū est superi⁹.** **A**c canis nō latrātī. **Ysa. lvi. z di-**
cit albert⁹ magnus q̄ canis int̄ cetera hēt ista duo. s. q̄ amat
z cognoscit benefactorē: z cognoscit nomē suū. **S̄z de dictione**
sacerdotis dictuz sūt sup̄: Et sic hebre. v. dicitur. **N**e quis su-
 mat sibi honorē: s̄z qui vocātur a deo: tamq̄z **Aarō.** sibi bono-
 rem glo. i. ut sibi imputādūz sit: s̄z deo qui vocat: si ille recte fi-
 at p̄tifer: qui vocat a deo: z sic qui recte eligit: a deo vocat taz
 q̄z **Aarō** ero. xxviij. **Et Jo. viij. dicit: ego gloriā meā nō que-**
ro. **In hijs verbis percutit cupidos: qui nō vocātur: s̄z inge-**
runt se. **Et nota qd̄ dicit in ps. ij. s. ego hodie genui te: hodie**
i. eternalit̄. **Itē nota quō intelligat illa auctoritas ad heb. xj.**
s. impossibile est eos qui semel prolapsi sūt iterū renouari ad
penitētiā. **Prolapsi sūt glo. s. finaliter.** **Renouari. i. in hac**
vita. **Rursus renouari. i. baptizari. s. ut rebaptizētur post pe-**
nitentiā. **Renouari enī est: nouū fieri.** **Nouū aut̄ facere: laua-**
cbri ē. **Uñ renouabit ut aquila iuuetus tua.** **Hoc fit in paptis-**
mo: cuius virtus in xpi cruce cōstat. **Itē nota q̄ cōfessio est ma-**
gnifestatio pccōz: spe venie aperta: z dicit spe: pro quo nota q̄
nīc anchora tenet nauez: ita spes tenet a sam: tñ spes debet esse
ut dictū est ne decipiaris. s. meritis p̄cedētibus: qm̄ sine me-
ritis sperare vitā eternā: nō esset spes: s̄z presumptio quedā.

Et hijs omissis: accedamus ad iudices temporales.

Pro quo notēt iudices p̄mo q̄ in iudicio: nō est cōside
 s. j.

rāda psona: s; causa. **Uñ** quidā verificator ait. Quattuor ista
timor. odiū. dilectio z cēssus: sepe solēt hoīuz rectos puertere
sensus. vnde **I**sidorus. Qui rectū iudicat precīū remunerati-
onis ab hoībus exportat fraudez in dño perpetrā: q; iustitiaz
quam gratis sumptire debuit: acceptiōe peccunie vedit. **I**u-
dex ante oīa quippe primū q̄re: ut ante iudiciū tuū: nullū con-
demnes: igit ante iudiciūz proba. time z iudica. s; pro dictis z
dicēdis nota aristotilē. iij. de re. p. ca. ij. in. §. **A**t qui z illam
adesse oportet z alibi aristotilē etbi. iij. ca. viij. z. ij. de aīa vbi
dicit q; hñtibus corpora indisposita: oīa dulcia vident amara.
Ex quibus auctoritatibus z alijs b^oi elicīt q; oēs indices de-
bēt: ad bene iudicādūz repiri sine passione qđ sic pbat ut dictū
est. **I**llo tpe iudices dicūtur iudices: quo tpe reperiūt sine pas-
sione z ecōtra. **E**t passiones iudiciū tporaliū dicunt odiū uel a-
mor: qm̄ mediāte odio ul' amore obtenebrat rō: z sic tali tpe. s.
tpe dicte passionis iudex: nō pōt bene iudicare: quē textū iudi-
ces deberēt notare. **E**t sic boni z iust i iudices nō debēt cōside-
rare psonā: sed causas. **S**ic in. c. nouit ille de iudicijs ubi dicit
In iudicio nō ē psonarū distinctio attendenda: s; ita iudicabis
magnū sic parū. **E**t apłus dicebat ad ephē. vj. **P**ersona-
rū acceptio nō est apud deū. glo. dñs enī iustus iudex: causas
discernit nō psonas. **P**ro quo nota iudex qui iudicas qđ dici-
tur math. vij. z Luce. vj. vbi dicit. **I**n qua mēsurā quis mē-
surauerit: remetiet illi: quē passū oēs iudices deberēt timere:
q; fortis z terribilis. **I**tē nota qđ dicit **A**ug. in. li. v. de florib^o
in veritate. iij. vbi dicit sic. **Q**uartadecima veritas est q; su-
blata iactātia: oēs hoīes natura sūt pares. **E**t sic tolle iactātia
quid sūt hoīes: nisi hoīes: z loquit quātuz ad vitia z elatiōez s;
anis gl' ie. ca. xvij. vbi in p̄. **E**x quibus inferē q; iudices nō de-
bēt artēdere psonā: s; causam sic act. xj. **E**t vide q; cū deus nō
sit acceptor psonarū s; causarū igit tu fac similit s; bene tpe dō
ē acceptor meritor: z si nō sit acceptor psonarū sic ut sup ephē.
.vj. ubi dicit nicholaus. **D**ñs enī iustus causas discernit: non
psonas. **P**ro quo nota qualē iudex q; de te oriat bona fama
vnde cātat ecclīa roma. vij. in oēm terrā exiuit sonus eoz. s. fa

ma verba eoz glo. i. pdicatiões. Itē alibi. j. co. xiiij. Qui enīz loquit lingua: nō hoibus loquit: s; deo. glo. f. lingua incognita z peregrina. Pro sup̄dictis nota quid dicat Hier. li. j. suarū eplārū ubi vicit. q̄ iudicamur nō solū pro gestis: s; pro cogitatis. Sic etiā aptus math. xij. ubi dicit de omī so reddituri sumus rōez in die iudicij. Itē in. c. nouit ille de iudicijz notat q̄ cogitatiões hoīuz nō sūt dō occulte. Et sic iudex vide: q̄ nullū malū impunitū/ neq; ullū bonū irremuneratuz. Sic etiā luc. xij. Quēcūq; inueniat suus nouissimus dies: in hoc enī cōprehēdet mūdi nouissim⁹ diesq; . Qualisq; enī i die isto morit: talis in die illo iudicabit: idē vigilare dz oīs xpianus: ne impatuz eū inueniat dies ille. i. dies aduētus dñi. Impatuz inueniet dies ille: quē impatuz inuenierit vite huius vltim⁹. Itē ro. jr. dicit. Qui seminat de bñdictiōib⁹ z bñdicti. metet z ecōtra. Et sic vnusq; talē dz sperare fructū qualē fecerit: qm̄ z si fecerit bonū: dz sperare premiū. Et si fecerit maluz qd̄ absit: quid dz sperare nisi egerit penitētiā nisi suppliciu; sic qui bona egerūt z c. de quibus supra: cū iustitia sit reddere vnicuiq; qd̄ suū est. Et sic aris. ethi. j. dicit. Nō est p̄terea bonus: quibonis opibus nō delectat z ecōtra. Sic p̄ba i ps. c. Nō pponebā ante oculos meos rem iniustā: faciētes p̄uariatiões odiui. Sz vide. 6. Si g. xj. q. iij. in quo dicit. q̄ iudices q̄z plurimū errāt vno de tribus modis. Qñq; aliquis in simul tribus modis. f. qñq; aīo vindicādi. Qñq; ex seueritate ut. f. ab hoibus videātur seueri. Qñq; ut prouocēt imperatores ul' reges / ul' alios hñimsmōi ad hoc ut possint ascēdere ad altiora officia. q̄ deberēt vitare oēs iudices. qm̄ z si faciāt iustitiā: aliq̄ sup̄dictoz modoz: peccāt mortalit: s; melius esset oīa mala totius vniūsi sustinere: q̄z alicui pctō mortali cōsentire. Et sic nemini sanī intellect⁹ dz esse dubium q̄ cogitationes hoīuz nō sūt deo occulte ut dictū ē: igit quā ratiōez dabim⁹ in die iudicij de gestis? Et sic oēs sup̄dicte auctoritates supra allegate z alie b⁹i sūt timēde p̄estim ip̄is iudicib⁹ in iudicando z m̄iādo ut dicit math. vij. z lu. vj Quacūq; mēsurā mēssi fueri

ritis eadē remittet vobis: z sic cōsiderēt etiā quomodo apud d
um nō ē acceptio personarū: ut ait aplūs ad ephe. vj. qui sic ju
dicādo hēnt virgulā rectā. s. cōscientiaz: qm̄ rectū est ut ait A-
rif. cuius mediū nō crijt ab extremis: z ecōtra. Curvū dicitur
cuius mediuz exijt ab extremis: qm̄ z si iudices virgulā gerāt
rectā: magis rectā debēt hēre cōsciētiaz z sic debent esse docti z
periti ut ait p̄pha in ps. ij. Erudimini oēs qui iudicatis terrā.
Et sic de talibz dicit Paulus z m̄r sentēciarū. li. ij. di. j. Fe-
cit deus creaturā rōnalez: ut sūmuz bonū intelligeret: intelli-
gēdo amaret: z amādo possideret: z possidendo frueret. Et sic
pro iudicibus: inducūt aliqui illā auctoritatē Sn. j. faciamus
hoīez ad ymaginē z similitudinē n̄ram. Imago in tribus po-
tentijs aīe cū actibus suis attēdit: z sic ē in naturalibus simili-
tudo: q̄ deus sāctus z justus z sapiēs est: z talis hō creaty est.
Nota p̄ticularā justus: q̄ ait q̄ deus ē iustus: s; qui iustus ē: dat
vnicuiq; qd̄ suum est: ita faciūt boni iudices: qui dāt vnicuiq;
qd̄ suuz est. s. premiādo bonos z puniēdo malos. s. ponēdo su-
rem in furca: ut agricola z quicūq; alius trāquiliter z in pace
vivat: q; tūc vnusquisq; ponit in domo sua. Et ep̄s abilenis
dicit q̄ ingratitū ē ymago q̄ nunq; deponit: similitudo seppe:
sic p̄pha in ps. lxxij. Tu reddes vnicuiq; iuxta opa sua. Itē ali-
bi. Qui bona egerūt ibūt in vitā eternā: qui vero mala in ig-
nē eternū. Itē alibi apoca. xiiij. Opera enī illoz sequūt illos.
S; pro supra dictis: nota qd̄ ait diuuis Aug. in. li. de discipli-
na orthodoxe fidei. ca. l. j. propter nouel los legillatores: qui iō
aiam m̄ ad ymaginē dei creatā dicūt: ut qz deus in corporalis
recte credit: etiā incorporea ala esse credat libere cōfitemur y-
maginē in eternitate: similitudinē in moribus inueniri. Et in
p̄mo. c. de doctrina xp̄iana dicit primus ē oi hō: omis hō. Et
ibidē dicit: q̄ nō demētis ē dicere: magnifestū est oēm hoīem
primū esse deputāduz: qz erga neminē opanduz ē maluz. Et
in. li. jx. cōfessionū dicit. Quisquis at̄ tibi enumerat vera me-
rita sua: quid tibi enumerat nisi munera tua? O si cognoscant
se oēs hoīes: et qui gl̄iat in dño gl̄iet. Sic p̄pha in ps. xxxij.

Oculi dñi super iustos z aures eius ad preces eoz. Et qño dicebat aplus q̄ solus vir dicit imago dei s̄z nō mulier ut in glo. Illig capituli dilecta de ma. z obe. intelligit. s. qño vir accipitur pro rōne in boie: z mulier pro sensualitate: z si loco prealegato ponat̄ pro alio respectu siue intētiōe. **¶** Pro q̄ vide q̄ dicit Aug. in li. de spū z aia in. c. xxxiiij. finalibus verbis. Cuius verba sūt. **¶** Adēs igit̄ qño cogitatōe se cōspicit: intelligit se: z cognoscit qño cōtemplatiōe ad deū ascēdit: ut eū intelligat z diligat: imago dei dicēda est. **¶** Cogitādo eterna: vir ē. sic dicit apostol⁹. **¶** Vir nō debet velare caput suū: cū sit imago dei z gl̄ia. i. quanto magis se extēderit in id qd̄ eternū ē: tāto magis inde formatur ad imaginē dei: **¶** Et iō nō est cobibēda ut inde se contineat ac tēperet. **¶** Nō vero ea agit ul̄ cogitat q̄ sūt tēporalia mulier appellat̄: z t̄sic nō ē dicēda imago dei: z p̄pterea dz velare caput suūz ut nimium sit ei⁹ progressio ad inferiora: ne cū licita agit: illicita cōcupiscat. hec aug. **¶** Sic arist. ethi. j. vbi dicit. **¶** Illo tempore boies dicuntur boies: quo tēpore sequitur rōnez z ecōtra s̄z pro istis z similibus nota aug. li. de bono doctrine q̄i in fine vbi dicit. **¶** S̄z tu qui curā bone fame collis studio tuo gr̄am integre bone opiniōis acquire. **¶** Vita ḡ n̄ra ita sit lucida: ut oib⁹ sit nota z c̄. **¶** Sic iudex cōspice in iudicādo: ne lites sint immortales: ut in. l. properādū. **¶** L. de iudicijs. li. iij. **¶** Et sic bon⁹ iudex dz abrenuare ne lites ex litib⁹ oriāt̄: ut in. c. pastoral̄ de capo z propi. **¶** Et sic si possibile fuerit tu iudex procede in iudicio tuo simpliciter z de plano z s̄n̄ strepitu z figura iudicij ut in cle. seppe. de verboz significatiōe **¶** S̄z pro malo sciēduz s̄m Aug. in. li. soliloquioz: q̄ ē priuatio boni z sic nota q̄ mūd⁹ clamat quotidie dicēdo deficio: **¶** S̄z deus dicit reficio sic iob. xiiij. **¶** Surgit uelut umbra z nūq̄z in eodē statu p̄manet. **¶** Et sic aug. i. li. soliloquioz. c. xiiij. z. c. xxxiiij. dicit. **¶** Dñe si vis bene potes me saluare: ego at̄ z si vellē: nō possem. **¶** Adagna ē multitudo miserarū mearū. **¶** Ad ecū velle quippe michi adiacet: p̄ficere at̄ nō inuenio. **¶** Velle qd̄ bonū ē nō possum: nisi tu vellis/ neqz qd̄ volo possum: nisi tua potētia me cōfortet. **¶** Et qd̄ possum aliquid

nollo nisi tua voluntas fiat sicut in celo z in terra. Et qđ possum
z volo: ignoro: nisi tua sapia me illustret. Sz alibi in. li. manu
ale. c. xx. dicit. Qui vult habere noctitiā dei: amet. Frustra ac-
cedit ad legēduz: ad meditādū: ad pđicādūz: ad adorādūz: qui
nō amat. Amor dei amorē aie parit: z cū intēdere sibi facit. A-
mat deus: ut amet. Cū amat nichil aliud vult qđ amari: sciēs
esse btōs: qui se amauerint. Sz nota qđ. j. tbi. v. c. dicit. Di-
citur cupiditas ē radix oīuz maloz: Sz alibi eccle. x. dicit. In-
nitū oīs peccati ē supbia. Vro cuius declaratiōe ē notādum
qđ pctm̄ est auersio a bono incōmutabili: z cōuersio ad bonum
cōmutabile: z sic supbia ē in auersioe maloz. Et ista duo vni
pctm̄ sunt in essentia: sz differūt rōne: qđ nota. Sic hiero. La-
ue supbias z cōcupiscētiā nō tanqđ duo mala: sz vniū: ex quo o-
riūtur oīa mala. Sz nicholans dicit qđ radix oīum maloz ē cu-
piditas. Sz in enchiridiō. c. lvij. dicit aug. Absit error opi-
nātius se scire qđ nesciūt. Sz in. li. x. cōfessionū dicit. Decest
qđ amo: cū deū meū amo. Et quid ē hoc? Interrogauī terram
z dixit nō sum: z qđcūq; in ea sūt: idē cōfessa sūt. Interrogauī
mare z abissus z reptilia aīarū vinarū z rñderūt nō sumus de-
us: qre supra nos. Interrogauī auras flandās: z inquit vniū
sus aer cum incolis suis. Fallit enī anaximenes: nō sū de⁹ ty-
us. Interrogauī celū. solē. lunā z stellas/ nec nos sumus de⁹
quē queris inquit. Et dixi oibus inferiorib⁹ qđ circūstāt fores
.i. portas carnis mee. Dicite michi de illo aliquid: z exclama-
uerūt voce magna: ipse fecit nos z cetera. Et sic notādūz qđ de-
us ē: quo nullū majus cogitari pōt: ul' aliter de⁹ ē quo oīa indi-
gēt: ipse vero nullo indiget z sic solus deus bonus z pfect⁹. Et
sic metha. v. dicit. Perfectū ē: cui nichil decet. Et sic vide qđ
dicit. li. xij. cōfessionū. s. qđ qđo hoies loquimur de deo: verita-
tē loqmur. Sz si loquamur de nob: mēdaciū loquimur. Sic
ap̄ha in ps. cxv. O is hō mēdax. Et in libro de doctrina xp̄ia-
na. dicit aug. Qui sophisticē loquit: odibilis ē. Et in. li. de ve-
ra religione. Nichil enī iustū displicet iusto.

Tunc accedamus ad iudices bonos qui cū sint iusti z
sequātur. iura nō faciūt nisi iusta z de quibus multum

placet deo: quod iudicant recte qui audiunt audientia: et expellunt expellenda: et sic pronuntiant sententiam iustam et honestam: cum sententia nichil aliud sit: quam manifestatio veritatis quam placet deo et hominibus. Et sicut iustum placet iustis iudicibus: ita iniustum placet iniustis iudicibus: qui pronuntiant falsam sententiam in se errores continentes que non potest dici manifestatio veritatis: sed potius falsitatis. **Pro** quod nota capitulum. xx. ecclesie. ubi dicitur. **Concupiscencia** spadonis de uirginauit inuenientiam. **Spado** maculat uirginem: neque generat prolem. **Sic** uolentia iniqui iudicis simulat iudicium: et caret fructu equitatis. **Unde** Bre. **Omnes** qui recte iudicant: statera in manu portant in qua pensant iustitiam: et misericordiam gerunt qui se per iustitiam reddunt: peccati sententiam: et per misericordiam: temperet peccati penam: ut iusto libamine quodam per equitatem corrigat: quodam per penitentiam indulgeat. **Sed** de iniquis iudicibus et de alijs huiusmodi dicit propheta in psalmo. liij. **Nonne** sciet omnes qui operantur iniquitatem: et qui denotant plebem meam ut cibum panis et carum. **Sed** dicent afflicti istis talibus et similibus: illud quod dicit propheta in psalmo. lxx. **In** deo faciemus uirtutem et ipse ad nichilum deducet tribulantes nos. **Et** illud. **Letabitur** iustus in domino et sperabit in eo et laudabuntur omnes recti corde. **Et** sic qui iura destrunt multi sunt. **Qui** populos moderamine regunt rari sunt. **Plurimi** sunt etiam boni: sed ministros habent rapaces in quorum figura ut ait quidam. **Stilla** depingit. **Ad** describitur. scilicet in humana specie: sed canis capitibus acuta et circumdata. **Ubi** qui iratus iudicat: furores domini inuitat: etiam ante profert sententiam: quam agnoscat. **Nullus** pro domo tam cupidus in alienum: quam iniquus iudex in se tectis. **Non** enim qui accusat: sed qui conuincit reus est. **Et** dicitur iudex: quam dicitur ins. **Et** si iudex non sit pater quod si secum habeat assessorem tenet solnere laborem assessori. **Et** iudex male iudicans: facit litam suam ut i dicta. l. per adu. **L.** de indi. et isti. de obli. quod ex quibus dicitur. et in. ti. quod cuiusque uisitationis. ff. et in pluribus iuribus pro quod uide. j. ij. q. lxxiij. ad. v. et lxxvj. ad. ij. et sic non **Die.** et gre. dicentes. **Nonnulli** ita sunt simplices: ut rectum quod sit ignoret: sed eo simplici ignoranciam deserunt: quod ad ueritatem non assurgunt. **Hinc** est quod paulus ait. **Uolite** uos esse sapientes in bono et simplices in malo

Itez nolite pueri effici sensibus: s; malicia puuli estote. **H**inc
dñs. **E**stote prudētes sic serpētes: z simplices sic colūbe: ut in
simplicitatē colūbe astutiaspēntis instrueret. **E**t colūbe sim
plicitas: serpētis astutiā tēp eraret. **H**inc ē q; spūs scūs presen
tiā suā: nō in colūbe specie solū: s; in igne patefecit. **P**er colū
bas: simplicitas: **P**er ignē zelus iudicat: q; quicūq; illō ple
ni sūt: sic māsnētudini z simplicitati inferuist: ut cōtra culpas
deliquētū etiā zelo rectitudinis attēdant. **U**nde recte de iob
dicit. **V**ir simplex z rectus. **H**inc etiā est q; dñs incarnat⁹ sim
plicitatē cū rectitudine tenuit. nā cū qdā deducta adultera:
bunc iudeitēptare voluissent ut in culpā māsnētudinis/aut i
iustitie liberet: ad vtraq; rēdit: **Q**ui sine pcō est: prim⁹ in illā
lapidē mittat. **J**o. viij. **D**at simplicitatē māsnētudinis: cum
dicit. **Q**ui sine pcō ē. **Z**elū iustitie dat: cū dicit. **P**rimus la
pidē in eā mittat. **U**nde ei per pphā dicit ps. xliij. **I**ntēde
prosperē procede z regna: propter veritatē z māsnētudinē z iu
stitiā: deducet te mirabiliter dextera tua. **V**eritatē quippe exe
quēs: māsnētudinē cū iustitia: ppter māsnētudinē: z iustitia de
ducet te mirabilē cū iustitia. **U**nde ei per pphā dicit ps. xvij.
Cōseruauit neq; zelū rectitudis: māsnētudinis pōdere amitt
teret/neq; rursus pōdus māsnētudinis: zelo rectitudinis ptur
baret. **U**nde inter vtrūq; enī quis stare d;: ut nimia mia non
simpliciter/neq; nimia crudelitas superet: q̄ qd lingua loquit
testē cōscia. **S**ic **H**iero. **O** frēs nulla nos ad iniustitiaz lu
ebra p̄trahāt: **N**ullius mine vel amicitie ab itinere rectitudi
nis nos inflectēt. **U**nde quodcūq; ē nō psonarū: s; rerū pōde
re ē iudicādm. **N**ecessē est ut oēs culpas z negligentias sibi
impntet: qui virtutis mysteria infirmo cōmiserit. **A**liud est:
qd ab erratē cōmittit. **A**liud qd per sciam perpetrāt. **N**ecessē
est q; mūda sit manus: q̄ diluere sordes curat. **Q**ui ad exem
plū ad alios est cōstitut⁹: semper d; ex grauitate oñdere: quā
tum portet in pectore rōne. **I**lla vox facilius cor auditoris p̄
netrat: quā dicētis vita cōmendat: sicut subditos onere. **S**icut
qui ordine supat: ita/etiam mox virtute transcendat. **Q**uisq;

45

prelatus in silētio sit discretus: ne aut tacēda efferat / aut notes
cat proferēda: cū increpare voluerit deliquētes: eos postea oc
cidit proculdubio reticēdo. Igit null^o tibi ad cōsiliū fidelior ēe
poterit: q̄z qui nō tua: s̄z te diligit. **P**atiēter z sana fide patie
ter vincamus tollerādo: q̄d vitare nō possum^{us} resistēdo. **P**a
storis nomē nō ad quietē: s̄z ad laborē suscipisc cognoscite pre
sidētes. **L**ulpā aufert gr̄a: **E**t ignorātiā expellit veritas ober
rātis. **Q**uisquis qual est: taliuz cōsortio delectat. **Q**uid boni
hēat sanitas: lāgor ondit. **A**uaritia nullis opibns explectitur
Quanto plus habuisset. **A**uarius: plus requirit eius copia: z
eius inopie subvenit. **Q**uotidie morimur. **Q**uotidie cōmuta
mur: sic iob. xiiij. **Q**ui q̄i flos egredit z cōterit: z nunq̄z in eodē
statu permanet: z fugit velut umbra et c̄. **E**t sic dicit p̄ba in
ps. lxxxviiij. **Q**uis est hō qui viuit: z non videbit mortē: **P**ro
quo dicebat Aug. **N**ō amittit corporis sanitas manēte animi
sanctitate: etiā oppresso corpore. **S**anitas corporis amittitur.
Adens illeffa nichil p̄dit: etiā corpore violato. **N**unq̄z in qui
nat corpus: nisi de cōsensu mētis. **S**z pro dictis z dicēdis no
tare deberēt nō solū iudices: verū etiā oēs in hac carne mortali
degētes siue vinētes: illa q̄ dicit diuus aug. in. li. de meditati
onibus in. c. xx. **C**uius verba sūt. **T**edet enī me dñe valde vi
te huius: z istius criminose pegrinatiōis. **V**ita hec: nita mise
ra. **V**ita caduca. **V**ita incerta. **V**ita laboriosa. **V**ita immun
da. **V**ita dñia maloz. **R**egina supboz. **P**lena miserijs z er
roribus: q̄ nō est vita dicēda: sed mors. **I**n qua momētis sim
gulis morimur: per varios mutabilitatis defect^{us}: diuersis ge
neribus mortuū. **N**unquid q̄ hoc q̄d viuimus in hoc mūdo di
cere possumus vitā quā humeros tumidāt dolores extenuant
z arbores erfcāt: arca morbidāt: esce inflant: ieiunia macerāt:
iocī dissoluūt: tristitie cōsumūt. **S**olicitude coartat. **S**curitas
hebetat. **D**iuitie inflāt z iactāt. **P**auptas deijcit. **I**uuent^{us}
extollit. **S**enectus incuruat. **I**nfirmitas frāgit. **A**dero: dep
mit. **E**t ex his malis oibus mors furibūda suscedit: simulqz
cūctis gaudijs istius misere vite ita finē imponit: ut cū esse desi

erit nō fuisse puteſ. **M**ors iſta vital' z vita mōtalis: licet bis a-
lij ſqz reſpſa amaritu dinibus prob dolor q̄z plurimos: ſuis ca-
pit illecebris. **E**t q̄z multos ſuis falſis promiſſionib9 decipit
Et ita cū per ſe ſit falſa z amara: ut etiā ſuos cecos amatores
laterē nō valeat: tū infinitā ſultoꝝ multitudinem aureo calice
quē in manu hēt potat: z pſurſus inebriat. **F**elices illi q̄ ipi ra-
ri: qui familiaritatē ei' recuſāt pſuntoria gaudia ſpernūt: ſocie-
tatē abijciūt: ne cū peccate deceptātē: z ipi perire cogātur z ſic
aug. dicit. li. j. de doctrina xpiana. **U**tēduz ē hoc mūdo: z non
fructuoz ſic. li. j. ſen. di. j. **S**z pro declaratiōe iſtius materie vi-
de quid dicat aug. in. li. de cōtemptu mūdi ad clericos qui ait

Audite fr̄es chariſſimi ſalutiferā p̄ris nr̄i doctrinā. **E**ō
cupiſcitis hereditatē: qui nō vultis ſortē accipe in terra
moriētū: ſz cū pſalmiſta decātare. **P**ortio mea dñe in terra
vinētū. **Q**ui egiptū reliquiſtis: z ad terrā promiſſionis feſti-
naſtis. **A**udite itaqz hñtes aures audiēdi piū p̄ez ad heredi-
tatem celoꝝ nos vocantē z dicentē. **V**enite filij audite me ti-
more dñi docebo vos. **Q**uis ē hō z vult vitā? **Q**uis es qui ad
vitam vis ingredi: ſerua mādāta dei. **Q**uoꝝ mādatorum alia
ſunt ſpecialia. **A**lia vero cōmunia. **S**pālia ſunt proprie cano-
nicōꝝ ſiue clericōꝝ et monachōꝝ catholicōꝝ. **C**ōmunia at̄ oīz.
Spālia igiſ ſunt hec. **S**i vis pfectus eſſe vade z vēde omnia
q̄ hēs z da pauperib9 z ſeq̄re me. **E**t iterū. **D**is qui relique-
rit domū / aut agrū / aut p̄ez / aut matrē / aut fr̄es aut ſorores /
aut filios / aut agros p̄t me: cētuplū accipiet: z vitā eternāz
poſſidebit. **E**t ad diſcipulos. **V**os qui ſecuti eſtis me in rege-
neratiōe cū ſederit filius hoīs in ſede maiſtatis ſue: ſedebitis
z vos ſup ſedes duodecim indicantes duodecim tribus iſrael.
Hec itaqz fr̄es quāto ſingularia: tāto precipua. **Q**uāto acri-
ora: tāto deo gratioꝝ. **D**icit iterū ſaluator: noſter inter cetera.
Qui nō renūciauerit oībus q̄ poſſidet: nō pōt eſſe meus diſci-
pulus. **Q**ui dixit oībus. **N**ichil p̄tū a ſuis diſcipul' poſſide-
ri voluit. **Q**uicūqz poſſidet in terra: remot' ē a xp̄i diſciplina.

Qui autē nō ē discipulus xp̄i. q̄modo p̄sumit sibi ligādi atq; sol
uēdi ptātes traditā fuisse? Intēdite fr̄es verba euāgelij dicen
tis. Intrauit iesus ianuis clausis ad discipulos ⁊ insufflās di
xit eis Jo. xi. Accipite spūz sc̄tūm: quoz remiseris pctā remit
tūtur eis. Et quoz retinneritis retēta sūt. Nunquid illi ha
bebāt ppriū: quib; m̄ indixerat. Nichil tuleritis in via: de q
bus lucas euāgelista refert. Erāt eis oīa cōmunia. videte qd
petrus dixerit ad iesū. Ecce nos relinquim; oīa ⁊ sicuti sum⁹
te. Qui oīa reliquerant nichil sibi penit⁹ retinuerāt. Unde ḡ
sibi arogāt ligādi atq; soluēdi ptātes: qui i terra p̄sumūt pos
sidere facultates. Quomodo nō erubescit dicere. Dñs pars
hereditatis mee. Ubi est illud ap̄licū. Que cōnēctio xp̄i ad belī
al. Qui terrenas possessiōes relinq̄re noluit: cur pctā populī
comedūt. Si decimas cū filiis leui accipiūt: quemodo int̄ ce
teras trib⁹ p̄tem accipient. Si noīs sui et̄imologia attēdunt:
cur clerici a sorte dicti sūt: ut in. c. duo sūt genera xp̄ianoz. xij.
.q. j. nisi q; dñs eoz sor⁹ vel hereditas sit. Cur saltē clericatus
sui signa quibus a laicis discernūtur: nō perpendūt. Non e
nim sine causa capita eoz radūtur ⁊ tondent̄ s; perspicacissi
ma ⁊ euidentissima ratione: nā his signis se cernūtur a laico
rum cōuersatiōe. Quod ut multis deo propiciāte pficiat ad
monitiōe vtilissime durimus inferere. Dicimus multoz pa
trū auctoritate: cerebrū esse sedē sapie. Xpm̄ vero paulo attestā
te dei virtutē ⁊ sapiam esse. Lū itaq; cerebrū sit in capite. Sa
pientia vero iuxta patrū auctoritatē: i cerebro hēat sedē. Et sic
per sapiam sibi infusas cūcta mēbra regant̄ a capite: qd per ce
rebruz ē: qd est sedes sapie. Sic inter nos ⁊ verā sapiam: q̄ ut
diximus xp̄s ē: qui etiā iuxta apluz caput n̄m est. Dicit enīz
caput mulicris est vir. Caput vero viri est christus: xp̄i autem
caput est deus ut ostendamus nullum ostaculum siue impedi
mentum interesse: in ea parte capillos capitis incidimus: in
qua nouaz sapientiam idest christum inesse cognoscimus per
hoc signantes malam terrenarum rerum sollicitudinem nos
tremētis ad deū cōtēplanduz impedire. Scim⁹. n. q; quisq;

quáto magis terrenis occupatiõibus implicat: tanto magis a
sui cõditoris visione impeditur. Unde apłus. Nemo militãs
deoz implicat se negocijs secularib⁹. Itẽ qui sine vxore ẽ: cogi-
tat q̄ dei sũt. Hinc moyses ait. Leuite radãt pillos carnis sue
Lenita interpretat quisquis: nã in officijs diuinis assumptus
est. Pillos carnis. i. superfluas cogitatiões cordis radere dõ
Caput igit radere dõ. Caput igit radere: significat cogita-
tiões terrenas z superfluas a mête resecare neqz incongrue per
pillos z capillos significãtur cogitatiões superflue. Sicut enĩ
pilli nõ sũt pars corporis: s; q̄daz supfluitas procedẽs a corpo-
ris humore: sic bona tporalia nõ sũt nob naturalia: s; aliena z
supflua. S; tu nota. quid dicat Isidorus in pmo sinonimoz.
Oia sub celo finẽ hẽnt. Impossibile ẽ ut hõ sis: z non grotes
angustias. Nemo ẽ qui in hoc seculo non doleat. Adatis omia
plena sũt. Hinc itaqz fideles xpĩ qui ad eternã vitã medullit⁹
suspirãt: qui mũduz cũ suis oblectatiõibus: sub pedibus cõcul-
cãt qui in terra nichil possidere volũt: sed cuz apło dicũt. No-
stra conuersatio in celis est. Capilloz minimã partẽ in capiti-
bus retinẽt: ut per eoz abrassionẽ: se minimã terrenoz solici-
tudinẽ hẽre desinẽt. quã propt etiã illã minimãz particulã capil-
loz retinẽt: q; dum in hoc mũdo sũt: a terrenis cogitatiõib⁹ oio
esse vacui nõ pũt. Quisquis ḡcticus ad sortẽ dñi vocat⁹: qui co-
mã nutrit z capillos radere ut tãdere erubescit: pfecto se nõ de-
dei: s; de mũdi sorte esse testat. Quãta eniz qsqz crines diligit.
fouet z nutrit: tãto cor suũ nõ in celis: s; in terra fixũ esse ostidit.
Quãto at radit z edomat: tãto se nõ frena: s; efna diligere cõp-
bat. Si nõ ut pdirimus crines in circo radim⁹: ut in nos z de-
um nichil interesse approbem⁹: pfecto pz. q; cũ in oõne pñisti-
m⁹: aliena velamina capitib⁹ nr̄is apponere nõ debem⁹: pñtiz
cũ apłus dicat. Vir nõ dõ orare velato capite: imago enĩ dei ẽ.
Cesset itaqz clerici psalmodie in hymnisqz spiritualibus inñsi-
stentes capillos nũtras ceteraqz velamina in capitibus porta-
re ne dum cum deo loquimur: famulatus sui signa occultãtes
eius indigni iudicemur propiciatione cuius salubri sciẽtieqz

doctrinē presūmimus nō obedire. Qui enī nō obedit ap̄to: cōtra dicit euāgelio: z iuxta eiusdē apostoli vocē dicētis. An queritis xp̄imentū eius: qui in me loquit̄ x̄ps? Itē si angelus venerit d̄ celo: z aliud euāgelīū enūciauerit vobis: anathema sit. **E**xtrahet̄ ḡ penitus de clero talis presūptio: qđ absit a deo expellat̄ eius oīo. **H**is igit̄ signis clericalib⁹ prelibatis quibus a laicis discerni debemus ad p̄positā admonitiōez redeamus. **A**udiamus apl̄uz Joānez dicētes. **N**ollite diligere mūdū: neqz ea q̄ in mūdō sunt. **A**udiamus z psalmistā. ps. iij. mundi amatores increpātez. **F**ilij boiuz: ut quid diligitis vanitates: z q̄ritis mēdaciū. **S**alomō quoqz subsequit̄ dicēs. **V**anitas vanitatū z oīa vanitas. **L**ibet intueri q̄z bene cōsonāt organa spūs sancti. **M**onet apl̄us ut nō diligamus mūdū. **I**n uehit̄ psalmigraphus in eius amatores. **L**amat salomō: cūcta subiacere vanitati. **Q**ua re nō diligamus mūdūz neqz sequamur mēdaciū: ecclesiastes declarat ac si diceret. **I**d nō sūt amāda ima: q̄ trāsitoria mēdacia: qz q̄ p̄mittit̄ non cōferunt: bona igit̄ non sūt. **C**um enī oīum bonoz actor sit deus: z a fidelibus suis q̄ri z diligi queqz bona p̄cipiat: si mundana vera bona essent: neqz ip̄e quidē cōtēpneret: neqz suis sequatib⁹ cōtempni p̄ciperet. **Q**uid igit̄ de se veritas testat̄ math. viij. z .xv. audiamus. **V**ulpes foveas h̄nt. **F**ilius aut̄ hoīs nō hēt vbi caput suū reclinet. **I**tē si mūdi glia vana nō eēt: nō se abscondisset cū turbe cū regē facere voluissēt. **I**tē si mūdi glia vana nō eēt. **S**i diuitie terrene vera bona essent: nō earuz possessoribus improp̄eraret dñs dicēs. **A**c vob̄ diuitibus. **E**t alibi. **f**acilius ē camelū per foramē acus trāsire: q̄z diuitē introire in regnū celoz. **A**udiamus etiaz quid suis dicat amatozibus et imitatorib⁹. **S**i uis perfect⁹ esse: vade z vende oīa q̄ hēs z da pauperibus. **I**tē nisi quis renūciauerit omib⁹ q̄ possidet: nō pōt̄ meus esse discipulus. **I**tē nemo pōt̄ duobus dñis seruire. .s. deo z mam̄one math. v. **V**idit̄ perit⁹ m̄ suos discipulos luctaturos cū mūdō: qui si haberēt vnde tenerētur: lem⁹ deiserētur tullit̄ igit̄ armā suis z n̄ris hostibus: dum nos p̄uauit̄

terrenis possessiōib⁹. Nudus nāq; latrones non solet timere. Qui vero se mūdānis implicat: tella pat qbus cōfodiāt. Qui ḡ vult nō cōfodi: nudus procedat per viā bui⁹ exilij. Fortassis qret aliquis: cū deus sequaces suos mūdāna iubeat pōspone- re: q̄ sunt q̄ iubet appetere: audi ipsū dicētes. Querite regnuz dei. Itē thesaurizate vobis thesauros in celis. Pro quo nota quod dicit Aug. in. li. meditationū i. c. xxxviij. s. Ecce melius ē michi nō esse: q̄z sine iesu esse. Et itez in. li. solilloquioruz. c. ij. dicit. Vita caduca: q̄ quāto magis pcedit: tanto magis ad mortē accedit. Queret iterū aliquis. Si deus vult homines terrena adire: q̄ debēt diligere. Ista sūt q̄ precepit diligere: cū per moysen rñdit. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo: z primū tuuz tanq; teipuz. Porrimus in terra tm̄ diligēti precipit: q; celestis regni hereditatē nobiscū consortit. In q̄ charitate diuina pfulsi scriptura testāte q̄ ait: ut ciues nros sic nos ipos diligamus: p̄ciāte deo ibi faturi sum⁹ per quē z redempti sine fine viuemus: qui etiā cū p̄t opa nra mala inimici ei⁹ essemus prior dilexit nos: z cū essemus sui inutiles: in filios suos nos adoptauit z heredes: filiū suū vnigenituz tradēs pro nob: ut nos eriperet a ppetue mortis laqueo. Quis nā puer: tam begnū p̄ez digne pōt diligere. Quis eius tātis beneficijs: aliquid dignū pōt retribuere? Hec tanta beneficia admirās psalmista ait in ps. cxv. Quid retribuā dño: pro oib⁹ q̄ retribuit michi. Cui ipē inquisitioni deinde subūgit. Calicē salutaris accipiā z c̄. Quātulacūq; sit hec retributio calicem. s. dñi accipe nulla tm̄ ita digne videt passioni dñice congruere. Hac utiq; rōne ut quēadmodū sanguinē suū dedit pro nra redēptiōe: sic z nos nrm sūdāmus pro sui nois cōfessiōe. Sz q̄ modo pro xpo suuz dabit sanguinē: qui pro eo nō vult abijcere mūdī vanitatē cū nos minus q̄z nradiligamus. Quomodo pro xpo vitā tradet: qui cōtra ei⁹ p̄cepta: hec vana z falsa possidet. Ipe enī dicit. Si diligitis me: mādāta mea suate. Loquitur z Jo. ap̄tus. Qui dicit se diligere deū: z mādāta ei⁹ nō custodit: mēdax est. Cōuincit itaq; se z nō deū diligere: qui mā-

data ei? nō vult custodire. Cū xps pro nob pauper factus sit z egenus: nos pro ipso cur pauperes esse erubescim? Nūquid eius pauperes: nō facit diuites: veritate attestate. Regnū celoz nō diuitū: sed paupuz esse. Dicit nāqz pauperibus. **Hi** pauperes spū: qm ipoz est regnū celoz math. v. **Sz** notet oēs diuites qd dicit Aug. in pmo gradu abusionū. Cui enī plus cōmittit: plus ab eo erigit. Si ē regnū celoz paupuz: restat ut infernus sit diuitū. Hoc quoqz declarat nobis euāgeliū dicēs luc. xvj. **Nō** quidā erat diues. Et post pauca subitigit. **Erat** at z quidā mēdicus lazarus noie: qui jacebat ad ianuā ei? vlce ribus plenus z c. Factū ē aut ut moreret mēdicus z portaret ab angelis in sinū abrahe. mortu9 aut ē z diues: z sepult? ē in i sermo. Non reputet quisqz bec verba esse Aug. qz nō sunt ho minis: sz veritatis: q neqz fallere pōt / nēqz falli. Quisquis g vis regnare cū xpo: elige pauperiē cū ipso: ut quiescas cū lazaro mēdico. Nemo enī pōt gaudere cū se lo z regnare cū xpo. Au di apluz dicētē. **Per** multas tribulatiōes oportet nos intrare in regnū celoz. Et iuxta veritatis vocem. **Primo** oportet nos bibere calicē dñi: ut sic pertingamus ad regni cōcessionē. qui aut vult epulari cū diuite: prepat se epulas vermibus ge bene: in qua pro gaudio momētaneo ardebit perpetuo cū capite suo diabolo. **Infelix** comertiū pro tā breui gaudio: celesti p uari regno. **Felix** paupertas per quā celestis acquirif hereditas. **Felix** comertiū pro perituris eterna recipe: z qd inefabile bonū ē cū xpo sine finē regnare. **Ecōtrario.** Ineffabilis miseria perpetua: cū diabolo pati supplicia. Et sic dicebat Aug. in. li. de arra spōse. **O** aīa mea attēde quid diligis qm si diligis terrā: terra es. **Et** si diligis celū: celū es: audeo dicere q si diligis deū: dōs es. **Et** sic dic q qui diligit spūalia: viuut sz rōnez. si ipō ralia viuut sz sēualitatē qd absit q pī ffes charissimi nos illud euāgelicum ruminātes. **Quid** prodest hominisi vniuersum mūdūz lucretur: anime vero sue detrimētuz patiat? **Vel** quā cōmutationē dabit homo pro aīa sua? **Volūtarie** nūc pro xpo ponam? qnoqz dimittēda: ut qd absit pro transitorijs amitta

in eterna hauriam⁹ anthidotū monētaneē amaritudinis ut
quāq; percipiam⁹ immēsa gaudia salutis. Sic modo curram⁹
ut in futuro cōprehēdam⁹ ubi inueniemur: ubi indicabimur
Nō pdam⁹ tēpn⁹ acceptabile. Nō erit apud inferos locus
pñie. Dum igit⁹ vocat. Duz sumus in uia aduersario nro legi
dei cōsentiam⁹. lex quippe diuina sāctissima: nō iō dicit adu
sarius: q; nris carnalibus oīo cōtradicit voluptatib⁹. Aduer
sario itaq; nro. i. euangelio dum rex expectat: dum nos ad huc
ad pacē inuitat: nuntios mittamus: cū eo pacis sedus ineam⁹
ut cū venerit ille magnus pfr familias: nō ut suos inuitiles pu
niēdos: s; ut filios hereditādos inueniat: secūq; introducat ad
nuptias: ut de suis beneficijs sibi perennes reddam⁹ gr̄as se
In xp̄o dño nro: q cū. p. z. f. z. f. f. viuūt z regnat i secla scloꝝ amē

Equit de ludis. **W**o quo nota q tres sūt spēs ludi

1 Nam quidā ē cōsistēs in ingenio: ut ludus scbacōꝝ.

Quidā ē consistēs in fortuna: ut ludus azardi. Qui
daz ē mixtus participās de vtroq; ut ludus tabularū cuz taxil
lis. **A**trū ludus alee sit mortale pctm̄. **R**ūsiō scōm **S**uit. eti
am si hō nō ducit in cōsuetudinē: mortaliter peccat: qño ex aua
ricia ludit: ul principalit causa expoliādi proximiū. **A**n aut in
spectores ludoꝝ torneamētōꝝ ul h⁹i peccēt mortaliter. **R**ūsiō
fm monal. q qui ludo interfūt z inspectores ludi peccāt saltiz
venialiter: si hoc ducūt in cōsuetudinē: maxime si sunt clerici.
Neq; obstat si dicat: q qñq; delectat de re q est mortale pctm̄
peccat mortalit: s; isti delectātur de h⁹i: q sūt mortalia pctā: sic
torneamēta z ludi alearū: maxime ex cupiditate: q peccāt mor
taliter. **R**ūsiō dicēduz q maior est vera: de his q sunt peccata
mortalia de se z de sua natura: s; h⁹i spectacula z ludi de se nō
sunt mortalia: s; solū ex cōstitutiōe ecclie: aut ex praua intētiōe
ut dicit ricardus in. iij. di. xv. loquēdo de torneamentis z ibi
dicit q si hoīes illa exerceerēt tēperate z bona intētiōe: z nō eēt
prohibitū per ecclesiaz: nō eēt pctm̄ torneare eo q ludus talis
esset vtilis: pro defēsiōe rei publice. **A**n iure civili: prohibiti⁹
nō est. **S**z ius canonicū illum prohibuit: ppter absq; ludētū.

An aſit illud qđ quis lucratur in torneamētis poſſit licite re-
 tinere. Rñſio dicēdū ſcđz ricar. ubi ſupra qđ quidā ſūt ludi ita
 prohibiti: qđ tñ nō precipit reſtitui ſi hō lucrať ſcđz legē illius
 ludi: ſic ſūt torneamēta. Unde illi qui lucrātur in tali ludo qđz
 uis pecēt: qđ faciūt cōtra cōſtitutionē ecclie: tñ reſtituere nō te-
 nentur. Quid aſit dicēduz de illo qui lucrata in ludo alee lu-
 dēte cū volūtario volēte alienare z cū illo qui nō eſt tractus z ſi
 ne fraude: ſz ex cupiditate: an de neceſſitate teneat reſtituere.
 Rñſio ſcđz Ri. ubi ſup qđ licet lud⁹ fortune tā iure civili qđ ca-
 nonico ſit prohibitz: lucrātes tñ per talē luduz: nō obligamur
 de neceſſitate ad reſtitutiōez: niſi per ius civile. Tamē quo ad
 iura civilia p̄bientia h⁹i. ludos. dicit Alex. lō. in fine de vſu-
 riſ qđ qđzuis aliq̄ue leges olim cōdite fuerit cōtra nimis impro-
 bū luduz: hodie tamē per cōtrariā cōſuetudinē abolite reputā-
 tur qđ patet qđ repēte perdita per ludū in foro civili z iudiciali
 nō datur actio/neqz ſentētia reſtitutiōis ſibi ſic de. Idē tenet
 Sco. in. iij. di. xv. ubi dicit qđ lex civilis q̄ permitit perdita i
 ludo repeti: z per cōſequēs reſtitui: ligat ſolū illos qui ei ſubſūt
 z forte nulli ſūt hodie: qđ ubi lex illa cōſuevit h̄c locum municipi-
 palia p̄iudicat imperialibus. Et plus aliqui dicunt qđ dato qđ
 leges ille abrogate nō eſſent: qđ tñ falſuz ē: tñ adhuc tales re-
 ſtituere nō tenētur: niſi per iudicis ſm̄az ſint cōdemnati: ſicut
 p̄z de alijs penis iuris. Et pro hac opinione ceſante iure civili
 ut probatū eſt: videť tbo. z Ricar. qui in hoc caſu nichil dicūt
 de erogatiōe ſienda pauperibus. Idem. Jo. an. z Jo. cal. in
 .c. clerici officia de vi. z vo. cle. qui dicūt: tñtū eſſe talia paupe-
 ribus erogare: nō tñ dicūt fore neceſſariū. Idēz monal. Idem
 Aſtē. Frā. zan. Ray. De. de pa. z archi. Glo. Ad hoc facit
 theorica Guil. vbi dicit qđ ubi reſtitutio nō eſt ſiēda certe per-
 ſone: ſz eſt ſiēda pauperibus: talis reſtitutio ē de cōſilio: excep-
 tis tñ quibusdā caſibus in quibus ius precipit reſtitutiōez ſie-
 ri ut infra dicet. Sūt tñ quidā caſus in quibus ludēs tenetur
 reſtituere: ea qđ lucrataz eſt: ut ſi vicit ab eo qui alienare nō po-
 tuit ut puta filioſa. ſeruo. monacho. prodigo. furioſo. vxore nil

habete preiudices: tunc fatendum est quod talis tenet restituere patri,
domino, prelato, curatori, marito: et huiusmodi. Iudex si fraude commisit
puta fingendo se rusticum inscium in arte ludendi: et qui hominem: qui
de facili posset decipi: sic faciunt barri. Et barri grece graue nel
forte dicitur: hic forte potest dici graues uel fortes et calidi in ludis.
Sed si commisit aliquis fraudem in ipso ludo summittendo taxillos
falsos: seu etiam fraudulentum iactando/seu malitiose pecuniam nume-
rando et huiusmodi: tunc perdetur in predictis casibus: restituere tenetur:
etiam si sit persona que alienare possit. Si autem alienare non potuit: re-
stituet illis personis supradictis. Si quis autem attraxit aliquem ad ludum
per vim/aut per nimiam importunitatem: et uicit sanctus Inno. in cap.
quod plerique de immuni. ecclesie. tenet restituere attracto et inducto: quod
attractus fuit in turpitudine: secus contra: puta quod attractus vi-
cit: quod tunc non illi qui attraxit: sed pauperibus est restituendum. Et in-
telligitur de ista attractioe/siue facta fuerit in principio/siue in me-
dio. uel fine. Et his tribus casibus competit repetitio siue restitu-
tio sanctus iura. In alijs autem casibus dicit archiepiscopus florentinus. quod est paupe-
ribus istud iudicium: de honestate erogandum: licet alia opinio sit
securior: et consuetudo: non tamen uidetur de necessitate imponenda: ut
per hoc denegetur absolutio nolenti hoc facere: ex quo pro hac opi-
nione sunt tot et tanti doctores prealegati. Utrum autem in mutuo fa-
cto in ludo oriatur actio. Responsio sanctus panormitanus in dicto. c. cle-
rici: quod si mutuat colludenti: non competit repetitio mutuate peccu-
nie. Secus si alteri: licet in ludo: ad hoc uideatur. cum glo. in. l.
.j. ff. de alea. et in. l. pe. et vl. eo. ti. An ualeat translatio facta in
ludo. Respondet panormitanus. ubi supra sanctus quod communiter doctores di-
cunt quod non: quod ibi non potest esse lis: imo est euidens calumnia: quod non ua-
let translatio. l. in summa. ff. de codi. inde. Utrum uidentem rem in
ludo teneat de uenditione. Respondet glo. in. l. ij. §. j. ff. quarum rerum
ac. non da. dicit quod non: intellige hoc quod emens rem ludentis: non potest
contra uendentes agere: si ab eo euincatur. Utrum ille qui aliquem per-
dit/aliquo uicit: possit facere recuperationes. Respondet quod aut ludus
est cum eadem persona: et ideo ludus: et eodem tempore: et tunc potest fieri com-
pensatio. Iudex uideatur dicendum etiam si sit diuisus ludus: dum mo-

uxorem ipse et filius sui: utrum possint inuitari. xxiiij. dñe tanq̄s
sint due nuptie an. xij. tñ. Rñsio q̄ licet duo sit matrimonia:
et ex isto respectu possint dici due nuptie: tñ q̄ hoc sit vna simul
quoad sollemnitatē: vnice nuptie dicuntur ut in .l. p̄is et filij. ff.
de Vul. In. hoc. bar. Sz hoc angelus nō admittit: q̄ dicta
lex nichil facit ad hoc: nā ibi testamētus filij sine p̄no esse non
pōt: et iō testamētū filij depēdet a p̄no: et iō dicit ēe vnū: sz nup
tie patris et filij. nō sunt depēdentes / n̄l īseparabiles: et iō forte
cōtrariū esset dicēdus. Atrū aut̄ lud⁹ qui inicit industrie / ul' lu
dus scachoz. balliste. pille. et h̄i sit licitū: ita q̄ lucrās ex his
ludis nō teneat ad restitutioēs. Rñsio scdm̄ doctores q̄ h̄i lu
di nō sūt prohibiti de se ut ē tex. in .l. pe. et vl. ff. de alea. ubi cō
cessus videt̄ ois ludus: qui sit gr̄a vtutis experiēde. Et dicūt
quidā: ut recitat panormita ubi sup̄ q̄ in hoc casu iō qd̄ vincit
nō subiacet restitutiōi: cum nō submittat̄ se hoies fortune. imo
bonū ex inde provenit: cū exerceat̄ se ingenio: nō tñ dz ludi ma
gna quātitas. Et panormita dicit q̄ nō dz quis se exercere p̄n
cipaliē p̄pter lucrū alias credit q̄ idēz cēt. dicēdus sicut dictū
est supra de ludo fortune. An aut̄ liceat clericis ludere ad sca
chos vulgariter ap̄drez causa recreatiōis glo. in autētica in
dicimus. C. de epi. et cle. dicit q̄ sic. Sz Jacobus et W̄de. ut
recitat chinus tenēt cōtrariū q̄ rō p̄hibitionis: fuit vacatio a
diuinis officijs: q̄ magis exurgit per ludū fortune. Et sic fm̄
predictos doctores ludo scachoz ē prohibit⁹ clericis: multo for
tius est prohibit⁹ religiosis: q̄ per Hiero. de cōse. di. v. in .c.
nunq̄z et dicit̄ religiosis nūq̄z de manu tua ul' oculis tuis liber
psalterij discedat et c. Et hec opinio tanq̄z honestior videtur te
nēda: p̄serti in religiosis: ne def̄ eis materia relaxatiōis. Sz
nō q̄ iste sūt p̄sone exp̄sse: q̄bus indistincte restituēdus est quic
quid ab eis lucrātū ē per ludū similit̄. s. alec et h̄i. s. fm̄ Ra.
Furiosi. Prodigi. Adiuores. xv. annoz: et maxime pupil
li. Itē mēte capti. Surdi. Muti. Ceci. Itē qui morbo labo
rāt perpetuo: q̄ tales suis rebns sup̄esse. i. p̄uidere nō possūt
propter qd̄ dādi sunt eis tutores et curatores. Itē dicēdum vi

detur de seruis. religiosis. filijs familiae: qui nō hēnt castrēse
 ut quasi: z de vxoribus q̄ nō habēt pafernalia: z de administra
 tionibus rerū ecclesiasticarū: q̄ pauperū sūt z de alijs similib⁹.
 Sz nota q̄ talis pecunia: nō ē restituēda illi qui amissit: nisi es
 set coreptus z crederet in pios vsus spēsurus. s. tutori z cura
 tori. dño. monasterio. p̄i. marito z eccle. hec in suma cōfessi
 onū. tho. Itē de ludis fortune dicit tho. in. iij. sen. di. xvj. de
 alijs ludis: ut qz oēs virtuosi debēt esse modesti in dictis et fa
 ctis: z etiā oēs tēpore penitētie: ubi dicit tho. Videt q̄ ludi ex
 terius nō impediāt. Illud enī in quo pōt cōsistere virt⁹: peni
 tētiāz nō impedit: s; penitētiāz ludus nō impedit: qz i ludis cō
 sistit virtus eutrapelya ut in. iij. etbi. p̄z ḡ q̄ ludus: penitētiā
 nō ipedit. Respōno dicēduz q̄ ludoz ē triplex differētia. Qui
 dāz ludi sūt: qui ex se ip̄is turpitudinē habēt: z tales ludi ab oi
 bus vitādi sūt: z precipue a penitētib⁹: qui per fletū peccā cor
 rigere debēt: sicut ludi qui in theatris agebātur ad luxuriā p̄
 uocātes. Alij ludi sūt: qui ex gaudio deuotiōis procedūt: sicut
 dauid dixit. j. re. vj. Ludā z vilior: siā corā dño: z tales ludi nō
 sunt vitādi: s; laudādi: sic etiā in. c. inter dilectos p̄fertim i glo.
 de. exce. pre. z ibi abbas. Quidā at ludi sūt: nullā turpitudi
 nē habētes: quos philosophus liberales vocat: z hi sūt mate
 ria virtutis. s. eutrapelya: z iō seruatis debitis circūstātijs: pos
 sunt laudabiliter fieri: ad quietē ppriā: z alijs delectabiliter cō
 ueniēduz. Sz cōtingit in eis esse peccatuz: eo q̄ debitas circū
 stantias nō seruant. Unde in talibus ludis aliquid decet vnū:
 qd̄ nō decet aliū: etiā in his ludis penitēs se d; hēre magis mo
 derate q̄z alij: in quātuz p̄na fletū requirit: tñ eis vti modera
 te pōt: scōz quod ad recreationē animi pertinet: aut ad societa
 tem corū: cum quibus hō cōiuit. Unde Seneca dicit. Sic re
 gere sapiēter: ut nullus hēat te tanq̄z asperū/ neqz contemnat
 quasi vilē z c. sic etbi. iij. sic etiā tho. fa fe. q. cxvij. ad. iij. et
 ad. iij. vbi inter cetera dicit. Sz qz ludus ē vtilis propter quie
 tē z delectationē. Delectatio aut z quies nō p̄pter se q̄runtur
 in humana vita: s; p̄pter operatiōez ut etbi. iij. iō defectus lu
 g. iij.

di minus ē viciōsus q̄z ludi supercessus. Unde philosophus dicit in. jr. ethi. q̄ pauci amici p̄pter delectatiōez sūt habēdi: q̄z puz de delectatiōe sufficit ad vitā: q̄i pro cōdimēto: sic puz de sale sufficit in cibo. Et dicta sufficiāt pro p̄nti de ludis.

Equif de gaudijs p̄diti z de penis inferni: q̄z licitū et factū ē de ipsis aliquid dicere: ut possimus penas inferni vitare: z gaudia sēpiterna cōsequi. Pro initio cōsidera: Qd̄ tibi nō vis: alteri ne facias math. v. Quicumq̄z vob̄ vultis ut faciāt hoies: hec eadē illis facite math. vij. qd̄ intellige. s. precedēte baptismo. Sequif. Qm̄ z si d̄s misericors z plus solē suū facit oriri tam sup bonos q̄z sup malos: ut exp̄tentia docet. Et si de^o p̄mitit q̄ in hac carne mortali boni z mali sint insimul mixti: tñ veniet dies in qua sepabūtur boni a malis z ecōtra mali a bonis: De qua die loquit p̄ba in ps. xij. vbi dicit. Bt̄us qui intelligit sup egenū z paupes sequif z facit. In die mala liberabit eū d̄s. Et sepabūtur boni a malis ut dicit̄ ē: vtilabro xpi proferētis ista verba bonis. Venite benedicti p̄ris mei pcipite regnū: qd̄ patū ē vobis ab origine mūdi. Et malis: Ite maledicti in ignē eternū: qui pat^o ē vob̄ z c. math. xxv. cū ordo sit piuz dispiumq̄z rerū: ut vnaq̄z res i suo loco p̄prio sit. Et sic iust̄y est ordo ut boni collocētur in gl̄ia: et mali in inferno: cū iustitia sit scōz iuristas: Cōstās z perpetua volūtas ius suū vnicuiq̄z tribuēs. Ius suū. glo. i. rez suaz: ut insti. de. iust. z in. naturali. Et scōz theologos. Iustitia ē redere vnicuiq̄z qd̄ suuz ē. Et arist. ethi. v. dicit: q̄ iustitia ē eq̄litas q̄daz. Et de vtilabro dicit in. ca. Quicūq̄z vos ex occasione z c. xxij. q. vij. q̄i in fine: cuius verba sūt. Nonnullos toleram^o: quos corrigere / ut punire nō possum^o. Sequif. Neq̄z p̄f paleā relinquit^o arcā d̄ni. Neq̄z p̄f pisces malos rum p̄im^o retia d̄ni. Neq̄z p̄f edos in fine segregādos descremus gregē d̄ni. Neq̄z p̄f vasa facta in cōtumeliā migram^o de domo d̄ni. Et tādez placeat xpo redēptori n̄ro: q̄ audiam^o. Venite: z nō: Ite et c. amē. Pro q̄ nota p̄baz in ps. xxxvj. sup p̄ticula. Spa in d̄no z dabit tibi petitiōez z c. Et sic sciēduz q̄z ter bona hois bona t̄poralia q̄ sūt exteriora: sūt modica. Bona

At ale q̄ sūt v̄tutes z scie: sūt maxima. Bona vero corporis sūt
 media. Prosperitas at̄ t̄poral̄ maloz: ē in bonis exterioribus
 seu corporis tm̄: z iō nō se extēdit ad majora bona ip̄i9 hoīs: p̄
 pter q̄d nō ē appetēda: z hoc ē q̄d dicit noli emulari. Sequit̄.
 Qm̄ tanq̄z fenū cito arefc̄t: z quēadmodū olera heruarū ci-
 to decidēt. Pro q̄ nō q̄ p̄speritas iustoz ē major etiā in p̄sen-
 ti z hoc ex ordinatiōe diuina: qz p̄spitas maloz cōsistit in bonis
 t̄poralib⁹ trāsitorijs z corruptibilib⁹: ut p̄z ex p̄dictis. Prospe-
 ritas at̄ iustoz: cōsistit p̄ncipalit̄ in bonis ale: q̄ sūt icorruptibi-
 lia in q̄stuz manēt in asa sepata: p̄pter q̄d dicit: Noli emulari
 glo. i. imitari. s. p̄ccōres: qui nō vadūt p̄ viā legis diuine z re-
 cte rōnis: s; s; ip̄etū passidīs sue: s; q̄d dicit̄ ysa. liij. Dēs nos
 q̄i oues errauim⁹ vnusq; in viā suāz declinauit: tal̄ in viā sua
 p̄spat: qñ obtinet q̄d itēdit. Ista at̄ p̄spitas ē magis adūstas
 qz z si sit alicui⁹ boni t̄poral̄ aditamētuz: ē tm̄ boni sp̄ualis detri-
 mētuz: scōz q̄d dicit̄ aug. in s̄mone de inocētib⁹. Lucrū in ar-
 cha dānuz in cōscia: tulit vestē: z perdidit fidē: acqrit pecuniaz
 z amittit iustitiā: z iō de talib⁹ dicitur noli emulari z c̄. Et sic
 graui⁹ peccat auarus q̄z p̄dig⁹: qz auar⁹ neq; sibi neq; alicui
 p̄dest. Sequit̄: meli⁹ ē modicū iusto glo. qz q̄stūcūq; modicū hē
 at de bonis t̄poralib⁹ hēt ibi sufficiētā: eo qz ap̄etit⁹ ei⁹ itēdit ad
 bona sp̄ualia i q̄b⁹ q̄erā ei⁹ aia. Deficiētēs q̄nadmodū sum⁹
 deficiēt: glo. qz quāto sum⁹ pl⁹ exaltaf̄ facili⁹ deficiat: sic ip̄ij q̄z
 to plus fuerit exaltati in vita p̄fēti: tāto magis dep̄mētur i futu-
 ra s; q̄d dicit̄ apoca. xvij. Quātuz glificauit se in delitijs suis
 tātuz date illi de tormētis luti. Mutuabit peccator: z nō soluet
 z c̄. glo. mutuari est ab alio recipere. P̄ccōres aut̄ in inferno
 semp recipiēt penam pro suis demeritis: z nō soluēt: qz tm̄ re-
 manebūt obligati sic p̄us. s. ad penā etnā qz i s̄ferno nulla ē re-
 dēptio. Et nō vidi iustū derelictū glo. intelligit̄ de iusto p̄desti-
 nato: qz si aliqñ dereliquaf̄ a dō p̄f̄ suū pctūz: tm̄ finalit̄ recipiet
 ad statū gr̄e z ps. xlij. d̄: abiss⁹ abissū iuocat glo. i. vna afflictio
 aliā. Dicit̄ ei coīter qz vnū dānū siue malū: nō venit solitariū:
 s; aducit secū alia: qz iudei fuerūt opp̄ssi in fuitute z laboribus
 in terra pp̄ria. Et in ps. xlij. dicitur exurge quare obdormis.

dñe glo. deus enī ad modū dormiētis dicit se bñe qño permit-
tit malos dñari z iustos tribulari. Et sic quāto mali magis as-
cēduut cōparant s̄ymie: qm̄ quāto s̄ymia magis ascēdit: tanto
magis ostēdit pudēda sua: ita reprobi z mali quāto magis as-
cēdūt: maiorē cōsequētur interitū: qz quāto gradus altior: tan-
to casus infimior: z per cōsequēs periculosior. Et sic dicit p̄p̄ba
in ps. xxx. iij. **Mors peccatorū pessima est glo.** **Mors enī na-**
ture: mala ē: qz ē priuatio cor:poralis vite. **Mors autē culpe pe-**
jo: qz ē puatio sp̄alis vite: s̄z tñ nō ē pessima: qz quādiu ē pecca-
tor i vita p̄fēti: pōt redire ad vitā sp̄ialē. p pe. **Sic Jo. xiiij. di-**
citur. **Neminē salutaueritis in via. i. neminē saluū dicitis in**
hac carne mortali dū vinit: qm̄ z si cadat pōt surgere: z si bene
vixerit: poterit cadere: igit̄ nemo ē laudādus in hac carne mor-
tali z per cōsequēs neqz vituperād⁹. **Sz mors gehene ē pessi-**
ma: qz nō ē reuersio possibilis: z hec ē mors peccatorū i mortali
peccato dēcēdētū. **Et ps. xlviij. dicit.** **Cur timebo in die ma-**
la. glo. i. in die iudicij: q̄ frequēter vocatur dies mala in scrip-
turis veteris z noui testamēti: z loquit̄ in p̄sona generis huma-
nū: in quo sūt plures mali q̄z boni sc̄dm qd̄ dicit̄ eccle. j. Stul-
torū infinitus ē numerus. Pro dictis z dicēdis vide sequēda.

Ro āpliori declaratione illius pticule ventilab: i vi
p **de aug. in. li. de triplici habitaculo: cui⁹ verba sunt.**
Tria sūt oipotētis dei manu facta bitacla. Primū
ymū. Et mediū: quoz sūmus regnū dei ul' regnū celoz dicit̄.
Ymū vocat̄ infernus mediū mūd⁹ p̄fēs ul' orbis terrarū ap-
p̄clat̄: quoz extrema sibi inuicē sūt cōtraria: z nulla sibi societa-
te cōiūcta. Que enī societas pōt esse lucis ad tenebras: Et xp̄i
ad belial: Ad mediū at̄ nōnullā hēt similitudinē ad extrema: vi-
de lucē z tenebras hēt. Frigus z calolozē. dolorē z sanitatez.
Letitiaz z merorez. Odii z amorē. Bonos z malos. Justos
z iniustos. Dños z seruos. Regnū z subiectionē. Famē z sa-
cietatē. Adortē z vitā z innunera h'i. Quoz oium pars vna
imaginē hēt regni dei. Pars altera inferni. Cōmirtio nan-
qz simul bonoz z maloz in hoc mūdo ē. In regno autē dei: nul-

et mali sūt: s; oēs boni. At in inferno nulli boni: s; omēs mali.
 Et yterq; locus: ex medio supplet. **N**osuz ei huius mūdi: **A**-
 lij eleuatur ad celsū: **A**lij trabūtur ad infernū. **S**imiles quip-
 pe similibus iūgant. i. boni: bonis. z mali: malis. **I**usti hoīes
 iustis angelis. **E**t trāsgressores hoīes: trāsgressorib; angelis.
Serui dei: deo. **S**erui diaboli: diabolo. **B**ndicti vocant: ad
 regnū sibi patū ab origine mūdi. **M**aledicti expellūtur in ige-
 nē eternū: qui pat^r est diabolo z angelis ei^r math. xxv. **B**ona
 ā regni celestis dicere ul' cogitare uel intelligere ut sūt: nullus
 pōt carne vestit^r. **M**ulto enī maiora z meliora sūt: q; cogitāt
 z intelligūtur: duz scriptū ē. j. co. ij. z ysa. jr. **Q**uod oculus nō
 vidit/ neq; auris audiuit/ neq; i cor hoīs ascēdit: q̄ preparat dōs
 diligētibus se. **R**egnū nanq; dei: oī fama majus: z omī lan-
 de melius: **D**i scia innumerabilius: **O**mni glia q̄ putat excel-
 lentius. **M**ala autē inferni dicere uel cogitare ut sūt: nemo po-
 test: **P**ejora quippe sūt valde: q; cogitant. **R**egnū itaq; dei:
 plenū ē lucis: z pacis: z charitatis: z sapie: z glie: z honestatis:
 z dulcedinis: z melodie: z letitie: z bñtitudinis pennis: z letitia
 z oīs boni inefabilis: qđ neq; dici/ neq; cogitari pōt. **A**t lacus
 inferni plen^r ē tenebrarū. **D**iscordie. **O**dij. **S**tultitie. **M**i-
 serie. **T**urpitudinis. **A**maritudinis. **O**ffensionis. **D**oloris.
Adustionis. **S**itis. **F**amis. **I**gnis inextinguibilis. **T**ristitie
Vindictę pennis. **E**t oīs inefabilis mali: qđ neq; dici neq;
 cogitari pōt. **L**iues celi sūt iusti hoīes z angeli: quoz rex est d̄
 us: oipotēs. **A**t cōtra. **L**iues inferni sūt impij hoīes z demo-
 nes: quoz princeps ē diabolus. **S**aciat iustos visio sāctoz hoī-
 um z angeloz: z sup oīa ipsius dei. **C**ruciat impios z pccōres
 visio hūz damnatoz z demonū: z super oīa ipsi^r diaboli. **N**i-
 chil in regno dei desiderat: qđ nō inneniāt. **A**t in inferno nichil
 inuenit: qđ desideratur. **I**n regno dei nichil suenit: nisi quod
 placet z dlectat z faciat. **A**d cōtra in lacū miserie perennis: nil
 videt nichilq; sētitur: nisi qđ displicet: nisi qđ offendit: nisi qđ
 cruciat. **I**n regno eterno erit vita sine morte. **V**eritas sine er-
 rore. **F**elicitas sine perturbatiōe. **Q** ē bonū in regno dei abun-

dat z nullū malū. **D**e malū abūdat i carcere diaboli: z nulluz bonū. Nullū indignū i regno suscipiē dei. Nullū vero dignū: nullū iustū ad infernū trahit. **P**riūcipalia duo sūt tormēta in inferno. s. frigg intolerabile: z calor ignis extinguitur. **A**n in euāgelio dicit. **I**bi erit fletus z stridor dētiū. **F**letus nāq; z liq̄fatio oculoz: ex calore nascit. **S**tridor: vero dētiuz: ex frigore nascit. **H**ic ēt brūs iob. **D**e aqs inqt niuiū: trāsibūt ad calozē niuiū **D**e qb? duob; innumera pēdēt penarū ḡna: uidelicet sitis stolerabit. **P**ena famis. **P**ena fetoris. **P**ena orrois. **P**ena timoris. **P**ena āgustie. **P**ena tēnbarū. **S**eueritas toroz. **P**resētia dēmonū. **F**erocitas bestiarū crudelitas ministratiū. **D**ilaceratio inortalū vermiū. **V**ermis cōscie. **I**gnite lachyme. **S**uspiria misēie. **D**olor: sine remedio. **V**incta sine solutiōe. **A**nois eterna. **P**ena sine fine. **A**bsētia xp̄i q̄ ad visionē ei? q̄ sola oīa sup̄dicta supat z oib? penis itollerabilior **U**e igit illis qui penne subire hec oīa mala ēt sine fine merēt: pro dlectabili vni? hoc sōnio. **T**āta etei z talis ē oīs. h? mūdi gl̄ia ad eternā cōpata gl̄iaz. **A**dēl? erat eis qd̄ dictū ē de infelice iuda: nō nasci: q̄z malis suis meritis plagas inferni sustinere. **Q**uid stulti? **Q**uid isani? ē q̄z sūbra z imagine z similitudine vere gl̄ie: z vere delectatiōis: vere pulchritudinis: veri decoris: veri honozis: mox e infantū decipi z supari: z ipaz gl̄iaz nō q̄rere: nō desiderare. **Q**uis imaginē auri in aq̄ ip̄o auro neglecto eligeret: z nō statiz acūctis factuz z insanus crederet? **Q**uis orbē solis in speculo redditū ul' in q̄libet materia forma rū pl? diligeret q̄z ip̄z solz: z nō ab oib? derideret. **S**ic rīden d?. **S**ic existimād; ē q̄sq; mūdi h? caducā fragilitatē z inutile carnis vnluptatē diligit. **Q**uerit. **L**ōtēdit: eterna gl̄ia cōtempta z neglectis regni celestis inefabilib? gaudijs. **H**oc comeritiū insipiciū valde ē: z miseroz: z cor nō bñtiū sanū: etiā si plage inferni nō seqr̄etur: q̄ neq; dici neq; cogitari p̄t. **D**uplex vero plaga ē ab eterno regno dei separari. **E**t semp in inferno cū diabolo dānari. **P**resentiā amittere angeloz: z terribilē semper pati dēmonū presentiā. **Q**uātuz cauere. vitari: metui debe

ret: nullo modo dici pot. Quis cum sano sensu pro vni⁹ dici deli-
 tijs: cētuz ānoꝝ penā eligeret. Et miseri illi qui sine vlla sapi-
 entia voluptatē carnis sequētes nō vitant vitia: nō effugūt in
 tolerabiles penas: nō cētuz ānoꝝ: nō milies mille: s; otuz sine
 fine scibꝝ: pro sexaginta / uel septuaginta ānoꝝ delitijs uel qua-
 libet corruptibile delectatiōe. Quātū asit est inter vniuz dici⁹ z
 cētuz ānos: nō tm̄ utiq; s; plus inter quadraginta ul' sexagin-
 ta uel cētuz ānos eternitate: siue in bono siue in malo futuraz.
 Annus ei dies aliqua portio ē in cētuz ānoꝝ spacio: q̄nis modi-
 ca valde. At vero cētuz annoꝝ spatiū nulla portio ē in illa eter-
 nitate. v. g. Si eni cētēssima pars ul' millesima pars: eēt eter-
 nitatis predictum eiꝝ spatiū / nel cētupluz eius spatiuz uel nul-
 luplum eternitas esse disineret. Qd̄ rō nō finit eternitatis q̄ si
 vilo modo vilo tempore finiret eternitas oīo nō cēt. Fortiter ḡ
 carnali resistēdum ē voluptati. Fortiter ergo cōtra falaces b'
 mundi blādicias: pugnādūz est. Cōtraq; multimodas satha-
 ne suggestiones vigilādūz. Omni studio lata seculi via vitan-
 da est. que ducit ad mortez. At vero omī cordis desiderio via
 angusta q̄ ducit ad vitā: adēūda' est z appetenda. Via hec an-
 gusta via astinentie z castitatis. Humilitatis z omnis religio-
 nis: quam vias x̄ps ante nos attribuit: q; via ad suū regnū mi-
 grauit. Cuius vestigia z nos sequamur: donec post eum eadē
 via ad urbem regiam perueniam⁹: in qua ipse regnat z viuūt
 per infinita seculoz secula: quam nos cōsequi erit valde dele-
 ctabile: sicut infidelibus impijs z peccatoribus illa carere: erit
 valde tristabile. Et sic q̄z plures fideles illā urbē perdūt ratio-
 ne auaritie: z sic grauius pctm̄ ē pctm̄ auaritie q̄z pctm̄ prodig-
 alitatis qm̄ auari neq; sibi ipsīs neq; alicui profūt ut etbi.
 .iiij. De q̄ vrbe q̄cqd̄ hō dixerit: q̄i stilla de mari ē / ul' q̄i scintil-
 la de foco. In q̄ videlz urbe: fulgebūt iusti sic sol ut dñs ait. vbi
 sūma pax erit. Sūma q̄s. Null⁹ labor. Null⁹ dolor. Nulla
 paupertas / neq; senect⁹. Nulla mors neq; vlla nox. Nullū ti-
 bi desiderū. Nullū sitis icēdū. S; cibꝝ z pot⁹ oīuz: erit visio
 x̄pi z scē trinitatis z cōtēplatio puro cordis oculo ipi⁹ diuinitatis
 z assidua lectio ut ita dicā li. vite. i. eīne itatis z sume sapie z ū

hi da: q̄ xp̄i iesu visio ubi quicquid nos nūc latet: manifestus
erit: ubi rō manifesta ē: cur hic elect⁹ est: ⁊ iste reprobat⁹. Cur
hic in regnū assumpt⁹: ⁊ ille in fuitutē reddat⁹. **Ps.** d̄ p̄ba
in ps. xxxv. Inebriabūtur ab vbertate domus tue: ⁊ torréte vo
luptatis tue potabis eos: qm̄ apud te ē s̄os vite: ⁊ in lumie tuo
videbimus lumē. Et sic br̄s que elegisti ⁊ assumpsisti in ps.
. lxxij. Sequitur. Cur alius in vtero morit⁹. Alius in infantia
alius in iuuetute. Alius in senectute. Cur alius pauper ⁊ ali
us diues? Cur filius adultere baptizat⁹: ⁊ aliqñ fili⁹ legitime
cōjugis ante baptismū morit⁹? Cur qui bene incipit viuere: a
liqñ male finit⁹? Et qui male incipit seppe bene finit⁹. **Dec** oīa
⁊ h̄i multa in .li. vite plana ⁊ apta oībus erūt. In eadē vrbe p̄
miū oīus singulorū: Et singulorū per charitatē oīus erit. **Ibi** oī
um bonorū oībus patebit premiū. **Ibi** oēs inuicē suas cogita
tiōes cognoscēt. **Ibi** nullus superior: supbus erit: null⁹ inferi
or: inuidus. Quomodo enī qui oēs sicut se ipsū diliget alicui
uidere poterit: cū nemo sibi ipsi inuideat? **Ibi** null⁹ esse meli⁹
uel supius concupiscet q̄s erit: q̄ aliter esse q̄s qd̄ meruit: nō es
set decorū / neq̄ aliter esse desiderabit: q̄s qd̄ erit: q̄ ita esse ut e
rit: pulchrū erit: nō sibi ipsi solū: s̄ etiaz vniuerso corpoꝝ eccl̄ie
celestis. Quomodo enī mēbruz in corpoꝝ si supius ul̄ inferi⁹
ponat̄ alit̄ q̄s naturakōstituit: monstruosū efficit corpoꝝ ⁊ turpe
sic nimirū si aliq̄s i regno dei superi⁹ ordinet q̄s postulat ars ⁊
volūtas oipotētis artificis: turpitudines efficiet: ⁊ nō soluz sibi
met. s̄ etiaz oī cōgregatiō: in qua qui erit minimus maiorē si
ne dubio habebit gl̄iaz: q̄s totū habēs mūdi regnū: etiaz si eter
nū cēt. **Alle** ei ē valde elemētis: frui i cōpatiōe fruēdi ⁊ cōga
udēdi ipsi dō: ⁊ visibil⁹ d̄lectari ⁊ corpoꝝalib⁹. **Tāta** ē ei pulchri
tudo iustitiē tāta iocūditas lucis et̄ne: hoc ē icōmutabil̄ iustitiē
⁊ sapie ut etiaz si nō liceret apli⁹ manere i ea: q̄s vni⁹ diei mora
p̄ hoc solū innumerebiles āni h̄ vite pleni delitijs i circūflūē
tia temporalium bonorū recte meritoq̄ contemnerent. **Non**
enim falso aut paruo affectu dictū est. **Qm̄** melior est dies vna
in atris tuis sup̄ milia. **Et** alibi i ps. lxxij. **Qm̄** mille āni ān
oculos tuos tanq̄s dies eterna q̄ preterit. **Nichil** cōparandū

dilectiōi z gaudio: qđ nascit̃r ex inuisibilib⁹ z incorporeis et ex
 societate angeloz z iustoz oīum: z ex certā scia: z cognitiōe ipi⁹
 diuine nature: z ex dei ip̃si⁹ facie ad faciē vissionē: cui⁹ pulchri
 tudine miratur angeli. Cuius impio suscitant̃ mortui. Cui⁹
 sapie: nō est numer⁹. Cuius regnū finē nescit. Cuius gl̃ia ne
 quit variari. Cuius lux iā solē obscurat: ut eius comparatiōe
 nullā habeat lucē. Cuius dulcedo t̃m mel supat: ut ei cōpara
 tum velut absinthiū sit amarissimū. Cuius faciē si oēs carcere
 inferni iclusi viderēt: nullā penā: nullū dolorē: nullāqz tristitiā
 sentirēt. Cuius p̃sentia si in inferno cū sc̃tis habitatoribus ap
 pareret cōtinuo: infernus in amenū cōuerteret̃ paradisi: siue
 cuius nuptu neqz folliū de arboze cadit Cuius ocul⁹ flammio
 mi pfundū penetrat inferni. Et ē flammio⁹. a. um. ignis vo
 mēs flamā. Cuius auris tacitā cordis audit vocē. i. cogitatio
 nez. Cuius oculus nō minus audit q̃z eius auris neqz auris
 eius nō minus videt: q̃z audit: qz nō corp⁹ sūt: s̃z s̃ma sapia:
 z certa cognitio. Cuius delirie sine fastidio faciāt: q̃ cū habea
 tis inueniūtur: semper t̃m desiderātur: z exurī z sitim sine pe
 na efficiūt. i. ardētī semper desiderio delectant. Cuius secreta
 mirabilia vidētibus ea: semp noua sūt z mira: z nō plus cū in
 cipiūt videri: pariūt stuporē cernētibus: q̃z post mille annos et
 milies mille. Et cū āgeli ab initio mūdi ea soliti sint videre: in
 de hodie nō minus miratur ea q̃z in p̃mo die: alioquin dudum
 corā angelis assiduo vidēdi vsu vilescerēt. Cuius cognitiōi p̃
 terita z futura: nō p̃terita z futura: s̃z p̃fētia sūt. Unde nō di
 em iudicij videbit z p̃muz diē seculi nō vidit: s̃z vtrūqz videt.
 cuius p̃sentia ueminē cogit ad peccādū: ut multi errātes dicūt.
 Si enī inquit̃ p̃sciuit adā peccaturū esse: nō peccare nō pō
 tuit. Ex quo errore nascit̃: deū causā esse peccati qđ uephas ē
 dicere: z illi t̃m suis verbis alligātur. Si enī qđ p̃sciētia dei hēt
 necesse ē fieri: iō volūtate p̃p̃ia hō peccauit: z nō alia necessita
 te: qz in p̃scia dei fuit: ut volūtate z libero arbitrio: z nō necessi
 tate cogēte peccaret. Si ḡ p̃scia dei nō pōt vitari: non potuit
 hō aliter peccare nisi volūtate: nulla alia vi cogēte: qz ita deus

præsciuit peccaturū. Si ḡ volūtariē: nō coactus ē. Si enī non
coact⁹ ē ad peccādūz: potuit sine dubio nō peccare si velet: idqz
penā meruit: qz nō inuict⁹ peccauit: alioquin a deo penā mor-
tis nō suscipet. Cuius locutio ē occulta inspiratio: qua mētib⁹
suis volūtate ⁊ suā veritate: inuisibilis oīdit: quā vidēdo ange-
li: per oīa deo obediūt. Cur⁹ la⁹ ē: qua electos laudabit: Ad-
nifestatio: qua suoz electoz bona oībus mōstrabit. Assidua at
laus: qua electi cū laudabūt: est admiratio eius perēnis. Qui
miro modo nō tpe precessit mūdū ⁊ tēp⁹. Nulliqz enī hore spa-
ciō fuit ante mūdūz: ⁊ tū semp erat sine initio. Nō enī erat tē-
pus ante tēpus. Tēpus autē cū mūdo: cōcreatū ē. Si igit tē-
pus ab initio mūdi cepit currere: atē mūdūz factū nō erat. Nō
qz nullo tēpore ut predictim⁹ precessit de⁹ tpora ⁊ mundūz eis
coenū: imo paulo eis priorē: eius enī motu ceperunt currere.
Quicquid mouet suū motū precedit. Inefabili ceteritate p-
cessit deus mūdūz: nō tpe: cuius tēpus ante mūdūz non erat.
Cuius lux tenebras depelli ignorantie: cuius aliqua pticula:
hec oīa q̄ diximus: vera ⁊ certa esse cognoscimus. Eadē luce
melius esse verū q̄ falsūz videmus: ⁊ tū peius esse verū malū
ul verū peccatū: q̄ falsū malū / uel falsūz pctm: nō qz verūz est
sz qz malū ul pctm. Sed id malū vel peccatū ē: qz verū malūz
uel pctm ē. Aliter enī non posset esse malū ul peccatū. Falsū
enī malū nō ē malū ut falsū argētuz est. Vdēt aliquis dicere
a veritate malū ul pctm exortū esse / ul factū ⁊ quodāmodo op⁹
eēt nitatis malū: qd oīo falsū ē oē ei verū: in q̄stū verūz: bonū ē
⁊ a nitate igit ē eē ūū: ut sit malū ul pctm nō ipz ma. ul pe. Alio
nāqz ē ipz malū / aliud ūūz ēc illud. Quāuis igit ipz malū bo-
nū est. Bonū ē tū: verū esse ut sit illud. Nisi enī bonū eēt esse
malū: nullo modo sineret d̄s illud fieri. Multa quippe bona
de malis oīpotēs facit: ut de adulterio hoīuz bonos format et
facit hoīes. Si ūo quadā lucis pticula q̄z per angustas rimas
infusa: hec ⁊ alia q̄ nouim⁹: vera esse cognoscim⁹. Quāli ⁊ quā-
ta luce sapie ⁊ scie illic illustrabimur: ubi ipm solē ūitans facie
ad facie videbimur. i. certa ⁊ ūa sapia cognoscim⁹: Cuius p-

sentia similes ei facit p̄sētes. Qui enī vere sapie: vere pulchri
tudini: vere eternitati adherbit: sapiēs utiq; z pulcher z eter
nus erit. Si enī absētia eius dissimiles ei oīo facit: enī? eterni
tas sine initio z sine fine ē. Si enī eēt tēpus qm̄ nō eēt: quis eū
faceret? Ip̄e ē solus d̄s: z ante ip̄z alius d̄s nō erat: nō ē: neq; z
erit. Nō se ipsū creauit: cū nichil se ip̄z creat neq; z gignat ut.
.ij. de aia. Qua enī potētia: qui oīo nō eēt se ip̄m faceret? Re
stat igit q̄ oīo nō ē fact; deus. Cū ḡ nullo modo d̄s fact; ē: si
ne initio ante oīa erat. Quicquid enī factū ē hēt initii: z qcqd
hēt initii: sine dubio factū ē: nō ab alio nisi a deo non fact; sed
oīa faciēte. Quis scia sine vlla varietate cognitiōis z sine vll
lo vssu huc z illuc vniūsalcm varietatē oīuz creaturarū. ange
loz. hominū. stellarū. arenarū. capilloz z verboz. cogitationū
momētōz: oīuz simul z semel cōphendit z intelligit. S̄s igit
z origo: oīs scie d̄s ē: quē quāto pl; q; bibet: tāto pl; s̄iuet. In
cōpabilē ḡ totū mūdi regnū ut sup̄ diximus: z si eternū eēt: p̄
celit societas angeloz z scōz z p̄senti ip̄ius dei adesse visio: i.
in cuius visione trina scia nascit. i. hō qui cernit: z d̄s qui cerni
tur: z ceteri oēs: oīa videbūt z intelligēt. Sic ei per speculū vi
treū trina nob̄ visio administrat: q; nos ip̄os: z ip̄sū speculū: et
qcqd̄ presens adest videmus. Sic per speculū diuine clarita
tis z ipsuz deū ut ē: videbim;: quātuz possibile ē. Creature: z
nos ip̄os: Et ceteros vera z scia certa cognoscem;. Tūc abdi
ta creaturarū z ip̄ius inferni vidēdo deū videbim;: Tūc iustis
manifestū erit: q̄modo d̄s ē inuisibilis incōpabilis sine initio
z sine fine z ante oīa. Quicquid interest inter nasci: qd̄ ad filiū
ptinet Et p̄cedere: qd̄ ad sp̄m̄ sc̄m̄: excepto q̄ vnus ex vno
natus sit: Alter ex duob; p̄cessit. Et q̄mō pater non p̄cessit
filium tempore: sed origine / neq; z sp̄ritum sanctum. Et que
modo omnia dei vnum sunt in deo: excepto quod ad relationē
ptinet: Nā sapia: Et v̄ritas dei: Et eternitas: nō sūt diuisa in
se: s; vnuz sūt sicut z oīa. Sapientia enim dei: nō magis sapia
q̄z veritas ē: z nō magis veritas ē q̄z sapia q̄z eternitas: q̄z cete
ra dei oīa. Anū enim sūt in deo: z non solū hec inter se eadem

sunt in deo s; nō aliud sūt q̄z ipse deus. Et quomō mūdus erat
in deo: ante q̄z in se ipō eēt: nō mūdus s; deus. Et quomō ubi
q; totus sine loco: Magnus sine quātitate: bonus sine quali
tate. Et quomodo oīa penetrat mūda z immūda: sine sui po
lutiōe: Si enī lux ista visibilis oīa loca illustrat: z sterquilinia
etiāz penetrat: sine sui fetore: z sine sui pollutione: quanto ma
gis deus qui ē inuisibilis et incōmutabilis lux oīa penetrat.
regit. sustinet. circūdat z illustrat sine vlla mutatiōe uel pollu
tiōe: nō solum celestia z terrestria: s; infernalīa: Tunc erit ele
ctis dei trina visio. i. corpo: alis: qua corpo: cernēt quorūdam
splēdentia ut sol. Quorūdam ut luna. Aliorū ut stelle. Et spīri
tuales: que similitudines corpo: in spū: nō fallaci fantasia in
cipiēt: qua visione etiā hodie fruūtur spīs iustorū post corpo:z
claustra. Et visio intellectualis: q̄ puro mētis oculo in spū deū
videbūt: z suas alas z virtutes intimas: z spūs āgelicos. Tūc
duplices acturi sūt deo gfas: videlicet pro sua liberatiōe a per
petua dānatiōe: z pro bonorū inefabili retributiōe. Tūc cōmu
nis oīūz reus z hostis diabolus in cōspectu oīūz electorū dei:
dānabit. Cuius damnatio intolerabilis pene delectabile spe
ctaculū prebebit electis. Tūc ardētissima more liberatorē suū
z oīūz bonorū datorē amabūt: z sine fine z sine fastidio: clamo
re cordis laudabūt deū oīpotētez benignū z misericordem: cui ē
bonorū z glīa nūc z per oīa secula scō:z amē.

Ed notēt oēs docētes z predicatores pro dictis z dicen
dis: qd̄ ait salomō eccle. xvij. s. Prius discē q̄z loqua
ris glo. s. discē. s. a magistro. q̄z loquaris. s. alios docēdo. Et
item. Qui viuit in eternum: creauit omnia simul: qd̄ intelli
gitur duplici. Uno modo q̄ celū empireū angelis repletus sit
creatū cū informi materia. j. q̄ postea formatā ē per distinctiōes
formarū sustācialiū in ope sex dierū. Alio modo q̄ oēs ptes p̄n
cipales mūdi simul p̄ducte fuerūt in suis formis sustācialib9
z formatio sequēs intelligat quātuz ad formas accidētales p
ut dicit in p̄ncipio Gn. Itē ecclesiā. c. iij. Melior ē pusillus
cū requie: q̄z vtraq; man9 plena cū labore: et afflictiōe animi

Et etiā ve soli: qui cū ceciderit nō hēt subleuātem se. Itē funi-
 cul' triplex: difficili rūpī: hoc dicit ppter amicos si sunt sani; cū
 amicus sit alter ego etibi. viij. z. jr. Et eccle. c. iij. dicit. ADe-
 lio: ē puer pauper z sapiēs: rege sene z stulto: qui nescit. pui-
 re in posterū. Et eccle. vij. Nō sis velox ad irascēduz: qz ira in
 sinu stulti requiescit: hoc ē qz impedit usus rōnis ira. Noli es-
 se iust' multū. s. nimis acriter puniēdo: z hoc qz cōster procedit
 eo qz aliquis de iustitia sua nimis sentit: sic etiā in. c. cū pridē d
 re. vbi dicit. Sāguie elicit: qui nimis emūgit. Sz nota aug.
 super Jo. qui ait: qz majus ē iustificare impiū: qz creare celuz
 z terrā: id iustificare impiū ē opus magne fortitudinis z maxi-
 me: qnō tenetur in petō ligat9 vinculo cōsuetudinis: sic ppha i
 ps. lxxvj. vbi dicit. Qui educit victos in fortitudine zc. Pro
 quo nota. s. daniel fa. q. vj. vbi dicit. Nā miracula veteris
 testamēti sūt admirāda: nō in exēplū nre actiōis trahēda: nam
 samuel interfecit regē amalech. Sz sacerdotibus nri tēporis
 nō licet sanguinē effūdere. Itē depositio saulis uō fuit facta p
 samuelē ut dei vicarius: sz ut nūcius: ut facili deprehēditur ex
 ter. nam vicarius ē: qui in eodē tribunali vbi ordinari' iudex se-
 det: sentētiā pfert: sic in. c. Romana de offi. or. z in. l. j. ff. qz
 z a quo appellāduz sit. Sz nunci' ē qui tanqz pica z organū:
 sibi cōmissa denūciat: sic in. l. licet. ff. de resti. pecunia. Et sic
 ait qz rasura capilloz ut depositio in clericis z religiosis: deno-
 tat depositiōez rētrū spō: aliū: sic luce. x. dicit. Nollite portare
 facculū zc. Et sanctus thomas dicit. iij. sen. di. xxij. q. bñtes
 tōsurā z rasurā: deputātur ad officia diuina: z ibi tho. etiā dicit
 qz promot' ad aliquē ordinē: p̄sertim ad ordinē presbytera-
 tus: dz hē tātam sciām: quāta ipse possit expellere ignorātiāz
 subditoz: de qua ignorātiā: z quāta sciāz teneātur scire clerici
 late dictū ē: q̄ per te poteris videre subbene cōspereris.

Veritur an interdū aīa vnius hoīs intret in corp' al-
 q̄ teri': z veret illuz. Aliqui dicūt qz sic. j. qz ipi sps hoc
 fatētur: dicētes. Ego sum aīa talis hoīs ul' talis. J
 tē scdo qz inueniūtur opatiōes eoz manifeste in aprreticijs: qz
 b. j.

quidā arreptitiij ita loquūtur z eitharizāt z alia faciūt: sicut illi
quoz alas in se esse fatētur. Qd etiā sepe vidimus z videtur
hoc fieri: qz aia est principiū opatiōis z cū illa aduenit z ingre
diatur in aliqđ corpus facit easdez opatiōes quas faciebat duz
esset in suo. Tertio qz isti spūs sepe petūt qz oretur pro eis: et
qz liberabūtur ab illa pena: s; hoc demones nō facerēt. Quar
to qz inter dū su adēt hoibus iusta z vtilia: ut cōfiteri z ablata re
stituere. Demō tñ potius nitit in oppositū. Quinto qz sepe di
cūt secreta aliqua q̄ egerūt duz viuerēt: z sic apparet qz huma
ne aie sūt. Dicēduz qz aia vnus hois: nunqz intrat in aliū ut
eū veret. Pro quo sciēduz qz ut dicit .iij. de aia. Vnū aia cor
pori tripliciter. s. ut forma z motor: z finis: z ē verū de aia q̄ est
in corpore: z est forma corporis: nam simul ē forma ei9. s. in quā
tū dat esse specificū ut aia dat esse corpori corpus humanū: z ni
chil aliud facit nec ē alia distinctio opationū aut diuersitas: s;
similiter oibus partib9 corporis: dat esse humanas. Est etiam
ut motor. i. in quātuz in corpore aia exercet opatiōes suas: per
quas in corpore ē mor9 quidā: z ita ē de oib9 opatiōibus aie scē
sitiuis z vegetanis: qz iste cōpetūt aie: nō ut ē forma: s; ut ē mo
tor: qz in quātuz ē aia: solū dat esse corpori. In istis at. opatiōib9
nō dat esse corpori: s; opatur per illud z appetit: in quātuz for
ma ē: dat vnicū esse: z tñ opatio multiplex ē: iō nō cōpetit ei ut
forma: s; ut motor: etiā qz aia est forma corporis: per eēntiā suā
opationes tñ nō cōpetūt ei per eēntiam: s; per potētias: q̄ ope
rationes aie nō sūt in quātuz ē forma corporis: s; in quātuz est
motor: z sic tota diuētas organoz corporis q̄ sit p̄ diuēsas opa
tiones aie: nō sit ab ea tanqz a forma: s; tanqz a motore. Vnū
etiā corpori ut finis: qz aia est q̄daz pfectio corporis. Finis autē
hēt rationem perfecti: iō cum vnū aia corpori: ut pfectio pfecti
bili: vnū ei ut finis suus. Sciēdum tñ qz aia licet sit motor cor
poris: est motor intrinsecus: quia taliter esse motorem: nō cō
petit nisi forme: que intrinsece est in materia: quod patet qz si d
mō subintraret corpus humanū mortuū: nō poterit taliter mo
uere corpus. s. vegetādo illud z vidēdo z audiēdo per illud:

quia istud necessario presupponit q̄ ista duo quibus vnitis re-
 sultat talis operatio: sūt tanq̄ partes. Et ex eis resultat vnus
 per se constitutum sub aliqua specie cum iste opatiōes sint spe-
 cifice. i. pertineāt ad certā specie uł genus non potest tñ resul-
 tare vnū per se in aliqua specie nisi ex materia ⁊ forma: q̄ opo-
 tet q̄ si demō posset vegetare cadauer ⁊ per illud videre ⁊ au-
 dire: esset forma corporis: ⁊ tamē non est forma: q̄ est de intelli-
 gētis separatis a materia: ideo talē motum non potest facere
 nisi forma: quod apparet q̄ demones sepe cadauera arripiūt
 ⁊ mouēt: tamen nunq̄ per hoc gloriā habēt: ergo non pos-
 sunt illud facere. Et sic licet esse. forma ⁊ motor distinguntur:
 soli tamen forme competit taliter esse motorem. Dicendum
 ergo aliter q̄ anima esse in corpore stat dupliciter scilicet vel si-
 cut in materia / vel sicut in loco. Primo modo: sola anima est
 in corpore. Demon autem ⁊ angeli non possunt: quia non sūt
 partes alicuius speciei sed in se totam rationē speciei continēt.
 Et isto modo dicendum q̄ anima semel a corpore soluta: non
 potest esse in corpore in quo prius fuit / neq̄ in aliquo alio nisi
 miraculose. De alieno corpore dicēdum q̄ omnino non potest
 esse in illo anima: quia anima accipit esse indiuiduatum per v-
 nionem ad istud corpus: ideo impossibile est q̄ alterius corpo-
 ris sit pars uel forma: ⁊ ad hoc etiā miraculū: non sufficit licet
 pitba. p̄tauerit q̄ anime transibant per corpora non solū ho-
 minum: sed etiam in corpora bestiarum: quod tamen absurdū
 est taliter ut redargutione non indigeat: quia si transiret ani-
 ma hominis in corpus pecoris: nondum animati ⁊ viuificaret
 illud: impossibile erat q̄ esset pecus: sed esset homo quia inci-
 deret in definitiōe hoīs: q̄ talis ē. Homo est aīal rationale et
 mortale. Et etiā q̄ forma dicit specie ⁊ nō materia cū materia
 nullū esse hēat: sed recipiat: qm̄ sicuti est forme dare esse: ita est
 materie recipere esse: qm̄ certū ē q̄ forma ē q̄ dat esse materie ⁊
 materia recipit ēē a forma. An̄ philosophi forma spēm vocāt
 dicētes eē tres substātiās. s. materiā ⁊ spēs: ⁊ qđ ex bis. i. cōpo-
 sitū. q̄ at aīa nō possit īgredi in corp⁹ de q̄ exiuit ut illud vege-
 b. ij.

ter: apparet q: aia sūmo desiderio cupit esse in corpore: q: sicut
hō super oia cupit viuere: q: istud ē esse: ita aie esse naturale ē
esse partē speciei: iō sūme cupit actualit manere ut pars: z hoc
est vegetando corp^o. Si ḡ posset aia redire in corpus suū redi-
ret: s; non redit: ḡ nō pōt. Itē patet: q: aia nunq; recedit a cor-
pore: nisi qñō ita distēperatur corp^o: q: nō pōt ibi manere: quia
tūc cogit recedere: z tamē postq; recesserit semp corpus magis
elōgat ab illa tēperie: s; quā manebat aia in corpore: ḡ minus
postea redire q; manere potuit: qñō exiuit. Itē pz: q: si aia pos-
set redire in corpus de quo exiuit ad vegetādūz illud: istud eēt
vere resurgere: z tūc resurrectio nō eēt vere miraculū: z tñ hēt
pro maximo miraculo: q: sol9 de9 ē: qui pōt suscitare mortuos
deuteronomio. xxxij. Ego occidā z ego viuere faciā. Et. j. re.
.ij. Dñs mortificat et viuificat. Et ita xps dixit Jo. vj. Ego
sū resurrectio z vita. Et iterū. Ego suscitabo euz in nouissimo
die: nō pōt ḡ aia redire in corpus de q̄ exiuit ad illud vegetan-
dū. Alio modo pōt aia esse in corpore solū ut in loco: s; nō viuī-
ficādo: sic demō etiā est in corpore: q: spūs nō dicit esse in loco
nisi per opatiōez. Aia si fuerit localit in aliquo corpore: opabit
ibi: z ita poterit mouere aliquod corpus: cū aia enī soluta a cor-
pore sit spūs manēs z retinēs virtutē suā opatiuā: q: nō acqui-
rebat illaz a corpore: nō videt incōueniēs: q: possit operari mo-
uēdo aliquod corp^o solū localit: ita aia soluta a corpore: pēt es-
se in corpore de quo exiuit: sic in quocūq; alio. Nō enī est diffe-
rētia: cū nō vniat alia illi corpori ut forma: s; ut motor. Quili-
bet ḡ mobili poterit equalit applicare virtutē suā: licet qdaz po-
terint moueri: z alia nō. Sed hoc videt: q: licet aia soluta a cor-
pore posset mouere aliquod corp^o: nō tñ tātuz mouere: sic qñō
erat corpori vnita: q: tūc res hēt maximū vigorē: quādo ē i suo
ppio esse naturali: z tñ aie ē naturale esse formā corporis: z in
eo opari: iō tūc habebit maximū vigorē suū: q: nō est impedita
ab eo qd pōt naturalit. Cū autē ē soluta a corpore: ē preter natu-
rā. Et q: vniat se corpori solū ut motor: ē cōtra dispositionē su-
am naturalē: ḡ necesse ē q: minus possit q; manēs corpori vni

ta nō pōt mouere nisi corpus in quo ē z sub certo gradu facilitatis: ḡ soluta a corpore nō poterit mouere rē equalē sub equali facilitate. **D**icēduz ḡ ex his q̄ spūs iste qui ingrediūtur humana corpora: nō sūt aīe defūctorū. s; demones. **P**rimo patet ex potestate istoz spūuz respectu aīe manētis in corpore: qz spūs ille mouet corp⁹ localit̄ cōtra impectū aīe uiuificātis illō: etiā mouet organa vocis: z format locutiōes quas vult nolēte aīa: iō est maioris ptātis q̄z aīa manēs in corpore: nō tñ posset hoc si eēt aīa humana: qz aīe sūt equales s; spēm s; equalē nō agit in equalē: maxime qz aīa ī corpore manēs: ē in suo esse naturali. **I**lla vero q̄ vnitur corpori solū ut moto: ē extra dispositiōez naturalē: iō s; ambe eēt equales scdm spēm: potētiōz eēt tūc illa q̄ manet in corpore: iō nō possit cogi ab alia. **S**cdo pz ex his q̄ dicūt spūs isti: nā dicūt aliqua q̄ sunt ultra humanā cognitionē: disputādo interdū de rebus altissimis: z sepepe occulta reuelādo: q̄ nullus hoīuz nouit: aīe tñ defūctorū nō possent ista scire: qd pz: qz anime q̄ credunt ab aliquib⁹ intrare in corpora hoīuz: sūt male. s. infernis obligate / n̄ adhuc tollerātes penā purgatoriā: qz nemo unq̄z credidit b̄toz aīas hoc agere. **A**īe tñ q̄ in inferno ut purgatorio sunt uesciūt plura q̄z hic sciebāt: nisi ea q̄ per tormētoz experētiāz adiscūt: ḡ nō possūt ille aīe dicere talia qualia aprretitij dicūt. **T**ertio pz ex magnitudine rerū quas faciūt: nam aprretitij qñ arripiūtur sūt fortiores alijs hoīb⁹ z rūpunt cōpedes: z catenas frāgunt si ligātur ut pz math. v. z luc. viij. **E**t tñ ista nō posset facere aīa humana: qz ut dictū ē: minoris ptātis ē qñ vnit⁹ corpori: qz qñ vnit⁹ ut forma: maxime at qz nō solū minora: s; etiā nichil posset: qz resistit sibi aīa ī corpore manēs: ḡ nichil posset. **E**t tñ pōt aprretitij⁹ pugnare sūt cōtra multos hoīes: sic sup̄dicti aprretitij duo faciebāt talit̄ q̄ nemo auderet trāsire per illā viā ut dictū fuit sup̄ in littera. **E**t ille d̄ q̄ act. xj. inualuit cōtra duos: spoliās eos z vulerant: ḡ nō sūt aīe hoīuz. **Q**uarto pz qz isti spūs torquēt homines: z tñ vna aīa hoīs nō torquēt aliū hoīez: ppter similitudinē naturalē ī specie: **Q**uinto qz isti spūs desiderāt valde no

cerere: et nituntur ne expellatur de holsibus: In quo appet q̄ inu-
det eis: et tñ aie mortuoz nō inuidēt viuētib⁹: s; potius diligūt
eos. Sexto appet et pz: s; nō sit gñale q̄ qlibet hō diligat quē-
libet: tñ saltim parētes diligūt filios et cognati: cognatos: etiā
si apud inferos sint: hūc amorē nō perdūt. ut luc. xvj. De diui-
te existēte apud inferos et rogauit ne fratres sui irēt in illū locū
tormentoz: et tñ spūs torquētes aprretitos dicit iterdū: Ego sū
p̄f uel mater istī? s; mētūtur: q; si ille cēt fili⁹ suus nō torque-
ret eū: s; misereret ei⁹. Et si dicas q; deo iubēte hoc faceret sal-
tez cū dolore faceret: gauderet inde expelli. Et tñ etiā illi qñ ad-
miratur ut creāt: dolēt et nituntur manere ibi: s; nō ē spūs ille pa-
tris ul' matris: s; demō est. Septimo pz q; sic cēt aie /aut effēt
bonoz /aut maloz. Nō quidē bonoz: q; ille sūt in vita eterna.
Nō etiā maloz: q; ille mor capiūtur ad loca penarum: et nō va-
cat eis ista facere: iō nō sūt aie: s; demones: Sic dicit chrisof. in
ome. ubi istā rōnez ponit. Demones tñ nituntur oñdere q̄
aie defūctoz efficiantur demones. p⁹ mortē et verēt boies: et p̄
hoc demones cogebāt istos duos aprretitos habitare in mo-
numētis: sic dicit chrisof. Uisitāt demōes mortuoz sepulchra
volētes boies ibuere p̄uolosa doctrina. s. q; mortuoz aie dō-
nes fiāt. Et hoc etiā ali⁹ error dicebat: q; cū malefici demones
hēant adiutores i opib⁹ suis: et putarēt q; aie hoīnz demōes ef-
ficerēt: occidebāt aliqs p̄eros ut aias eoz iā demones factas
in adiutoria hērent: sic dicit chrisof. ubi sup. s. multi aruspici⁹
occidūt p̄eros ut aias eoz coopantes hēant: et hoc destruit ibi
multis rōnibus. Octano pz q; xps plurimos aprretitos sau-
uit. Semp tñ dicitur illi curati a demonib⁹. Et xps demones
efficiebat: vocans eos immūdos spūs: ergo nunq̄ sunt anime
humane: que verant aprretitos: sed demones. Dicenduz ta-
mē q; anime solute a corporibus pati possunt in varijs locis in
quibus peccauerūt: et interdūz hominibus apparere in corpo-
ribus assumptis et loqui ut lacte ostēdit Grego. iij. dialogoz:
quia ad hoc nō sequitur aliquod incōueniens. sicut sequitur si
verarent aprretitos. Ad primum dicenduz q; licet spūs dicat
Ego sum anima huius uel illius: mētūtur: q; demō est: sed facit

hoc ut decipiat audientes: sic dicit chrisos. in omelia. demon facti clamant anima illius ego sum. non est autem anima defuncti que clamat: sed demon hoc facit ut decipiat audientes. Est enim demoni hoc conueniens ad fallendum. Primo quia cum putent homines animas fieri demones aliqui occidant homines ut animas eorum tanq̄ demones familiares habeant: et ita faciebant multi aruspiciū ut in hoc dicit Chrosos. ut supra. Sed fallebantur in hoc quia etiam si anima morientis efficiatur demon nollet illa adinuare occidentem: sed potius persequeretur eum tanq̄ hostem: quia eam de propria sede munita expulerat. Secundo quia dato q̄ illa non persequeretur occisorem non poterat aruspex accipere animam illam illius quem occideret: quia illa est aliquid inuisibile euolans: nullius uinctis potestati subditum. Hoc tamen aruspices demonibus suggerentibus credebant. Nam demones ut incitarent eos ad homicidiū: hoc asserabant quod cum fecisset ipsi demones qui hoc suggererant: patrociniū prestabant maleficis in operibus suis: asserentes se esse animas illorum puerorum: quos occiderat: ut sic esset occasio eis manendi sepe in errore: et grauiora committendi. Istud inuit chrososostomus ut supra. Tertio decipiebat demon homines hoc modo: quia demones timet homo: Et si spiritus ille fateretur se esse demonē: nō crederetur ei: quia putaretur semper: q̄ uellit fallere: Cū autē dicat demon se esse animam hominis: non timetur: et facilius ei creditur. Ad secundum dicendum q̄ demones loquuntur quasi uocem defunctorum assumentes et ea similitudinarie utentes: eo q̄ sic facile est demoni assumere corpus et similitudinem cuiuscumq̄ hominis: ita ē facile uoces cuiuslibet imitari: et omēs alias operationes: Et ista etiā facit demō ad fallendum: ut magis sibi credat. scilicet q̄ sit natura humana Ad. iij. dicendum q̄ demones petunt pro se orari: nō ut tanq̄ sit eis utile: sed q̄ uolunt per hoc decipere: ut putet q̄ sunt a se manentes in penis purgatorijs. Ad. iij. dicendum q̄ demones nunq̄ suadet bonū ex intentione: sed ut facilius decipiant: et itō cū aliqua falsa dixerint: aliqua uera admixcant: ut permittunt bona ut

b. iij.

in mala inferat: qz dicere verū nō nocet eis: z in fine falsū vel ma-
lū ex vero faciūt ad intētionē suā: z ita sepepe inuētuz est q̄ isti
spūs dixerūt multa vtilia: z de inde multas hereses introduce-
rūt. Ad quintū dicēdum q̄ demones sciūt fm̄ certa opa nra q̄
sūt exterius: q̄z tūcūqz in abscondito fuerint facta z iō p̄nt dicere
se scire certa opa defunctorū ul' viuentūz/nec colligit ex hoc esse
alias defūctorū. Sz vltērius queritur. Quō demones dixerūt.
Nunc venisti torquere nos: In quo videtur innui: q̄ ante hoc
nō torquebātur. Dicēduz q̄ demones sēper torquētur: qz dā-
nati sūt: z iō quocūqz vadūt: infernū secū portant/nec p̄nt vn-
q̄z carere supplicio: sic etiā alij dānati: semp̄ penas bēnt: etiam
ante diē iudiciij ut p̄z luc. xvj. Sz dixerūt. Venisti torq̄re nos:
p̄pter aliqua noua tormenta. Eps̄ abulēn.

Verit̄ quō demones p̄nt torq̄re hoies: z quātuz p̄nt
q̄ eum torq̄re. Ad p̄muuz dicēduz q̄ hoc p̄nt per quē-
dam motū localē: qz demō ut coiter quō verat̄ appre-
titiō: ellidit eos in terra: z p̄icit in aquā/ul' in ignem: z cogit
eos spumare. s. Jo. vij. z mar. jr. Sz ista per motū localē fuit
s. impellēdo hoies: sic vnus hō impellit aliū: z ad hoc sufficit
q̄ demō nō solū in corpore existēs: sz etiā foris manēs: qz ad im-
pellēduz nō requirit nisi applicatio virtutis motiue: qd̄ etiā fa-
ciūt angeli mouēdo hoies: sic angel' tullit abacuch de iudea
in caldeā dani. xij. Aliqñ aut̄ demō torq̄t hoies per solā cōpres-
sionē corporis: qd̄ etiā patet ad motū localē sic ille cuius guttu-
ra stringitur torq̄tur: etiā si in loco suo maneat: per hoc q̄ cō-
primūtur fauces: ita appretitiij ad hoc q̄ spumēt: cōprimūtur
a demonibz: nam ellidere eos minor veratio ē. Nō signū ē q̄
appretitiij interdū quō verātur: vīdet̄ q̄ hēant pōdera immen-
sa supra se. Hoc tñ nō fit: nisi qz valde cōprimūtur p̄cordia eoz
ul' alie partes corporis: z iō interdū reddunt veratos q̄i mortu-
os: sic dicit̄ marci. jr. q̄ spūs multū clamās z discerpēs factus
ē sic mortuus: ita ut multi dicerēt qz mortu' ē. Ad fm̄ dicēduz
q̄ demones p̄nt verare hoies: ita ut occidāt/neqz longa mora
opus ē ad hoc: qz subito poterūt multos occidere: sic fuit de dē

mone: qui occidit septē viros sarre thob. iij. Sic etiā demones
 occiderāt in vna hora in egipto oīa primogenita hosuz egiptio
 rti z peccoz ero. xij. Fuerūt at demones: qui hoc fecerūt. Sic
 ppha in ps. lxxvij. Misit in eos irā indignatiōis sue per ange
 los malos. Sz nō permittūtur torquere hoīes quātuz pnt vel
 volūt. Unde si pmittātur occidere boīez: occidit. j. cor. v. Tra
 didit eū sathane ad interitū carnis. i. ad hoc ut occidat eū car
 naliē. Aliqñio permittit eos solū q̄ torqueat hoīem: sic fuit de
 arreptio: qui infillit in duos adiuratores suos: ita ut nudiet
 vulnerati euaderēt act. xj. Et aliqñ magis ul̄ ming verāt: sz
 qđ permittūtur magis ul̄ ming nocere: nā nichil nocēt: nisi qz
 tuz dō vult z permittit sic pz iob. ij. Ubi iussit deus demoni q̄
 tēptaret iob puniēdo eū in rebus suis: sz nō extēderet manum
 ad eū. Sic amos. iij. Nō ē malū in ciuitate q̄ de? z c. Pa
 tet at hoc: qz nunqz demones tātū nocēt quātuz pnt: qz nō per
 mittūtur. Habuerat enim vnus istoz arreptioz legioīez de
 monū a lōgo tpe mar. v. z luc. viij. z nō occiderāt eū neqz vul
 nerauerāt: z tñ qño permissi sūt ingredi in po:cos: subito occi
 derūt duo milia porcōz mar. v. Ex q̄ appet q̄ nō erercebāt to
 las vires suas in apretitio: qz alias subito eū occidiffēt: Ma
 gis ei velēt ei nocere qz porcis: qz porco nō nocet demō: nisi p̄t
 boīez. Sz nō pmissi sūt plus ei nocere: qz q̄ se lapidib? occide
 ret mar. v. Demones tñ conātur interdū ultra permissionem
 deī aliquid agere: sz nō pnt sic pz de illo apretitio quē demon
 seppe pijciebat in ignē z l aquā: ut eū occideret Jo. xij. z mar
 .jx. z tñ nunqz potuit eū occidere: lz lōgo tpe eū possidiffet. s. ab
 infātia sua mar. jx. eps abi. Sz pro ista materia vide etiā thob.
 suis quotlibet: quotlibet. iij. ar. vlij. ad. iij.

Verif quare demones desiderēt intrare in hominē.

A Dicenduz q̄ faciūt ad nocēduz. Sūt enī valde in
 uidi: z sime desiderāt nocere hoī. Vidēt enī q̄ hō
 qui eis natura inferior est per humilitatē ascēdit ad bīstūmīez
 quā ipsi per supbiā hōe non poterāt: z iō ex inuidiā tēptant eū
 inducere in pctm: cupiētes ne assequatur illam bīstūmīez qđ

si non possunt: saltez volūt corporaliter nocere: qđ est minus no-
cumentus: z ita desiderāt intrare in eū: quia intrando verant.
Nō cuius ē aliud qđ demon permittat in aliquē intrare: qđ qđ
permittatur eū verare. Nam pōt intrare nō verando: Et pōt
verare: nō intrādo. Secđo desiderāt hoc ppter honorem: qđ de-
mōnes sūt cupidi honoris: z iō desiderāt quantācumqđ pccenti-
nentiam: et qđ posse nocere hominib⁹ est gradus quidā ptātis;
desiderāt qđ permittātur intrare in hominē ad torquēdos euz
Tertio cupiūt hoc: ut ostēdant hominibus ptātem suaz: z per
hoc ab eis adorētur. Sic enī fuit inter gētiles: qđ quosdam de-
os collebāt credentes se ab eis posse veniā recipere. Alios autē
collebant: ne eis nocerēt. Sic enī dicit **Q**uili. de falsis qđ
os infernales collebāt in mēse februarij faciētes eis cerimonij-
as quasoz qđ vocātur purgatiōes z hoc ut nō terrerēt vinētes
neq; eis nocerēt. Sic etiā **R**omani collebāt tertianā z quar-
tanā. **E**tulius hostili⁹ tertius rex romanorū vouit facere tem-
plū timori z palori: ne eū affligerēt s; recederēt ab ipō: qđ in ase-
rāt eū in bello ut ait titoliuius: ita demones ut timerentur ab
hominib⁹: z per hoc honorātur: qđ volebāt torquere eos: ita ut
hoīes cognoscerēt se ab illis torqueri: z per hoc eos honorarēt
nt cessarēt a veratiōe. **D**ō fuge.

Verū quare dō pmittit hoīes torq̄ri a demonibus.
Q **D**icēdū p̄ qđ causa pncipalē ē pccm̄. **N**ā raro dō hoc
pmittit: nisi ppter aliqua delicta: z tūc sic deus pōt in-
ferre aliq̄ gñā penarū: ita iterdū infert istud. Secūdo fit ad oī-
sionē diuine ptātis: qđ sic sapia z ptās dei appet in creatiōe tan-
te bēitudinis rerū z tam ordinate: ita etiā appet ptās sua in va-
rijs modis penarū: quas infligere pōt: iō cōueniēs ē qđ etiā de-
mōnes interdū hoīes puniāt. **T**ertio fit: ne aliquid maneat su-
pfluz in vniūsitāte rerū. **R**erū atē ē supfluz: id qđ aliquid pōt
agere: si nichil agit. **S**upfluz atē repugnat ordini: Et tū oīa qđ
a deo sūt: ordinata sūt ad ro. ruij. iō nichil dō supfluz manere i
vniūso. **D**emō atē ē substātia spūalis potēs aliquid agere: qđ si
pmāsser: btā fuisset: z iō assisteret. **L**ū nō ceciderit z iā nō pos

et esse minister dei ad bonum: constituit eum deus ministrum ad malum. i. ad inferendas penas: que sunt quoddam malum: conveniens quod licitum et iustum est quod demones aliquando verentur homines. Quarto fit ad cognitionem fidei. Sunt enim demones sustantie spirituales: de quibus plurimi dubitant: an sint. Et hoc est in detrimentum fidei: quia negantes esse demonem: negant etiam infernum: sicut patet de saduceis act. xxij. Saducei dicunt: non esse resurrectionem / nec angelum / nec spiritum. Et quia ista opinio est periculosa pro tanto: quia periculosus est errare in hoc: quamvis in omnibus articulis fidei: eo quod qui negat infernum: negat etiam vitam eternam: Et tunc super vacuum esset deus colere: si nichil boni post istam vitam esset. prima corinth. xv. Oportuit ergo quod habereamus fidem quaedam de demonibus: et ad hoc permittuntur verare homines et loqui per eos: ut per hoc manifeste appareat esse substantiam quaedam spirituales preter animam hominis que torquet ipsum hominem: et istas vocamus demones. Quinto fit ut homines timeant demones et caueant eorum futurum consortium: quod non potest melius ostendi: quam quando demon valde torquet homines: quia si hic ubi non permittitur a deo nocere quantum potest et tam graviter punit ut experientia docet: quid fieri vel faciet demoni per hanc vitam: ubi erit vere locus pene. prodest ergo vobis fidelibus et valde salutare est ad vitam eternam consequendam: et ad consortia ipsorum demonum vitanda cognoscere quod demones sunt et quanta sit eorum feritas contra homines. Sed pro ampliori declaratione istius materie vide que ponuntur per thomam in additionibus tertie partis in. q. lxx. finalibus verbis ubi dicit: quod spiritus damnati nonquam sunt extra infernum: nisi ex dispensatione divina vel ad instructionem / vel ad exercitium electorum. Ubique autem extra infernum sunt: semper tamen videntur ignes inferni: ut hoc eis sit in penam preparatum. Et inducit illud Jacobi. iij. Inflammat rotam necessitatis nostre et cetera. Diabolus ubique sit / siue in aere / siue sub terra: secum trahit tormenta suarum flammarum quod nota quam timendum: et sic per consequens fugiendum: quam qualisquisque est: talium consortio delectatur.

33
Ueritur an fuit cōuentēs q̄ x̄ps faceret miracula cir
ca demones: eos expellēdo. Dicūt quidam q̄ nō: qz
x̄ps nō fecit miracula circa angelos z illi sūt meliores
demonib⁹: qz angeli mali regūtur per bonos: ut ait Aug. i. de
trini. s. Spūs rōnalis deserto: atqz pctōr regit per spūm rōna
lez purū z iustū: ḡ nō debuit miracula facere circa demones.
Secūdo pz: qz miracula x̄pi ordinabātur ad gl̄iaz dei: sic dicit
suo loco. vij. c. ubi dicit: q̄ turbe vidētes paraliticum sanātū ti
muerūt z gl̄ificauerūt eū qui dedit talē ptātem hoīb⁹. Demō
tñ nō est ad gl̄ificāduz deū: qz nō ē speciosa laus in ore pctōris.
eccle. xv. Unde lz demones interdū uellēt ānūciare x̄ps esse fi
liū dei: nō pmittebat ip̄e illos loqui mar. j. z luc. iiii. ḡ nō fuit
cōueniēs circa demones miracula fieri. Tercio pz qz x̄ps facie
bat miracula ad utilitatē hoīuz: z tñ interdū demones eribāt
de hoībus cū magno dāno ip̄oz sic pz mar. jr. s. q̄ exiit spūs
clamās z multū discerpēs hoīez: ita ut uideret mortuus: ḡ nō
debuit miracula facere circa demōes. Dicēduz qz x̄ps debuit
facere miracula eijciēdo demones de hoībus. Primo ut im
pleret scripturas: qz oportebat impleri oīa: q̄ de ip̄o scripta erāt
luc. xiiij. Et tñ Zacha. jr. hoc de ip̄o prenūciatum fuerat. s.
Spūm immūdū auferā de terra: ḡ oportuit qz eijceret demo
nes de hoīb⁹. Scōdo p̄ necessitatē: qz demones torquebāt ho
mīnes: z nō poterant liberari ab illa tortura: nisi expulsis inde
demonib⁹. X̄ps tñ miserebat patiētib⁹ lāgores sequētib⁹ euz
z eximia curabat eos: ḡ etiā debuit demones expellere. Tercio
fuit ad oñdendū magnitudinē ptātis sue. s. qz nō solū poterat
super creaturas corporales: s; etiā super spūales. naz majoris
vigoris sūt spūs q̄z corporee creature iob. iiii. Nō ē ptās sub ce
lo: q̄ cōpet ei. s. demoni: ḡ maior ptās x̄pi oñdebat i hoc qz pos
set super demones: q̄z qz posset supra corpora. Quarto ne vi
deretur christus manifeste impotens. Nam in terra iudeoz e
rant plurimi a demonibus vexati et offerebant eos immediate
x̄po curādos mar. j. z luc. iiii. Si aut nullū eoz curaret: puta
retur qz nō hēret ptātes sup demones: z sic nō crederet esse de

nus: oportuit ḡ q̄ demones eijceret. Quinto fuit ad tollēdum
 uispiōēz opationū suarū: q̄ sic plurimi malefici opantur aliq̄
 q̄ nob̄ admixcēda vidētur: z hoc in ptāte demonū faciāt: ita cre
 dere de x̄po: q̄ demonibus sibi fauētibus hoc faciebat: ita enī
 credidit porphiri9 ut ait aug. in. li. j. de cōcordia z aiā: Sic eti
 am iudei dixerūt sequēti. c. z Jo. xij. Si in belzebutib̄ principe
 demonioz eijcit demonia: z verū ē q̄ in hoc errauerūt male ar
 guētēs: q̄ potius sex hoc sūdamēto x̄ps prouauit se nō agere fa
 uētibus demonibz: q̄ sathanas nō ageret cōtra se ip̄m: q̄ tunc
 regnū eius spiret: z iam periuisset z tū stat. Et iā nemo pōt au
 ferre ca q̄ possidet fortis armat⁹: nisi fortior illo fuerit: z tū x̄pus
 aufferēbat demoni hoies quos possidebat: ḡ erat fortior eo: z p
 hoc manifeste oñdebat q̄ valde demonibus discordabat: z sic
 nō faciebat ista opa fauētib⁹ eis. Si tū nunq̄z demones expul
 lisset de corporib⁹: putaret cū illis quāda9 societate hēre: ḡ fuit
 cōueniēs q̄ illos excluderet de corporibus. Sexto fuit ut habe
 rēt quoddā testimoniū ab eis: nā ip̄i se minores x̄po cōfitebant̄
 dicētes. Venisti torquere nos: z sic humili⁹ aliqua ab eo pete
 bāt ut luc. viij. Obsecro te ne me torqueas z math. v. dicit q̄
 demones rogabāt x̄pm: ne expelleret eos de regione: z ne mit
 teret eos in abissus luc. viij. Et cōfitebant̄ illū filiū dei: ut pa
 tet hic i litera: z marci. v. z luc. viij. Erat vtilē demones a x̄po
 torq̄ri z expelli: ut ista cōfiterent̄ de eo: ut si testimoniū hoium
 nō sufficeret: demones ip̄i hoc facētur: sic dicit chrisos. in ome.
 Quidā hoies x̄pm hoiez esse dicebāt. Venerūt demones de
 itate ei9 diuulgātes: z qui mare periculosū: z rursus quietū nō
 audierāt: demones clamātes audirēt. Septimo fuit ad dādū
 nob̄ ip̄e: q̄ liberaremur de ptāte demonis: z de inferno: Nam
 miracula x̄pi erāt q̄da9 argumēta fidei: q̄ ip̄e docebat. Futurū
 aut̄ erat q̄ per virtutē deitatis eius excluderet ptās demonuz
 ab hoibus credituras in ip̄m iuxta illud Jo. xij. Nūc iudiciuz
 ē mūdi z princeps huius mundi eijciēt foras. s. diabolus. Ad
 oñdendū ḡ hoc cōueniēs fuit ut p̄cederēt q̄dā co:poralia si
 gna. s. q̄ x̄ps expelleret demones de corporibus. Ad. j. dicen

dum q̄ nō fuit necessariū fieri miracula aliqua circa angelos:
q̄ miracula fiebāt ad hoīuz vtilitatē: debuerūt expelli. Ange-
li aut̄ nō nocēt: s̄z proficiūt: iō circa eos miracula fieri nō oportet:
etiā q̄ hoīes per xpm̄ erāt liberādi a ptāte demonū: z soci-
andi angelis bonis ad colossen. j. Pacificās per sanguinem
crucis eius qui in celis: z qui in terris sūt. i. angeli z homines
Et iō circa āgelos nichil debuit oñdi: nisi id qd̄ pertinet ad no-
straz z ip̄oz futurā societātē: z hoc erit quod ad nos mitteret̄.
z ita fuit in xpīi nativitate angelis cātantibz z loquentibus ad
pastores luc. ij. Et in xpīi resurrectione Joā. ij. ca. vj. z marci.
xvj. Et in eius ascēsiōne act. j. Circa demones at̄ fieri debue-
rūt ea per q̄ oñderetur nos de ptāte ip̄oz liberandos: z hoc fuit
q̄ expellerētur de corporibz. Ad fm̄ dicēdū q̄ xps̄ fecit mira-
cula in expulsione demonū: nō ad vtilitatē ip̄oz s̄z hominū. et
erat gl̄ia dei q̄ liberarētur hoīes a veratiōe demonū. s. ut de-
mones de xpōi testimonia phibeāt: Aliquō fuit vtile: nō tū eis
fuit semp̄ permittēdū: ne ipsi vñrparēt officii apostolicū: z ne
hoīes assuccrēt credere eis ut dicit chrisos. z athanasī. Quare
tū xps̄ interdū nō permittēbat loqui demonia laudātia ip̄m
dicit̄ marci. j. uel luc. x. Aliquō aut̄ loqui permittēbat illa: ut p̄
hoc xpīi ptātez z suā subiectionē faterētur: z hoc erat vtile sicut
nūc ut patet hic z marci. v. z luc. viij. nā oīo phibuit illa loqui
Ad tertiū dicēdū q̄ xps̄ p̄mittebat aliqui verari aprretios i erit-
tu demonū: ut per hoc apperet a quāto malo liberatētur: dum
eos gravi⁹ torquerēt. Et tū etiā si alii nō possent demones ex-
pelli: nisi ut torquerēt hoīes graviter in eritu: meli⁹ erat ut gra-
viter torquēdo erirēt: q̄z ut leui⁹ verādo: sēp̄ manerēt eps̄ ani.

Ed nota q̄ a mod̄s erat demō cuius erat hoīes tēptate
de libidine: z occidere illos qui in hoc peccabāt. Iste a
mod̄s demō occiderat enī septē viros sarre thob. iij. de quibz
supra. Et voluit de⁹ ne possit domō iste nocere thobie iuniori
die nuptiarū saltez tēptando: ip̄z alliganit in deserto egipti: vbi
nulli poterat nocere. Eps̄ abulēsis sup̄ matheū. q. c. xlviij. di-
cit de dñā nr̄a virgine maria verba sequētia z inter cetera reci-
tādo chrisostomū. Cuius verba sūt.

Iustostom⁹ dicit in omelij⁹ chronice. Multos iustos sic qñō dicit. Ecce adā fact⁹ ē qñ vnus ex nob: qñ aut nulus erat iust⁹ sup terrā: oñdit paulus ro. v. dicēs. Dēs peccauerūt ⁊ egēt glia dei. Aliter ḡ dicēdum qñ iusti vocātur hic illi qui legē obſuāt cauētes a vicijs iurta posse. Pccōres dicunt qui bona hui⁹ ſcī tāqz dei bona psequūtur: p̄ illa a lege dei declinātes. Et tūc dicēduz qñ x̄ps venit pro hoībus/uel ad vocādūz oēs. ſ. ad redēptionē: qñ lz aliquis sit uſc iust⁹: tñ aliquō peccauit ut dictū ē ad ro. v. Dēs peccauerūt ⁊ c. Et tñ saltem ab originali pctō: qd oēs ſcurrūt: nemo poterat niſi x̄po redimēte liberari: Dēs ḡ tam iustos qz pccōres ad redēptionē vocauit. Nā ⁊ btā virgo maria dñā nra dato qñ ponat sine originali cōcepta: x̄pi redēptōe indignit. Nō cñ sic cōcepta fuiſſet: niſi p̄ x̄pm: qui de ea natus erat: Et iō ipa nō ē per se innocēs: ſz per x̄pm. Sic dicit exo. xxxiij. Apud te nemo per se innocēs ē: qñ dicat. Si aliqs habuerit p̄uilegiū innocētie: nō hēt per se ſz per te: de ista materia loquit nū ſen. li. iij. di. iij. et ibi Sco.

Ed de cōſcia ē nōnduz qd dicit ro. xiiij. Qd ex fide nō ē: pccm ē. Ad multa qñ hic poſſet indnci: ē dicēduz qñ facere cōtra cōſciam in gñali: pctm ē. In particulari: qñōqz nō est malū. Et breuē dicēduz qñ qñō quis facit cōtra cōſciam ſimpli cit peccat. Sz i quātū facit cōtra cōſciam i hoc nō in hoc. ſ. ſz qd: nō peccat. Sz qñ qñ oē qd fit cōtra cōſciam ē malū: ⁊ nō oīe qd fit cū cōſcia ē bonū: qz bonū a cōtrarijs videt ſeq. Dicē. qñ ad malū: ſufficit ſolū li. ar. Ad bonū factū ⁊ ad meritū nō ſufficit liberū arbitriū ⁊ hec ē cauſa qñ ſeq: qz ḡra neceſſaria ē ad meritū ſup liberū arbitriū. Ad malū idemcritū. ſemel li. ar. ſufficit: p q̄ tbo. j. ij. q. xj. ad. v. vbi dicē: qñ cū cōſcia ſit qdā mō dictamē rōnis: ⁊ ē qdā applicatio ſcie ad actū. Sz nō qñ ſi eut triplex ē offēſa i hūc qz pccō mortali: ita triplex dz ē ſatīſfactio ſic i. c. tūc valere ſcipit de cō. di. iij. ⁊ de pe. di. ij. i. c. Se p̄ies i die cadit iust⁹ ⁊ reſurgit qd dz intelligit de pccō veniali. Sz offēſa triplex alia ſit dō. alia ecclie alia p̄rio. Prima ſit dō: qz oē pccm mortale ſit cōtra p̄ceptū dī. Pro qñ vide qd oſa pccā mōralia ſiūt cōtra natā ſic tbo. j. ij. q. j. xij. ad ſ. l. res. ij. ar.

Quius verba sūt. Ad scđm dicēdus q̄ natura hoīs pōt dici ut
illa q̄ ē ppria hoīuz: z s̄m hoc oīa peccā in quātuz sūt cōtra deū
z cōtra rōnez: sūt etiā cōtra naturā ut pz per damas. in. ij. li. *N.*
illa q̄ est cōmunis hoī z alijs aīalib⁹: Et s̄m hoc q̄daz peccā spe
cialia: dicūtur esse cōtra naturā: sic cōtra comixtionē maris et
semine: q̄ est naturalis oībus aīalib⁹ ē cōcubit⁹ masculoz: q̄d
spālit dicit viciū cōtra naturā. Secūdo offensa sit ecclie: q̄ cō
tra eius mādātū sit peccm mortale. Tertia sit primo: Sic satis
factio dz esse triplex. Prima deo per cōtritionē. Pro quo vi
de. c. quēadmodū mēbruz si pēdat ab hoīs viui corpore. xiiij.
.q. vij. vbi inter cetera dicit. Quare ḡ nō me baptizas inquit
ut abluas me a peccatis. Respōsio. q̄ nō facio iniuriā caracte
ri imperatoris: cū erro: ē corrigo desertoris. Quare inquit apō
te ut penitētiā nō ago: imo nisi egeris: saluus esse non poteris.
Quō gaudebis te esse correptū: nisi doceas te fuisse puerum.
Quid ḡ apud vos inquit accipim⁹ cū trāsim⁹. Secūda satis
factio sit ecclie: q̄ ecclia semp militat pro nob. Tertia dz fieri p
rimo. Pro q̄ nota q̄ difficile erit q̄ pctm remittatur sine eo q̄
oēs tres partes penitētie eōcurrāt in sacramēto penitētie si as
sit facultas: qm̄ domus nō dicit facta usquequo sit cōsumata.
Et satisfactio poterit cōpari lapidi alicuius capelle: qui appella
ta clamis: q̄ stāte illa clauē: stat tota capella: nō stante corruit
ita in satisfactiōe si assit facultas sic dictū ē. Sz pro ista mate
ria vide tho. s. s. q. lxxxvj. q̄i per totū z magistrū sen. iij. di.
.xiiij. xv. xvj. Sed nota q̄ ab ista particula. s. cōtritiōe oriūtur
alie due pticyle. s. cōfessio z satisfactio: qm̄ qui cōterit de pecca
tis: aliquantū cōfiteatur pctā sua saltim in pposito. s. tpe determi
nato ab ecclia. s. in pascha resurrectionis z in pascha spūs sācti
z in pascha natalis dñi: saltim scđm inno. iij. z sanianū papaz:
semel in āno. s. in pascha resurrectionis: sic in. c. oīs vtriusqz se
rus de. pe. z. re. z mī sen. in. iij. di. xiiij. quasi in fine z ibi tho.
Et etiā nō q̄ qui cōteritur aliquantū soluit q̄d dz si nō adest fa
cultas z adest volūtas: qm̄ si pōt dz soluere quicūqz in actu sic
in. c. Pctm nō dimittit nisi restituat ablatum de re. iij. li. vj.

65

Itē isto ti. Peccati venia nō datur nisi correpto. Siñ alit d3
soluere in pposito ur prehabitu ē: qm̄ nemo obligat ad impos-
sibilia sic in. c. nemo pōt ad impossibilia obligari z c. de re. iij.
.li. vj. z in. c. quāto ex cōsu. in quib⁹ z in alijs pluribus iurib⁹
dicit q̄ nec leges diuine n3 hūac: obligāt aliquē ad ipōssibilia.
S3 qd dices si aliq3 accessit ad sacramētū penitētie fictē. s. q̄
dubitatur utrū debeat talis penitētia iterari. Dicēduz q̄. ad
ueniēte cōtritiōe: totū sacramētuz reparat qm̄ sicut ē in sacra-
mēto baptismi: ita fit in sacramēto penitētie. S3 in sacramen-
to baptismi si aliquis accedat fictē recedēte fictiōe: recipit effe-
ctū sacramēti. sic ē in sacramēto penitētie si aliquis accedat fi-
ctē recedēte fictiōe z adueniēte cōtritiōe restaurat sacramen-
tuz penitētie. Et faciūt pro hac materia verba magistri sen. in
.iij. di. iij. dicētis. Qui vero sine fide accedūt ul' fictē sacra-
mentū: nō rem suscipiūt. Unde Hiero. Sūt lauachra gētili-
um. hereticoz: s3 nō lauāt in salutē z c. Sic etiā de cō. di. iij.
in. c. Tūc valere incipit ad salutē baptismus: cū illa fictio vera
ei cōfessione recessit: q̄ cordis malitia: ul' sacrilegio pfeuerante
pētoz ablutiōe non sinebat fieri. Ex quo inferē q̄ si aliq3 ac-
cedat ad baptismū fictē recipit characterē: s3 non gr̄az: sic i. c.
quēadmodū. xxij. q. vij. vbi dicit q̄ fict⁹ recipit characterē:
s3 non vtilitatē: z ita recedēte fictiōe cōsequitur quis salutē aīe
q̄ tūc sacramētuz opatur iūū effectū: Et ita erit de illo qui fictē
accedit ad sacramētuz penitētie: qm̄ recedēte fictiōe: sacramen-
tuz opatur suū propriū effectū. s. adueniēte vera cōtritiōe: que
ē quidā dolor volūtariē sūptus cum pposito cōfiteñdi z satisfā-
ciēdi. Et faci⁹ tho. j. ij. q. v. ad. vij. dicit: q̄ pueris baptizatis
subuenit meritū xp̄i ad britudinē cōsequēdaz qd nota.

Ed pro indulgētijs sciēduz q̄ tātuz valent quantuz so-
nāt: dum tñ ex pte cōcedētis sit auctoritas: q̄ pertinet ad
clauē ptātis: z cause pietas. i. q̄ fiāt ad honorē uel vtilitatem
ecclic: qd ptinet ad clauē discretiōis seu scie sic tho. iij. scū. di.
.xx. S3 pro ista materia vide etiā tho. suis quotlibet: quotlibet
.ij. ar. xvj. ad. ij. vbi dicit q̄ ad hoc q̄ indulgētia alicui valeat
i. j.

tria requiruntur. Primo causa ptinens ad honores dei/uel ad
necessitates/aut vtilitatē ecclesie. Secūdo auctoritas i eo qui fa-
cit. Papa enī potest pncipalit. Alij vero in q̄ntum habēt ab
eo ⁊ recipiūt potestātē n̄ ordinariā uel cōmissam seu delegatā.
Tertio requiritur q̄ sit in statu charitatis ille qui indulgētiam
percipere vult: ⁊ hec tria designant in littera papali. Nā cau-
sa cōueniēs designat in hoc qd̄ pmittitur de subsidio terre san-
cte. Auctoritas vero in hoc qd̄ fit mētio de auctoritate ap̄toꝝ pe-
tri ⁊ pauli ⁊ ip̄ius pape. Charitas aut̄ recipiētis in hoc qd̄ dicit̄
tur oibus vere penitētibus ⁊ cōfessis: nō dicit ⁊ satisfaciētibus
eo q̄ ibi intelligit̄ ⁊ etiā q̄ indulgētia non excusat a cōtritione
⁊ cōfessione: s̄ cedit in locū satisfaciōis. Pro quo nota q̄ dies
qui dicuntur indulgētiarū: dicuntur ⁊ assignantur pro illis diebus
quibus homines obligantur agere penitētiaz: s̄m canones an-
tiquos qui dicit̄ q̄ pro quocūq; peccō mortali iniungebat̄ sep-
tēnis penitētia olim: S̄ hodie sūt arbitrarie soluz super eo qd̄
debet deo: non aut̄ super eo qd̄ debet p̄mo: quoniam si Pe-
trus debet cētum: debet redere cētū ⁊ non minus ut dictū est.
Et de indulgētiaz etiā tho. in. iiii. di. xx. Sed nota q̄ quando
aliqui olim dixerūt: q̄ peccata q̄ sola volūtate cōmittuntur: so-
la cōtritione delētur: iam cōdemnatū est per Sixtum. viij. bo-
ne memorie ⁊ iunctim cū suis cardinalib⁹: ⁊ taliter q̄ hodie si
aliquis de ista opinione loqueretur cum p̄posito resistendi: be-
reticus cēsendus cēt: cum heresis sit deuiatio a fide cū p̄posito
resistēdi. S̄ pro penis inferni vide diuī Gre. qui ait. Respi-
ce q̄z anguste sūt vndiq; reprobis vie: nam superius erit iudex
iratus. Subtus horrenduz chaos. A dextris: peccā accusātia.
A sinistris infinita demonia: ad supplicia trabētia. Intus cō-
sela vrens. Foris mūdus ardēs. Adifer peccōꝝ sic dep̄bensus q̄
fugiet: latere erit impossibile: appere itolerabile. Si q̄ras q̄s
te accusant. Dicendum q̄ totus mundus: Nā offēso crea-
toꝝ: quelibet creatura odio habere perhibebit. Sic ergo pau-
per erit in mobilibus. Pauper in cibis ⁊ potibus. Pauper
etiā in vestimentis. Pauper etiā i amicis. Q̄nto aut̄ maior pa-
ptas possit repiri: s̄ habebūt reprobi: ⁊ hoc ē qd̄ dicit iob. viij.

Ap̄b̄eōet q̄t aquā inopiā .i. tātū habebit quātū de aq̄ .i. multū
 abūdas erit inopia sua. S; nō aug. de spū z asa qd̄ dicat. Cū
 boies mortui siue viui boib; dormiētib; ul' vigilātib; appent
 nō in ip̄is reb; ut sūt vidētur: s; in qbusdā similitudinib; reruz
Istud; at̄ āgelicis opatiōib; fieri credim; p̄ dispositiōez potētie
 dei bone veritatis bonis ul' malis s; inscrutabilē altitudinē in
 dicioz suoz / siue hic instruātur mētes mortaliū: siue fallātur si
 ue cōsolent siue terreat: sic vnicuiq; ul' p̄bēda ē mīsa ul' errogā
 da iustitia ab eo cui mīsa; z iudiciū nō suamē decātat ecclia ibi.
Si qd̄ez ē spūs defūctoz: ubi nō vidēt / nec audiūt q̄ agunt / a
 ut eueniūt in istā vitā hoib;: Ita tātū cura ē eis de viuis q̄z q̄z
 qd̄ agāt olo nesciūt. Quēadmodū nob; cura est de mortuis: q̄z
 uis qd̄ agāt nescim;. **N**esciūt qd̄ mortui qd̄ hic agāt. S; dū
 hic agit: postea audire p̄nt ab eis: qui hic moriēdo ad eos p̄gūt
 nō qd̄ez oīa: s; quātūz p̄mittit eis indicare: z eos oportet audi
 re. Scire ēt p̄nt ab āgelis: q̄ hic nob; p̄sto sūt: z aias n̄ras ad il
 las deferūt. Spūs ēt reuelāte dei cognoscere p̄nt: q̄ hic agūtur:
 q̄ necessariū ē eos noscere. Quidā etiā ex mortuis ad viuos ra
 pi p̄nt: nō p̄ p̄riā naturā: s; per diuinā potētiā. **A**trū tū ista
 fiāt per eoz p̄sentia / an per āgelos suscipiētes eoz p̄sonā: affir
 mare nō audeo. **D**e' enī oīpotēs qui ē vbic; p̄tes per āgelica
 ministeria vbic; q; diffusa p̄t ista hoib; p̄bere solatia: qbus in
 b; vite mīsa; indicat eē p̄bēda s; vide q̄ opa facta extra chari
 tatē valēt ad tria .i. ad bona t̄pora lia z ad dispositiōez gr̄e .i. q̄
 citi; trabātur ad p̄niam: z ad exercitiū bonoz opuz: z ad dimi
 nutiōez pene eterne. **P**ro q̄ vide. ca. cū marte de cele. mī. et.
 .c. **A**ie defūctoz: z .c. t̄cp̄. xiiij. q. ij. z magistrū sen. z tho. iij.
 di. xv. **E**t in ps. lxxvij. dicit spūs vadēs z nō rediēs. **V**adēs .i.
 in p̄ctm̄. **E**t nō rediēs .i. p̄ se ip̄m. sic tho. iij. pte. q. lxx. ad. j.
Itē apoca. xiiij. dicit. **O**pa enī illoz sequūtur illos. **E**t tho. iij
 pte. q. lxx. ad. ij. i. solu. j. ar. iducit dam acenū z dicit q̄ i finali iu
 dicio retributio eterne gr̄ie ul' eterne mīsie erit vnicuiq; s; qd̄
 l corpore gessit: **I**nteri at̄ inuari p̄nt viuo; suffragijs nota eti
 am q̄ math. vij. dicitur. **E**x fructu enī suo arbor cognoscat.

¶ **E**d nūc orit̄ q̄stio pro dictis z dicendis utrū suffragia
profint existētib⁹ in inferno z cōmissis argumētis: san-
ctus tho. iij. parte. q. lxxj. ad. v. dicit: q̄ circa dāna-
tos fuit duplex opinio. Quidā dixerūt. In hoc distinguendum
esse dupliciter. Uno modo quātuz ad tēpus. Dicētes q̄ post
diem iudicij nullus in inferno existēs aliquo suffragio iuuat sed
antē diē iudicij aliqui iuuātur suffragijs ecclie. Alio modo di-
stinguebāt quātuz ad psonas in inferno detētas inter quos ali-
quos dicebāt esse valde malos: qui. s. sine fide z sacramētis de-
cesserūt: z talib⁹ qz de ecclia nō fuerunt nec merito nec numero
suffragia ecclie prodesse nō pnt. Alij vero sūt nō valde mali:
qui. s. ecclia fuerūt numero z fidē habētes z sacramētis abluti
z aliqua opa de genere bonoz facientes: z talib⁹ suffragia ecclie
prodesse debēt: Sz occurrebat eis q̄daz dubitatio eos pturbās
qz. s. videbāt ex hoc sequi: cū pena inferni sit finita fm intēssio-
nem q̄zuis duratiōe infinita existat: q̄ multiplicatis suffragijs
pena illa totaliter inferret: qd ē error origenis. Et iō hoc incō-
ueniēs euadere multiplici voluerūt. Propositiuis enī dicit
q̄ tantū pnt suffragia pro dānatis multiplicari: q̄ a tota pena
redātur immunes: nō quidē simpliciter ut origenes posuit sed
ad tēpus. s. usqz ad diē iudicij: tūc enī aie iterato cor: porib⁹ cō-
functē in penas inferni sine spe venie detrudētur. Sz ista opi-
nio videtur diuine. puidētie repugnare: q̄ nichil in rebus in-
ordinatū relinquit. Culpa at̄ nō pōt ordinari nisi per penam.
Unde nō pōt esse ut pena tollat̄: nisi p̄us culpa expiet̄: z iō cū
culpa cōtinue maneat in dānatis: eoz pena nullaten⁹ interrū-
petur. Et iō porretani aliū modū inuenerūt dicētes q̄ hoc nō
pcedit in diminutionē penarū per suffragia sic procedit in di-
uisione linearū q̄cūqz sint finite: t̄m in infinitū diuidi pnt z nun-
qz per diuisionē sumūtur dū sit subtractio: nō scdm eādez quā-
titatē: sz fm eādē p̄portionē. Velut si p̄mo auferat̄ pars quā-
ta totius. Rescūdo pars quarta illi⁹ quarte: z sic deinceps in
infinitū. Et similiter dicūt q̄ per p̄mū suffragiū dimiuit̄ ali-
quota pars pene: Et per fm pars aliqua remanētis fm eam

dez portioes. Sz iste modus multipliciter defectiu^s e. Pri-
 mo qz infinita diuisio q̄ cōgruit cōtinue quātitati: nō videt pos-
 se ad quātitatē spūalem transferri. Scōdo qz nō est aliqua ratio
 quare sz suffragiū minus de pena diminuat: q̄z premiū si sit e-
 qualis valoris. Tertio qz pena diminui nō pōt: nisi d: minuat
 culpa sic nec auferri nisi ea ablata. Quarto qz in diuisione li-
 nee tandē peruenitur ad hoc: qd nō est sc̄ibile corp^o. Corp^o enī
 sensibile nō est in ifinitū diuisibile: z sic seq̄retur qz p^o multa suf-
 fragia pena remanēs ppter suā puitatē nō sentiret z nō eēt pe-
 na: z iō alij alhū inuenerūt modū. Casidio: c̄is enī dixit qz suf-
 fragia profūt dānatis: nō quidez fin diminutiōez pene ul^t per
 interruptiōez: sz per cōfortatiōez patientis. Sic si hō portaret
 graue onus z faciē suā profūderet aqua sic ei cōfortaret ad me-
 lius portādūz: cū tñ onus suū in nullo leui^o fieret. Sz hoc ite-
 rū esse nō pōt: qz aliquis plus uel minus eterno igne grauatur
 ut Gre. dicit fin meritū culpe: Et inde est qz eodē genere qui
 dā plus quidā minus cruciātur. An cum culpa dānati limita-
 ta remaneat: nō pōt esse qz leuius penā ferat. Est z nichilomin-
 nus predicta opinio presūptuosa: ut pote scōz dictis cōtraria et
 varia: nulla auctoritate fulcita. Est z nichilominus irōnalis:
 tum qz dānati in iferno sunt extra vinculū cbaritatis fm quaz
 opa vīnoz cōtinuātur defūctis: Tum qz totaliter ad vie termi-
 nus puenērūt recipiētes vltimā pro meritis retributiōez: sic et
 sancti qui sunt in patria. Qd enī ad huc restat de pena ul^t glia
 cozporis: hoc rōnem viatoris nō prebet: cū glia essentialit^r z ra-
 dicaliter cōsistat in ala: z similiter miseria dānatoz: iō non pōt
 coz pena diminui: sic nec glia sc̄toz augeri quātūz ad p̄mū es-
 sentiale. Sz tñ modus qui a quibusdā ponitur qz suffragia p-
 sunt dānatis: possēt aliquo modo sustineri: ut si dicat qz nō pro-
 sūt nec quātūz ad diminutiōez pene ul^t interruptiōez ul^t quātūz
 ad diminutiōez sensus pene: sz qz ex h^o suffragijs eis aliqua
 materia doloris subtrahit q̄ eis esse possēt si ita se abiecerōs cōs-
 picerēt qz pro eis nullā curā hērent: q̄ materia doloris eis sub-
 trahit: dū suffragia pro eis sūt. Sz illud etiā nō pōt esse sz le-

gem cōmunē q̄ ut aug. dicit in. li. de cura agēda pro mortuis
q̄ p̄cipue de dānatis ē verū. Ibi sūt spūs defūctor̄: ubi nō vi-
det̄ q̄cūq; agūtur / aut eueniūt in istā vitā boib⁹: z ita nō cogno-
scūt q̄n̄ pro eis suffragia fiūt: nisi sup̄ cōmunē legē hoc remediū
diuinit⁹ det̄ aliqb⁹ dānator̄: qd̄ ē verbū oīo incertū. Quā tut⁹ ē
simplicit̄ dicere q̄ suffragia nō p̄sūt dānatis / nec pro eis eccl̄ia
orare intēdit sic ex iudicis auctoritatib⁹ appet̄ t̄bo. vbi sup̄. Et
.iij. pte. q. lxxj. ad. vj. dicit q̄ pena purgatorij ē in suplemētū
satisfactiōis q̄ nō fuerāt plene in corpore cōsumata: z iō sic ex di-
ctis p̄z: opa viui p̄nt valere alteri ad satisfactiōez siue viui⁹ siue
mortui⁹: nō ē dubiū quin suffragia per viuos facta existētib⁹ in
purgatorio p̄sūt. Et gre⁹ dicit in. iij. dialogoz. Curatio fūne-
ris cōditio sepulture: p̄p̄a crequiaruz magis sūt viuoz solatia

Et sepulchris

Ca. xj.

q̄z subsidiū defūctor̄:

nō q̄ sepultura adiuēta ē z p̄t̄ viuos z p̄pter mortuos.

Propt̄ viuos quidez ne eoz oculi ex t̄n̄pitudine cadauerum
offēdant: z corpora fetozib⁹ inficiātur z hoc q̄z t̄li ad corp⁹. S̄z
sp̄ialit̄ ēt p̄dit̄ viuis i q̄z t̄ū p̄ hoc astruit̄ resurrectiōis fides S̄z
mortuis p̄sūt ad hoc q̄ inspiciētes sepulchra memoriā retinēt
defūctor̄ z p̄ defūctis orāt. vñ z monumētuz dicit̄ q̄ mouens
mētēz ut dicit aug. in. l. de ciuitate dei z i. li. de cura agēda p̄
mortuis. paganoz t̄n̄ error fuit q̄ ad hoc sepultura mortuo p̄-
sūt ut ei⁹ aīa q̄etē accipiat nō ei credebāt alas p̄ q̄etē posse acci-
pe q̄z corp⁹ sepulture daret̄ qd̄ oīo redic̄m ē z absurdū t̄bo. in
additiōib⁹. lxxj. q. ad. r. S̄z in hac. q. ad. xiiij. dicit q̄ damace-
nus dicit q̄ si aliq̄ suffragia fiāt pro aliqb⁹ q̄bz nō indigeāt q̄
tūc dispēssātur talia suffragia his p̄ q̄bz nō fiūt si eis idigeāt.
Cum verba sūt. d̄s tāq; iust⁹ cometic̄ iporēt̄ possibilitatē tā-
q̄z suscipiēs defectū z mutatiōez negociabit̄. Que q̄dez nego-
ciatio attēdit si id qd̄ deest vni alteri suppleat. S̄z pro cōclusi-
one sup̄dictoz cātat eccl̄ia q̄ in inferno nulla ē redēptio.

T̄ q̄z dixim⁹ aliqd̄ de sepulchra restat nō i merito aliqd̄ de
aqua b̄ndicta videre. pro quo nota q̄ aqua b̄ndicta nō
lūstificat simpliciter nec ad hoc instituta ē s̄z ad fugādū demones
pl̄tēptatiōes demonū in remediū inimicoz z pctoz venialū ē

sic Jo. de anzo. li. iij. sen. q̄ in principio. Sz nō q̄ dicitur ecle.
 .xxij. Audite me magnati. Et oēs populi z rectores ecclesie: a
 urib⁹ percipite. Filio z mulieri. Fratri z amico: nō des ptatez
 sup te in vita tua: Et nō dederis ali possessionē tuā: ne forte pe
 niteat te: z deperis pro illis dū adhuc supes z aspiras. Non
 mutabit te oīs caro. Melius ē ei ut filij te rogēt: q̄z te respice
 re in man⁹ filioꝝ tuoz. In oib⁹ opib⁹ tuis p̄celēs esto. Ne de
 deris maculā in ḡtiāz tuā. In die cōfirmatiōis dierū vite tue.
 Et i tēpore erit⁹ tui: distribue hereditatē tuā. Libaria z virga
 z onus asino. Panis z disciplina z op⁹: fno. Sz nota spluz
 ad cor. iij. Cuius verba sūt. Si quis at supedificat sup funda
 mētuz aurū. argētū z lapides p̄ciosos. glo. ille qui edificat ista
 fr̄ia cogitat: q̄ dei sūt quō placeat deo. Sz alius edificat super
 fundamētuz lignū. fenū z stipulā: qui cogitat q̄ mūdi sūt: quō
 placeat mūdo. Sz ut apti⁹ dicā ille qui circa diuitias suas q̄
 daz carnali tenēt affectu: z tñ ex eis multas elemosynas facit/
 nec tñ ad eas agendas aliqd fraudis ul rapine mollit qui h⁹ i.
 edificia secū nō portauerit ignē trāstorie tribulatiōis venialia
 cōcremātez. Et ille ignis erit grauior: q̄z quicqd hō pati pōt ē
 hac vita. Sz nota q̄ per stipulam inteligim⁹ minima venia
 lia. Per fenū grauiora. Per lignū grauissima sic m̄ sen. di.
 .xxj. in. ca. in illo at igne z c. Et ro. j. d̄ in die iudicij: cū iudic
 cauerit dñs: testimoniū vnicuiqz sua conscia redet. Et nō quō
 ber. distiguit tria ḡna martinū. s. volūate nō necessitate ut Jo
 ānes. Volūate z necessitate ut stephan⁹. Necessitate z nō vo
 lūate: ut innocētes sic tho. iij. pte. q. xvj. ad sextū. Et ecle. iij
 d̄. Tēp⁹ tacēdi z tēpus loquēdi. Ecle. jr. Hō tacebit usqz ad
 tēpus. Vacuus aut z impudēs: nō suabit tēp⁹. Et iacobi. s.
 z prouē. j. dicif. Sit aut oīs hō velox ad audiēduz z tard⁹ ad
 loquēduz z tard⁹ ad irā. Sz iere. iij. z de vtero. r. Circūdimi
 dñō z aufferre p̄putia cordiū v̄roz viri iuda z hitatores hie
 rusalē. Et qz q̄nqz dicif. Adoralit loquēdo: nō l merito q̄rū vtrū
 q̄z l̄ra tā ve. q̄z no. testamēti possit h̄e. iij. sc̄p̄ cū d̄ i. li. d̄ vte.
 Sūueneris nidū z c. Et vtrū l̄ra noui testa. possit h̄e hos. iij
 i. iij.

ad p̄mū dicēdūz q̄ nō. **U**n nota q̄ nō q̄libet littera q̄ docet q̄li-
ter debemus viuere p̄t exponi moraliter: iō dico q̄ q̄n littera
expresse loquit̄ de viuēdo moralī: nō p̄t exponi moralit̄. i. spi-
ritualī: s̄z talis littera exponēda ē literalit̄ z anagogice. **A**d. ij
dicēdūz sic z vniuersalit̄. **Q**uicquid ē scriptū de corpore x̄pi ūo
q̄d p̄t ap̄ propriari ad corp̄ x̄pi mixticū: z ē sens⁹ alegoricus:
nā nō solū alegoria ē assumēda: s̄z q̄ aliqd̄ antiqui testamēti si-
gnificat aliquid noni. **P**ro q̄ nota q̄ sensus moralis instruit
ad agēda. **L**itteralis p̄ponit credēda. **A**legoricus confirmat
nos in credēdis ad tradita in nouo testamēto. **A**nagogic⁹ va-
let ad inflamādūz affectū. **E**t quo p̄z q̄ tres sens⁹ sūt vtiliores
ad p̄dicādūz. **A**legoricus ūo ad disputādū. **P**ro q̄ nota q̄ sen-
s⁹ alegoric⁹. moral⁹ z anagogic⁹: dicūt̄ sp̄uales: q̄ nō imēdiate
cōtinēt id q̄d significat: uel id ad q̄d p̄o: dinātur. **L**itteralis ūo
dicīt̄ corporalī: etiā si de deo loquat̄: q̄ iste corporalī cōtinēt id
de q̄ loquit̄. **I**tē nō q̄ illi tres p̄mi dicūt̄ur mixtici: q̄ mysteriū
cōtinēt. **F**requēter t̄n sol⁹ alegoric⁹ dī mixtic⁹ tho. j. ij. **N**ō etiā
q̄ tho. j. ij. q. c. ad. vj. dicit q̄ de⁹ ē p̄ncipiū vniūsalē eēndi oī-
bus rebus: **I**bi etiā dicit q̄ ex iudicio lex punit. **N**ō at̄ qui est
legislator humane legis nō hēt iudicare: nisi d̄ exteriorib⁹ acti-
b⁹. **S**ic p̄ reg. xvj. **M**oies iudicat̄ h̄ ea q̄ apparēt: d̄s aut̄ ituef̄
cor. **P**ro q̄ nō q̄ ut cato dicebat. **C**ū sis mortalī q̄ sūt mortalia
cura. **E**t alibi dicīt̄. **R**ecordare nouissima tua z forte i eter nū
nō p̄ccabis. **E**t sic vide quid p̄bi. j. dicīt̄. s. q̄ materia. j. sem-
per machinatur ad malū: eo q̄ q̄n nascit̄ bō: cū eo nascit̄ idispo-
sitio causās mortē. **E**t sic dicebāt̄ platonici q̄ materia. j. dicīt̄
fraus latēs in tenebris. **F**raus q̄dez: q̄ nos decipit. **C**redim⁹
enī cū recipit formā: q̄ debeat sub se gescere: cū t̄n frequēter de
vna in aliā trāsmutēf̄. **E**t ob hoc etiā dicta est varietatū mater-
iatēs in tenebris dī: q̄ sic latēs in tenebris nō cognoscit̄ nisi
cū difficultate: sic z materia p̄ma: x̄pi q̄d ē vltima in cognitiōe:
nā p̄mo a nob̄ accidētia cognoscūtur: z deinde forma s̄balis: et
s̄ba cōposita. **A**ltimo nō materia: z sic tho. suis q̄libet: q̄libet
j. ar. iij. ad. iij. dicit. **A**dors ei violēta accidit ex hoc q̄ nocu-
mēto illato natura cedit. **E**t q̄diu natura resistere p̄t: tandū

mors retardat. Et leui. xj. dī. Vestē q̄ ex duob⁹ testa ē nō in-
 dneris: qd̄ iducit tbo. j. ij. q. c. j. ad. j. Et itē. q. c. ij. ad. iij. dī
 q̄ v̄ga erat in archa testamēti q̄ ē porta sacerdotat: qz x̄ps ē sa-
 cerdos eternū. Erāt etiā ibi tabule testamēti: ad designādus
 q̄ ip̄e x̄ps ē legissator. Ip̄e etiā x̄ps designat per cādelabū: qz
 ip̄e dicit. Ego sū lux mūdi. Et numer. xj. dī. Vas qd̄ nō ha-
 buerit coopculū z ligaturā desup̄ infidus erit. Ex qua aucto-
 ritate elicit q̄ sacerdotes cōfessiones audicētes debēt celare si-
 bi dicta in cōfessioe. Et aug. dicit in qdā s̄mone. Illud qd̄ per
 cōfessionē scio: min⁹ scio q̄z illud qd̄ nescio. Et m̄r s̄maruz. iij.
 di. xvij. dicit q̄ sigillū ē duplex. s. sigillū secreti z sigillū cōfessio-
 nis. Sigillū secreti: spectat ad laicū. S; sigillū cōfessiois ad
 sacerdotē. Et ē sigillū cōfessiois debitū celādi sibi dicta in cōse-
 sione. Et p̄ aptiori declaratiōe vide. c. ois vtriusq; sex⁹ de pe.
 Da qd̄ dī s̄a petri. ij. Adeli⁹ ē viā dñi - z re. c. xx.
 nō cognoscere: q̄z p⁹ cognitiōez retro cōiūti. Pro q̄ si a-
 liqs q̄rat utrū magis peccet fidel⁹ q̄z infidelis in eodē ḡne pcti:
 alijs circūstātis parib⁹. Et puabit q̄ fidelis: qm̄ pl⁹ cōmissū
 ē ei: z cui pl⁹ cōmissū ē: pl⁹ ab eo erigit. S; fidelis pl⁹ cōmissus
 ē igit̄ zc̄. Itē fidelis cadit a maiori bono z magis ledit: z nō le-
 dit nisi a pctō in q̄stū pctm̄: ḡ magis peccat fidelis. Itē fidelis
 fortiora bēt arma: qb⁹ possit se dcfedere: ḡ magis ē fidelis in-
 putādū si succubat s; hoc cōcedit: ḡ infidelis min⁹ peccat: ḡ ali-
 qua circūstātia minuit pctm̄ z nō nisi infidelitas: ḡ de dolo in-
 fidelitatis repositat lucrū. Itē falsus xp̄ian⁹ dī equus palid⁹
 in apoca. Verus xp̄ian⁹ equ⁹ albu⁹. Infidelis equ⁹ niger. Cō-
 stat at̄ q̄ palor ē medius int̄ albedinē z nigredinē: ḡ falsus xp̄i-
 anus medio mō se bēt int̄ verū xp̄ianū z infidelē: ḡ ē min⁹ pec-
 cator: q̄z infidelis: ḡ nō semp magis peccat in eodē ḡne peccati.
 Dicēdū q̄ reuera fidelis magis peccat i eodē ḡne pcti q̄z infi-
 delis alijs circūstātis pib⁹: p̄ dictas causas. Nec valet hec
 argumētatio. Infidelis minus peccat: ḡ aliqd̄ diminuit in eo
 pctm̄ infidelitatis. S; estm̄ addere ut aliqd̄ in alio augmētāt
 pctm̄: sic ille qui bēt mediocrē sciaz: min⁹ peccat eodē ḡne pec-
 catis: q̄z qui bēt excelētiōrē sciam: tñ nichil diminuit in eo pctm̄

simplicit. Et ad illud de armis dicēdū q̄ d̄z addit̄ maiorē h̄c
industriā utēdi armis z c̄. z sic his v̄sis facilis ē r̄issio ad illud
q̄d dicit auctoritas sup̄posita s̄a petri. ij. **Meli⁹** ē viā d̄ni non
cognoscere q̄z p̄ cognitionē retro cōverti. Et. j. ij. q. c. ij. ad. v
dicit q̄ p̄ceptū fuit q̄ sacerdotes nō h̄erent maculā n̄ defectū
corporalē: q̄ b̄ i boves solēt apud alios in cōceptū h̄i sic in de
cretis. di. r̄lxr. in. ca. h̄inc enīz. Et. j. se. q. lxxr. ad. iij. dicit.
Deus p̄mittit aliq̄s cadere in pctō mortali ut ip̄i cognocentes
pctm̄ suū humiliētur z cōvertātur. Sz tu qui op̄az das studio
nota auctoritatē luc. ij. vbi dicit. **Trāseam⁹** usq̄z betblez. glo.
moralis loquēdo. i. parisi⁹ n̄ salmāticā ut tibi pane celestis do-
ctrine reficiamur z postea reuertamur ad. pp̄ia: ut oves n̄re re
ficiātur pane quē dicitis vniuersitatib⁹ eming multo t̄pe z mt
to labore: Sic colūba q̄ emissa ab archa redijt ad archā portāz
in ore ramū oliue virētes **En. viij.** Sz multi cōparātur coruo
Sz de vte. xxij. dicit. **Vial** q̄ ruminat z vngulā findit: m̄dū
ē significatiōe: q̄ f̄sio vngule significat distinctiōez duoz te-
stamētōz /uel p̄is z filij n̄l duarū naturarū in t̄po /uel distin-
ctiōez boni z mali. Et tho. j. ij. q. lxxr. ad. v. i corpore dicit.
Nā z infidelij pctā magis merētur veniā prop̄ ignorātiā s̄z
illud. j. ad thi. p̄. **Adiaz** dei cōsequit⁹ s̄r: q̄ ignorās feci in in-
credulitate mea. Et pctā fidelij aggranātur: pp̄ gr̄e sacramē
ta s̄m illud hebre. x. **Quanto** magis putatis deteriora mereri
supplicia: qui s̄guinē testamēti in q̄ fetificat⁹ ē polutū duxerit.

Ed nota tho. j. ij. q. c. ad. v. vbi dicit **Ca. xxj.**

q̄ hilarius dicit q̄ in p̄ceptis ē iustitia: Sz in mādatis
charitas. **Dū** talia p̄cepta a mādatis distiguūt: ut q̄ p̄cepta di-
cūtur: q̄ d̄s per se iussit. mādata aut̄: q̄ per alios. Et math. xvij
d̄z. **Si** habuissetis fidē sic granū sinapis possētis dicere huic
mōti transi huc z transibit. z sic fides ē s̄z aplūm substantia re-
rum sperādaram argumētum non apparentium. Et charitas
est radix z principiū merēdi: q̄ fides informis mereri nō potest
Et si infideles operētur aliqua de genere bonoz: nō tamē p̄sūt
mereri aliquid ad meritū vite eterne: cum opera talium sint ex

tra nidū eccle. Sz si infideles opentur aliqua de genere bono
rū poterūt eis prodesse saltz quo ad tria. s. quo ad bona tpora-
lia z ad dispositiōez gfe z ad diminutiōem pene etne. Et Jo.
chrisosto. dicit q virtus hoīs ē cognoscere deū: z agere multa
bona circa p̄mos: z est proxim⁹ ut dictū ē qui ē proxim⁹ oī bo-
mini. Et ioan. chri. dicit in. li. qui intitulat. Nemo ledit nisi
a se ipō in. ca. xiiij. qd incipit. Vides qm̄ qui intē? ē z vigilat
meminitqz sui: nō solū ab hoīb⁹ non pōt ledi: sz etiā iminētē
celitus irā repellit. Qui vero semetipm̄ prodijt ac ledit: etiā
si mille extrinsecus beneficijs diuinis fulciat: non ei sufficit ad
salutē: qz nec indeis tāta mirabilia q̄ in eos collata sūt pro fue-
rūt qd nota z in corde tuo scribe. *Ca. xxij.*

Equitur declaratio quarte q̄ clericis debet scdm̄ in-
f ra canonica: propter quā quōqz oriūtur lites inter cle-
ricos et religiosos: sz nō circa vctiōdos pauperes qd
non deberent facere qm̄ vidētur cupidi. Pro quo vide decla-
rationē sequētē dicte quarte. s. ad hoc qz f̄res p̄dicatores z mi-
nores teneātur reddere quartā de oībus ouētiōib⁹ z funerals
bus siue proueniētibus siue cōiungētib⁹ rōne alicuius defū-
cti in suis monasterijs per eiusdē electiōez sepulture sūm teno-
rem cōstitutiōis clemētine quinte de sepul. dudū in qua clemē-
tina dicit qz tria requirūtur copulatiue. Primo quid sit reli-
ctū. datū n̄ donatū ab ipō qui elegit sepulturā apud eos i mor-
te ul̄ in mortis articulo ul̄ in infirmitate ipius relinquētis dātis
ul̄ donātis de qua decessit ut p̄z in textu. Et sic p̄z qz si ille q̄ ele-
git sepeliri apud p̄dictos f̄res ordinauit ul̄ legauit aliq̄ p̄dictis
f̄rib⁹: decretalis hēt locū z p̄dicta cōstitutiō de oībus ouētiōi-
b⁹ z ceteris. Et si talis defūct⁹ nō ordinauit illa: nō debet q̄rta
extra de sepulturis. ca. j. in textu z glo. z in. c. sz de his: z in. c.
cū sup: z in. c. in n̄ra p̄sentia. Hoc etiā p̄z in eadē decretali du-
dū vbi dicit. Quibuscūqz z quōcūqz relictis: Ex quo sequit qz
si aliqs apd p̄dictos f̄res eligat sepulturā q̄ decedat itestat⁹ ul̄
ē talis cōditiōis qz nō possit testari sūm ius sz per se actiōnes
aliqua denē ul̄ donētur p̄dictis fratrib⁹ nō debetur quarta
Ex quo per eligentem apud eos non fuit relictum nec datum

ut donatū. Et lz de funeralib⁹ debeat portio qm̄ ab ip̄o eligēte
sepulturā sūt ordinata tñ nō extēdit ad. dccxx. z annūfariū z ā-
nales fm̄ Jo. de lig. sup̄ eodē: z benrri. sup̄. c. p̄ de sepul. sed
tñ extēdit ad diē sepulture. Et bene ē: qz funeralia dīcuntur
rōne funeris: extra de sepul. in. c. liberū: Et sūt illa q̄ veniunt
cū funere. Sic sūt illa q̄ aliquā rōne honoris alicui⁹ p̄sōe portāt
in feretro. s. panes z cādelas z alia h⁹i. P̄z ḡ q̄ si ista talia fu-
neralia ab ip̄o defuncto nō ordinētur: s; arbitrio et volūtate sibi
attinētū: portio nō debet fm̄ iura sup̄dicta sic P̄e. de tarā. in
suo directorio. Et sup̄dictis etiā p̄z q̄ si aliquis eligēs sepulta-
raz apud p̄dictos s̄es cōdens testamētus in sanitate uel infir-
mitate: de qua nō decedat: de oib⁹ q̄ in dicto testamēto relique-
rit daret uel donaret: nō debet quarta testante littera: q̄ dicit de
datis uel qualitercūqz donatis de qua decesserit. Scōm q̄ req-
rit ē q̄ tale relictū datus uel donatū: sit rōne sepulture uel aīe ut
p̄z per inno. sup̄. c. relatiū. extra de sepul. et hosti. c. ḡ. Et ē rō
qm̄ si aliqz relinquat: def uel donec aliqbz ip̄oz s̄um uel alicui
illoz: nō rōne sepulture: s; intuitu p̄sone. s. rōe cōsagnitatis
uel affinitatis: uel cōfessōis seu alicui⁹ beneficij uel s̄uitij recepti
uel laboris: nō debet quarta: dñ tñ in fraude nō fiat: extra de te-
stamētis i. c. iosep z in. c. requisiti z. c. ex pte de verborz signifi-
host. in suma. Et p̄dictis ḡ videt q̄ de relictū uel legato p̄o mis-
sis dicēdis seu trētanarijs: nō debet quarta: N⁹ rō ē: qz tale: s;
sit relictū: nō tñ relinq̄ rōe sepulture: s; rōe laboris z in recōpē-
satiōe: qz dign⁹ ē oparius mercede sua luc. x. Et in eadē decre-
tali dudū. ḡ. viij. dī. Nec tale relictū ē s̄ribus i cōmuni: qd̄ dz
esse fm̄ cle. ut infra patebit: qz ad hoc obsequiū exequēdum re-
quiritur labor singularis: v; illoz qui ad hoc sūt ordinati: q̄ mi-
nor est pars in cōntu. Et si obijciatur q̄ littera loquitur in-
distincte q̄ etiam deducat quarta de illis de quib⁹ non cōsue-
uit uel nō debet de iure Respōsio dicēduz q̄ intelligitur de iure
scripto s; non de iure naturali: z de illis q̄ datur seu donantur
s̄pl̄ rōe sepul̄e ut sup̄ vīdū est: qz d̄ iure nafali vnusqzsqz tenet
ad antidota. i. ad cōdignā recōpēsationez de labore uel b̄nficio
recepto seu recipiēdo ut in p̄ce. decre. ij. di. v. ḡ. Et nec tale

relictū pōt dici datū nō donatū: q: donatio ē rei licite nullo iure cogēte mota liberalitate facta collatio. ff. cadē. l. j. §. donari. Itē q: sup̄dicrū est: q: nō debet quarta de relictis pro labore: sic ē p̄ missis dicendis: z dicit Hosti. q: nō pōt dicere sacerdos parochialis q: vult partē laboris sustinere: q: in casu testator elegit certas: p̄sonas q̄ hoc z alijs cōmittere nō possent extra de offi. dle. c. vlti. z. c. is q̄ d̄ p̄cu. li. vj. q: al. nō exēq̄retur voluntas testatoris: q̄ pro lege ē suanda ut in autētica de heredi- bus: Cui etiā fieret p̄iudiciū: cū voluntas ei⁹ d̄ esse libera. L. d̄ sacro san. eccle. l. ij. Itē si testator legat s̄ribus. xxx. z eccleie sue nel curato. x. nō debet quarta de. xxx. S; de t̄ato inuncto d̄ extrahi quarta sic in ti. de sepul. c. j. z. c. cū super. Et ita ē con- clusio doctorū q: si aliquid relinquat curato ul' eccleie sue: z non vult cū illo esse cōtēt⁹ de portioe sua: illud d̄ cōiūgi cū relictis s̄ribus: z de toto solui quarta. Itē d̄ illis q̄ offerunt pro amicis ad missas defūcti q̄cunq; sunt: nō debet quarta: q: ista talia nō sūt: de bonis defūcti utiā dictū ē. S; semp ē standū ritui ul' cō- suetudi: q̄ potissima legū ē sic arif. ij. de re. pub. c. x. q̄ in fine: vbi dicit. Nā lex nullā vim hēt: quo sibi stetur nisi ex more.

Trū parochiani diebus diuicis ul' festiuis: possint di-
v mittere p̄riam parochiā p̄ verbū dei. Et vtrū ep̄i de dioec̄sib⁹ possint cōpellere parochianos per s̄nias excoicatiois ut dimissa auditiōe verbi dei q̄d cōiter p̄dicatur in monasterijs z dieb⁹ festiuis ut audiāt missas p̄mā in suis pa- rochijs. Et alicui videret q: nō pōt: q: sentētia excoicatio- nis nō d̄ nec pōt infligi: nisi pro p̄ccō mortali z cōtumacia: sic in. c. nemo ep̄oz. xj. q. iij. z t̄bo. iij. sen. di. xvij. S; sic ē q: au- dire verbū dei: nō solū nō ē p̄ctm̄ mortale: s; est potiq; impletio p̄cepti diuini. igif z c. Itē si prelat⁹ iusserit facere q̄d a deo pro- hibitū ē n̄ p̄ceptū: ē dicēdū cōtra sic apl̄us ad Ga. j. dicebat. Si aut̄ angelus de celo euangelizauerit vob̄ preterq; q̄d nōs euāgelizamus vob̄: anathema sit. Et sic̄m Osti. §. jr. z qua- liter se. §. sui aut̄. v. z preter gāse. eodē. c. in. fine. Intollerabi- lis error dici pōt: quodlibet p̄ctm̄ mortale. Itē in plenisq; locis

dicif de hac mataria ut de sabbato scifacádo. **Chí Vere. xiiij.**
dicif. **Verba mea sūt q̄ignis z males teres petras.** Itē ad co
gnitidēz diuinam: notitia dei ē necessaria ut exo. xiiij. S; no
titia nō pōt haberi nisi per sciaz acq̄isitā: salua tñ diuina ptā
te absoluta scia. **Doc nō pōt nisi doceat.** Dicta scia nō pōt es
se nisi audiat ut ait ap̄lus ro. x. **Fides ex auditu.** Audir? aut p
verbū xp̄i: ḡ deficiēte causa. deficiet ei? effect?. extra d̄ pc. z re.
Cum infirmitas corporalis. Itē nemo pōt precipe alicui ali
quid qđ sit cōtra deū z salutē ale sue ar. xi. q. iij. Si aliq̄s qui
preest: q: nec papa pōt dispēsare in preceptis Decalogi z doctri
na enāgelica seu aplica ut habet. xv. q. j. Sūt quidā cum tri
bus capitulis sequētib; igit zc. Itē preuilegiū cōcessuz s̄ribus
per clemētez. v. de cōfiteōdo z p̄dicādo fuit cōcessuz s̄ribus in sa
uorē aiaruz igit et c. S; pro declaratiōe sup̄dictoz ē notandū
qđ dicit Jo. an. super. c. ut dñicis extra de parochijs vbi dicit
q̄ p̄us sacerdos semp̄ presumit cōtempt9: nisi pochiāni habe
ant licētiaz / ul' instaz causam ostēdant: qz cōtempt9 cōiter sem
per ē pctm̄ mortale. Et sic videt q̄ dioecesan̄ iuste p̄nt excoica
re: usquequo nota sit eis causa: p̄pter quā sibi subditos nō de
bēt excoire. Est at̄ insuper ad vertēduz q̄ per clemētez. v. pre
cipit̄ religiosis in virtute scē obediētie: z sub interminatiōe ma
ledictiōis: ne retrahāt laycos a frequētatiōe eccliaruz suaruz:
Et sic his visis per te poteris respōdere qđ nota.

Et pro sepultura ē sciēduz q̄ quōq; pōt cōsiderari ipsa
t̄iba: z ista vēdi pōt: si nullus in ea sepult9 sit: alioquī
loc9 fact9 ē religiosus: z vēdi nō pōt. ff. de reli. sub. fan. l. ij. z
. iij. q. ij. quēsta. z. c. postq̄z. Dñq; cōsiderat̄ tm̄ pecunia: que
deputāda ē ad vsuz sepulture: z hec vendi pōt. xij. q. ij. auct.
sic in bar. in litera. s. Et ista sūt vera: qm̄ sepultura pōt cōfide
rari duplicit̄ aut in quātuz ē anera rei sacre ul' res sacra ul' in q̄s
tuz terra ul' lapis in se qm̄ si sic bene pōt vendi z emi qz vsus se
pulture. Si tñ habeat respect9 ad sacri: nō pōt vendi nec emi
sine symoniā ut p̄z per difinitidēz symonie. sup̄positā s; nō bar
tolinā in. c. ordināduz in. §. xj: in littera. o. vbi dicit q̄ nec cu

pions nec auar⁹ nō ē ordinād⁹ p⁹ duas rōnes. Prima qz cu
 piditas ē radix oīuz maloz ut .j. thi. vj. extra de cōsti. Nā cō
 cupiscētia z .xj. q. virū. Scda rō ē qz mēs ei⁹ cupiditate extr
 cta sup aurū z redit⁹ cōputat z grat⁹ ituet aurū qz solē .xj. di.
 sūt bis. iij. q. v. accusatores Sz p multis dictis z dicēdis vide
 bar. in. c. charitas in littera. c. vbi dicit. Si q⁹ra⁹ si opa facta ex
 tra charitatē psumt ut dictū ē. Et dicit q⁹ fray. q⁹ quis nō di
 recte ad vitā eternā tñ valēt ad quīqz. Primo ad sustinēduz
 iudiciū futurū tollerabili⁹ de pe. di. iij. in. c. si quis aut. Scdo
 ad tpo:alē pspicitatē de. pe. di. iij. in. c. cauēdi z in. c. nō li
 bet. xij. q. ij. Tertio ut quis cit⁹ illustret ad pñiam de pe. di.
 v. in. c. falsas in fine. Quarto ad affucatiōez bonoz opum:
 sic faciebat olim baptism⁹ Joānis de cō. di. liij. in. c. nō rege
 nerabant. Quinto valēt ad hoc q⁹ diabolus nō hēt in co qui op
 a⁹ aliqua bona extra charitatē: tākz ptatē: quātā bēret si bona
 opa nō faceret sic refert Bre. in dialogis de qdā iudeo qui mu
 nierat se signo crucis z demones nō potuerūt ei nocere: cui di
 xerūt. Ne tibi vas vaenū: s; beue signatū. Uñ versus. Illa re
 uiuiscūt: q mortificata fuerūt. Aūe nō pñt q mortua nata sūt
 sic tho. iij. di. xij. Et si supius sit dictū ad plenū de fructibus
 beneficioz: tñ vide ray. qui dicit circa istā materiaz. s. an plati
 sine clerici qui bona ecclesiarū cōsumūt in vāis illicitos sūt rap
 tores. Rñdit ipse ray. z dicit q⁹ clerici qui cōsāguinets parētib⁹
 z dimitib⁹ z meretricib⁹. s. strōib⁹ z similib⁹ bona ecclesiastica pa
 upib⁹ debita tribuūt: raptorez sūt: qm̄ qzqd hēt paupum ē. r
 vj. q. j. c. si. z si forte cōtrariū faciāt: tenēt ad restitutionē ecclie
 .xij. q. iij. glla epī: z sic peccāt nō solū qz paupib⁹ subtrahūt: s;
 ēt qz turpib⁹ psonis cōferūt. lxxvj. di. q venatorib⁹ z. c. dona
 re. Pro quo vide tho. sa. fe. q. clxxxv. per totū. Sz videant
 predicatorēz quō debēt petere licētia a suis supiorib⁹ ad pōicā
 duz verbū diuinū ut ait apłus ro. x. Quō pōicabūt nisi mittāt:
 z sic pōicatorez videāt illa q dicit sapiēs eck. xvij. s. p⁹ discē qz
 loqris: Qu⁹ discē. s. a mfo qz loqris. s. ūbū dñi pōicādo. Itē
 .lu. j. nich. Qu⁹ oportet senescere qz verbū dī assumere. z nō
 quō xps nō pōicauit nisi i etate adulta. s. i etate. xxx. ānoz z obf

oēs predicatores cōsiderare illaz auctoritatem ⁊ si virtuosī sūt
acti. Lepit iesus facere ⁊ docere. Prius dicit facere: qđ pō
dera. Deinde sequitur docere. Pro qđ nota qđ oīs bona opa
tio cōsistit in tribus. s. in substātia. virtute. ⁊ opatiōe ut ait ari.
methau. iij. c. iij. vbi loquit de trib9 colorib9. Et nota qđ eccl.
xviii. dicit. Qui vivit in eternū creavit oīa simul. Sz qđ supi9
fuit tacta materia de opibus extra charitatē factis ad quid pro
sunt. Et si opa facta in charitate p sequēs pctm mortificētur.
Et vtrū per sequētes penitētiāz reuiviscāt.

Ro supradictis dic qđ opa facta in charitate trāsēūt a-
ctu: remanēt tñ in acceptiōe diuina: Nā ip̄a s̄ se in deo
accepta sūt: ⁊ sic talia per sequētē penitētiāz reuiviscūt. i. sortiū
tur effectū: sublato impedimēto peccati per sacramētuz peni-
tētie. Dicūtur enī mortificari. i. impediri in effectū per sequēs
pctm: ita sublato impedimēto peccati: per hoc qđ sortiūtur esse
ctū p̄stmi: dicūtur reminiscere: Nā abrosi9 dicebat qđ sacramē
tuz p̄nie oēs defectus reducit ad p̄fectū. Sz nota qđ si aliquis
fuit aliquo tpe obstinat9 in pctō: qui noluit cōfiteri semel in q̄-
libet āno s̄m qđ iura p̄clamāt. s. capitulū. O is vtriusqz serus
de pe. ⁊ re. ⁊ ibi plures ⁊ famosi doctores. Et mī sē. in. iij. di.
xv. finalib9 verbis ⁊ ibi. tho. Et iste talis opetur aliqua d̄ ge
nere bonoz extra charitatem. s. durāte dicta pertinacia: talia
opa dicūtur mortua: ⁊ amplius viuere nō pnt. i. nob̄ prodesse
s. ad meritū vite eterne. Bene aut̄ profūt quo ad tria. s. qđ ad
bona tpo: alia: ⁊ ad dispositiōez gr̄e: ⁊ ad diminutionē pene ef
ne siue ad mitigatiōez: de quib9 supius dictū ē. Pro quo dice
bat aplus. j. cor. xiiij. O pa enī mortua prout nūc de his loqui
mur: dicūtur qđ ex charitate qđ est vita aīe: nō procedūt opa vero
extra charitatē facta: iterū redire nō pnt ut ex charitate proce
dāt: qđ impossibile ē resurgere ⁊ vitā accipe. Dicēduz qđ ad pri
mū qđ opa mortificata scđm se viua sūt: in q̄stū ex radice chari
tatis p̄cesserūt dicūtur alit̄ s̄z quid mortificari. i. impediri per
pctm subsequēs: ne effectū sortiātur in isto ul̄ in illo: ⁊ sic premi
um meriti iuste pōt subtrahi p̄pter demeritū subsequēs. Non

[Marginal notes in a smaller, cursive hand, partially illegible due to fading and overlap.]

[Small marginal note at the bottom right corner.]

est aut sic de operibus simpliciter mortuis et sic in talibus charitas
 superueniens non potest dari: ut ex ea procedat sicut ex principio: quia
 in illa iterum reddere non potest: sic tho. iij. sen. di. xv. Ca. .xiiij.
 Equit de oratione dominica de qua dicendum est eo quod dicitur
 .f. est superius quod unusquisque debet petere in tanta oratione pro se.
 Et pseuerater. Et ad salutem. Et sic per sciendum quod in ora-
 tione dominica: per ponitur dei inuocatio: cum dicit. Pater noster qui es
 in celis: quod secundum sapientiam humanam dicitur orationis errorum. Est autem
 deus per omnium per creationem: Et in celis esse dicitur secundum opinionem
 vulgi: uel quia ibi magis spiritualiter per quam alibi. Consequenter sub
 iunguntur septem petitiones. Prima est: cum dicit. Sanctificet nomen
 tuum. Secunda est cum dicit. Adueniat regnum tuum. i. regnum tuum ueniat
 ad nos. .f. hic per gratiam: et in futuro per gloriam. Tercia petitio est
 cum dicit fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. i. fiat obediencia
 mandatorum tuorum in hominibus: sicut et in angelis. Quarta petitio
 subiungit cum ait. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie: quod de
 pane sacramentali intelligitur: et nomine panis intelliguntur omnia
 sacramenta. Et dicitur panis quidem quotidianus: quia quotidie percipi-
 mus per sacerdotes: qui dicuntur manducare pro se et pro tota com-
 munitate ut dicit nicholas: Quod si de pane materiali intelligatur:
 nomine panis: intelliguntur omnia vitui necessaria. Consequenter
 subiungitur quinta petitio cum dicit: Dimitte nobis debita nostra sicut
 et nos dimittimus debitoribus nostris. i. dimitte nobis peccata nostra: sicut
 et nos dimittimus peccata in nos commissa: Non enim loquitur hic de
 debitis pecuniariis: sed de debitis officiarum. Ille quidem dicitur dimit-
 tere debitoribus: qui offensores non excludit a regno dei et bonis
 spiritualibus: nec querit vindictam: uel si querit: non zelo vindicte: sed ius-
 titie tantum. Signa eius dilectionis inimicis ostendere non tenemur: nisi
 forte illi veniam peterent sic misericordiam sen. et tho. li. iij. di. xxx. et contra tho.
 .ij. .ij. q. lxxiiij. ar. viij. Sequitur. vij. petitio cum dicit. Et ne nos
 inducas in temptationes. i. ne permittas nos vinci temptationibus
 Temptari enim bonum est: sed est malum temptationibus vinci. Postre-
 mo subiungit ultima petitio cum dicitur. Sed libera nos a malo. .f.
 hic a peccato: et in futuro ab omni pena. Post hec subiungit illud

Amē qđ ē verbū octatiū. Est ei amē dictio hebraica: latine
ita fiat. Petimus enī per hoc ita fieri per oīa sū qđ petiūm
ē. i. s. ut femū laudet z honorificetur. Et ista oīo dñica ē excellē
tissima oīo z deuotissima inter omēs oīones quas cātat ecclia:
eo qđ dī oīo dñica. i. facta a dño: quā fecit z docuit xps redēptor
nr̄ discipulos suos: tradēs eis modū orādī mat. vj. dicēt. Filio
li mi cū oratis sic orabit. Pf̄ nr̄ qui ē in celis z c̄. z in hac oī
ratione ut dictū ē cōtinētur. vij. petitiones: quarū tres cōueniūt
ale: z alie quattuor corpori: qđ multū hōies deberemus memo
rie cōmē dare: eo qđ in hac sacratissima oīone cōtinētur oīa sub
brēnib⁹ catholicis necessaria: z sic deuotissima: qđ a dño nro ie
su xpo plata. Sz magister. Jo. de beletb dicit qđ pf̄ nr̄ qui es
in celis: vocatio ē nō petitiō. Sciēdū est qđ hec oīo dñica dī: qđ
dñs nr̄ iesus xps. pp̄rio ore eā cōposuit: q̄zuis aliī legīt in mat.
ut i lucha: Mā mathe⁹. vij. cōmemorat petitiōes. Luchas ve
ro. v. tm̄. Querēdū ḡ ē nob quā intētionē dñs hāc oīonē cōpo
suit: sic narrat luchas: xps rogat⁹ a discipulis eā cōposuit. Disci
pli ei ei⁹: ut ip̄e dicit accesserūt ei z dixerūt. Dñe. doce nos ora
re: Et iesus discipulos suos docuit. Ad mat. vero dicit qđ dñs nr̄
iesus xps in mōre galiliee: quē quidā putāt fuisse taboz docuit
discipulos suos mōta immortalitatis p̄cepta. Et inter cetera
docuit: q̄modo orarare debuissēt apl̄i: quib⁹ dixit mat. vj. Cū
oratis sic orabit. Pater nr̄ z c̄. Sciēdūz ē etiā qđ dñs: pf̄ nr̄
est gratia: nō natura. Gr̄s ē pater noster: quia sola sua gratia
nos redemit: z adoptiuos filios nos fecit. Sciēdūm est etiā qđ
dñs docens discipulos suos nō ait. Luz oratis dicite pater me
us: sed pater noster: Hoc ideo quia nō est vni⁹ hominis pater
per gr̄ aiū: sed omniū recte credētū: qui ex vno baptisate sūt
regenerati. Qui es in celis id est qui bitas in sanctis: nam per
celos hoc in loco sancti designātur. Scificetur nomen tuum.
Nunquid nomē domini nō est sanctus: certe ē. Quare ḡ dici
m⁹ ut nomē dei scificet: nō rogam⁹ ut nomē dei qđ semp̄ ē san
ctū ut scificet: Sed hoc ideo ut nomē dei: qđ in se z per se san
ctū est: in nobis sit factus: Et ē sensus. Scificet nomē tuuz. i.

qđ in se z per se scđm ē: in nobis scđficari dignet: ut a te xpe xp̄ta
 ni dicamur. Adueniat regnū tuū. i. ut te xpm̄ in oībus actibz
 tuis sequi mereamur. **N**iquid nō semper regnat deus. **C**er
 te regnat: qz scriptū ē. **R**egnū tuū dñe: regnū oīum scđozum.
Quare ḡrogamus ut rēgnuz eius veniat: nō rogamus ut ille
 incipiat regnare qui semper regnat: s; ut regnū ita tuū in nob
 adueniat. i. ut regnū eius mereamur possidere: z ille in nob re
 gnare dignet: z nō regnet in nob diabolus / nec pctm̄ / aut au a
 ricia / aut luxuria / aut superbia. **F**iat volūtas tua sic in celo z i
 terra. i. sicut angeli faciūt z adimplēt volūtate tuā in celo sine
 pctō tibi ministrantes z seruiētes: ita et nos mereamur facere
 volūtatez tuā in terra. **P**anē nr̄m q̄tidianū da nobis hodie:
 per panē quotidianū intelligit sermo diuinus z intellect⁹ facta
 rū scripturarū: qui panis bene q̄tidianus dicit: qz quotidie est
 nobis necessarius. **N**am sic morit corpus: nisi corporeo cibo
 nutriat: ita moritur aīa nisi smone diuino. i. verbo dei pascha
 tur. **E**t ē sensus. **P**anē nr̄m quotidianū da nobis hodie. i.
 smonē diuinarū scripturarū z intellectū. **D**a nob hodie. i. dñi
 in hac vita viuim⁹ z p̄sentes sumus. **N**az per hodie: p̄sēs vita
 designat. **E**t dimitte nob debita nr̄a: sic z nos dimittim⁹ debi
 torib⁹ nr̄is. i. peccātes in nos: hoc in loco q̄i spōssiones cū dño
 facim⁹ z p̄camur ut dimittat nob debita nr̄a. i. pctā nr̄a: sic di
 mittim⁹ illis qui i nob peccauerūt. **S**i at nos nō dimittim⁹ il
 lis: rogam⁹ ut nec ille nob dimittat. **E**t ne nos iducas in tem
 ptatiōez. **D**ue sūt tēptatiōes. **U**na dei. **A**ltera diaboli. **U**na
 puatiōis. **A**ltera deceptiōis. **D**e⁹ ḡ tēptat: ut puer: iuxta illd
Tēptauit d̄s abraham. **D**iabolus tēptat: ut decipiat z pdat.
Duz ḡ dicim⁹. **E**t ne nos iducas in tēptatiōez: nō rogam⁹ ut
 nō tēptemur: s; ne iducamur i tēptatiōez. i. ut nos nō pmittat
 tātū a diabolo temptari: ut nr̄a fragilitas sustinere nō possit.
Po: q̄ dicebat paul⁹. i. cor. i. **F**idelis d̄s qui nō patit aliqūē
 tēptari ultra id qđ pōt. **S**; libera nos a malo. i. a diabolo z ei⁹
 deceptiōe: z a maloz hoīuz p̄nssioe z p̄secutiōe sine a pctō **E**t
 sciēdū qz cū dicim⁹. **S**; liba nos a malo nō solū debem⁹ roga
 .k.ij.

re ut a futuro malo nos liberet: s; etiã a pctõ. Sciẽduz etiã ẽ
q; b' i orõnis õnice septẽ sũt petitiões. **P**ri' curz in principio
dicim9. **P**ri' noster qui es in celis: vocatio ẽ nõ petitio. **P**ri-
ma ẽ scificetur nomẽ tuũ. **S**ecũda ẽ adueniat regnũ tuũ. **T**er-
tia fiat volũtas tua sic in celo z in terra. **E**t iste tres petitiones
ptinẽt ad cõtemplatiuã vitã. **S**; panẽ nřm quĩdianũ da nobis
bodie. **E**t dimitte nob debita nřa: **S**ic z nos dimittimus debi-
toribus nřis: **E**t ne nos inducas in tẽptatiõem: **S**; libera nos
a malo: pertinẽt ad actiuã vitã. **A**ctiuã vitã ẽ: exuricti z sitiecti
cibũ z potũ dare. **M**andos vestire. **E**genos vagosq; in domuz
ducere: z cetera similia bona opera opari. **C**õtemplatiua vitã ẽ
postponere oĩa terrena z secularia z meditari tñ celestia. **A**cti-
ua vitã hic inchoat s; nõ hic finitur. **T**res itaq; petitiões ut di-
ximus: pertinẽt ad cõtemplatiuã vitã: q; scificatio nobis dei hic
inchoatur: s; nõ ẽ hic pfecta: **E**rit enĩ pfecta in btã vitã: q; ois
qui in beatã vitã intrauerit: sanctificatiõez pfectã dei in se ha-
bebit. **S**imilĩ regnũ dei: qd regnũ est in sãctis hic inchoatur:
s; erit pfectũ in futura vitã: qm̃ illic nõ regnabit diabolus nec
pctm̃: s; solus õs cũ sanctis. **I**ta etiã volũtas dei hic inchoat:
s; in futura vitã erit pfecta: q; illic nichil uelemus: nisi qd de9
vult. **Q**uattuor petitiões q; sequũtur pertinẽt ad actiuã vitãz:
q; panis quotidianus. i. s;mo diuinus z intellectus sanctaruz
scripturarũ tñimodo est nob in hac vitã necessarius ut math.
.iij. **N**õ in solo pane uiuit hõ: s; in omni verbo qd procedit õ
ore dei. **E**t in futura vitã: nulla erit ignorantia: vñ aug. **Q**uid
ẽ qd nõ videãt: qui videntẽ oĩa vidẽt. **S**imilĩ i hac vitã tñ nõ
bis necesse ẽ ut illis dimittamus: qui in nos peccãt: ut nob de9
nř dimittat: q; in futura vitã nullũ erit pctm̃: qd dimitti debeat
Ita etiã in hac vitã tñ nob necesse ẽ orare: ut diabolus nos nõ
inducat in tẽptatiõez: q; in futura vitã diabolus neminẽ tẽpta-
bit. **S**imiliter: in hac vitã de9 liberet nos ab omni malo: q; i fu-
tura oio nullũ timebimus malũ nel pctm̃. **I**te affirmat de re-
missione in nos peccãtũ dicẽs. **C**ũ steteritis ad orõnez: remit-
tite qd habetis aduersũ aliquẽ ut per přem nřm qui ẽ i celis re-

mittat uob petā ur̄a q: quaeliqz hora peccator gemuerit petā
 sua; ego d̄s exaudia eū. eze. xvij. s; dathā z abyrrō fuerunt de-
 glutiti a terra numeri. xvj. immediate postqz peccauerūt: sic p
 pha in ps. cv. Aperta ē terra et deglutit dathā: z opuit sup
 cōgregatiōez abyrrō. Et in euāgelio. Dimissi tibi oē debui:
 qm̄ rogasti me. Si aut̄ vos nō remiseritis: nec de' remittet vo-
 bis qui misericors ē misiam illi p̄stabit. Peccatori at̄ dicet d̄s in
 die iudicij: nulla ē tibi excusatio: qd̄ enī adūsus frat̄e tuū fece-
 ris: hoc idē t̄pe patieris. Et itē: Qui odit frat̄e suū: homicida
 ē. Nō pōt esse cū xp̄o: q̄ maluit esse imitator iude q̄z xp̄i. Nos
 fr̄s dilectissimi semp̄ oportet orare: ut et gr̄as deo psolucere va-
 leamus: z ut oōnes z elemosyne ascēdāt corā deo qui uiuit et
 regnat i scla scloz amē. S; pro oōne uide tho. sa. fe. q. lxxiij
 q̄i per totū: inter cetera dicit damascen' q̄ oō ē ascēsus mētis
 in deū. Et luc. xvij. d̄. Oportet semp̄ orare z nunqz deficere
 Et puer. xxx. d̄. Paupertates z diuitias ne dederis michi: sed
 tm̄ uitui meo tribue necessaria. Et in dicta sa. ij. q. lxxiij. ad.
 jr. dicit tho. q̄ ista oō dñica: ē oō p̄fectissima: quia ut aug. di-
 cit ad pbaz. Si recte z cōgruēter oremus: nichil aliud dicere
 possum' q̄z qd̄ in ista oōne dñica positū ē: qz enī oō ē quoddā
 modo desiderij nr̄i interpret̄ apud deū: illa recte solū orādo pe-
 timus: q̄ recte desiderare ualem'. In oōne at̄ dñica nō solum
 petunt̄ oīa q̄ recte desiderare possum': s; etiā eo ordine q̄ deside-
 rāda sūt. Decoratio nō solū instruit postulare: sed etiā ē infor-
 matiua totiqz nr̄i affect' z c̄. Et sa. fe. ar. xij. q. lxxiij. dicit tho.
 q̄ Christo. dicit sup math. Eo p̄posito dñs uetat orare in cōuē-
 tu: ut a cōuētu uideat̄. Uū orās nichil nouū d̄s facere qd̄ aspi-
 ciāt hoies ul' clamādo nel petus pcutiēdo ul' man' expādendo
 nec tū ut aug. dicit l. li. de smone dñi i mōte: Uideri ab hoib'
 nephas ē s; iō hoc agere ut ab hoib' uidearis. S; arif. retho.
 fo. dicit. De' nō gaudet gestib' corporis s; gestib' aīe ut di-
 ctū ē sup. S; nota q̄ vnusqzqz d̄s petere ordinate qcquid peti-
 erit in orādo ut. l. f. q̄ oō fiat pie z p̄senerāter math. vij. Se-
 cūdo q̄ petat pro se Joan. xvij. Tertio q̄ orans petat ad salu

T qz dictū ē supius de spiritib⁹ utrū. s. possint illabi cor-
 porib⁹ holuz ulū. De quo loquit tho. z magister sūa
 rus. ij. li. di. viij. in. ca. illud etiā cōsideratiōe dignū videt: A-
 trū demones siue corporei / siue incorporei sint: holuz substātia
 liter intrēt corpora: eorūqz alab⁹ illabātur / an iō intrare deca-
 tur: qz malitia sua effectū ibi exercēt dei pmissione opprimēdo
 atqz verādo eas / uel in pctm̄ pro volūtate sua trahēdo. qz in ho-
 mines itrocat / atqz ab eis expulsū creat: euāgelii aperte decla-
 rat math. viij. z luc. liij. cōmemorās demonia in quosdam in-
 gressa z per xpm̄ deiccta. S; vtrū s; substātia fuerit ingres-
 sa / an p̄t malū effectū dicātur ingressa: nō ē adeo perspicuū.
 De hoc alit gemiadinus in diffinitōib⁹ ecclīasticorū dogmatū
 ait. Demones per inhergiā opatiōez nō credim⁹ s; substātia
 ter illabi aie: s; applicatione z oppresione vniū: z ista est littera
 magistri. li. z loco vbi supra q̄i in sine dicte. di. viij. Et p̄terea
 dignū duri aliqd dicere de mulierculis absentib⁹ cū diana dea
 equitare. Pro quo vide ep̄m̄ abilen. super math. ca. iij. q.
 .xlvij. vbi in hec verba p̄rumpit.

Capitulo. xxv.

Veris occasione predictorū circa demones / an aliquo
 qz hoies potētur ab eis per diuersa loca. Quidā dicit
 qz nō: qz ecclīa in cōcilio anquirēsi. phibuit hoc credi
 ut pz. xxvj. q. v. c. ep̄i: vbi dicit qz qdā mulieres seclerate demo-
 nū illusiōib⁹ phātasmatib⁹ seducte credūt z p̄fētur se noīnis
 hois cū diana dea paganorū / ul cū herodiade z nimia ml̄ tita-
 dine mulierū eqtare: z se q̄sā bestias ascēdere z multa terraz
 spatia ī tēpestate noctis silētio p̄trāsire: z ei⁹ insidiōib⁹ velut dñe
 obedire: Et qz cūctis noctib⁹ ad ei⁹ fuitiū cuocari. Itē ibi dī
 qz iste mulieres seductū illusiōib⁹ demonū. Et sic nō est verū
 qd ip̄e mulieres p̄fētur. s. se per noctē abitare. Itē dī ibi ut
 hoc simili in sua pfidia pissēt: z nōnullos secū ad infidelitatis i-
 teitū p̄trassēt: nā innumera multitudo hac falsa opinione
 decepta: hec vera esse credsit: z credēdo a recta fide deniāt. Et
 sic. q̄ solū sūt ista falsa: s; ad infidelitatis viciū p̄tinet ista cre-

vere. Itē ibi dicit q̄ iste in mulieres realiter nichil patiūtur: sed
 ē delusio demonis in fatasia earuz. s. siquidez sarbanas qui se
 trāsfiguratur in angelū lucis: cū mentē cuiuscūqz mulieris cepe
 rit: z hanc per infidelitatē sibi subiugauerit: illico trāsfiguratur
 se in diūsaruz psonarū spēs atqz similitudines: z mētes quā ca
 ptiuā tenet in somnijs deludēs modo leta/modo tristia/modo
 incognitas psonas ondens: per deuia q̄qz deducit. Et cū sol⁹
 spūs hoc patit infidelis: hoc nō in aīo: s; in corpore euenire op
 pinat. Et dicitur ibi: q̄ istud ē sicut ea q̄ in somnijs z nocur
 nis visionib⁹ cū extra se ipsū deducit: z multa videt: q̄ vigilan
 do nunqz viderat. Quis vero nō stult⁹ z hebes sit qui hec oīa
 q̄ in solo spū sūt: etiā in corpore accidere arbitret. Dicēdus tñ
 q̄ his nō obstantib⁹: demones possunt per diuersa loca tam p
 vim qz per volūtates hoies ducere aliquo volētes/aliqui inui
 ctos: z etiā aliquo fit permissioe diuina. Prīmū pz q̄ non ē
 dubiū qm̄ demō est tante potētie q̄ nō solū vnuz hoiez: s; etiā
 multos posset per aerē simul portare: z q̄ in momēto ad diuer
 sa loca deducere: qz demones naturalia nō amiserūt: et tñ ipsi
 in naturalib⁹ sunt equales angelis bonis: immo plures de de
 monib⁹ sūt: excelētiores in natura multis angelis bonis: cum
 de quolibet ordine angeloz dicātur aliqui cecidisse. Angeli tñ
 boni sunt tante ptātis q̄ pōt mouere celos: qz tā philosophi qz
 sacra scriptura pfitent̄ celos moueri per intelligentias: quas
 nos vocam⁹ angelos: z ista ē ptās admirāda: z iō qui pōt mo
 uere celos: poterit mouere simul multos hoies sub quāta cele
 ritate voluerit. Itē pz qz hoc factuz est seppe tā per demones:
 qz per angelos bonos. De demonib⁹ patet: quia demō por
 tauit semel xp̄s de dexto i pinaculū tēpli: z fert q̄ iste demō fu
 erit lucifer: qui sūt emines int̄ oēs āgelos bonos z malos i pri
 ma sui creatioe. Et iterū portauit xp̄s de pinaculo i mōtes excel
 sū ut pz hic in lra z luc. iiii. Si q̄ potuit xp̄m portare: poterit z
 quēcūqz aliū portare: nā xp̄s nō erat leuioris opiniōis qz cete
 ri hoies: s; hēbat naturalē dignitatē: cōmēsuratā scbz quanti
 tatē sui corporis. Adarime qz si demō ante hoc nullū hominē
 k. iiii.

portasset de loco ad locū: nō intēptaret xpm portare: s; ipse porta-
uerat alios ante hoc/ut non erat vires pprias z sciebat q; porta-
re poterat de angelis bonis. **P**z q; angelus dñi: q̄i in momē-
to durit abacub de iudea in caldeā per capillū capitis danielis
xiiij. **I**pa quoq; q̄ridiana expiētia istud oñdit: q; vtinā non taz
cognita esset. **A**dultos enī scimus qui q̄i in momēto de locis
distātib⁹ ad alia loca se trāstulerūt defuētib⁹ sibi demonibus
ad hoc: qui p̄ncipes maleficioz sūt. **E**t istud ita manifestū est:
q; in p̄udētia ē illud negare: cū mille testes nob occurrāt: q̄ni si-
bi hoz cōfessj sūt. **D**icēduz ḡ q; hō spōte pōt. a demonib⁹ por-
tari per diuersa loca: ut si cōmunicet cū eis in opib⁹ maleficioz
rū. **A**liqñ ēt aliq boies iuncti rapiūt a demonib⁹ z trāsternūt ad
alia loca remota /sive hoc accidat ex eoz pctis /sive ex dei dispē-
satiōe p̄pter aliqō mysteriū: etiā de his testes nō desūt. **E**t q; ali-
qui per artē maleficioz coegerit aliquos de locis remotissimis
deo pmittēte tēpore ad se venire: **E**t nisi de⁹ pbibeat multa
h⁹i sic fierēt: sic p̄z in vita cipriani z iustine. **N**ā ciprianus qui
tūc gētilis z maleficus erat: virginē iustinā ad se deducere vo-
lebat missis ad eā demonib⁹: s; illa signo crucis z inuocatione
nois xpi inuiebat se. **S**ic etiāz p̄z in vita b̄ti Jacobi: ut ipm z
pbilectū discipulū suū ad se inuictos pduceret. **S**; a xpo arce-
bātur: **S**ic etiā p̄z in vita b̄ti petri de symone mago: qui suble-
uātibus cū demonib⁹ per aerē volabat. **I**sta ḡ vulgata sūt: ne
q̄sq; nisi imprudēter ea negare pōt. **Q**uō āt dī de mulieribus:
q; per noctē discurrūt per diuersa loca etiam verum est. **N**am
seppe hoc inuentum est: z iudicialiter punitū: **E**t aliqui volē-
tes vitare carū nebhādas cerimonias: magna incēmoda incur-
rerūt. **N**ec potest dici illud per somnū accidere cū nō solū ipi q;
passi sūt: sed etiam plures alij huius rei testes erant. **N**ec ē ali-
qua causa de his dubitādum. **V**erū ē autēz q; apud simpli-
ces aliquibus veris multa falsa circa hec admixta sunt: q; de-
mones nō soluz in morib⁹: sed etiā in fide nocere cupiūt: z ista
vetat credi sacra doctrina: q; plurima eoz cōtra fidē innt. **A**d
p̄mūz cōtrariuz dicendū q; ibi nō negat quā mulieres possit.

portari a demonib⁹ per noctē z diversa spatia terrarū ptrāfire: s; vetat̄ credi totū illud: qđ ip̄e asserūt. s. q̄ ambulāt cū herodias de diana dea paganorū: z credūt illā esse deā: sic apđ paganos pluritas deorū tenebatur. Dicere ḡ diana illā esse deā: nō solū est error: s; infidelitas. Et pz q̄ ista sit intentio littere: qz quando ibi accusat̄: iste error dicit̄ q̄ multitudo innumera hac falsa opinione decepta: hec vera esse credūt: z credēdo a recta fide deviat̄: etiā errore paganorū involuūtur cum aliquid divinitatis aut numinis extra vnum deū arbitrātur. Sunt aut̄ demones: ista diana z herodias qui se in formā dearam venerari faciūt. Et licet cū eis vere per noctē iste mulieres ābulēt: tamen i hoc seducūtur: qz putant illas esse deas: cū demones sint. Itē dicebant iste mulieres q̄ super quasdam bestias equitabāt: istud tamē nō ē verū q̄ mille bestie poterāt per aerē volare ut q̄ i monicō tpo: magna terrarū spacia ptransirēt: sed erant demones: qui aliquādo se in formas pecorū/aliqñ inceteras formas se trasfigurāt: sic deus permittit z eis placet: ut ex plurib⁹ historijs pz. Itē errabāt iste mulieres: qz dicebāt se vocare singulis noctib⁹ ad obsequiū ist⁹ diane dee gētiliū: z obedire illi tanq̄ domine: nam nō ē verum/nec in ptāte demonū. hoies ad ista trahere: nisi ip̄i spōte velint: et pacta cū demonib⁹ iniāt. q̄ aut̄ hoies inuicti trabātur per demones: rarū est: z ppter spales casus: nō q̄ iste mulieres singulis noctib⁹ vocarētur a diana z cogerētur ei obedire sic domine falsū erat. Ad scđnduz cū dicitur q̄ sit viciū infidelitatis hoc credere: z recedere a recta fide: dicēdum q̄ hoc nō ē in eo: qđ creditur hoies posse portari a demonibus per diversa loca: z q̄ aliqñ realiter portentur: sed in hoc q̄ credantur ista q̄ supradicta sūt: z maxime quia illa diana esset dea: qz istū errorez litera spāliter cōdemnat ibi cū dicit. Et errore paganorū involuūtur cum aliquid divinitatis/aut numinis extra vnum deū arbitrātur: z nō dicitur q̄ sit error paganorū credere: qz homines a demonib⁹ portentur. Ad aliud enim dicitur q̄ ista accidūt per somniū cum diabol⁹ per fantasiaz illudit ostēdēdo modo leta modo tristia: dicēdus q̄ possunt talia sepe

per somnū accidere putabat aliquis q̄ vere exterius accidat:
q̄ etiā p̄pheticā reuelatio sepe sic fit. s. per imaginariā visio-
nez: non tñ negari d̄z quin ista p̄nt fieri realiter exteri? sic poni-
tur ibi exēpluz de somnijs in quibus hō realiter nichil patitur
eoz q̄ putat pati: tñ per hec nō tollit quin realitalia fieri pos-
sūt extra somnū. S; obijciēt q̄ dicit ibi. Oibus itaq; publice
ānunciādū est q̄ qui talia credit z hijs similia fidē perdit: z sic
credere ista ē infidelitas: s; oportet eam dici esse delusioez fan-
tasie. Dicēduz q̄ hoc. ij. refert ad errores sup̄positos. s. Qui
crediderit oīa illa q̄ iste mulieres asserēbāt fidē perdit. Q; iste
mulieres dicebāt dianā esse deā: cuz qua per noctē ambulabāt
Istud aut asserere ē fidez perdere: q̄ est ponere plures deos.
Et p̄ q̄ iste sit sensus littere q̄ cū dicit. Qui talia credit fidez
perdit. Et qui fidē rectā nō hēt: nō est dei suus: sed illi? i quez
credit. i. diaboli: Et sic isti dicitur hic fidē perdere z credūt in
diabolū: hoc at ē: q̄ credūt dianā esse deā: q̄ diana ē diabolus.
Credere tñ q̄ hō posset portari a demone per aerē: nō ē crede-
re in diabolū nec per hoc a fide recedit qui hoc credit: cū sacra
scriptura similia asserat. s. xpm̄ portatū fuisse a demone: intel-
lige sp̄te: id negādus nō ē mulieres maleficas z etiā viros: fa-
ctis quibusdā nepharijs ceremonijs z vntionib? a demonibus
assumi z per diuersa loca portari: z multos h?i generis in vnū
locū cōuenire: z demonib? quēdas honore exhibere / ac libidini
z omni turpitudini vacare. S; nōnduz ē q̄ ille mulieres ul? vi-
ri malefici dicūt ul? cōfiteatur se intrare domū istā uel illam: de
q̄ alijs nō in merito posset dubitare. s. an tales mulieres ul? viri
malefici p̄nt intrare: qm̄ vnusq; q̄z plurimū tpe nocturno hēt
portā clausā. Dicēduz q̄ predictē malefice mulieres cōfiteant
cozā iudicibus circa hūc articulū interrogate: q̄ p̄ hoc intrāt
domū istā ul? illas. s. q̄ diana nel demones atollūt portas: z por-
tis apertis: tpe mulieres malefice intrāt z sic malis p̄peratis
recedūt: z tandem demones claudūt portas: quibus clausis re-
cedūt: z sic renouēt sup̄dictū dubiū qd̄ erat. s. Quomō ma-
lefici p̄nt domū intrare ianuis clausis. Dic nō ianuis clausis:
p̄tis intrāt: si intrēt ep̄s abileñ. Ca. xxvj.

Equit de defectib' corporalibus. **¶** Pro q' p' nota. ca. f nullus c'ps de cose. di. j. **¶** Ubi dicitur q' nullus c'ps dz accedere ad altare cu' baculo. s. ad celebraduz: qm' in celebratiōe nō ē necessaria baculi substētatio: s; dz h'c c'ps baculus ad predicaduz: qm' tūc denotat ille baculus correctiōem: **S**z dicit ulterius uel presbyter uel diachonus. **E**t quo inferit q' nullus dz promoueri ad sacros ordines: qui sine baculo non pōt substētari. **E**t etiā hic dicit text9. **N**ullus c'ps aut presbyter seu diachonus ad celebraduz missarū sollempnia presumat cū baculo introire /aut velato capite altario de i' assistere: qm' et ap'us prohibet viros velato capite orare in eccl'ia: z si tenere p' sumpserit. cose p'inet: **L**ū vero ingressus fuerit c'ps /aut presbyter ad missarū solēnia celebrāda: nisi passio aliqua interuenierit: nullo modo audeat data o'one. i. incepta recedere ut ab aliquo presbytero /aut c'po suppleant missaruz sollempnia: s; q' iniciū ponit suppleat vsq; ad finē. **S**i quis vero presumpserit p'ct qd' possumus agere a sano corpore z sanguine dñi nostri iesu xpi sic suspēsus. **¶** Pro quo nota q' hōes claudicantur materialiter: qui hēnt aliquē defectū in subiecto: notanter in pede uel crure: z sic primo deformitas sine defect': z per cōsequens scādālū in auditorio. **¶** Pro quo sciēdum q' deformitas in subiecto dicit: **Q**uōq; in p'ib' interiorib'. **E**t cūq; in partib' exteriorib' /uel sub alijs verbis. **Q**uōq; defectus corporales dicuntur occulti: quōq; publici. **S**i deformitas reperiat in p'ib' interiorib' /aut talis lesio accidit dādo opoz rei licite /aut dādo opaz rei illicite. **S**i aliqs fuit lesus dādo opā rei licite z discretēdo: ut q'is alicui fuerūt sublata virilia: rōe alicui' infirmitatis: iste tal' bēn pōt. p'moueri sine aliq' dispēsatōe ad sacros ordines. **S**i at cōtra nō z nō q' d'formitas d' sufficiēs d'fect' ad hoc q' aliqs nō p'moueat ad sacros ordines z quōq; tal' defect' reperit ī manu q' ei ablata ē /uel sūt subtrati aliqui digiti necessaris sic ly. di. per totū p'fertis i. e. **Q**ui p'tē cuiuslibet digiti: z vide āgelū de maleficijs i. ti. de mēb'io: z in dictis locis videbis an digitus sit mēbrum vel nō. **Q**uōq; defect' corporalis reperit in eminentiori p'te: ut in nasu. **Q**uōq; reperitur defect' in nobiliori

parte ut in oculo. Sed quid intelligamus per maculas corporeales vide cap. placuit de pe. di. vi. et docebit te: et sancti tho. sua p̄ma se. q. cii. ad. v. *Et quib⁹ inferitur q̄ nō soluz sacerdotēs debēt esse bone dispositiōis in corpore: sed etiā in mēte: in as macule uel defectus corporales quibus debēt esse sacerdotes immunes: significāt diuersa vitia et peccata: quib⁹ debent carere.* *Prohibetur enim esse cecus. i. ne sit ignorās. Ne sit claudus. i. instabilis et ad diuersa se inclinās. Ne sit puo uel grādinasus uel torto. i. ne per defectū discretiōis / uel in plus uel in minus excedat / aut etiā aliqua praua exerceat.* *Per nasus ei discretio designat: quia ē discretiūs odoris. Ne sit fracto pede / uel manu. i. ne amittat virtutes bene opandi uel pcedendi in virtutem.* *Repudiat etiā si habeat gibuz uel ante uel retro: per quē significat superfluus amor terrenorū. Si ē lipp⁹. i. per carnales affectiōes: eius ingeniū obscuratur. Contingit enim lippitudo ex fluru humoris. Repudiatur etiā si hēat albuginē in oculo. i. presumptiōes cādozis iustitie in sua cogitatiōe. Repudiatur etiā si hēat iugem scabiē. i. peculantiam carnis. Repudiat etiā si hēat impetiginē: q̄ sine dolore corpus occupat: et mēborū decorē sedat: per quā auaritia designatur. Repudiat etiā si sit herniosus uel pōderosus: qui. s. gestat pondus turpitudinis in corde: licet nō exerceat in opere. Per ornamenta uero designātur virtutes ministrorū dei. Sunt autē quattuor: q̄ sūt necessaria oibus ministris. s. castitas: q̄ significatur per femoralia. Puritas uero uite: q̄ significat per lineam tunica. Moderatio distinctiōis: q̄ significat per cinguluz. *Et rectitudo intētionis: que significat per thiarā. i. mitras p̄tegentem caput sic leuitici. xxi. et in decretis. lxx. di. in. ca. hic enim. sic etiam tho. sua: p̄ma. se. vbi supra.**

Capitulum. xxi. De ignorātia.

Ed pro ignorātia uide capitulum ignorātia. di. xxxviii. vbi dicit. q̄ ignorātia est mater cunctorū errorū marime i sacerdotib⁹ dei vitāda ē: qui docēdi officiū i p̄p̄to bi suscipiūt. Sacerdotes ei legere sacras escriptas amonēt. i.

p̄cipiūtur paulo ap̄to dicēte ad thimoteū. Altē de lectiōibus ex
 orationi doctrine: semper in his p̄manē. Sciāt enī scripturas
 sacras z canones: z oē opus eoz in predicatiōe z doctrina cōfi-
 stat atqz edificēt cūctos: tam fidei scia: q̄z opus disciplina. Sz
 pro āptiori declaratiōe istius ignorātie: vide capl m. Requisi-
 sti de or: ab ep̄o z c. super verbo. Ignorātia. Pro cuius decla-
 ratiōe dī: q̄ ignorātia dicit̄ z denotatur a diuersis diuersimo-
 de: z s̄s̄inis nō sūt diuersus: qm̄ iuriste z canoniste dicūt q̄ igno-
 rantia ē quadriplex. s. facti z iuris. Juris. alia iuris naturalis
 Alia iuris ciuilis. Ignorātia iuris naturalis: neminē excusat:
 z ē ut si aliqs dicat se nescire q̄ pctā mortalia presertim illa se-
 ptē: q̄ intelligūtur per bāc dictiōez saligia sint mortalia: z talis
 ignorātia: neminē excusat ut dictū ē si sit adult̄: qm̄ in his pa-
 rū interest decipere uel decipi posse ut. xvj. q. j. in. ca. si cupis.
 De bac dī ro. xiiij. Ignorās ignorabis. Ignorātia iuris ciu-
 lis ut canonici: neminē simul excusat ut. xxvij. q. ij. si in laicis
 Excusat tñ minores. milites. rusticos. et mulieres: in dāno tñ
 vitādo nulli nocet ut. ff. de iu. fa. igno. l. Erro: Nisi de his q̄
 introducta sūt ad iuris rigorē suādus. Ignorātia facti/alia p̄
 uabilis alia crassa. Probabilis excusat: qz etiāz peritissimos
 excusat: qz eos fallit ut. j. q. j. Si qz symoniacis. Crassa z su-
 pina ē q̄no quis ignorat: qd publice factū ē in ciuitate: hec ne-
 minez excusat ut. xvj. di. in. ca. qd dicitis. Sz pro ista materia
 vide tho. sua. j. ij. q. lxxvj. ad. ij. z. lxx. iij. ad. v. isto. li. z arift.
 etbi. iij. t. ij. z de re. iu. li. vj. in. ca. ignorātia: Ca. xxx.

Ignorātia iuris naturalis

Ignorātia iuris ciuilis

Ignorātia facti

Ed n̄ sic q̄ritur q̄ sūt illa: q̄ sac̄do: es tenentur scire

S Pro cuius solutiōe vide cap. cū in cūctis de ele. z. c. nulli. xxxvij. di. cur̄ verba sūt. Nulli sacerdotū lice

at canones ignorare/neqz quicqz facere qd possit patrū regu-
 lis obuiare. Que enī a nob̄ res digna referriabit si decretalū
 norma cōstitutorz pro aliorū libitu licēcia popl̄is permissa fran-
 gat. Itē aug. Que ip̄is sacerdotib̄ necessaria sūt ad discēduz
 .s. sacramētoz liber. Lectionari⁹. Antiphonari⁹. Baptiste-
 riū. Cōpotus. Canō penitēcialis. Psalteriū. Omelie: p̄ cir

illū .āni dñicis dieb' z singulis festiuitatib' apte: ex quib' of
bus si vnū defuerit: sacerdotis nomē vix i eo cōstabit: q: valde
piculose enāgelice mine sūt quib' dicif. Sic cecus cecū ducit: ā
bo in foueā cadūt. ut math. xv. Sic etiā in. ca. Lū sit ars arci-
nim z ē. de eta. z qualita. ordi. Ut in. ca. oēs psalētes. xxxviij.
.di. d' q. si deceptauerit z ita libenter facere z docere minime
spopōderit: nullaten' cōseruet. Alit ei prophete d's. Tu sciam
repulisti z ego repellā te: ne sacerdotio fungaris michi. S; qz
dictū ē supius de ignorātia: vide quid dicat arif. ethi. iij. z di-
cit q ignorātia ē duplex. s. vicibil' z inuicibil'. Vicibil' ignorā-
tia ē illa: q̄ ē i hoīnz ptāte scire hoc ul' nō scire: z hec nec excusat
i toto nec in pte. Inuicibilis ignorātia ē illa: q̄ uō est in hoīnz
ptāte scire hoc ul' nō scire: hec excusat in pte: s; non in toto: Et
dicit arif. loco p̄alegato q oēs tenētur scire oia illa q̄ cōtinent
in legib'. hinc excipiuntur milites. rustici z mulieres z puuli.
Milites excusātur: p̄t' sūiciū regis. Rustici p̄pter agricultu-
ram. Mulieres p̄pter sexū: q: nō debēt fieri vagabūde. Par-
uuli p̄t' etatē. S; theologī dicūt q ignorātia ē triplex. s. vin-
cibilis z inuicibilis: z affectata. De duabz primis: nuper di-
ctū ē. Affectata neminez excusat: imo ē spāle pctm̄ pro quo tho.
.j. ij. q. lxxiij. z. lxxv. S; ne sacerdotes errēt in audiēdo cōfē-
siones parochianoz extrancoz: videāt q nullus dz mittere sal-
cem in messe aliena p̄t' tradit in. ca. venerabilez de ele. z in.
ca. scriptū est. vj. q. iij. z in. ca. nullus primas. jr. q. iij. S; qz
quqz dicimus aliqua de foro. Nota q̄ ē tibi for' in masculino
gñe: z forū in neutro genere. For' in masculino gñe ē exercen-
darū litū locusa fādo dicit' / siue a foraneo rege: qui prim' gre-
cis legē dedit Cōstat aut' for': causa. lege. z iudicio. Causa a
casu q̄ venit. Est enī materia z origo negocij nec dū discussiōis
examine patefacta: q̄ dū pponit causa ē. dū discutit iudiciū. dū
diffinit iusticia. Forū in neutro gñe mercatū ē sic i. c. for' de i

Ed p religiois nō q oēs reli Ca. xxx. bo. si. ex.
gios: p̄feli sūt mortui q̄ ad mūdūz: Ansit at do. Pro
q̄ vide. ca. nō dicatis aliqd hīc p̄prim. xij. q. j. sic i. c. si cupis

xvj. vj. q. j. Sic etiā scūs tho. sua. ij. ij. q. lxxviiij. ad. xj. i sol u
 tiōe. j. argu. vbi dicit. Professi sūt religione: mortui sūt min=
 do: z viuūr āt deo. An non sūt reuocādi ad vitā humanā occa=
 sione cuiuscūq; euētus. **Ca. xxj.** Itē nō q casy papales
 multi sūt: s; magis vñtati sūt sex aut septē. **Prim^o** ē: qui gra
 uiter verberat clicū. **Secūdo** qui incēdit eccliaz: z ē denūtiat^o.
Terti^o q frāgit eccliaz: z ē denūtiat^o: qm̄ satisfaciēdo āte denū
 tiationē ab epō: pōt absolui. **Quart^o** q sciēter coīcat cū uoiatis
 excoīcatis a papa. **Quit^o** q falsat lras aplice sedis. **Sert^o** q ex
 coīcatis a papa coīcat i crimie. **Septim^o** sacerdos q bñdicat cō
 iuges in scōis nuptijs. tho. i. iiii. di. xvij. s; hodie fert q sit ex
 tra uagās i cōtrariū circa. vij. casū. Itē nō q qñs vnusq; de
 hac mortali vita egredif: tal in die iudicij appebit: qz lignū ubi
 ceciderit ibi erit. Ex q ifert q qñq; creatura bñana: dnas hē
 bit sñias. **Anā.** s. pticularē imēdiate postq; āia a corpore sepa
 tur. **Aliā** i die iudicij. s. vniūsalē. **Ca. lv. De bello**

Ed p bello iusto uel iniusto: vide tho. pa. se. q. xl. Ubi
 dicit q tria debēt cōcurrere i bello iusto. **Primū** ē a
 uitoritas pncipis: cui^o mādato bellū ē gerēdū. **Secūs** ē causa in
 sta ut. s. illi. q ipugnātur p̄t aliquā culpā: ipugnaticēs mereā
 tur. **Tertiū** ē ut. sit itētio uelātū recta: q. s. itēdit uel ut bonū p
 moucat ul' ut malū vitē. **Nō** ei qrit par ut bellū exerceat: sed
 bellū gerit: ut par acqrat: sic tho. li. supposito z. q. ad. j. i corpo
Ecōscia loq̄ tho. j. se. q. xj. Ca. xvij. re q̄stōis.

ad. v. vbi dicit q cōscia nichil aliud ē: qz applicatio scie
 ad aliqū actū. **Scia** āt in rōne ē volūtas: **An** dicēdū q sipli
 cit ois volūtas discōrdās a rōne siue recta siue errāte: semp ma=

Ed nōnduz q septē uel octo sūt vi **Ca. l. la ē.**
f **cia pncipalia.** s. supbia. uanaglia. iuidia. ira. tristitia
 anaritia. gula: z luxuria. **De supbia:** q ē initiū ois pec
 cati z regiuā oīuz maloz: nascit̄ iobediētia. p̄sūptio. ptinātia.
 cōtēptiōes. heresis. arogātia. idiūatio. discōrdia. inanis glia.
 cupido. z ipocresis. **De inuidia** nascitur. odium. susurratio.
 detratio, exultatio, in aduersis proximi: z afflictio in p̄speris.

De ira oriuntur rixae. timor mentis. contumelie. clamor. indignatio. presumptio. blasphemie. et saguis. homicidia. vlcicedi cupiditas: et iniuriarum memoria. De tristitia nascitur malitia. rancor animi pusillanimitas. amaritudo. desperatio. torpor. vagatio mentis. De auaricia oriuntur. Inuidie. furta. latrocinia. homicidia. medatia. piuria. rapina. violencie iniquitas. iniusta iudicia: id est contemptus veritatis. future beatitudinis obliuio. obduratio cordis. De gula propagatur inepta letitia. excurrilitas. leuitas vaniloquum immunditia corporis. instabilitas mentis. ebrietas. libido. hebetudo sensus. De luxuria gignatur cecitas mentis. in consideratio eterni boni. inconstantia oculorum / vel totius corporis precipitatio. amor immoderatissimus. odium mandatorum dei. affectus presentis seculi. horror et despectus futuri. Sed pro ista materia videtur de theologia. ij. q. c. lxxij. ubi dicitur quod superbia consistit in hoc quod aliquis extollit se super id quod est sibi prescriptum a diuina regula. Et pro ampliori declaratione huius materie dicitur Bre. in. v. li. moralium quod quattuor sunt species superbie: quibus omnis timor arrogantiis demonstratur. scilicet cum bona a semetipsis habere existimant: ut sibi datum desuper pro suis meritis putant aut certe cum iactant se habere quod non habent / aut despectis ceteris singulariter appetunt: et sic arrogantia est tertio species superbie: et est qua quis multum se existimat: ceteros quos infra se videt displicet: et quibus non consulendo loquitur: sed vix dum de dignatur. Et dicuntur arrogantes qui guarulitate auctoritatem putant: pati ad lites: in subiectos tumide intonant. Ca. xxvij.

de humilitate
Equum de sacerdotibus factum sacramentum eucharistie ministrantibus: qui inter cetera postquam incipiunt te igitur volunt videri ab hominibus. scilicet ostendendo deuotionem suam. sed ut melius loquar ostendendo ignorantiam et insipientiam suam. scilicet dicendo et pronunciando aliqua alte: quam deberent dicere secreta et basse contra quos inducit theologia sua facta se. q. lxxiiij. ad. xij. in solu. iij. argu. dictum christos. super matth. cuius verba sunt. Eo proposito dominus uocatur in conuenticum orare: ut a conuenticum videatur. An orans nichil nouum de facere quod aspiciant homines uel clamando / uel pectus percutiendo / uel manus expandendo: nec tamen ut aug. dicit in li. de sermone domini in mente.

Videri ab hoib⁹ nephas est: s; iō hoc agere ut ab hoib⁹ videar^{is}. Et arif. dicit ut sup̄ dictū ē recto s; loquēdo d̄ victimis z ho norib⁹ gētiliū. Deus enī nō gaudet gestib⁹ corporis s; gestibus aīe. Etā vide. ca. Qui vult de. pe. di. vj. Cuius verba sūt. Qui vult cōfiteri pctā ut inueniat grām: q̄rat sacerdotem sciētē ligare z soluere: ne cū negligēs circa se stiterit: negligatur ab illo qui eū misericordiā monet z petit ne ābo in foueā cadāt: quā stult⁹ vitare noluit. math. xv. Tāta itaq; vis cōfessionis ē ut si desit sacerdos: cōfiteat̄ primo. Ca. xxxj.

Equitur de sacerdotib⁹. Et p̄mo querit̄ vtrū sacerdotēs habētes mulieres retētas in domo dicantur publici cōcubinarij: Et alicui videret̄ ista q̄stio valde difficilis. P̄o cuius declaratiōe vide cap. tua z uīa de cōbl. cle. z muli. maxime sup̄ illo passu. Nullus audiat missaz sacerdotis: quē scit cōcubinā indubitatē hēre. Et d̄ in tex. missaz. glo. i. etiā aliā diuina officia. Dicit̄ etiā vltērius. Indubitatē. glo. i. per sententiā: z per cōfessionē: z per euidentē facti: ut. s. q. crimē nulla tergiversatiōe celari pōt. Et est tergiversatio simulatio q̄dā Et ho. dicit tangēdo supradictā questioē suis q̄libet: quotlibet. xj. ar. viij. inter cetera Attēdendū tñ est q̄ hoc nō intelligit̄ de quolibet sacerdote fornicario: s; de publicis fornicarijs Qui p̄rie dicuntur publici: q̄no iudicio z s̄tia ecclēie vocant̄ publici: q̄d ē notādū. S; pro scādalo: sciēdū q̄ scādalu ē. Dicit̄ factū minus rectū occasionē ruine prebēs: Et sciēdū q̄ scandalū q̄noq; dicit̄ actiū tñ. Q̄noq; passiuū tñ. Q̄noq; actiū z passiuū insimul. Actiū attēditur a pte cōmittētis malū Passiuū attēdit a pte vidētis ul̄ audiētis malū: quibus scandalizatur. Actiū z passiuū insimul cōtingit q̄noq; a pte vtriusq;. s. cōmittētis malū z vidētis ul̄ audiētis. S; pro ista materia vide t̄bo. in. iij. di. xxxviij. ad. ij. z fa fe. q. xliij. q̄i per totū.

De ieiunio. Capitulo. xxx.

Ed̄ pro ieiunio vide q̄ dicit̄ t̄bo. fa fe. q. cxlvij. per totū presertim ad. iij. in quo loquit̄ de psonis q̄ nō obligantur ad ieiunū. Et iter cetera loquit̄ de pueris z dicit q̄ q̄sdm

pueri sūt in statu augmētī: qđ ē ut in pluribus usqz ad finē ter-
tij septem nō tenent ad ecclīastica ieiunia obseruāda: cōne-
mēs tñ est ut etiā in hoc tēpore se ad ieiunādū exerceāt plus ul
minus scđm modū suē etatis: z tbo. iij. sen. di. xv. dicit qđ die
dñica null' d'z ieiunare. Sz nota p multis qui glīant de aliq-
bus dictis qđ d'z Joan. vij. Gloriā puiam querit qui loquitur
a se ipso. Et sic multa iura proclamāt. Erubescimus cū sine le-
ge ul scīa loquimur ut in. l. illā. L. de cola. Ca. xxxj.

Equit de symōnia breuiter: z dic qđ symonia ē studioza
volūtas emēdi uel vendendi spīale ul spīali aneū. p
illa materia vide tbo. fa. fe. q. c. ad pūmū. Sz vide aliqua d
ordine: z dic qđ ordo scđm pbum ē parū dispariū qz reruz: ut
vnaqz res in suo loco pūo sit. Sz ordo sacer ē quoddā signū
protestatiū: quo trahit ptās ordinato. sic tbo in. iij. di. xxv. ad

Ed pro declaratiōe istius dīctio Ca. xxxij. plenū

omnis clericus nota qđ vnaqueqz littera pōt dicere suum
significati: eo qđ nota debēt esse cōsors reb' ut instituta de do-
natiōibus in. s. ē z aliud. z sic per pūmū. c. intelligat qđ sit cle-
ricus custos suor parochianoz: presertim circa salūtē aratum.
Per. l. qđ sit largus z bonus dispēator fructuum ecclīe cum
pauperibus: qm̄ sicuti ē patrū carnaliū p:uidere filiis: ita est
omniū ecclīasticoz p:uidere paupibus: de quib' supra: tñ cete-
ris paribus magis obligātur sacerdotes pūgnis qz extrane-
is. ul aliter per. l. pōt intelligi qđ sit litteratus. Per. e. qđ sit e-
ruditus ut in. c. cū in cūctis de ele. nec qđ sit ecclīasticus. i. bene
in officijs diuinis instruitus. Per. r. qđ sit rcer' inder in dictis
factis. z exēplis ut in. c. caueat fies mēdaciū. xxij. q. v. Per
. i. iustus. f. qđ semp loquat iusta. virtuosa siue honesta. Per
alterū. c. qđ sit cast': nō solū in corpore: verū etiā in mēte. Per
. v. qđ sit virtuosus z bonus. Per. s. qđ sit seru' christi: z si sic
fors electa deo: sic mathias elect' forte uel qđ de forte dñi clerici
electi sūt. sic. xij. q. i. in. c. Duo sūt gñā rpiānoz. Et Fidorz
in. li. vij. et bimo. sic m̄ sen. iij. di. xxij. l. c. tales sūt z ibi tbo.

Ed de castitate vtrū sit virt' ul nō: vide ang. de ciuita.
dei. li. de floribz. xxxij. ybi dicit qđ castitas z paupertas

de la p̄roce

nō sūt virtutes; s; instrumēta virtutū: q̄ p̄ cōtēplatiōē z ē. a
 ibi etiā dicit q̄ castitas nō attēdit a parte carnis s; apte mētis
 nō a pte carnis: q; materialis: s; a pte mētis: q; formal. Et sic
 castitas est laudabilis d̄ qua in glo. in pemio decretaliū super
 pte pudicos eos vbi dicit q̄ castitas sola possibilis ē cū fiducia
 deo aias p̄sentare. Itē de voto in. c. e. Itē i. c. cū ad monaste-
 riū de sta. regu. Itē alia glo. in. l. ij. ff. de origi. iuris i. h. in iti
 uz. S; aug. in. li. de nuptijs dicit q̄ virginitas ē in carne cor-
 ruptibili: i. corruptiōis p̄petua meditatio. Et d̄ virginitas a vi-
 rore. sic tho. ij. ij. q. elij. ad. j. Et sic si aliqs q̄rat vtrū per vio-
 lentiā p̄sone amittāt virginitatē. Dicēdus q̄ nō: qm̄ q̄ per vi-
 olentiā corrupūtur siue ab hoīe siue a demone incubo: virginita-
 tē nō amittūt si quātū p̄nt renitant ut. s. corpore z mēte: sic tho.

Ed nō tractatū sūme āto Ca. rrrv. .iiij. di. rrrij.
 nine sup p̄ticula noua pedagia. **¶** Pro q̄ sciēdū q̄ si ali-
 qs q̄rat. Quare fuerūt iposita pedagia z gabelle. Dicēdū. s.
 q̄ ex hoc. s. ut reges beñ z trāq̄lit̄ possint regna sua i pace z iu-
 stitia gubernare z cōcordia. Et si q̄rat: vtrū hoīes possit d̄fran-
 dare gabellas z pedagia Dicēdū q̄ aut tal' gabella n̄ talia pe-
 dagia fuerūt iposita iuste ul' iuste. Si iuste ut a thiranis: q̄cū
 q; cū sana cōscia: tā i foro cōtecioso q; i foro secreto poterit illa
 defraudare. S; si fuerit iposita iuste ut ab ipatore /ul' rege /ul'
 p̄ncipe /ul' a costate cū causa: tenētur oēs subditi ea regi solue-
 re. Et sciēdū q̄ aut tales sūt veri ciues aut forēses. Si sunt ci-
 ues z cōfēserūt ipositōi: tenēt ea soluere. S; si sūt forēses. s. n̄
 subditi illi q̄ iposuit gabellas n̄ pedagia nō tenēt illa soluere:
 z sic beñ p̄nt d̄fraudare. S; nūc oīū dubiū q̄tidiansi. s. vtrū ta-
 lia pedagia ul' gabelle iuste iposita debeāt i vtroq; foro. Dicē-
 dū q̄ sic: sic i. c. inonam? de cēsib' eē z i. c. q̄z q̄z. li. vj. isto. ti. z
 i cle. p̄fēti de cē. z i rubri. de ver. signi. q̄i p̄ totū z i. c. impator.
 .rcvj. di. i qb' inrib' d̄: q̄ oēs clīci z sacerdotes z q̄cūq; religi-
 osi: sūt liberi z erēti sine imunes ab oībus gabellis z pedagogijs
 z tributis d̄ oīb' fructib; suarū eccliarū z suoz p̄mmonioz: nō
 solū d̄ iure posituo: nū ēt d̄ iure d̄o. Et si aliq̄ iura dicāt q̄ cō-
 sūt subiecta ipatori: d; stelligi s̄ cās. p̄phāas z t̄p̄orales nō āt s̄

res spūales: qm̄ tales spectāt ad romanū pōtificē. Et sic om̄es
clerici z doctores z studētes sūt immunes ab oībus pedagijis z
gabellis z tributis sic in. ca. eos de thōibus or. li. vj. z in auct̄
tica hita ne filius pro p̄te. C. li. iij. z ibi doctores. Et Joan.
de imo. in. ti. de cētib⁹ vbi dicit q̄ clerici nō tenētur soluere pe-
dagia neqz gabellas/nec aliqua tributa de bonis suis. Et sic
omnes tā clerici q̄z sacerdotes siue religiosi: z oēs studētes sūt
lmmunes ab oībus tributis: z nō solū ip̄i v̄dētes: verūctiam ab
eis emētes. Sic etiā patres studētū cūtes z redeūtes ad studi-
uz salmātiū ad ministrādūz necessaria filiis suis studētibus s̄
dicto studio resōdētibus: sūt liberi ab oībus supradictis tribu-
tis z durātī tali tpe. s. cūdo z redeundo: nō p̄nt citari nec mole-
stari a suis creditorib⁹ ul' aduersarijs qd̄ nota. Ca. xxxvj.

Ed̄ d̄ vltēris soluere vsuras. Pro q̄ sciēduz q̄ vnus
quisqz pōt petere qd̄ mutuabit: s̄ nō amplius dz exige-
re: ut si aliquis mutauit alicui. xx. aureos: nō dz exigere /nec
expectare in aīo suo vnū z viginti: qm̄ esset petere plures aure-
os q̄z viginti. Et sic qui aliquid vltra sortē peteret uel acciperet:
eēt vsurarius: z incurreret pct̄m̄ mortale: z eēt dign⁹ pluribus
penis: q̄ in iurib⁹ cōtinētur z tenere f̄ restitutioni. Pro quo d̄
tebat. p̄ba in. ps. xiiij. Qui pecuniā snā nō dederit ad vsuras
nec munera sup̄ innocētē non accepit et c̄. Et sic saluator no-
ster luc. vj. Mutuū dātes: nichil inde spātes. Prīmū d̄ cō-
siliū. Sz secūdu d̄ p̄ceptū. Et arif. p̄. poli. q̄ in fine dicit q̄
num⁹ nō parit: et sic accipere aliquid p̄ter sortē: ē p̄ter naturā
Pro quo sciēduz q̄ vsura est quicquid euenit p̄ter sortem.
Pro q̄ vide tbo. fa. fe. q. lxxviii. q̄i per totū. Et vide q̄ rep̄esa-
rie dicitur qm̄ vn⁹ de vna terra erpolliat uel dānificat ab alio
origō de alia terra: cui z si debitū non soluit tūc dāt tali spolia-
to pt̄as q̄ possit capere quēctiqz illius terre in qua fuit spolia-
tus: qui z si aliquē capiat: talis dicit rep̄esaria. Sz pro āpliori
declaratiōe deuoto vide. ca. manifestus. xxxij. q. v. vbi ter. di-
cit. Manifestū ē ita voluisse legē: seminā sub viro esse: ut nul-
la ei⁹ vota: q̄ abstinentie vouerit causa: reddāt ab ea: nisi auctor

vir fuerit permittēdo. Et q̄ illicitū q̄ vir in aliquo casu pōt mutare vota uxoris sue. S; d̄ voto loquit̄ tho. sa. ij. q. lxxviii, ad

Equit̄ de forib; . Pro q̄ nota Ca. xxxviii. . viij,

q̄ si querat̄ de iudicio sortiū quid cui sit adhibēdū siue il-
 lud sit res possessa / siue sit bono; / seu dignitas / uel pena / aut a-
 ctio aliqua: vocat̄ fors diuisoria. Si at̄ inquiratur quid agere
 oporteat: vocat̄ fors cōsultoria. Si vero querat̄ quid sit futurū
 vocatur fors diuinatoia: unde p̄ma p̄mittatur: alie vero due ex-
 pellūtur. Si vero necessitas emineat: licitū ē cū debita reuerē-
 tia: sortib; diuinū auxiliū implorare. Uū aug. dicit in epla ad
 honoratū. Si inter dei ministros sit deceptatio: Qui eoz pse-
 cutiōis tēpore maneāt ne fuga fiat oīum. Et qui eoz fugiant:
 ne morte oīum deserat̄ ecclia: si hec deceptatio aliter nō potue-
 rit terminari: q̄stū michi videt̄ qui maneāt z qui fugiant: sorte
 eligēdi sūt sic tho sa se. q. xc.

Ca. xxxix.

Doctauū de rapina violēta super particula. palpo. i.
 adulationē uel recursu dic̄ ex q̄ posset elici q̄ oēs adu-
 latores eēt̄ expellēdi a cōsortijs hōiū aliq̄lit̄ ad modū plātārū frō-
 dosarūz qm̄ sic arbores frōdose taliter occupātur in folijs: q̄ n̄
 bene fructificāt: z sic q̄noq; eradīcātur ab hortulanis: ne occu-
 pēt terras: igit̄ z si nō sic th̄ circa cōuersatiōez boies adu-
 latores a cōsortijs alioz essent̄ expellēdi. Et sic posses dicere adu-
 latori. Amice grādia follia ducis: sic d̄ math. xxiii. Follia nata.
 Follia sūt doctores et p̄dicatores s; sūt follia clarissima quibus
 fructificat̄ z illuminat̄ totūz genus humanū: de q̄ sapiēs sapie-
 .vj. Ub; multitudo sapiētūz ibi sanitas orb̄ terrarū. S; hodie
 forte sūt multa folia: q; multa uerba z nō opa: z sic Joā. x. dicit̄
 O p̄ribus credite. Et q; quāto plura follia sūt in arbore: tan-
 to minus fructificat: sic osse. x. Uitis frōdosa israel: fructus r̄d
 equat̄ ē ei bu. S; pro ista materia vide tho. sa. se. q. cv. Se-
 quit̄: si nō obediunt et̄. Pro q̄ nō q̄d dicat̄ nichol. ad. rd. vij.
 q̄ in fine: z ē. Qui nō obedit suo sup̄tori: nō cōseruat̄ suūz in-
 ferius. Suo sup̄iori. i. deo z eius legi z rōni. Nō cōseruat̄ suūz
 inferius. i. animā z corpus: z sic p̄otāto multi q̄noq; ponūtur
 furca uel patibulo: z q̄d peius ē aīe in inferno ponūtur.

l.ij.

Equit expectās effectū miraculosā a deo **Ca. xl.**
z c. Et pro ista materia facit nichol. ad phil. ij. qñ dicit
In sporta submissus sū glo. s. a scrib9 per murū. Quidā indig-
ne hoc factū esse dicit: qz nō dei auxilio paulus liberat⁹ ē. Sz
antea nō ē suffragiū dei necessariū qz deficit hūmanū nec dz a
liquis expectare auxiliū diuinū: dum hēt quid faciat: ne videat
tur cēptare deū: iō aplus xp̄i z ei⁹ discipul⁹ per fenestrā in spo-
ta dimissus ē: ut fugeret. Pro q̄ vide. ca. Si nulla urget ne-
cessitas. xiiij. q. viij. vbi dz q̄ bō dz sc̄p facere: qd̄ in se ē: atēqz
relinquat iudicio dei: sz postqz nō habuerit quid faciat: dz reli-
quere iudicio dei: sz nō ante: z ista materia declarat materiā p̄-
destinatiōis. Et sic Jo. x. dz. Dignus ē mercenarij mercede
sua. Sz math. x. dz. Si vos p̄secuti fuerint in vno loco: fugite
de ciuitate in ciuitatē: Sic ep̄s ab ileū. Gu. xij. z ero. ij. loquit
tur de moyse qñō p̄ eius abrahā posuit eū in caretō: qui abra-
hā dixit prius mulieri. Mulier. ecce iam fecimus qd̄ in nob̄ fu-
it circa istū puerū: de cetero faciat deus qd̄ in se ē. Pro q̄ nul-
lus sane mētis dz dubitare q̄ si ip̄e fecerit qd̄ in se ē: q̄ de⁹ faci-
et immediate qd̄ in se ē ut eze. xvij. dz. Quacūqz hora peccā-
tor gemuerit petā sua z c. Sz p̄scriptio stulta ē: q̄ si bō nō faci-
at bona opa: qd̄ in se ē q̄ deus dabit illi gl̄iaz: qd̄ rogo nō tra-
das obliuisci: ne decipiaris: qz sic dictū ē apoca. xij. Opa ei il-
loz sequūtur illos. Et p̄ba i ps. lxx. Tu reddes vnicuiqz iux-
ta opa sua. Et articulus fidei ē. Qui bona egerūt ibūt in vitā
eternā: qui vero mala i ignē eternū. Sic hier. xlviij. dz. Ad a-
ledictus ei est qui op9 dei negligēter fecerit. Et sic nichol. ro.
xij. dicit. Si aliud impator: z aliud deus inbeat: cōtēpto illo ob-
tēperādus ē deo: sic in. c. qui cōpulsus. xij. q. v. z hier. xlviij.
dz. Principes instituti sūt: ut mala puuiāt. Et itē qui malos
occidit minister dei ē: z ibi dz. Reddite oibus debita: cui tribu-
tū tributū: cui vetigal vetigal. Et vetigal est stipendiuz qd̄ da-
tur dominis qñō per regnū suū terras vebūtur. Sz tributū di-
cit qd̄ domi soluit. Sz raba. z orig. dicūt q̄ vetigal dz de re-
bus mobilibus. Sz tributū de rebus immobilibus. Et sic dz
mat. xxj. Reddite q̄ sūt cesaris cesari: z q̄ dei dō. Et sic bonis ac-

bet premiū malis vero suppliciu: Et sic pro supdictis pone ex-
 emplū in fenestra q̄ cordulla quadā claudis z apif: z si volueris
 q̄ lumē igrediat si sit clausa: tāgis cordulā z apitur: qua apta:
 sol imediate infudit radios suos: z ecōtra. Sic d̄s: si feceris qd̄
 in te ē. i. bonū: ip̄e faciet qd̄ in se ē. i. dabit tibi premiū z ro. xij.
 dicit nicho. In bono diligēdus ē primus: nō in malo: qm̄ qui
 diligit iniquitatē odit aiām suā sic in ps. x. Sz de dilectiōe dei
 z primi d̄s exo. xx. z deutero. vj. Et p̄ regū. xvj. dicit. Moises
 iudicat̄ ea q̄ apent de? at̄ intuet̄ cor: z sic de manifestis non de
 occultis iudicāduz ē. Manifesta mala nō sūt: q̄ p̄nt bono aīo
 fieri: sz ecōtra. Manifesta mala sūt: q̄ nullatenus p̄nt bono a
 nimo fieri: ut sūt furta. blasfemie. maleficia. adulteria z alia h̄i

Ed q̄ dubia sūt quo aīo fiāt: in meliorē La. xlij.

ptez interp̄teut: z sic ro. xiiij. d̄. Stabit aut̄ z c. glo bic
 inuit q̄ ābigua debem⁹ in meliorē partē vertere: z plus salutē
 q̄z reoz mortē optare: z sic d̄s math. vij. z luc. vj. Nolite iudi
 care z nō iudicabimī. Nota. c. significasti z. c. veniēs de eo q̄
 du. ma. quā pus po. per. a. vbi d̄s q̄ rīdet papa ad q̄stionē po
 sitā. q̄ nisi alī eoz in mortē defūcte vxoris sue: fuerit anachina
 t⁹ ul̄ ea viuētē sibi adiucē fidē dederūt de matrimonio cōtrabē
 do: matrimoniu illud legitimū cēsendū ē. Itē nō q̄ frustra pe
 tit auxiliū legis: qui cōmittit in legē sic l. c. bone memorie de e
 le. z l. c. frustra de vsuris iūcta glo. Sz nō q̄modo pena t̄porali
 frequēter puniūt vnus pro altero: diuisisti de causis ut. j. q. iij
 per totū. Sz cōtra eze. xvij. d̄. Nō portabit p̄rem iniquita
 tē filij/nec ecōtra. Pro cui⁹ declaratiōe sciēduz q̄ aut quātū
 ad res sp̄iales aut q̄stū ad res t̄p̄ales. Si q̄stū ad res sp̄iales
 .s. q̄ ad aiām: nō portabit p̄ iniquitatē filij nec ecōtra. Sz si cō
 siderēt̄ hōies q̄stū ad res t̄p̄ales. .s. q̄stū ad corpora ul̄ q̄stum
 ad alias res h̄i: nō ē incōueniēs q̄ p̄entes cruciētur i filijs et
 ecōtra filij i pentib⁹ ut p̄ totū de hereticis qm̄ p̄entes cōuicunē

Ed vide manipulū. c. iij. d̄cō La. xlij. =de heresi

tritiōe vbi fit mētio de morte abel: q̄ fuit occis⁹ a ffe suo
 chain Gn. iij. eo q̄ d̄s resperit ad munera abel z nō ad mu
 ra caī eo q̄ iste offerēbat munera cū duotiōe z ali⁹ sū. d. z sciēō
 l. iij;

sal. iij. g. h. i. n.
iiii. ante d. n. n.
¶ **Sn. xvlij. d.** Clamor sodomoz venit corā me glo. qz pccā
coz erat osbus nota: ut pz isaie. iij. Pccm̄ suū qm̄ sodomā pcc
dicauerūt nec abscođerunt. Et q̄ dat̄ intelligi: qz tria gna pcc
catorz cōtinue clamāt ad dñm. s. Sāgnis innocētis. **Sn. iij.**
Et pccm̄ cōtra naturā Sn. xvij. Defraudatio merccenarij.
Leui. xij. nō manebit apud te op⁹ merccenarij tui de vespere us
qz ad mane z c. Sequit̄ littera. Qm̄ ipse ē mare enclū in tēplo
¶ **Do q̄ nō qz oēs ecclesiastici z oēs superiores: z si bene viuāt: mul**
tuz debēt viuere virtuose z honeste: qm̄ debēt esse viri potētes.
s. opere z smone. i. nō solū verbo veruz etiā opere qz aris. tbo.
.iij. dicit. **Melius ē bene viuere qz viuere: z in. ij. li. isto ti. c.**
.iij. d. Potestas sine prudētia nō est eligēda qm̄ supradictū
sūt positi q̄ signū ad sagittā: et est dicere qz inferiores de facili
imitātur facta z exēpla suoz maiorz: sic in. c. q̄lit̄ z qm̄ de accu.
el. ij. z d̄ ibi signū qd̄ verbū nō: qm̄ doctores. ut host. z Jo. an
z alij dicūt. **Et dic̄ signū: qz sic sagittarius respicit directe signū**
volēs eū percutere cū sagitta: sic subditus respicit virā prelati:
ut eū possit sumere. in exēplū. Et sic nōtur sup̄ de vo. et vo. re.
vbi d̄. Qd̄ enī agit a prelati: facili trahit a subditis in exem
plū z sic dñs inquit leui. iij. c. Si sacerdos qui ē vnct9 pecca
uerit: faciet delinquere pplm̄. s. per malū exēplū. Et. c. p. q̄
liter z q̄so de accu. d. **Nō pudeat vos errores vros corrigere:**
qui pati estis ut alioz corrigatis errores: qm̄ apud distinctū
iudicē. i. deū d̄. In qua mēsurā mēsi fueritis: remittet̄ vobis
math. iij. Vide pro illis qui pmouent̄ ad sacros ordines: an
te etatē legitimā: qm̄ sm̄ aliquos ipō iure sūt suspēsi ab executi
one ordinis suscepti. Sz sollemnes doctores coīter tenēt cōtra
riū vs ray. in sūma z guido in glo. ci. z archi. in rosa. di. lxxvij
z. c. p. eē de cti. per sal. pro. et anto. de butrigario eē de temp.
oz. Et paulus fran. zan. sup̄ cle. gñalē de eta. z quali. oz. Hi
oēs dicūt qz tales nō sūt ipō iure suspēsi: sz suspēdēdi: z interdi
cēda ē eis executio ordinis recepti ante legitimā etatē: usqz ve
niāt ad etatē legitimā. Et si postqz fuerit eis interdicta execu
tio a iudicib⁹ suis: vsi fuerint tali ordine ante legitimā etatem:
erūt irregularēs ut dictū ē: z sic andim̄ z a qbus dā pitis ar. flo.

Ota q̄mō aliq̄ p̄nie debent iterari. Pro **Ca. xliij.**
 quovide tho. in. iij. di. xv. q. iij. in so. iij. ar. Cuius ū-
 ba sūt. Dicēduz q̄ aliquē satisfatiōes sūt ex quib⁹ manet ali-
 quis effect⁹ in satisfatiōib⁹ etiā postq̄ actus satisfatiōis trās-
 it: Sic ex ieiunio: manet corporis debilitatio. Ex elemosynis
 largitis: dimiunio substātie: z sic d̄ similib⁹. Et tales satisfatio-
 nes in peccatis facte: nō oportet q̄ iterētur: qz quātuz ad id qd̄
 de eis manet: per p̄nias d̄co accepte sūt. Satisfatiōes autē que
 nō relinquūt aliquē effectū in satisfaciēte postq̄ actus trāsijt
 oportet q̄ iterētur: sic ē de orōne z similib⁹. Act⁹ at̄ interior qz
 totaliter trāsijt uullo modo viuificat: s̄ oportet q̄ iteret qd̄ est
 nōnduz tho. vbi supra. Sz nota vltorius q̄ cōfessor d̄z obser-
 uare in interrogatiōib⁹ s̄cōdis. Et p̄ vide qd̄ d̄t. ij. de aīa in. c.
 gustabile. c. xij. s. ut laborātib⁹ amara oīa vidētur: p̄ id qd̄ si
 gua plena ē. s. humiditate z c̄. z iddez ethi. iij. Ex quib⁹ isert:
 q̄ habentibus corpora indisposita: oīa dulcia vident̄ amara z
 ecōtra: qd̄ euenit ip̄is patiētib⁹ rōe indispositiōis ip̄ius subie-
 cti: qz humores sūt in eo inadecati: qui z si uō veniāt ad cōcor-
 diā z p̄ortiōez mediāte deo z natura q̄ semp̄ itēdit saluare sub-
 iectū aut rōne dispositiōis pb̄ifici: eueniet mors corporat: q̄ ē se-
 paratio aīe a corpore: ad quā infirmitatē d̄z pb̄ificus. i. natura
 lis cōcurrere: z ip̄am infirmitatē corporalē pro posse radicī⁹ co-
 gnoscere: quā cognita: d̄z remediuz cōueniēs ministrare: ut. s.
 humores corporis humani possit in p̄stinū statuz redere: quib⁹
 reuerfis adest sanitas: q̄ ē adequatio humorū: quaz sanitarē ip̄i
 pb̄ifici appetūt naturalit̄: z tales dicūtur boni pb̄ifici: qz appo-
 nūt medicamina necessaria. Et q̄z plurimū boni pb̄ifici sūt pa-
 lidi in colore pro tāto. s. qz quōqz cogitāt de decessētib⁹: quoz cu-
 ram tenuerūt: vtrū decesserūt sine eoz culpa / ul' ecōtra ut qz de-
 fecerūt in s̄botomijs / uel potiomib⁹ / uel alijs h̄i: z sic q̄z pluri-
 mū sunt tristes rōib⁹ sup̄: apōstis: quoz vnū egoiā vidi: qui
 retullit michi plurimas angustias circa sup̄dictū officīū euz
 plurib⁹ lachrymis. Et sic hec scia ē periculosa: mirabilis z sa-
 mosa de qua pb̄icoz. vij. c. iij. Et qz visū ē quātas diligētā ad-
 bibēt isti pb̄ifici circa corpora humana z corruptibilia: Quid est

de diligentia: quas adhibet ipsi sacerdotes circa ipsas animas spirituales et incorruptibiles quam maiorem diligentiam deberent adhibere quam ipsi phisici: quod ubi maior periculum ibi cauti? et agendum: sed maior periculum vertit circa animas igitur et cetera. sic in .c. ubi maior de ele. li. vii. et sic sic phisici concurrunt ad firmitatem infirmitate corporali. scilicet disponentes humores ad concordiam ut dictum est ut infirmi sortiatur sanitates: ita et maxima cum diligentia deberent concurrere sacerdotes ad firmitatem infirmitate spirituali. scilicet peccatorum: quod talibus infirmis accidit ratio inobediencie ipsius synderisis inferioris. scilicet sensualitatis ad ipsam synderisim superioris. scilicet rationis: et ex inobediencia ipsius rationis ad ipsum deum: qua infirmitate cognita debet administrare pacem et concordiam sine amicitia honestam in sensualitate et rationis et inter deum et ipsam rationem: talis quod sensualitas sit subiecta rationi: et ratio sit subiecta ipsi deo et sic his habitis adest sanitas spiritualis: et sic non qualiter sanatur et curatur infirmi infirmitate spirituali. pro quo vide. c. ois enim res per quaslibet causas nascitur: per easdem dissoluitur de re. in. et ista vulnera peccatorum curantur cum cordis contritione et oris confessione et operis satisfactione procedente baptismo et de vulneribus peccatorum curat ecclesia. Sana me domine medicamento penitentiae antequam peccata vulnera generent in me et cetera. Sed quod sacerdotes dicantur phisici ultime dici spirituales: sic propheta in psalmo lxxvij. quod inducit in sen. in. iiii. di. xviii. finalibus verbis ubi dicit. Nunquid medici suscitabunt animam et cetera. Et si ut dictum est phisici temporales semper sunt pallidi: quod quod plurimum tristes propter rationes iam dictas: igitur sacerdotes phisici spirituales curam animarum gerentes: magis deberent esse pallidi et per consequens tristes. scilicet dubitatio vtrum fecerint plene omnia ad quae tenebantur cum ipsis penitentibus vel dubitatio si errauerint per excessum vel per defectum in interrogantibus fideis. Et etiam dubitatio si adhibuerunt remedium licitum et convenienter. scilicet iniungendo penitentias salutares ipsi penitenti vel quod defecerunt ut quod non imposuerunt tantam penitentiam quantum debuerunt vel maiorem quam debuerunt vel dubitatio praestitum circa restitutiones: in quibus ut dictum est penitentiae non sunt arbitrarie. scilicet semper eo quod debet proximo: quam si petrus dicitur dicitur reddere ceteris et sic sacerdotes curam animarum gerentes multum debet habere illud quod dicitur in .i. per adu. l. de iudicijs. ante oculos. scilicet Iudex qui male iudicat

Dicat facit litē suā. Itē debēt hęc illaz auctoritatē math. xv. c.
 Si cecus cecū ducit ambo in foueā cadūt. Et illud. c. Cui sit
 ars artū dēta. z quali. oz. Et sic si sup̄dicta occurrāt memorie
 sacerdotib⁹ curā aiaruz gerētib⁹ nō miro: ut sint pallidi: qm̄ z
 si ista mors cozporalis sit tristāda parētib⁹ z amicis q̄ causatur
 ut dictū est rōne indispositiōis ipoz humoz: magis ē tristanda
 mors spūalis ipis sacerdotib⁹: q̄ causatur rōne cuiuscūqz peccī
 mortalis q̄ sepatur d̄s ab aīa ut dictū ē superi⁹ z act. xvij. d̄s
 est quo simus viuimus z mouemur q̄ facit ut sicut aīa dat esse
 cozpori ita de⁹ dat esse aīe qm̄ z si ista mors cozporalis mala pe
 jo: spūalis: sed pessima eterna sic p̄beta in p̄s. xxiiij. vbi dicit
 Adors pctōz pessima z c. glo. nicho. Adors nature: mala est:
 qz ē priuatio cozporalis vite. Adors autē culpe peior: qz priua
 tio spūalis vite. Sz nō ē pessima: qz quādm̄ ē hō in vita presē
 ti: pōt cōuertī ad vitā spūales per p̄nias. s. mediāte grā diuina
 et eius auxilio. Sz si querat q̄ ē causa quare hō postqz peccat
 mortaliter: nō descēdit immediate ad infernū qz ut dictū ē pec
 catū mortale grauissimi ponderis ē: cū sit maioris pēderis qz
 oēs res sensibiles s; pro ulti materia facit tbo. p̄ma pte. q. xiiij.
 ad. xj. vbi dicit q̄ d̄s videt oīa q̄ sūt z q̄ fuerūt z q̄ erunt. s. scia
 visiōis. Sz scia simplicis intelligētie videt oīa q̄ nec sūt / nec e
 rūt / nec fuerūt. Nec sūt d̄s p̄ peccatores: qm̄ nō habēt ēe spū
 ale. Et aliqui dicūt q̄ accidit etiā p̄ pctm̄ omissionis ut quā
 do aliq̄ nō facit faciēda. Sz tu dic q̄ de⁹ ē misericors: sic su
 stinet: z defēdit: z vocat. Substinet pctōres: ne descēdāt ad in
 fernū. Defēdit peccatores: ne a demonib⁹ t̄poralit̄ cruciētur.
 Et vocat pctōres ad p̄nias: ne eternalit̄ dānentur ut eze. xvij.
 Quacuqz hora peccator genuerit pctā sua z c. Sz mors ge
 bene ē pessima: qz nō ē reuersio possibil: z hec ē mors pctōz in
 mortali pctō decedētium. Sz mors spūalis z eterna apud ali
 q̄s viuētes si nō bene sentiātur: z si ipsi decedētes sentiāt intol
 lerabiles penas: tñ oīs catholici debemus eas fugere z si nō
 sit sc̄m̄ ispiētī et fīdelī bene nota: sūt fīdeli z ei⁹ cognitīōi beñ
 clara z sic dicebat aris. retbo. ij. An nob̄ tāta mala euenerunt
 so qz nō sentiēda sentim⁹: z sētiēda nō sētim⁹? q̄niam ista mors

corporalis dē momentanea: q̄ cito trāsiſt ſz ſp̄ialis nō ut q̄ſo ali
quis decedit in peccō mortali dē eterna: ſic cantat ecclia. **L**ibera
me dñe de morte eterna: **E**t ſic ſup̄ dicta deberēt cōſpicere ſa
cerdotes curā altarū gerētes: qui habēt optimā mulā z bonaz
ſellā: z adhuc depictā z deauratā z alia b̄i. de fructib⁹ ecclie z
ſūt rubei z clari coloris: z paupes pereūt fame: de quib⁹ ſup̄ dic
tū ē ſatis. **S**z nūc orit̄ dubiūz. ſ. an magis peccet: qui peccat
cōtra deū / an qui contra proximū ceteris paribus. **D**icēdum
q̄ hoc conſiderat̄ dupliciter / aut rōe obiecti aut rōe dāni illati.
Si cōſideret̄ rōe obiecti: magis peccat qui peccat cōtra deū: q̄z
qui peccat cōtra proximū: qm̄ tāta ē iniuria q̄ſta ē illa p̄ſona: cō
tra quā comittit̄ iniuria. ethi. v. **S**z qui peccat cōtra deūz pec
cat in infinitū: q̄ d̄s infinitus ē: igit̄ z c̄. **S**z ſi pctm̄ cōſideret̄
rōe dāni illa: i uel ſatiſſatiōis: magis peccat qui peccat contra
proximū: q̄z qui peccat cōtra deū: qm̄ difficile ē reſtuere: q̄ deo
nichil pōt pati: igit̄ nullus pōt ei facere iniuriā, z c̄. **E**t ſic p̄ ſo
lutio thō. ſa ſe. q. iij. ad. iij.

Ca. xliij

Uterius nota quid ſignificēt iſte dictiōes in diuinis. ſ.
nemo z ſolū z alie b̄i. **E**t hōc p̄terea dixi: q̄ d̄ in ſum
ma ātonina de cclatiōe cōfeſſiōis ſup̄ particula. **D**e die illo et
hora nemo ſcit: z c̄. math. xliij. **E**t hic dicit dñs cardinalis: ne
mo ſcit: ſuple in ſe z per ſe: q̄ filius z ſp̄s ſcūs nō a ſe ſz a p̄e.
actu. p̄. **N**ō ē v̄m noſſe t̄pora ul̄ momenta: q̄ p̄ poſuit in pt̄ate
ſua. z ſic. **N**emo ſcit ſuple ſc̄ia acquiſita: q̄ ē p̄p̄ie ſc̄ia ſorte re
nelatiōe. i. ſc̄ia domno ſcit. **E**t q̄ſo d̄ math. xj. **N**emo nouit
filium niſi p̄ glo. ſuple ſuſtāntialit̄. naturaliter z p̄fecte. hugo
Et q̄ſo d̄ Joan. xvij. **A**rcognoſcāt te ſolū verū deūz. **D**icē
duz q̄ nō itelligit̄ de p̄ſona patris: ſz de tota trinitate. **E**t aug.
erponit: q̄ ſi itelligat̄ de p̄ſona patris: nō excludūtur alie p̄r
ſone p̄pter eſſentie vnitatē. **C**ū enī aliqd̄ eſſentiale d̄ de p̄re: nō
excludit̄ fili⁹ uel ſp̄s ſcūs: p̄pter eſſentie vnitatē: ſic thō. j. p̄te
q. xxij. ad. iij. in ſolu. j. z. ij. argu.

Ca. xlv.

Eſt d̄claratio. ca. ſequētis. **S**i q̄s ſuadēt̄ diabolo h̄
ſacrilegij crimē ſcurrerit q̄ i c̄licij ul̄ monachū violēt̄as
man⁹ iniecerit: anathematis vinculo ſbiaceat: z null⁹ ep̄oz illū

pretiamat absolueret: nisi mortis vergeat periculo: donec applico-
 respectui presentet: et eius mandati suscipiat. xvij. q. iiii. Et dicitur
 si quis. glo. Hoc noie. Si quis: etiam femine continetur ut. ff. de
 verbo. signi. l. j. Femina ei bene incidit in hunc canonem ut extra
 de sen. ex. mulieres. Suadete diabolo a. cu deliberatione. Ma-
 nus violentas. Ab hac regula plurimi casus excipiuntur ut im-
 puberes. Et qui iocosa leuitate se percussit. Et cu mri discipu-
 lus percutit: ut est. eodē cap. p. qz sunt manus violente. Itē cu cla-
 ustrales percutiunt se cu discretione ut extra. e. cu illoz Itē cum
 ostiari? rōe officij aliquē verberat / ul' cum officialis verberat a-
 liquē arcēdo eū a turba. Vel cu aliquis defendendo se percussit
 clericū. Vel cu aliquis inuenerit clericū cu vxore sua. matre. so-
 rore et filia. Hos casus nota quos hēs extra in. ca. si vero. e. ti.
 Itē mulieres et debiles persone excipiuntur ut ex. ca. mulieres
 Itē ipi prelati licite percussunt clericos suos / vel alij clerici de
 mandato ipoz ut. ex. e. ti. ca. ex tenore. Itē quādm hēt inimici-
 tias ut ex. e. ca. de cetero. Itē excipiuntur illi qui lenē iniuriam
 fecerūt ut ex. e. ca. peruenit sicut supra. xvij. q. iiii. Itē vide q
 tporalia in tantū sūt bona: in quātz sūt ad finē spūaliū: nam non
 oia tporalia sūt ad finē spūaliū s; illa tantū quātz diuini cul-
 tus non desiderat inopia ut in. ca. Habebat dñs oculos. xij.
 .q. j. qd est nōnduz. **Vide de euge. Ca. xlvj.**

T qz quoz inuētū ē euge in sacra scriptura: vide q ad
 uerbiū euge: pōt esse aliquo interiectio: et est euge qz qz
 exultatoriu: uel exultātiā: unde math. xxv. Enge serue bone et
 fidelis qz sup pauca fuisti fidelis: supra multa te cōstitua in tra
 in gaudiū dñi tui. Euge. i. bene sit tibi. Scdm chrisostomūz
 uel scdm Rabanū: enge dicitur qd ad bonū genit?: ut ab eu qd ē bo-
 nū et genitus: et videt esse cōpositio: s; potius ē et bimologia: et
 sic ē exultatoriu uel aplausoriū glo. at dicit gaudēs dñs in gau-
 diū intrare iuber: et sic ē gaudētis: Quid nob sacerdotibus oc-
 cupātib? plura beneficia tā curata qz simplicia dicef: placeat rō
 redēptori nro qz andiam? euge exultatoriu amen. S; aliqui est
 impositū sic pba in ps. xxxiiij. Dilatauerūt sup me os suū: et

direrūt michi enge enge z c̄. Et q; sacerdotes ut sup̄ in pluri-
bus locis dictū ē: debēt oīa male facta: z male acta in dei foro z
dei adiutorio in p̄stinū statū redire: qm̄ si aliq̄ iniq; facta sūt in
foro cōtētioso ut alias: ip̄i sacerdotes debēt talib⁹ rebus iustuz
remediū imponere. Et sic factū est z licitū ut sciāt q̄ spectāt ad
bonos mores z religionē xp̄ianā z officiū suū: sic tbo. p̄ma. ij. q.
.lxxvj. ad. ij. z. lxxiiij. ad. v. Et sic oēs sacerdotes debēt h̄ie tā
tam sciam quātas possunt expellere: igno:atiā suoz subditoz. i
parochianoz uel alioz: si necessitas incūbat: z sic boni z periti
dicūtur cādele ut sup̄: z mali tenebre ut sapie. vj. d̄. **U**bi nul-
tudo sapiētū: ubi sanitas orbis terrarū. Et sic oēs in hac car-
ne mortali deberēt cōspicere officiū: ad qd̄ sunt deputati z in eo
nec excedere nec deficere: qm̄ noīa debēt esse cōsona rebus. ut
li. p̄. periar. **S**z sacerdos d̄ q̄i sacer dux: z monachus custos
vniuz: z sic religiosus z clericus: de quib⁹. xij. q. j. in. c. duo sūt
ḡna xp̄ianoz z in. c. nō dicatis. xij. q. j. z in. c. cauere fr̄es meu
daciū. xij. q. v. Et si milites dicātur a militādo: pessimū ē q̄ a
liis fures officiū alterius qd̄ accidit q̄no laycus se intromittit ī
officio elicoz z eccl̄ia: qd̄ ē tristādum: qm̄ oēs leges z oīa iura
p̄clamāt q̄ oēs fures z oēs latrones z alij h̄i i: cor: rigibiles sus-
p̄dantur: verū est q̄ eccl̄ia non h̄ēt gladiū nisi sp̄iales qm̄ pe-
tro dictū ē mitte gladiū in vaginā. math. xxvij. z in. ca. de epis
.xiiij. q. viij. qm̄ sic ē in corpore humano: ita d̄ esse in ḡne xp̄i-
anoz: s; in corpore humano sic ordinatū ē naturaliter: q̄ unū
mēbrū nō h̄ēt officiū alterius mēbr̄i: ut ocul⁹ talit̄ videt: q̄ non
audit. Et auris talit̄ audit: q̄ nō videt: z sic d̄ singulis mēbris
Et sic qm̄ aliquis se intromittit in officiū alteri⁹: cōparat̄ homi-
ni ambulāti cū manib⁹: qd̄ est quid turpe: qm̄ sicut ille qui am-
bulat cū manib⁹. eius corpus ē prope interitū mortis corpora-
lis: ita asa illius qui furat̄ officiū alterius: ē prope interitū mor-
tis sp̄ualis: de qua supra dictū est z sic salomō in prouerbijis su-
is. **A**deli⁹ ē mori cū requie: q̄s viuere cū labore. **S**z quid dices
d̄ aliqb⁹ sacerdotib⁹ nr̄i t̄poris q̄ sumūt officia. s. militis t̄p̄alis
accipiēdo arma t̄p̄alia: z milites t̄p̄ales accipiēdo arma sp̄ua

lia. s. disputatio circa fidei in loquendo de secretis sacrarum litterarum: & non educit militibus temporibus: & sic unusquisque poterit per se videre: ut in. c. qui in bello. xij. q. viij. cum tribus capitulis sequentibus quorum verba. j. c. sunt. Qui in bello aut rixa / aut gentium ludis mortuus fuerit / nec in oblatione nec in oratione pro eo postulet: sed in manus incidat iudicis: sepultura vero puer. Item. Clerici qui in quibusque facinorosa arma volentes superserunt reperti: amisso ordine sui graduum in monasterio penitus tradantur. Item. ij. c. Quicumque ex clero videtur esse: arma militaria non summat / nec armati incedat: sed professionis sue vocabulum religionis moribus & religioso habitu prebeat: quod si contempserit: tanquam sacrorum canonum contemptores & ecclesiasticae auctoritatis profanatores: proprii gradus amissione multentur: quia non possunt simul deo & seculo militare: his itaque interdicitur. Sacerdotes propria manu arma arripere non debent: sed alios ad arripendum ad oppressorum defensionem atque inimicorum dei oppugnandos eis licet orari. Ca. xlvij.

Et pro ieiunij decima dicit Jo. de bel. Instituta igitur sunt in quadragesima: pro decima dicitur. Sunt autem in anno tredecim sexaginta quique dies: quorum decima pars triginta sex dies crepta decima parte quadragesime & pro illa voluit aug. ut in vigilia pasche missa illius diei nocte celebraretur: Unde in collecta dicitur. De qua habet sacratissima nocte. Et cum dicitur quadragesime: quia quatuor cum decima. xxxvj. diebus qui sunt decima: addunt quatuor. Primus est sanctificationis. i. mundificationis: quia tunc homines mundantur & labantur tanquam in aqua quam in corpore. Reliquae tres sunt primitiarum. Secundus. xl. diebus est quarta sena quadraginta. Et sic sciendum quod sic ieiunium corporale operatur contra pestes corporis: ita orationes operantur contra pestes anime. Alij tres dies sunt de primitiis. Et non quod in uno quoque tempore sunt tres menses. In uno quoque tempore celebratur tres dies ieiuniorum: qui dicuntur primitie: quia sic dispensati sunt. Ieiunium denotatio est quando aliquis sua voluntate sponte ieiunat: ut in vigilia beati martini & beati nicholai & alijs huiusmodi. Ieiunium paritatis est quando in vigilia beati Jacobi & Bartolomei & aliorum apostolorum: qui habent ieiunium institutionis ieiunamus

q: ex quo apli pares sūt in meritis: pares sūt in premijs: qd off
dit ista auctoritas. Quoz merita sūt in celis z c. La. lvi.

Equitur de hoīuz etatib⁹. Pro quo nota q gradus
etatis sūt. vi. s. Infantia. pueritia. adolecētia. iuuet⁹
grauitas atqz senectus. Prima etas infantia: ē pue
ri nascētis ad lucē: q porrigit in septē ānos. Secūda etas ē pu
ericia. i. pura: z necdūz ad generādum apta: tendens usqz ad
.xiiij. ānuz. Tercia adolecētia ad gignēdūz adulta: q porrigit
usqz ad. xxviij. annos. Quarta iuuetus: firmissima oīum eta
tuz: finēs in .l. anno. Quinta etas senioris. i. grauitas q ē decli
natio a iuuetute in senectutē: nōdūz senectus: s; iam nō iuuen
t⁹: qz senioris etas ē quē greci p̄sbytē vocāt: nā sener apud gre
cos nō p̄sbyter: s; gerō dicit: q etas a quinquagesimo anno
incipiēs septuagesimo terminat. Sexta etas ē senect⁹: q nul
lo aunoꝝ t̄pe finitur: s; post. v. illas etates quātūcūqz vite ē: se
necuti deputat. Senū aut pars ē vltima senectutis dicta: eo
q sit terminus septē etatis. In bis ḡ sex spacijs: p̄bi vitā des
cripserūt humanā: in quib⁹ mutat z currit z ad mortis termi
nū puenit. Pergamas igit breuiter per p̄dictos gradus eta
tuz etimologias. earū in hoīe demonstrātes. Infās dī homo
prime etatis dī at infās: qz adhuc fari nescit. i. loqui nō possit:
nōdūz enī bene ordinatis dēribus minus ē smonis expressio.
puer a puritate vocat⁹: qz purus ē: z necdū lanuginē flo: ēqz ge
narū habēs bi sunt ephēbi. i. p̄bebo dicti necdū viri s; ad oscu
la leues. Puer autem tribus modis dī. Pro natiuitate: ut
Ysaias. Puer natus ē nob. Pro etate: ut occenis. deccenis
An̄ est illō. Jam puer ille iugū tenera ceruice regebat. Pro
obsequio z fidei puritate: ut dñs ad p̄bas. Puer meus es tu
nolli timere dū iam hieremie longe puericie exelisset annos.
Puella ē puulla: q̄i pulla. An̄ z pupillos nō pro conditione
s; pro etate puerili vocamus. Pupilli aut̄ dicit̄ q̄i sine oculis
hoc ē a parērib⁹ orbi. Hi aut̄ voce pupilli dicūtur quoz p̄fes
ante decesserūt qz ab eis nomē acciperēt. Cetero. bi vocant̄.
Ophani idem qui z pupilli: illud enī grecū nomē est: hoc la

tinuz. Nam z in ps. jr. vbi legitur pupillo tu eris adiutor: gre-
 cus bēt orphano. Pubes at a pube. i. a pudēdis corporis nū-
 cupati q̄ hec loca tūc p̄mū lanuginē dicūt. Quidā aut̄ ex ānis
 pubertatē existimāt. i. eū puberē esse qui q̄ttuordecim ānos ex-
 pleuerit q̄suis tardissime pubescat. Certissimū aut̄ puberē es-
 se: qui z ex bitu corporis pubertatem oñdit z gnare iam possit.
 Puerpere sūt: q̄ annis puerilibus pariunt. An̄ z horatius.
 Laudat in primo prole puerpera nato. Et dicte puerpere uel
 q̄ p̄mo partu grauant̄ / ul̄ q̄ p̄imū pueros pariāt. Adolescēs
 dictus eo q̄ sit ad gignēduz adultus / siue a crescere z augeri.
 Iuuenis vocatus: eo q̄ iuuare posse incipiat ut in bob9 iuue-
 ci cū a vitulis discernit. Et. n. iuuenis in ip̄o etatis in cremēto
 positus: z ad auxiliū p̄parat̄: nā iuuare hoies ē hois opus ali-
 quod cōferētis: sic aut̄. xxx. p̄fecte etatis ē ānus in hoibus: ita i
 pecudib9 aciumētis tertius robustissimus ē. Vir nūcupat̄ eo
 q̄ maior in eo vis ē q̄z in feminis: vnde z viri9 nomē accepit / si
 ue q̄ vi agat feminā. Mulier vero a mollicie: tanq̄z mollier.
 d̄tracta l̄ra ul̄ mutata: appellata ē mulier. vtriq̄z ei fortitudie
 z libecillitate aīoz ul̄ corporoz sepant̄. Sz iō virtus maxima vi-
 ri mulieris minor: ut patēs viro eēt. s. ne feminis repugnantibus
 libido cogeret viros aliud appetere / aut̄ in aliu9 sexu9 p̄ru-
 ere. Dicit̄ ḡ mulier fm̄ femineū sexu9 z nō fm̄ corruptiōez in-
 tegr̄tatis. z hoc ex lingua sacre scripture. nam eua statim sa-
 cta de lactere viri sui nōdū cōtacta a viro mulier appellata dicē
 te scripta z formauit eā i mulierē. virgo a viridiorē etate dicta
 est sic z virga sic et vitula. Alias ab incōgn̄tione q̄ virago q̄
 ignoret femineā passionē. virago vocata q̄: ut vir agit hoc ē o-
 pa virilia facit z masculini vigoris ē. Antiqui enī fortes femi-
 nas ita vocabāt. virgo aut̄ nō recte virago d̄z si non viri officio
 fungitur. Mulier vero si opa virilia facit rectē virago dicitur
 ut amazona. Que vero nūc femina antiquit9 viri vocābat: sic
 a seruo sua: sic a famulo famula: ita a viro vira. hic z virgini9
 nomē quidā putāt. femina vero a ptibus femoz dicta vbi ser9
 spēs a viro distinguit. Alij greca et bimologia feminā ab ignea

vi dicitur putat: q: vehementer concupiscit. Luuidiniosores ent vi-
ris femine sūt: tam in mulieribus qz in aialibus. **Uñ** nimius
amor apud antiqs: semineus vocabat. **Senior** ē adhuc viridi
oz. **Homidi.** in. vj. li. **Senior** iter iuuenēqz senēqz. **Tereti**⁹.
Quo iure sumi⁹. **Adolescēti**oz nō utiqz magis ē adolescēcs: s; z
minus: ut senior minus ē sene: ubi cōpatius gradus minus
significat apositiuo: **Ergo** senior non satis sic iunior inter iuue-
nē z senē: sic pauperior inter pauperē z pauperē. **Senes** at di-
ctos quidā putāt a sensus diminutiōe: eo q: iam pio vetustate
desipiāt: nam pbi dicūt hoies stultos esse frigidioris sanguinis
Indetes calidi. **Vide** z senes in qbus iam friget: z pueri i
quib⁹ necdū calet: minus sapiūt. **Inde** ē q: cōuenit sibi infan-
tiz etas z senuū. **Senes** enī per nimia etates delirāt. **Pueri**
per lasciuia z infatiā ignorāt qd agāt: **Senex** at tm masculini
gñis ē: sic ānus feminini. **Nam** annus dī sola mulier. **Ann**⁹
at appellata a multis ānis q: iannosa: nam si cōmune esset no-
mē cur diceret therētius senē mulierē. **Hinc** z vetula: q: venu-
sta. **Sic** aut a sene senect⁹: ita ab anu anilitas uoiata ē. **Canici**
es aut vocata a cādore: q: cādiciēs. **Uñ** illud. **Florida** iuuen-
tus latea caniciēs: prout dicret cādida. **Senect**⁹ aut z multa
bona secū affert z mala. **Bona**: q: nos a potētissimis dñis li-
berat: **Voluptatib⁹** imponit modū. **Libidinis** frāgit impet⁹:
Auget sapiāz. **Dat** maturiora cōsilia. **Mala** at: quia senius
miserribū ē debilitate z odio. **Subeūt** ei morbi: tristisqz sene-
tis. **Nam** duo sūt: quib⁹ minuūtur corporis vires. **Senect**⁹:
Et moribus. **Mors** dicta: q: sit amara ul a marte: qui est effe-
ctor mortū siue a morsu pimi hois: quo ille esu pomi mortem
meruit. **Tria** sūt gñā mortis. **Accerba**. **Immatura**. **Natura**
lis. **Accerba**: infantū. **Immatura**: iuuenū. **Natura**. i. natu-
ralis: senū. **Mortu**⁹ aut ex qua parte ozonis declinet: incertū
ē. **Nā** sic ait cesar: **Nā** sic nō pōt mortu⁹ aliqua facere p⁹ mor-
tē suā: ita hō nō pōt scire eius originem. i. mortu⁹: ab eo qd est
miorior in partitipio preteriti tporis: int⁹ exire debuit per vnū
s. u. nō per duo. **Nam** vbi geminata ē lra, u. nomē ē nō par

ticipiū: ut fatuus arduus. Cōueniēter itaq; factū ē: ut quē ad
 modū id qđ significat nō pōt agēdo: ita z ipsū nomē nō possit
 loquēdo declinari. Q̄ is aut mortu⁹ / aut funus ē aut cadauer.
Funus ē: si sepelliat: z dictū funus a funibus accēsis q̄s ante
 feretrū: papyrus cera circūdati ferebāt. **Cadauer** at ē: si inse-
 pulū iacet. Nam cadauer noiatur a cadēdo: qz iam stare non
 pōt: qđ dū portat: erequias dicimus: crematū reliquias: cōdi-
 tuz iam sepultū. **Corp⁹** at: cōsuetudine dī: ut illud. Tu corpo-
 ra luce carētuz. **Defūctus** vocat⁹: qz cōpleuit vite officiū: **Mā**
 dicimus defūctos officio: qz officia debita cōplenerūt: vnde ē et
 honorib⁹ fūctus. **Mā** ḡ defūct⁹ qz ab officio vite sit depositus/
 siue qđ sit die fūct⁹. **Sepult⁹** aut dicit⁹: eo qz iaz sine pulsu z pal-
 pitatiōe ē. i. siue motu. **Sepellire** at ē: cōdere corpus. **Mā** hu-
 mare obruere dicim⁹: hoc ē humū inicere **Istodor⁹**. li. ij. ethi-
 mologiarū z tho in. iij. sen. di. xl. finalib⁹ verbis. **Sz** nō **Isti-
 dor⁹**. qui ait in suis eplis in. ij. volumine. q̄i in principio. Itaq;
 ois spēs hōis verna in paruulis. Floret in iuuenib⁹. **Airet** i
 perfecte etatis viris: z repēte dū nescit incanescit caput. **Ru-
 gat** facies. **Lutis** pri⁹ extēta cōtrahit. **Et** extremo sine: qđ hic
 dī vespera. i. senect⁹: in tali etatate vir moueri pōt: ita ut nō co-
 gnoscat quis. pōt fuerit: sz pene in aliū cōmutetur. **Quis** eniz
 est homo qui viuat: z nō videat mortem: vt in ps. lxxvij. **Sic**
 mī sen. li. ij. di. ij. inducit dictū pauli vbi dicit. **Statutū** ē om-
 nibus semel mori: nisi liberētur per aliqđ tēpus de grā spālī:
 z sic notādus ē dictū **Istodori** in. p. li. suarū eplarū in. c. **Sabey**
 vbi dicit. **Volo** oēs hoies similes mei esse: ut dum mei similes
 sint: similes fiāt z xpi: cuius ego sum similis. **Qui** enim in xpo
 credit: dī sic ille ambulauit: z ipi ambulare. **Sz** vnusq; p-
 pulū hēt domnū ex deo. **Alius** quidē sic: z alius sic. **Nota** ber-
 nardū q̄ ait **Iesu** xps̄ iā fleuisse sup lazarū z sup ciuitatē hieru-
 salē legim⁹: z i oronib⁹ pnotasse. **Risisse** ūo aut iocase nūq; **I**
 tē ber. dīc de morte: sequētia. s. q̄ i morte cuiuslibet hois: nā
 frigescat: **Os** cōtrahit z rigeat. **Dētes** nigrescūt: z putrescūt.
 facies pallēcit. oculi calligāt. cor i duo diuidit oīa mēbra velut
 m. ij.

ligna & lapides arescunt: nūl tam horribile tam immūduz sicut
cadaver hoīs mortui. In acre nō suspēditur: ne aer corūpat.
In aqua nō proijcitur: ne aqua inficiatur: s; tanq; venenū pu
tridū & fetidū in fouea absconditur: & terra sup ipm emulatur:
ne de cetero amplius videat. S; Bre. dicit de auaritia. .s. q; a
uaricia aīaz maculat: formā viciat: vitā deformat. Replet bur
sam: euacuat cōsciam: Excludit iustitiā: perpetrat malitiā. O.
culos claudit: manus cōtrahit. Libertatē tollit: infirmitatem
redigit. Famē perijit: sitim incēdit. S; Jo. ait ecle. v. Ne tar
des cōverti ad dñm: & ne differas de die in diē: ne subito veni
at ira illius in tēpore vindicte & dispdat te. Nota aug. quid di
cat de vera ignocētia. Diuina bonitas iō maxime nascit i hoc
seclō: ne irascatur in futuro. Adificordit tēporalē adhibet seueri
tatē: ne eternā iuste inferat vltiōez. Joēz. Stultus ē qui nō cre
dit denūciatiōibus ppharum: in paucis q̄ resistunt / uel restant
cū videāt: iam multa cōpleta: q̄ tūc nō erāt cū predicabātur im
plēda. Aug. iō ḡ frēs ad sepulchra diuitū aspiciēte. Ubi sūt il
loz diuitie: Ubi ornāmēta: Ubi anulli: Ubi diademata: Ubi
bonoz vanitas. Ubi luxurie voluptas: Certe oīa trāsierūt sic
vmbra: Et si pñia nō subuenit sola: in ppetuū opprobria & cri
mina remāserūt. Et pro dictis nota q; diabolus despōsauit ini
quitate: & ex ea nouē genuit filias. S; q; nō erāt nisi octo gñā
hoīuz. Octo maritanit: & nonā statuit meretricē. Prima ē sy
monia: quā dedit clericis. Secūda ē tpocresis: quā dedit religio
sis. Tertia ē rapina: quam dedit militibus. Quarta ē vsura:
quā dedit diuitib;. Quinta ē deceptio: quā dedit mercatorib;
Sexta ē supbia: quā dedit dñiantib;. Septima ē falsa seruitia
quā. .s. filiā dedit operarijs: qui aliqui magis fuit ad dānū q; ad
luchrū. Octaua ē sacrilegiū: quā dedit agricultoribus: qui
male decimas & primitias aliqui reddūt. Nonā ē luxuria: que
maritū hīe nō potuit: ac de causa adheret oib;. cōmaculās sto
tas societates: & dixit ipa q; nolebat maritū vnū / nec duos / nec
tres: s; cū oibus vult cōcubinari. aug. S; berdard. ait de bumili
tate. Brūs ē ille: qui hēt camisā bumilitatis: tunicā māstue

91

tudinis: super tunica te ut clamis de charitatis. Singulū iustitiae. Bursam mie. Anullū fidei. Sperā spei. Baculū sustentatiōis. Aug. ait. Vera fidelū humilitas. In nullo superbire In nullo murmurare. Nō ingrātū esse nec querulū. S; in ofibus dei iudicijs: gr̄as deo agere: cuius oīa opera sūt iusta / aut begnina. Ait ber. Triplex ē gradus humilitatis. **P**rimus est nolle dñari. **S**ecūdus ē vele subijci. **T**ertius ē in ipsa subiectiōe cōtumelias z iniurias equanimiter pati. **P**rimo gradu cecinit lucifer in celo. **S**ecūdo puri parētes in paradiso. **T**ertio qui ad tēpus credūt z in tēpore temptatiōis recedit. Aug. ait de vera ignocētia. **D**e divicijs z florib; z de nobilitate maior te iactas z exaltas. **D**e patria z pulchritudine corporis z bonoribus: que tibi ab hoīe deferūtur: **I**nspecte te ipsū: q; mortalis es: q; terra es: z in terrā ibis. **H**ugo de sctō vitore et ber. in. li. de claustro ase ait. **A**tende hō quid fuisti: ante ortū tuū: **Q**uid es ab ortu usq; ad occasū. **A**ut quid eris post hāc vitā. **H**ora fuit in qua nō eras: postea de vili materia fact⁹ fuisti: z in vilissimo pano inuolutus: z instimabili sanguine in vtero matris nutritus. **T**unica tua fuit pellis: sic induct⁹ z ornatus venisti. **A**t tēde q; hō quid es: sperma fetidum. **S**accus stercorū. **L**ib⁹ vermiū. **P**ost hoīez vermis. **P**ost vermē fetor z horror: **S**ic in nō hoīez cōvertit oīs hō: **C**ū ser z limus z res vilissima simus: vnde supbimus ad terrā de terra venimus. **E**t sic cātat ecclia. **R**ecognosce hō q; cinis es: z i cinerē reuerteris z cetera. **E**t q; supius dictū est de luxuria: vide quid dicat aug. **M**ulier est hoīs cōsumptio: insatiabilis bestia: cōtinua sollicitudo: indifferēs pugna: quotidianū danū: domus tēpestatis impedimētū castitatis: hoīs cōtinuātis naufragiū. **C**hrisof. **D**eus gaudet: nō de suo luctu: s; de nra salute. **T**ristatur nō de suo dāno: s; de nra perditōe. **O**derūt peccare mali: formidine pene. **O**derūt peccare boni: virtutis amore. **I**dē crisof. de penitētia. **P**enitētia ē salus aīarū: despectrix viciorū: reparatrix virtutū: expunatrix demonū. **Q**uid plus dicā: portam aperit paradisi: z os claudit inferni. **I**tē alibi. **P**enitentia cor emū

dat. **Sensus illuminat: Animā scilicet: z susceptibz xpi spaa-**
rat. Bernardus ait. **Veniet dies illa in qua plus valebūt pu-**
ra corda: q̄z verba stulta: z conscia bona q̄z marsupia plena sic
mf sen. ij. di. xxxv. dicit. Ab eo autē se elōgat per pctm̄: non loci
distātia: qz vbiqz tor⁹ z presens ē oibus: z oia in ipō sūt sic aug.
Beda ait super historijs. Ne indignemini fratres. Si mali i
mūdo floret z vos patimini: qz nō ē vere xpiane dignitatis in tē
poralibus exaltari: sz poti⁹ damni. Mali nichil bēnt in celo.
Vos nichil in mūdo: sz spe illius boni ad qd tēditis: quicquid
in via cōtingat: gaudere debetis. Hiero. ait. **Difficile est im-**
mo impossibile: ut presentib⁹ bonis quis fruatur z futuris: ut hic
vanitatē: illic mētē reficiat: ut de delitijs ad delicias transeat:
ut in celo z in terra gloriofus appeat. Propterea de⁹ fecit a-
nimaz ad ymaginē z similitudinē suā. ut **Sn. ij. z deus imor-**
talis ē: igit z asa. Nota de muliere. **Femina semp sathane re-**
cēs rosa. Dulce venenū: semp prona rei: q̄ prohibet ei. **Et sic**
ad Ro. viij. dicit. **Existimo qz nō sūt cōdigne passiōes h⁹ ipō-**
ris ad futurā gloriā: q̄ revelabit in nob. Cōsuevit hō pro par-
te sua accipere: qd plus pōderat in statera. **Sic in statera equi-**
tatis dei sūt posita duo. s. aduersitas et prosperitas h⁹ mūdi.
Si ḡ volumus eligere qd plus pōderat: debemus aduersita-
tes eligere: z postea habebimus aliā prosperitatē eternā q̄ pl⁹
pōderat. Si at̄ hic eligimus p̄speritatē: q̄ modica ē z nullius
pōderis: perdemus prosperitatē eternā: qua re dicit **Joan. chri.**
z allegat de pe. di. iij. quid ḡ Nemo vidēs malos prosperi-
tate gaudere turbetur: qz fm clau. in glo. sup illo verbo: Ma-
lini tollātur in altū ut lapsu grauiori ruāt. Debemus ḡ aduer-
sitates z passiones h⁹ ipōris eligere: ut habeamus eternā glīā
prosperitatē: qz nō sūt cōdigne z c̄. **Impossibile ē qz hō sit: z trī-**
bulationes nō patiat. **Ido quo vide qz adrianus imperator:**
quōdaz interrogauit quēdā phophuz: **quid eēt hō.** **Et ipse p-**
tabulā scriptā rñdit qz nō loqueret per hūc modū. **Nō ei ē mā-**
cipiū mortis: hō spes loci: viator trāsīēs. **Est enī mācipiū mor-**
tis: qz nemo mortē euadere pōt. **Dēs ei dics rapit z labores: et**
in fine fm qz hō meruit soluit. **Et hō spes loci: qz cito obliōi tra-**

dit: lz est gaudlo suscipiat: z de hospicio in fine extens nichil de rebus hospicij secū portat: q̄zuis in introitu multa fuerint p̄. **Ca. xxxij. missa.**
 celebrare p̄mo: ca. si cōstiterit de accu. de quodā qui fuit accusat⁹ corā romano pōtifice: eo q̄ p̄noctauerat i taberna per totā noctē z de bono mane celebrauerit: z dicit roman⁹ pōtifer inter cetera. **Si celebrauerit dormitiōe nō p̄missa z c.** q̄ faciēs mētiōez de dormitiōe p̄missa ul' nō p̄missa. **Si celebrauit dormitiōe p̄missa: nō procedat accusatio.** Sin at z ecōtra accusatio hēat locū: **Sz theologi ut thō. iij. pte. q. lxxx. ad. viij. l. so. .iij. ar.** dicit inf cetera q̄ reliquie remanētes in ore: si casualit trāsglutiātur: nō impediūt susceptiōez h⁹ sacramēti: qz nō trahūtur per modū cibi ul' pot⁹: sz per modū saluie: z eadē rō est d̄ reliquijs aque ul' vini: q̄b⁹ os abluūt: dū nō trahiciātur in magna quātitate: z sic p⁹ assūptiōez cibi/ul' pot⁹/ul' medicine: non lz hoc sacramētuz accipere. **Et in solutiōe. v. ar.** dicit q̄ est d̄ q̄ hoc sacramētū priusq̄z alij cibi d̄z i os xp̄iani intrare: nō ē itel ligēdus absolute respectu totius t̄poris: alioqn q̄ semel comedisset ul' bibisset: nūq̄z postea possēt hoc sacm accipere sz ē intelligē dū q̄stuz ad eūdez diē: **Et lz p̄ncipiū dici f̄ diūfos diūsimōe sumaf.** Nā qdā a meridie. Quidā ab occasu. Quidāz a media nocte. Quidā ab ortu sol̄ diē incipiāt: **Ecclia tñ f̄ romanos diē em a media nocte incipit: z iō si p⁹ mediā noctē aliqs sūperit a ligō p̄ modū cibi ul' pot⁹: nō pōt eadē die hoc sacramētū sūmere.** pōt vero si ate mediā noctē: et nō refert vtrū p⁹ cibū ul' potū assūptū dormierit aut ēt indigest⁹ sit quātū ad rōnē p̄cepti: refert at quātū ad pturbatiōez mētis quā patiūtur hoies pp̄ insonēitatē ul' indigestiōez: ex q̄b⁹ si mēs multū pturbeat hō reddif inept⁹ ad assūptiōez h⁹ sacramēti. **Ca. liij.**

Est credo i deū: q̄ uole hec aptica doctrina vocaf. Si.
 bolū nāqz i greca ligua vocaf: latina d̄z collocutio/siue collectio: z d̄z collectio: qz p⁹ ascēsiōē dñi p⁹ aduētū. s. s. apli i vñū cōuenērit: z in vno loco positi oēs siml' hāc doctrinā cōposuerūt: hec iō fecerūt ut oēs vno mō p̄dicarēt: ne error fieret inf aliqs: z sūt s̄bola tria. p̄mū. ab aplis a ni. cō. ij. a cccxxij. p̄tis m. liij.

Tertius a cōstātinopolitano a cētū quinquaginta partib⁹ regnā
te theodosio imperatore. Quid distat inter credo i deū. Et cre
do deo. Et credo deū. Credo deo. i. preceptis eius uel dictis:
qm̄ q̄cumq; dixit uel promisit. uera sunt. Sic solemus dicere:
Credo homini illi: q; uerū dixit michi. Credo deū esse: q; de⁹
est. Credo in deū. i. omnē sp̄e/atq; fiduciaz mee salutis in deo
cōstituo. **H**oc quippe de nullo pōt dici: nisi de deo: qm̄ male
dictus hō qui confidit in homine ut hiere. xvij. i. in spe hoīs.
De⁹ enī a dilectiōe dicit: q; dñs est: z oīa cognoscit anteq; fiat
Dicitur ei deus a timore: q; timef ab hoīb⁹: z adoratur a cū
ctis. Et est d̄s: quo oīa indigēt: ip̄e uero nullo indiget sic p̄ba
in ps. xv. vbi dicit. **D**ñm bonoz meoz non eges. **N**el aliter die
q; de⁹ ē quo nullū majus excogitari pōt. **N**el aliter. **D**eus ē
sumus z incōmutabile bonū. **P**atrē oīpotētez fm̄ sonū: dicit
p̄ a pasciādo z perfitiēdo siue generādo q; genuit filiū. **D**ipo
tēs dicit: q; oīa facere potēs est: **F**acit enī quicquid uult et ni
cūl est sibi impossibile. **E**t si oīa pōt: ḡ mentiri z falli pōt: pōt
etiam infirmari: pōt nō mori. **E**t falli nō pōt: q; in ip̄o ē ueritas
essencialis z sōtānalis. **I**nfirmari nō pōt: q; ip̄e est sanitas
Mori nō pōt: q; uita perennis ē. **C**reatorē celi z terre. i. fac
torē. **Q**uare creator celi z terre hic iterū noiatur: cū ip̄e creauit
oīa: iō q; per has creaturas: oēs alie intelligūtur. **P**er celuz
intelligimus sp̄iales z inuisibiles creaturas. **P**er terrā at̄ in
telligimus corporales z uisibiles res. **E**t in iesum xp̄m filiū ei⁹
subaudit credo. **Q**uare dixit z in iesum xp̄m filiū ei⁹: q; sic de
bemus credere z in iesum xp̄m. **Q**uomō in p̄c̄m z in sp̄z s̄c
ctū: q; p̄ est deus: q; hebreā lingua d̄z iesus hoc z in latina d̄s
atq; saluator: q; ip̄e saluat populū suuz a pctis coz. **C**hr̄stus
grece latine d̄z uinctus. **N**ūquid corporali z uisibili oculo uict⁹
est: non: s; sp̄iali: hoc ē in plenitudine sp̄s s̄cti: **U**nde p̄ba in
ps. xliij. ait. **A**nxit te deus d̄s tuus olco letitie pre cōfortibus
tuis. **E**t iterū ysa. **S**p̄s dñi sup me: eo q; vnxit me dñs. **F**ili
us d̄z a felicitate: q; oē gaudiū p̄is z oīs letitia: filius ē. **A**ni
cū dñm n̄m glo. q; ē vnicus: z hic ē vnus solus z uer⁹. **E**t q̄re

dī vnicus: qz proprius filius dei ē per naturā. Ceteri vero per
 grām. Qui cōcept⁹ ē de spū scō. Quare dicit cōcept⁹ de spū
 scō: qz coopante spū scō filius suscepit carnē de virgine ma-
 ria. Quare xps nō dicitur spūs sancti filius: ne duo viderētur
 esse patres in trinitate scrīssima. **A. S.** Multi renascuntur:
 qui filij dei vocātur. s. filij adoptini. Renascit ex aqua bap-
 tismatis hō: z nō dicit filius aque. Similiter fili⁹ dei q̄sqz ex co-
 opatione spūs scī hoc actū sit: nō dicit filius spūs sancti: s. pa-
 tris. Natus ex maria virgine: hoc ē. s. ex substantia btē marie
 dūc nre: quia i ea: z ex ea carnē verā assūpsit sine pctō. **Pass⁹**
 sub pōtio pilato. s. passus est xps: ut nos sua passione liberaret.
Pilat⁹ dicitur pōtius a pōta insula vnde fuit: pilat⁹ preses in
 dee prouincie fuit. **Pilat⁹** os maleatorū interpretatur: z signifi-
 cat diabolu: quia maleator aliquo peccatit z aliquo subleuat: sicut
 faciebat ille pilat⁹: q̄no dicebat. Nullā inuenio causaz in ho-
 mine isto: ut eū morti tradā: q̄i iustificauit se q̄no dicebat: Acci-
 pite eū vos: z scōm legā usam eū iudicate: tūc cōdemnabat z p-
 curiebat. **Crucifixus:** quia nolluit alia morte mori: nisi morte
 crucis. Nam crux magnū mysteriū hēt in se: Si crux in terra
 ponat: per quattuor mūdi partes: domōstratur: z in hoc voluit
 xps redemptor: nē inuere qz nō venit tm vnā partē mūdi redi-
 mere: s. totū mūdūz. Si enī crux sursum erigatur: celestia siml
 z terrestria demonstrantur. **Uñ** apostolus ait. **Pacificas** per
 crucis sue sanguinē / siue q̄ sūt in celis / siue q̄ sūt in terra. **O:**
 te ḡ ut positis cū scrls apprehēdere: q̄ sit latitudo. lōgitudō. su-
 blimitas: z pfundus. **Sublinitas** crucis ē: ea pars q̄ supemi-
 net. **Uñ** designat spēs futurorū bonorū. **Uñ** dicit ap̄tus. **Spē**
 ei salui facti sumus. j. cor. xiiij. **Latitudo** crucis ē transuersum
 lignū. **Brachia** stēduntur: per qd̄ designatur charitas. **Uñ** in
 euāgelio. **Diligite** amicū in deū: z inimicū ppter deū. **Et** pro-
 p̄ba in ps. cxxij. **Latū** mādatū tuū nimis. **Hinc** ap̄tus ia-
 cob⁹ ait. j. cor. xiiij. **Charitas** opit multitudinē peccōz. **Lōgitu-**
do crucis ē ea pars q̄ imminet a terra usqz ad trāuersus lignū
 per qd̄ designatur p̄seuerātia in opib⁹ bonis. **Profūduz** cru-

cis ē ea pars q̄ sub terra latet: per quā designātur occulta dei
iudicia. **M**ortuus ⁊ sepultus. Querit quare mori et sepeliri
voluit. **D**icēdus q̄ propter hoc. s. ut nos qui x̄po morimur: ut
quō infans sub aqua mergit: **E**t tūc x̄po insurgimus: quō infans
ex aqua extrahitur. **D**escēdit ad inferos: ut. s. inde suos eripe
ret electos: q̄ ibi debite detinebāt / ut retinebāt. **T**ertia die re
surrexit a mortuis: ut. s. nob̄ daret sp̄e ⁊ exēplū resurgēdi: ut sic
ip̄e resurrexit: ita ⁊ nos resurgeremus de puluere: **Q**uare ip̄so
die in quo passus ē nō resurrexit / aut scōdo: se tertia die resurge
re voluit: p̄pter. s. scē trinitatis mysteriū. **P**rimus et hō trib⁹
gradibus cecidit in pctm̄. s. suggestiōe. i. gula. dlectatiōe ⁊ cō
sensu. **U**n̄ sic hō ille. s. adaz p̄mus hō per hos tres gradus ce
cidit in pctm̄: ita ⁊ dñs n̄s iesus x̄ps tertia die resurgere voluit:
ut oñderet q̄ nos ab ip̄a morte redemit i q̄ nati eram⁹ per pec
catū p̄mi pentis. **A**scēdit ad celos: ut. s. aperiret nob̄ ianuā
regni celestis: q̄ āte ascēsiōez dñi clausus erat nob̄ additus. i.
intra mētū regni: ⁊ hoc pro pctō p̄mi parentis. **S**edet ad dex
terā dei patris oīpotētis. **N**unq̄ de⁹ p̄f corporis ē: ut hēat
dexterā ut sinistrā? **N**ō: s̄ per dexterā equalitas designat: **S**e
det ad dexterā p̄is: q̄ in equalitate ⁊ honore patrie dignitatis
manet. **I**nde vēturus est iudicare viuos ⁊ mortuos. i. de celo.
Iudicatur⁹ viuos ⁊ mortuos. **V**iuos appellat: iustos. **M**or
tuos vero appellat pctōres. **C**redo in sp̄m sc̄m: **Q**uare dicit
in sp̄m sc̄m. s. quo mō in p̄em ⁊ in filii. **S**piritus d̄i ab sp̄i
rādo: q̄. s. vbi vult spirat **Jo. iij.** **S**ct̄s d̄i a sc̄ficādo: q̄ om̄ia
per ip̄m sc̄ficātur. **S**ct̄az eccl̄iaz. **S**ct̄am dicit: q̄i segregatā
ad differētiā eccl̄ie malignātiū. **E**ccl̄ia grece: hebr̄ayce signa
goga d̄i. **L**atine vero cōgregatio / siue conuocatio d̄i. **S**igna
goga ei interpretat cōgregatio. **E**ccl̄ia vero cōuocatio. **Q**ua
re magis d̄i sc̄tām eccl̄iam: quā signagoga: iō. s. q̄ b̄vta aīa
lia cōgregari p̄sūt. s̄ cōuocari nō p̄sūt: nisi soli boīes: q̄ rōna
les sūt. **N**unquid indei rōnales nō sūt. **S**ūt vtiq̄: s̄ a nob̄ dif
ferūt in credēdo. **Q**uare nō dicit in sc̄tāz eccl̄iaz: iō. s. q̄ per ec
clesiam: p̄p̄tius fidelis intelligit. **U**nde nō dicit in sc̄tāz eccl̄iam
q̄: sp̄e n̄am nō debemus ponere in eccl̄ia: s̄ in solo deo. **S**cri

ptū nāqz ē hiere. xvij. **M**aledicty hō qui cōfidit in hōle. **C**atholica: catholica grece: latine vero gñalis/siue vniuersalis dē qz ecclia per totū diffusa: hāc tenet fidē. **S**āctorū colēz: subaudi credo. **R**emissionē pctōz. **P**ro quo notanduz q multīs modis sit remissio pctōz. s. per baptisimū per elemosinā. per ieiunū z per orōnē: per cordis cōtitiōez z per alia h'i. **C**arnis resurrectiōez: subaudi credo. **Q**uare dicit carnis resurrectiōnē. s. ut firmiter credamus: qz oēs de terra subrecturi sumus. **V**itā eternā. **D**icit vitā eternā: ad distiutiōez istius vite tpora lis: tota ē trāsitoria. **I**lla vero vita eterna ē: q nūqz habuit nec habebit finē. **A**mē. **A**mē hebraicus smō ē: latine vero dē vere ut fidelit/siue fiat. **E**t dē amē a mene/uel a menos: qd ē defectio: inde amē q̄i sine defectu: z sic ut dictū ē vnusquisqz dē facere qd in se est: ad hoc ut deus faciat qd in se ē sic ero. ij. qd nō. **V**ide versus: quibus poteris cognoscere ps. et versus dauid. **T**er quingenas dauid numerā ps. **B**is mille sexcētos sex canit ille. **E**t qz dictū ē supius: q missa ē hono: dei z scōz: salū vī uoz: z requies defūctorū: nō quāta bona occurrūt catholico die qua audiuerit missam. **P**rimū oīa necessaria: sibi a dño ministratur. **S**ecunduz ē: q vaniloquiū sibi indulget. **T**ertio qz iramēta indiscreta sine dāno p̄mi remittūtur. **Q**uartū qz illa die lumē oculoꝝ nō perdet. **Q**ultuz si illa die moritur: pro colcato bētur. **S**extū nullus tali die qua audiuerit missā: subito moriet. **O**ctauū tali die cōputatur passus pro remissioe peccatorū in die iudicij: z alia h'i. infinita bona. **E**t sic leni. v. dē. **B**ibe aquā de cisterna tua. i. de sacra scriptura: qz cerua charissima ē. i. lex diuina. **I**tē puer. iij. dē. **N**ō dicas amico tuo **V**ade z reuertere qz cras dabo tibi: cū statim possis dare: qz q cito dat bis dat. **S**z pro multis uota qz irregularitas etiā qñō qz cōtrahitur rōne insipiētie et ignorātie: qm̄ nesciētes litteras non debēt promoueri ad sacros ordines sicut nec homicide/ut filij illegitimi: quoniā sic hīc nota. i. infamia: ita ibi ignorātia: nota. i. infamia: **P**ro quo vide. c. cuz in cunctis de ele. z alia lura in hoc opusculo sup̄ alegata: qz scūs tho. dicit ut p̄batus ē p̄ma. ij. q. lxxij. ad v. z. q. lxxvj. ad fz. **E**t. xxvj. di. q̄i per to

*Tec quingenas
notant quibus
dicit psalms
v. de hōm mō
bet hōm p̄m
nit illi*

*Nō t̄p̄ dicitur p̄m
1000 p̄m. 2. f. 60*

in v. de v. dicit

tū in decretis tractat de igno:ātia: qua cōtrahitur irregularitas
Et vide inno. in .c. cū in cūctis de ele. vbi dicit q̄ scia ē triplex
.s. magna uel eminēs: z mediocris: z parua. Magna ē ut qñ
aliquis ē ita doct9 q̄ rñdet ad oē q̄re in p̄optu: et sine reuolu-
tiōe cartarū uel libroz. Mediocris scia ē: ut qñ aliquis alicui
questioni rñdet in promptu: et qñqz nō sine reuolutiōe carta-
rū z libroz. S; parua scia ē: ut qñ aliquis nō rñdet in p̄optu/
nec cū reuolutiōe cartarū et libroz: z tales dicuntur tenebre: de
quib9 sup̄dictū fuit ad plenū. S; paul9 dicebat. ro. iij. Dis
sufficiētia n̄ra a dño deo ē. P̄do q̄ nō q̄ epi debēt scire vtrūqz
testamētuz. s. vetus z nouū: qd̄ significat mitra habēs duo cor-
nua: P̄do quo vide. c. oēs psalentes per totuz. di. xxxviij. Et
fertur q̄ qñō administratur sibi illa dignitas: q̄ interrogāt si
sciāt testamētum vetus z nouū: qui rñdēt q̄ sic: z d; intelligi. s.
necessaria q̄ cōtinētur in utroqz testamēto: z debēt scire oia ne-
cessaria: tam in foro contentioso q̄ in foro cōcientie. Sed quid
si nesciāt qñōqz decidere causas qd̄ absit. P̄do quo vide cap.
multi sacerdotes di. xl. qm̄ tenentur scire quecūqz: que expec-
tāt ad officiū suū z c. de quib9 tho. vbi supra. Et sic sciēdum q̄
oēs sacerdotes promoti ad sacros ordines debēt scire ut dicituz
ē oia q̄ expectāt ad religionē xp̄ianā: z bonos mores z officiū su-
um z ad hoc ut secure z cū bona cōscia faciāt fructus suos: qm̄
aliter nō bene p̄nt facere fructus suos s; forte peccarēt in reci-
piēdo fructus beneficiorz z tenerētur ad restitutiones. Et non
solū peccāt ignorātes si promouēātur: s; etiā epi z examinato-
res sic Ro. p̄. Agentes z cōsentientes pari pena plectuntur. sic
.xxxvi. di. q̄i per totum. Et vide tho. 2a 2e. q. c. vbi dicit q̄ qui
porrigit p̄ces p̄ indigno efficit symoniac9. Et sic de bonoz z lit-
teratoz. p̄notiōe ē gaudēdū: sic de maloz z impitoz. p̄mo tiōe
ē cū tristādū. P̄do q̄ vide. c. de quibsdā. xxxviij. di. s; p̄ malo iu-
dice z assessore vide. l. q̄ cuiusqz vniūsitatis. ff. ve. l. p̄n. S; de
examinatore loquitur. c. finale de tē. or. s; sup̄dicta debēt itelligi
de penit9 illiteratis: ut q̄ sūt indociles i actu z i dispositione ut
q̄ nō sūt benē dispositi ad sciaz ut i. c. illiteratos. xxxvi. di. qm̄ si
aliqui sint ibuti z aliquialit̄ dispositi i radimētis grāmicalibus.

cōtinuāt studiū bene pñt pro moueri: qm̄ z si isti sūt pro nunc l
periti in actu: nō aut̄ sūt imperiti in potētia/ut dispositiōe: z sic
bene pñt pmoueri: z beneficiū retinere: duz tñ potētia nō sit re
mota s; p̄inqua. S; pro ista materia vide magistrū seu. i. iiii.
di. xj. q̄i p̄n. S; nō qd̄. j. ad tbi dī. **N**e cōmunicaueris pec
catis alienis. vbi ay mo dicit. **S**ine his tribus: nemo ordinādu s
ē. s. sū fide catholica. **E**t sine cōuersatiōe bona: **E**t sine doctri
na bona. **I**tē nota q̄ oīa pctā sūt aliena: sic p̄ba in ps. xviii.
Et ab alienis parce seruo tuo. **A**lienis glo. qz oīa pctā sūt alie
na. S; nota qz stultus ut luna mutat: sic eccle. xxvij. z. j. cor. jr.
Et ad cor. p̄ dī. **S**apīa h̄ mūdi stultitia ē apud deū. **I**tē nota
qd̄ p̄ba dicit in ps. lxxvij. **S**pūs vadēs z uō rediēs. i. tēdens
ad mortē per sepatiōez a corpore: nō qz spūs moriāf qui ē incor
ruptibilis: s; qz hō cōpositus ex corpore: ad ipm̄ nō redijt virtu
te nature. S; alibi in ps. cxviii. dicit. **Q**uā factus sum sic vter in
p̄uina. **U**ter in p̄uina derelictus: videt̄ non applicabilis vltra
humanis vsibus: z hoīes iō excellēter cōtēplatiui: reputātur in
agibilibus z politicis q̄i stolidi. **U**n̄ z. iiii. reg. jr. **P**riucipes
exercit⁹ qui erāt cū iesu: dixerūt de p̄ba: qui venerat ad eū iun
gēduz. **Q**uid venit vesanus iste ad te: **E**t in figura huius fa
cies moyssi apuit cornuta ex consortio sermonis dñi ero. xxiii.
Et sic excellēter cōtēplatiui ab hoībus mūdānis reputātur fa
turi: z tñ fm̄ veritatē sūt sapiētissimi: qz sapīa p̄rie cōsistit in cō
tēplatiōe. j. cause: nō solū fm̄ scōs: s; etiā fm̄ philosophos. ut
p̄ methap̄be. **E**t excellentē cōtemplatiuis vita p̄sēs vertitur
in tediū. **E**t sic oportet nos vinere cū discretiōe ne errem⁹ imi
tādo sensualitatē: z dimittēdo rōnem s; cōtra pro q̄ p̄ba i ps.
. xlviii. **H**ō cū in honore esset nō intellexit: cōpat⁹ ē iumētis i
sipiētibus z similis fact⁹ ē illis. **I**tē alibi in ps. lxxviii. **A**de
morare q̄ sit mea substātia glo. i. qz fragilis ē humana natura
ad cassū. sic **B**n. viij. **S**en⁹ enī z cogitatio cordis humani: p̄
na sūt ad malū ab adolecētia sua z iō semper indiget hō tua mi
sericordia z clemētia. **P**ro cuius remedio ē nōndū qd̄ ait pro
p̄ba in ps. lxxxj. **Q**m̄ mille anni ante oculos tuos tanq̄z dies

externa: q̄ p̄terit hoc addidit: q; tēp' p̄teritū: iā nichil ē. Et t̄p'g
quātācūq; lōgū eternitati cōpatū: q̄i nichil ē. Sequit' āni n̄ri
sicut aranea meditatūtur. In hebreo z trāslatiōe Hieronimi
hētur. Cōsumpsim' ānos n̄ros: sc̄ s̄monē. i. sic sermo cito trā-
sijt z designit esse: sic āni n̄ri: z p̄inet ad s̄niam p̄dictā. s. de bre-
uitate vite humane. Littera āt cōmunis refert ad inutilitates
laboris: q̄ frequēter cōtingit in vita hoīs: q; sic aranea multuz
occupat ad terēduz tellā: q̄ modico vēto dissipat: sic hoies mul-
tū studēt z meditant' ad cōsequēdos honores ut diuitias: q̄ ve-
lociter amittūtur: z sic d̄. Anni n̄ri. glo. i. hoies in annis n̄ris
uiuētes: sic in ps. lxxviii. Si aut' in potētatib' ei' octogita an-
ni: amplius labor et dolor. Et dicūtur hoies potētates: hoies
bene cōplexionati. Sequit' quis nouit ptātes ire tue? q. d. Ex
q̄ vita hoīs ē ita breuiata: z scia acquirit per expimētuz z expi-
entiā lōgi t̄poris /uel aliter. Quis in tā breui t̄pe posset scire ex-
cellentiā tue ptātis z vindicte. q. d. nullus: nisi ex tua spāli in-
structiōe. S; de iudeoz infidelitate d̄ per p̄phaz in ps. cviii
.s. Siāt cōtra d̄nz semp glo. q; illi iudei qui remāserūt pro ma-
jori pte sūt obstinati in infidelitate sua: z sic sūt cōtra desū. Et
alibi in ps. xxxv. d̄. Molluit itelligere ut bene ageret. Pro
q̄ notāduz q̄ iudei fuerūt in passiōe xpi similes ueroni impato-
ri crudelissimo: qui occidit magistrū suū senecā: nō valēs tolle-
rare timorē ei' a puericia: qui occidit etiā p̄riā matrē: z eas se-
cit scindū: ut videret locū in q̄ cōcept' fuerat. Fecit etiā succindi-
cunitatē romanā septē dieb'. Finalit' crudelissime occidit se ip-
sum. Et iudei in morte xpi dixerūt. Sāguis ei' sup nos et sup
filios n̄ros math. xxvij. Et ecle. viij. d̄. Cū iracūdo nō facias
rirā: Et cū audace nō eas in desertū: qm̄ ante illuz q̄ nichil est
sanguinis effusio. Tales fuerūt iudei in effusioe sāguinis xpi.
Et sic ysa. p̄ dicit. Cum extenderitis manus v̄ras: auertaz o-
culos meos a vob. Et cū multiplicaueritis oīones nō eraudi-
am: man' ei' n̄re sanguine plene sūt. Pro q̄ nota aug. in quo
dā s̄mone quē fecit de cruce d̄ni n̄ri iesu xpi in q̄ dixit q; ex ma-
ledictiōe pentū currit ad huc in filios uaria facinoris per macp

tam sanguinis: ut per hanc fluidam importuna ples impia incre-
 piabiliter crucietur: quousque se ream sanguinis christi recognoscat pe-
 nitens et sanetur: sic sapienter. **¶** Per quem quis peccat: per ea et torque-
 ri debet. Et sic dicit diuus Augustinus loco prealegato: quod audivit su-
 is temporibus quaedam litteratissimum indeorum conuersum ad fidem christi
 qui prophetarum et in extremo vite prophetase iudeis. Cuius ver-
 ba fuerunt. **¶** Ceteri iudei scitis inquit: nullo modo vos posse ab il-
 lo quo patimini verecundissimo cruciatu sanari: nisi solo sangui-
 ne christiano. Quod verbum ceteri iudei semper et impij capiētes: indure-
 runt omni anno in omni prouincia infundendum sanguinem christianorum ut
 legitur in .li. dicto fortilitium fidei. **¶** Sed verbum sic prolatum de san-
 guine: vere intelligitur de sanguine altaris christi veri dei et hominis: quod
 est remedium et salus vera anime et corporis cuiuscumque fidelis: quod
 probatur: quoniam si iudeus patiat fluxum sanguinis: qui et si conuer-
 tur ad fidem christi et baptizetur: non amplius fluxum sanguinis patietur:
 quod est mirabile ad exaltationem legis gratie fidei nostre. **¶** Sed fluxus
 sanguinis est in penam indeorum: propter peccatum quod commiserunt in
 morte christi: quando pilatus dixit math. xxvij. **¶** Innocens ego sum
 a sanguine iusti huius: vos videritis. **¶** Sequitur et facit. **¶** Respondit
 vniuersus populus dicens. **¶** Sanguis eius super nos et super filios
 nostros. **¶** Ecce quomodo ipsi iudei impij. ceteri et crudelissimi occide-
 runt christum redemptorem nostrum saltim mente et lingua: et sic iniustus
 est ut cruciatur sic dictum est. **¶** Et glo. hiero. dicit in hoc passu. **¶** Op-
 timam hereditatem dimiserunt iudei filiis suis. **¶** Verbum autem optimam
 et salutiferam responderunt iudei: sed intentione pessima et mortifi-
 fera: sicut sepe accidit quod male boni dicunt et fit. **¶** Intellerunt
 enim sanguis eius veniat super nos. i. peccata et pena effusionis san-
 guinis eius veniat super nos: optimam quod erat immundum ut sanguis
 ille immundissimus super illos veniret ad emundationem: sic legitur
 hebre. .lx. **¶** Si sanguis hirorum et bouorum et cinis aspersum victule
 inquinatos sanctificat: quanto magis sanguis christi: qui per spiritum sanctum se
 ipsum obtulit immaculatum deo: emundavit conscientiam
 nostram ab operibus mortuis quod contulit nobis per suam clementiam
 apoc. p. q. dilexit nos et lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo.

Hec est qd dicit iacob **En. xlvij.** Lauit iudas. i. xps in vino
stolla sua: z in sanguine vne palliu suu. **Stolla** z **palliu** xpi est
ecclesia: qd lota e vino. **Et sanguine vne. i. sanguine xpi** elicato in
torculari crucis: hoc e qd legit apoca. **xix. f.** **Vidi** celu aptu: z ec
ce equo alb: z qui sedebat super eu vocabatur fidelis z verax:
z cu iustitia iudicat z pugnat: z vestitus erat veste aspersa san-
guine z vocabatur nome eig verbu dei. **Ecclesia:** vestis est xpi: q
io aspersa e sanguine. meritis: ut vestis regalis eet sanguis as-
persus sup tota ecclesia: in ablutione. **In sanctificatione:** z in tin-
ctione. **Sz** iudei nec in ablutione: cu essent imudi: nec in sancti-
ficatione: cu eent peccatores pessimi: nec in tinctione: ut essent ve-
stis regis: sanguine super se venire petierunt: sz quasi belue san-
guine ei? sitierunt. **An** dñs leones z canes vocat eos in ps. **xxv.**
Quid e petitio sanguinis nisi rugitus leonis sanguine sitiens?
Hiere. xij. **Facta** e hereditas mea qd leo in silua z dedit contra
me voce: id odini ea. **Por** aut hec vox esse: vere penitentium.
Sanguis ei? sup nos z sup filios nros. i. majus e preciu san-
guinis xpi que pro nob obtulit in ara crucis: qz debitum nrm: z
alioz qui post nos veniet. **Job. vj.** **Utina** appederentur pcta
mea. i. meoz: quib? iram merui: z callamitas qua patior: in sta-
tera: qd arena maris hec grauior: apperet. **Et** ita fuit: qz xps po-
situs in statera crucis: laus sue callamitatis preponderauit: ex-
tulit lance oiu? pctoz totu? mudi: ppter qd di. **Agnus** qui tol-
lit pctamudi. i. extollit: sic majus podus extollit minus positu
in altera lace **Dug.** **Et** sic notare deberet oes iudei ceci z mi-
serimi: z oes agareni: z oes heretici: z vniuersali? oes ifideles:
illa qd dicit **Hiero.** in p volumine suaru eplaru in. c. debitor
Cui? verba inter cetera sut. **Scriptu** e in ps. **cxviii.** **Lucerna**
pedibus meis verbu tuu dñe z lum e semitis meis: z io dictum
est. **Ignis** consumes e. **Accedite** g z lucerna diligeter considera-
te. **Astrasqz** fatuitates z tenebras remouete. **Paganus** in-
tueat: z illic sine coniugio pfem esse discat. z filiu: z quomodo natu
e filius: z cognoscat spm scmi: ab vtroqz procedentem. s. tam a
pze qz a filio eis equal e. **Si** cecus no es: ibi vide: inter igne z

97

splēdor: ē q̄re mediū. S; nullū est mediū: nullā ē cōiungū: noll
amplius p̄scrutari mediū: ne magnū patiaris incēdiū: qm̄ p̄f
dicit. **Hic** ē filius meus dilectus: z tu dicis: nō hēt filiū deus.
Tu pagane quid foris stas z murmuras: intra hic in scholam
dei. **Aperi** aures cordis tui: **Audi** vocē dñi z similes filius dei.
Quid agitis iudei: qui occidistis filius dei: quo fugietis. **Qui**
mōtes. **Que** petre super vos cassure sūt. **Et** si in cavernis pe
traruz vos abscederitis: inde extrahā vos dicit dñs. S; z vos
venite z intrate: z cōsiliū meū audite: desperare nolite: qm̄ sūt
reliquie homini pacifico. **Seu** istis: occidistis: sāguinē xp̄i sudi
stis: in piculo estis. **Filio** dei: creduli fuistis. **Quid** facere n̄sic
debetis: nisi credētes ut baptizemī. **Bibatis**q; sanguinē: quē
sudistis: nō est quid horreatis. **Fusus** ē sanguis medici: z fact?
ē medicamētuz frenetici. **Quid** dubitatis? **Sustate** z videte:
qm̄ suavis ē dñs. **Et** notate. **Quicquid** ei de patre z filio dixi
mus: z de spū sancto diximus. **Est** enī cū illis z in illis equalis
vnus: z nō minor aut tertius d̄s. **Quid** aliud dicā fatigatus.
Quia spūz factū a patre z filio eternitati substātia ul' cōmuniō
ne separat: cūq; negat spūm esse p̄ris z filij: plenus ē spū im
mūdo: vacuus spū sācto: iō enī deus dicit charitas: q; nō part
bus diuidit vnitatē: s; inefabilit coagulat, trinitatē. **Ipa** ei est
trinitas vnus d̄s turris fortitudinis a facie inimici: credētes in
se custodit ip̄e in sc̄la sc̄loz. S; pro ista materia vide tho. j. pte
.q. xvij. q̄i per totū z sic in diuinis ē p̄ncipiū siue principio: **Et**
p̄nciū de principio. **Et** principij de principijs. **Principiū** si
ne principio: p̄f. **Principiū** de principio filius: q; procedit a
patre. **Principiū** de principijs spūs sancty: q; p̄cedit tā a pa
tre q; a filio ut dictū ē. **Et** sic nota q; ista propositio ē catholica
in diuinis. s. **Pater** ē deus. **Filius** ē deus. **Spūs sanctus** ē
deus: iō nō tres dij: s; vnus d̄s: z sic in diuinis sūt tres persone
.s. **Pater.** **Filius:** **Et** spūs sanctus tres p̄sone z vnus deus:
q; vna natura/ul' essētia/ul' substātia q̄ iudez ē sic m̄ sen. p̄. li.
q̄i per totū p̄sertim. di. ij. usq; ad. vj. z ibi tho. z plures docto
res et in pluribus locis sacre scripture q̄ recitat sacrosctā mat

ecclesia: cuius correptioni ego predicat? petrus me subijcio nre z i
perpetui: si in aliquib? erraueri: qd abst: deus testis: cuius ele
merie z nre placeat: ut no me deserat: qm eis seruus suz z ero
lacet indigno: qz ei? mebn sum a cunabulis meis ex qcuqz late
re deo teste: z sic credo lz in verbis erraueri qz in nre no eraui
sic salom. j. reg. xvj. **Homines iudicat sm ea q appent: deus**

Da qz hereticus e: qui Ca. xxxiij. aut intuet cor.
alicuius comodi tporalis maxime vane glie principa
tusqz sui gra falsas ac nouas gunt opiniones ul sequit: sic nif
sen. in. iij. di. xij. finalibus verbis. **Et e heresis deuatio a fi**
de cu pposito resistedi. Heretic? e q errat i dogmate fidei: z sei
massic? e q errat i ritib? eccleie. Pro q vide. c. in heresiz. xxiij.
.q. iij. vbi d. Inter heresiz z scisma hoc interesse arbitroz. s. qz
heresis pueru dogina heat scisma p? epalez dissensioez ab ec
clesia piter sepat: qd quide in pncipio aliqua ex pte itelligi per
diuisz. Ceteru nullu scisma e: nisi sibi aliqua heresiz cofingit
ut recte ab ecclesia recessisse videat. Sz pro multis qui alta z cu
riosa nituntur dicere ul predicare: sut nonda verba dimi tho. suo
. iij. di. x. ad. iij. q finalibus verbis. Cuius verba sut ut di
ctu e. Credo qz oia q sut fidei: sut supra naturalē cognitioez an
geloz ne sup naturalē cognitioez hoiz: z io mysteria fidei di
cuntur esse abscondita a scis in deo ut d. eph. iij. An naturali
cognitioe no videt angeli corpus xpi sub sacramto sz solu bta
Demonos vero nullo modo vident: sz credut z cotremiscunt.
Sic Iudo. in. p. li. suarsi eplaru in. c. debemus inducit dic
tu apli dicentis. Quoadmodu nemo nouit hoiz: q sut hominu
nisi sps hois qui e in eo: sic z q sut dei: nemo nouit nisi sps: qz
de deo e. Et sic qui crediderit z baptizatus fuerit saluus erit qz
vero no crediderit codenabitur. Jo. iij. Pro q e nonduz qz p
us d. Qui crediderit: z tadez d. baptizat? fuerit. Ex quib? et
lici poterit qz hoies p? debet ibui i fide catholica qz bap. si sint
adulti: nisi sequat pculu in moza: qm tuc no deberet obseruari
tepus roe periculi. No ei pot fieri ut corpus baptismi recipi
at sacramtu: nisi aia fidei suscepit veritate qd intelligit de a
dultis. Sz aug. ait ut dictu e qz si moza taret veniet: z expa

98

sentia docet: sic p̄ba i ps. lxxviii. Quis ē hō qui visuat et nō vi-
deat mortē: .q. d. nullus. Et sic paul⁹ ro. viii. Statutū ē oī-
bus hoībus semel mori sic m̄f sen. li. ij. di. xj. et ibi tbo. et scūz
Bonauē. Et cato dicit. Cū sis mortalis q̄ sūt mortalia cura:
qm̄ et si mūdus i se sit bon⁹: t̄m̄ multi in eo decipiuntur: qz videt̄
mūdus pmittere sanitatē: euenit infirmitas: et videt̄ pmitte-
re diuicias: et adest paupertas: et videtur pmittere vitā: ecce ene-
nit mors: et sic dicit aug. loco p̄alegato q̄ mūdus dicit cuiusqz
deficio. Sz d̄s dicit reficio. Pro q̄ nota q̄ Hiero. ponit. xv.
signa p̄cedentia iudiciū vniuersale dicēs q̄ p̄mo dic maria oīa
exaltabūt. xv. cubitis sup mōtes. Secūdo oīa equora p̄ster-
nēt̄ur in profūdis: intātus q̄ vir videri poterit. Tertio redi-
gēt̄ur in statū antiquū. Quarto belue oēs et alia oīa q̄ mouent̄
in aquis: cōgregabunt et leuabūt capita super pelagus more
cōtēptiōis inuicē inuigiētes. Quinto oīa volatilia celi cōgre-
gabuntur in cāpis inimicē plorātes: nō gustantes aliquid/neqz
vinētes. Sexto flumina ignea surgēt cōtra firmamētus ab oc-
casu solis usqz ad ortū corruētia. Septimo oīa sydera errātia:
et fixa ex se expargēt igneas comas sic comete. Octano erit ma-
gnus terremotus: ut oīa s̄alia p̄sternātur. Nonō oēs plane-
te sāguinē dabūt rore. Decimo oēs lapides parui et magni di-
uident̄ in quattuor ptes vnaqucqz alias colidēte. Undecimo
colles et mōtes et edificia in pulnerē redigentur. Duodecimo
oīa a s̄alia veniēt ad cāpos de silnis et mōtibus rugiētia: nichil
gustātia. Tertiodecim. oīa sepulcha ab ortu sol⁹ usqz ad occasū
patebūt cadauerib⁹ ad surgēdū. Quartode. oēs hoīes de hīta-
etis recedēt nō stelligētes nec loquētes/nec discernētes. Qui-
tode. oēs moriēt̄ et resurgēt cū mortuis lōge āte b̄ficiis: sic tbo.
.iij. pte. q. lxxiiij. Et sic etiā facit Isido. in. ij. volumine suarū
ep̄larū. c. p̄. vbi dicit. Ego arbitror ex hoc loco: et ex ep̄la: q̄ no-
mine petri ap̄t̄i scribit̄ mille ānos p̄ vna die solitos appellari:
ut. s. qz mundus in sex diebus fabricatus ē: sex millibus anno-
rum tantum credatur subsistere: et postea venire septenarium
numerum et octonarium in quo verus exerceatur sabbatismus
et circuntionis puritas reddetur. Unde et octo beatitudi-

nis bonoz operū premia promittuntur. Scribit autē petrus hoc modo. **Ans** hoc nos nō p̄treat dilectissimi: q̄ vna dies apud deū q̄i mille āni: z mille āni quasi vnus dies. **Pro** quo nota q̄ sabbatū interpretat̄ requies: z sic hic intelligit̄ de circūcisione sp̄iali: qm̄ circūcisio vera ē hodie in ecclia dei per sacramēta: z altera erit in die iudicij: qm̄ separabuntur boni a malis z ecōtra mali a bonis: q̄ erit terribilis z sic sic̄ sup̄fluitas illa abscidebat̄ in lege veteri: de qua **Sn.** xvij. hodie in lege gr̄e melius absciduntur sup̄fluitates. i. oīa pctā. s. mediāte baptismo z alijs ecclie sacramētis. **Et** sic oīa peccata dicuntur aliena: z sup̄flua: ut p̄ba testatur in ps. xvij. vbi dicit. **Et** ab alienis parce seruo tuo. **Ab** alienis. i. a peccatis ut alit̄: **Ab** alienis. i. ab infidelibus: qui sūt alieni a fide. **Parce** seruo tuo: ita q̄ nō habeant potētiā super me: ad pctā infidelitatis sue: sic̄ anthiochus cogebat̄ in deos ut dictū ē trāsire ad cultū gētilem ydolatrie ut .ij. macha. vj. **Et** sic sepabuntur boni a malis: z mali a bonis ventilabro xp̄i dicētis. **Venite** beñd̄: cti patris mei percipite regnū qd̄ paratū ē vobis ab origine mūdi: qd̄ dicitur bonis existētibus ad dexterā xp̄i. **Sz** malis existētibus ad eius sinistras dicit̄. **Ite** maledicti in ignez eternū: qui pat̄s est vobis et c̄. ut math. xxv. et sic sentētia iuste lata nō patit̄ dilatiōez: ut in. c. ff. cut. ij. q. j. **Et** q̄ sic ē pr̄tica in humanis: sigif̄ quid fiet in diuinis: nō tradas obliuioi rogo. **Et** sic luce. xvij. d̄. **Qui** se exaltat humiliabit̄ z qui se humiliat exaltabit̄. **Et** sic tu nota: q̄ sic̄ impossibile ē placere deo sine fide: ita impossibile ē placere hominibus sine humilitate: z sic̄ sup̄bia semp̄ descēdit: ita humilitas semp̄ ascēdit. **Et** sic̄ humilitas multū placet deo: ita sup̄bia multū placet diabolo. **Sz** tu qui filius dei esse cupis esto humilis: ut xp̄o possis placere: z regnū eius possidere: qm̄ oīs xp̄i actio n̄ra fuit instructio ut dicebat **Grego.** **Sz** xp̄s fuit humilis: q̄ humiliavit se usq̄ ad mortē: sigif̄ eris humilis. **Sz** p̄ sup̄dictis sciēd̄z q̄ oēs ut dictū ē tenētur scire ea q̄ cōtinētur in legibus ut et̄bi. ij. t. ij. in. c. cū finis z c̄. in. **h.** verū etiam per ignoratiā cōmissa glo. s. vicia puniuntur si ip̄e cōmittens causa

Ignorantie videatur fuisse seu aduersus ebrios duplex pena con-
 stituta. Principiū ei in ipis est cū in eoz ptate fuerit: ne ebrij
 fierēt q̄ causa eoz est ignorātia puniūtur ⁊ ignorātes cū ex his
 q̄ in legibus cōtinētur: que utiqz scire oportet nec difficilia sūt.
 Duplex pena ⁊ ē. glo. duplici pena: primo qz cōtra tēperātiāz
 peccauit. Secūdo qz ppter delictū ex ebrietate subsecutū sunt
 ebrij puniēdi. Et qz ignorātia semp̄ aleviat peccatus in parte
 nōoqz: iō ebrij nō sunt puniēdi: sic si ex industria peccarēt. Sꝫ
 pro ebrietate vide. cap. a crapula ⁊ ebrietate de vi. ho. cle. vbi
 dicit: q̄ crapula ē crudus cibus: ⁊ ebrietas vinuz immoderate
 sumptū. Et dī ebrietas ab. c. qd̄ ē sine: ⁊ bria: qd̄ ē mēsurā qua
 si bibere sine mēsurā: vnde fecūdi calices quē nō. fecere distū?
 Et Joā. an. dicit q̄ cūcus crapulosus / ut ebriosus monitus
 nō desistēs: ab officio ut beneficio suspēdetur. Et sapiēs prou.
 .xxij. dicebat. Ne intuearis vinū qm̄ flauescit Cū splēdunt
 in vitro color eius glo. qz delectat in tali aspetu: ⁊ inducit ad im-
 moderatū potū: ingredit blāde: ⁊ in nouissimo mordebit ut co-
 luber: ⁊ sicut regulus venena diffundet glo. qz consumit bona
 fortune ⁊ bona nature ⁊ bona grē: qz inducit ad vicia ⁊ potissi-
 me ad luxuriā. Et in. e. ⁊ si xps de in. iū. extra. inducit dictū a-
 postoli dicētis. Nolite inebriari vino: in quo ē luxuria: aufert
 memoriā: dissipat sensū: effudit intellectū: suscitāt libidinē: in-
 uoluit lignā: corūpit sāguinē: oīa mēbra d̄bilitat: vitā diminy-
 it: ⁊ om̄nē salutē exterminat ⁊ cōsumit aug. ⁊ d̄s intelligi de ex-
 cesu vini: ⁊ sic extrema sunt auferēda: qm̄ magna quāntitas vi-
 ni: ⁊ vinū purū i celario ē bonū. Sꝫ querit / an ebrietas sit pec-
 catū mortale vel veniale: dicēduz q̄ aut ebrius inebriat se assi-
 due / aut a casu. Si assidue: ē peccatū mortale. Si a casu: ē pec-
 catū veniale: sic. xxv. di. in. §. ⁊ est ⁊ ē. Et sic vnusquisqz tene-
 tur scire ea: quoz se actorē ⁊ artificē profitef etbi. iij. de quibns
 supra. Sꝫ pro materia ignorantie vide magistrū sen. li. ij. di.
 .xxij. vbi dicit q̄ ignorātia ē triplex. Sequit: sꝫ forsā talis ē ⁊ ē.
 etbi. iij. glo. radix ⁊ origo erroz eoz qui dicebāt vicia esse inuo-
 lūtaria: hoc ē: qz quidā bofes sūt naturaliter pigri: ad fortitudi

ne inepti: ut sunt fleumatici. Et alij sunt iracundi: ut colerici. Et alij tristes: ut melancolici. Et alij ad supercedentes voluptates apti: ut sunt sanguinei: cum hinc dispositiones pronentur a natura et natura non subiecta huic voluntati: quidam dixerunt: vitia que ex his inclinationibus pronentur esse involuntaria: hoc philosophus in presenti intendit excludere: insinuat quod hinc ex complexione homines ad vitia puocent: veritatem vitia ipsa sponte acquiruntur per operationes consuetudinarias: et quod huiusmodi operationes sunt voluntarie: ipsa vitia erunt voluntaria. Pro quo vide magistrum sen. li. ij. di. .xxv. vbi dicit quod liberum arbitrium est facultas rationis eligendi hoc vel illud: et ibi doctor es: ex quo ellicitur quod in potestate cuiuscumque est facere bonum vel malum: quod a nullo potest cogi: nisi a solo deo: et sic volenti nichil est difficile. Et sic homines meremur vel demeremur: meremur: si recte operemur. Demeremur: si non recte operemur. Et seneca ad lucillum in libro. cxxij. dicebat. Omne peccatum est actio. Actio autem omnis voluntaria est: tam honesta quam turpis: hinc voluntarius est omne peccatum: tollite sensationes: nemo peccat inuicem. Educatio et disciplina: mores facit. Et id sapit unusquisque quod didicit: itaque bona consuetudo sentere dicitur: quod mala instruit. Bene docet loqui. Bene docet facere. Nichil interest: quo animo facias: quod viciosis est fecisse: quod facta cernuntur: animus vero non videtur. Nulla enim laus non facere: quod facere non possis. Sequitur quid est inimicissimum homini: alter homo. Libenter feras: quod necesse est. Dolor patientia innat. Expecta quod nunquam te peniteat. Non quam multis placeas sed quamlibet stude: ut deo placeas. In hoc tantum est cubere: ut libentius a uideas quam loquaris. Multos vitam differentes mors incerta puenit. Itaque omnis dies: velut ultimus iudicandus est. Amicos in secreto admone: palam autem lauda. Verba rebus: non personis existimanda sunt. Monstruo similis est auaritia senilis. Quid est stultius est ut dici solet: quam via deficiente augere viaticum. Dies infates terra nudos suscipit. Quid est dulcius quam habere amicum: cum quo omnia sicut tecum audeas loqui. Seruandum est igitur diligenter: quod raro inueniuntur: quod amicus est alter ego. Quis sis interest: non quis habearis. Si vis esse beatus: cogita hoc primo. Lo

100

temne. glo. f. mūdūz. Sz ab hostibus nollī cōtēni. **P**ri^o q̄z d
mittas: deliberes. Et tñ si p̄miseris: facias. **N**ō agas: ne quis
merito tuo te oderit. Et si nullos inimicos tibi facit iniuria.
multos tibi parit inuidia. Solitudinem querit: qui vult cū no
cētibus viuere: sic p̄pha in ps. xvij. Cū sancto sc̄tus eris et c̄.
Optimus animus et pulcherim^o dei cultor ē. Abstinebis ab
alieno. immo matrimoniu: prestabis parētib^o pietatē: cognatis
indulgētia: amicis fidē: omnib^o equitatē. Deuitabis crudeli
tates: z miserā crudelitatis irā. **N**ō viues aliter in solitudine:
aliter in foro. **N**ichil petas: qđ negatur^o fuisti. **N**ichil nega
bis: qđ petiturus fuisti. **P**acē habebis cū hoibus. Sz bel
lū cū vicijis. **M**aximū in eo vicijū ē: qui nō vult meliorib^o pla
tere: sz plurimis. **N**is oibus eē notus: prius efice ut noneris.
Diffēso ab alio incipiat: a te aut̄ recōciliatio hec. Sz religiosi
notēz: qđ p̄pha ait in ps. xxvj. vbi dicit. **A**nā petij a dño: banc
requirā: ut inhitez in domo dñi: z math. iij. dī. **E**t venies bita
bit in ciuitate nazareth. glo. i. in claustrū bitabit: z hoc dicit cō
tra illos: qui nō sūt ibi: nisi ad horā. **S**equit^o qm̄ nazarens vo
cabitur: qđ interpretatur sepat^o: sic claustralis. nume. iij. **S**epa
te michi lenitas de medio pp̄loz israei ad ministrādūz deo: sz
modo cōmixti sūt inter gētes: z didiscerūt opa eoz. **P**ro q̄ nō
q̄ nazareth interpretatur virgultū: talis ē religio propter dis
ciplinā virgarsi ecl. xxiiij. **N**e subtrahas v̄gā a puero z c̄. **I**tē
nazareus vnctus interpretat^o: sic religiosi debēt h̄re vnctiones
pietatis z cōpassionis erga f̄res: z nō solū erga suos f̄res cōso
cios: verū etiā circa oēs priuos presertim circa xp̄ianos: cum
oēs dicamur f̄res z etiā oēs dicimur proximi ut dictū est supra
plene. **S**i ei religiosi nō habuerint oleū qđ absit: excludētur cū
satis virginib^o. **I**tē interpretat^o flos: qui redolet z pulcher ē ad
videndūz: sic religiosus debet esse: ut odore suo occidat vermes
in alijs. i. peccata. f. ozombus: et ieiunijs: z alijs h^o i. ecle. xxiiij
Ego quasi vitis fructificam suauitatē odoris z c̄. ij. cor. ij. **A**
lijs sūm^o odor: mortis i mortē. **A**lijs sūt odor: vite i vitā. **I**tē pul
cher debet esse ad videndum. **Y**sa. lj. **O**mnes qui videbunt
n. iij.

eos: cognoscet eos: quia sunt isti semine cui benedixit dominus, **Itē nota** quod christus nutritur in nazareth. i. in florida conscientia carni. ij. **Lecculus** noster floridus et ceterum. **Sequitur** videtur autem multos phariseorum et saduceorum venientes ad baptismum suum matth. iij. **Ex quo** elicitur quod tres erant sete famose iudeorum. scilicet seta phariseorum. saduceorum et esseorum. **Essci** erant religiosissime vite: et longe artioris quam monachi nostri temporis: de quibus tamen in euangelio non fit mentio. **Pharisei** autem arte et austere vite leguntur fuisse: immo superstriciose: qui in sinibus vestimentorum spinas ponebant ac si per hoc dicerent: nos copulati otidibus et aculeis carne nram affligimus. **In fronte** autem et in brachijs portabant quedam philacteria et cartulas: quibus erat dechalogus scriptus: ut videretur mandata dechalogio observare et ceterum. **Et matth. iij.** ubi supra dicitur. **Quis** ergo arbor: que non facit fructum bonum et ceterum. **Ex quibus** elicere poteris quod bona arbor facit fructum bonum: et mala malum. **Arbor** bona. i. bona anima siue conscientia. **Et arbor** mala. i. anima mala siue conscientia sic et tibi. ij. ca. p. ubi dicitur. **Et pluribus** actibus gignat bitus. **Ex quibus** ellicet quod impossibile est aut saltem difficile: hominem virtuosum non recte operari et e contra: **Impossibile** est: aut saltem difficile: hominem peruersum bene operari. **Et sic** dicitur hierem. xiiij. **Quid** tu vides hieremia: sic bonas bonas valde: ficus malas: malas valde. **Sic** hiero. **Sic** non inveni meliores: quam eos qui in monasterio proficiunt. **Sic** non inveni peiores: quam eos qui ibi deficiunt. **De hac** ficulnea luce. xiiij. dicitur. **Eccē** tres anni sunt ex quo venio: subscide ergo eam. **Hi** tres anni sunt: continentia: obedientia: et abrenuntiatio proprietatum. **Per oliuam:** layci qui debent facere opera misericordie: sed multi sunt ut salices in fructuose oliue similes folijs: et tales excidentur: et in ignem mittentur. **Pro** quo notare deberet omnes religiosi: quam pulchra sunt et formosa et odorifera tria simul iuncta. scilicet monachus. bitus et monasterium. **Sed** separata sunt tristia: sic unusquisque per se poterit vivere. **Et sic** dicitur in. ca. placuit. xvj. q. j. **Talis** est monachus sine monasterio: qualis est piscis sine aqua: et in glosa istius. ca. dicitur: quod monachi per ingressum religionis equiperantur morti: et tunc dicitur quod monachus est mortuus mundo: deo autem vivit et in isto. ca. dicitur glo.

¶ monasteria nō debēt esse in vrbib⁹. Pro quo vide cap. vlti
 mū de sta. re. z. ca. si cupis esse qđ diceris. xvj. q. j. vbi dicitur
 qđ diceris monachus. i. vnus ut solus. Et quib⁹ elicit: qđ no
 mina debēt esse cōsona reb⁹: sic etiā in sti. de dona. in. §. ē. z. a
 libi. ff. de tutelis. l. j. z. xxj. di. clericos: z. xij. q. j. clericus. xxiij.
 .q. j. pudēda: z in autē. cola. iij. z in p'urib⁹ iuribus. Et in fi
 ne isti. c. si cupis dicit littera. Ne filioꝝ panes comedāt ca
 nes. Filioꝝ. i. pauperū. Canes. i. iustrioues.

Ed notādūz ē qđ sic existētib⁹ in glia non est par nec eā
 lis glia: ita pena infernalis nō ē par uel equalis existē
 tib⁹ in inferno: qđ resultat a parte dispositionū existētiū in glia
 vel in inferno: z nō a parte obiecti: sic Jo. xiiij. In domo patris
 mei māñones multe sūt. i. diuersa merita p:emioꝝ / sine diuer
 se differētē meritoꝝ: alius ei sic: alius sic iabat. Aug. multe mā
 ñones in domo patris: diuersas meritoꝝ in vna vita eterna si
 gnat dignitates. Alia ei glia solis. Alia glia lune. Alia gloria
 stellarū. j. cor. xv. Tanq̄z stelle sancti diuersas māñones diu
 se claritatis: tanq̄z in celo forñitur in regno. Sz ppter vnum
 denariū nullus separat a regno: ita deus erit oīa in oībus: ut
 qm̄ deus charitas ē: per charitatē fiat: ut qđ habēt singuli: cō
 mune sit oībus. Sic ei quisqz z ipse hēt cū amat in altero qđ i
 se nō hēt. Nō erit itaqz aliqua inuidia imparis claritatis: qm̄
 regnauit in oībus vnitas charitatis sic ppha in ps. lxxxiij. dice
 bat. Beati qui habitāt in domo tua dñe: tibi sūt bitacula: qz
 quilibet ē tibi in suo ordine. Nec sūt bitacula snoz salomonis
 z ordines ministrātū: q̄ vidēs regina sabba: nō hēbat vltra spi
 ritū. iij. reg. x. z. ij. para. jr. ps. lxxxiij. q̄z dilecta ta
 ernacula
 tua dñe deus virtutū: cōcupiuit z defecit aīa mea in atria dñi.
 Et numeri. xxiij. q̄z pulchra sūt tabernacula tua iacob: z rēto
 ria tua israel: ut valles nemorose ut horti iuxta flumios irriguē:
 ut tabernacula q̄ finxit dñs ut cedrū prope aquas. Baruch.
 .iij. O israel q̄z magna domus dñi: z ē.

Ed pro multis dictis z dicēdis vide sequētia. s. qz in. li.
 de causis causa pma dicit: qđ pūma causa plus ē influēs

super causatū suū: q̄z causa. ij. vniuersalis. Et in causa. vj. di-
cit. Causa. j. superior ē omni narratiōe: z nō deficiūt lingue a
narratiōe ei: nisi ppter narratiōez esse ipius: qm̄ ipa ē sup om-
nē causā: z nō narrat nisi per causas secūdas: q̄ illuminātur a
lumine p̄me cause: z ē qm̄ causa p̄ma nō cesat illuminare suūz
causatū: z ipa nō illuminat a lumine alio: qm̄ ipa est lumē pri-
mū: supra qd̄ nō ē lumē: z sic causa p̄ma ē supior: oī narratiōe /
nec cōsequit̄ eā loq̄lla: qd̄ ē: q̄ narratio nō fit nisi per loquellā.
Et loq̄lla: per intelligētiā. Et intelligētia per cognitiōez: Et
cognitio: per meditatiōez. Et meditatio: per sensū. Causa at̄
p̄ma ē sup oēs res. Causa at̄ p̄ma: ē sup oīa bec: qm̄ ē causa e-
is: ppter hoc fit q̄ ipa nō cadit sub sensu. meditatiōe. cognitiōe
intelligētia z loq̄lla: nō ḡ ē narrabilis. Siquit̄ z facit q̄ gl̄ia
diuina ē par z equalis existētib⁹ in gl̄ia a parte obiecti: qd̄ ē ip-
se d̄s: nō at̄ ē par z equalis a pte creaturarū existētū in gl̄ia ut
dictū ē: qm̄ quicquid recipit̄: ad modū rei recipiētis recipit̄: sic
in. li. de causis in plurib⁹ locis: ut in causa. xij. vbi d̄r. Causa
tū ḡ in causa ē: per modūz cause. Et causa in causato: per mo-
dū causati. Et in causa. xv. dicit. Qm̄ scia sciētis essētiā suā: ē
et eo z ad eū. Est et eo: qz ē sciēs. Et ad eū: qui ē scitū. Et i ca-
usa. xvij. dicit. Et res oēs sūt entia: ppter ens p̄mū vinētes.
oēs sūt mote. glo. i. sūt mouētes se ipas per eētiā suā: p̄t vi-
tā p̄mā. Et res oēs intelligibiles. i. q̄ cognoscūtur habēt sciaz
.i. cognitiōez ppter intelligētiā p̄mā. i. ppter causā primā: q̄ est
fōtānalis intelligētia: sic p̄ba in ps. xxxv. Qm̄ apud te ē fons
vite: z in lumine tuo videbim⁹ lumē. Et vltēris dicit: qz oīs
scia vera nō ē: nisi intelligētia: z intelligētia ē primū sciēs: qd̄ est
z ē influēs sciam sup reliqua scia. i. cognoscitiua. Redeamus
z dicamus q̄ ens primū ē quietū: z ē causa causarū. Et in cau-
sa. xx. dicit. Quicquid recipitur: ad modū rei recipiētis recipi-
tur ut dictū est. Cuius verba inter cetera sūt. Prima enī bo-
nitas influit bonitates sup res oēs: influxiōe vna. Verūtamē
vnaqueqz rerū recipiet ex illa influxiōe: scd̄z modū sue virtutis
z sui esse. Et bonitas p̄ma nō influit bonitatē supra res oēs

nisi per modū vnū: q: nō ē bonitas: nisi per suū esse: z sauz ens
z suā virtutē: itaqz bonitas z ens sunt res vna. Sic gens pri
mū z bonitas sūt res vna: sic fit q: ipsa influit bonitates super
res infusione cōmuni vna: z diuersificatur bonitates et dona
ex cōcursu. i. ex dispositiōe recipiētis qd ē: q: recipiētia bonita
tes nō recipiūt: equaliter: immo quedā eoz recipiūt plusqz que
dā: z hoc quidē est ppter magnitudinē sue benignitatis z largi
tatis: quapropter recipiēs recipit per cōtinuatōez inter ipsū
z factorē suū z c. *Ex* quibus collige q: est tm̄ vnicū esse z plura
esse. *Et* vnicū bonū: z plura bona. *Vnicū* esse. s. essentiāle z fō
tanale. sic exo. iij. *Ego* sum qui sū. *Et* plura esse. s. participati
ua sic ut sup̄ exo. iij. *Ego* sum qui sū. glo. i. ego sum qui bōo es
se per me: qm̄ ceterē res nō hēt esse per se: nisi per me. *Et* sic
idē dicēdūz ē de vnicō bono z de pluribus bonis: qm̄ ē tm̄ vni
cū bonū essentiāle z fontanale z plura bona participatiua: z sic
cātat ecclia: nemo bon⁹ nisi solus deus: qd̄ intellige de bono es
sentiāli uel fōtanali sic ppha in. ps. p̄alegato. xxxv. *Qm̄* apud
te ē fōs vite z c. *Ex* quib⁹ cōclude: q: oīa bona participatiua: ha
bēt ortū z depēdentiā ab illo bono essentiāli z fōtanali increa
to: qm̄ sicuti oīa flumina habēt ortū z depēdentiā a fōte. *Fons*
aūta se ipō: ita bona participatiua habēt ortū z depēdentiā a bo
no essentiāli z fōtanali. *Bonū* autē essentiāle z fontanale: bēt or
tū z depēdentiā a se ipō ut dictū ē: sic dicit pbus. *Nō* est prudē
tis tēdere in infinitū. *Et* sic cōclude q: oīa bona participatiua
habēt ortū z depēdentiā ab esse essentiāli z esse essentiāle a se ip
sout ppha in dicto ps. xxv. qm̄ apud te ē fōs vite z cetera: z act.
. xvij. *Deus* est quo sumus viuimus z mouemur. *Et* exo. iij.
ego sum qui sum: de quo satis dictū ē nuper ad plenum. *Sz*
in causa. xxiij. dicitur. *Regens* ergo deus est benedictus z su
blimis: quoniā ipse replet res bonitatibus. *Et* intelligētia est
primuz creatuz: z plus similis deo sublimi: z p̄ id regit res: q̄
sūt substantie: q: sic d̄s b̄is z excelsus influit bonitates sup̄ res
que sub eo sunt. *Et* in causa. xxiij. dicit. *Causa* prima existit
in oibus rebus fm̄ dispositiōez vnā. *Sz* res oēs nō existunt in

ip̄a: s̄m dispositiōez vn̄a: qđ ē: qz quānis p̄ima causa existat in
rebus oib̄s tñ vnaqueqz rerū recipit eā s̄m modū potētie sue
qđ est: qz ex rebus sūt: q̄ recipiūt causā p̄imā receptiōe vnica.
Et ex eis sūt q̄ recipiūt eam receptione multiplicata: Et ex eis
sūt: q̄ recipiūt eā receptiōe eterna. Et ex eis sūt: q̄ recipiūt eaz
receptiōe t̄porali. Et ex eis sūt: q̄ recipiūt eā receptiōe sp̄iali.
Et ex eis sūt: q̄ recipiūt eā receptiōe corporali. Et diuersitas
receptiōis: nō fit ex p̄ima causa: s̄z propter recipiēs qđ ē: qz sus
cipiēs diuersificat: propter id qđ susceptū ē diuersificatū. Influ
ens vero vnū existēs z indiuisū: influit super oēs res bonitates
equaliter: bonitas nāqz influit sup omnes res: ex p̄ima causa
equaliter. Res igit sunt causa diuersitatis influrionis bonita
tis sup res: proculdubio nō inueniūtur res oēs in p̄ima causa
per modū vnū. Et sic ex supradictis colligi pōt illud vulgare.
Quicquid recipit: ad modū rei recipiētis recipit. Et q̄ omnis
vita z omne esse depēdet a deo: z omne bonum a bonitate dei.
Et sic quodcūqz bonū participatiuū reperiat: depēdet dum ta
rat a solo deo: sic paulus. ro. iij. Omnis p̄fectio n̄ra: a dño deo
Sequit̄ de monachis. pro quo vide qđ ait ang. in. li. 8
opibus monachoz vbi dicit qđ debēt manū opibus in
sistere illi dum tarat: qui ab ecclesiasticis occupatiōibus vacant.
Unde z se excusat a labore manū: p̄pter iudicia ecclesiastica: q
bus occubat dicēs. Quē dicere possumus quis militat suis sti
pēdijs vnqz: Ro. jr. tñ dñm n̄rum iesum xpm testē inuoco su
per aiām meā: qm̄quātuz ad meū attinet cōmodū: multo ma
le per singulos dies certis horis quātū in bene moderatis mo
nasterijs cōstitutū ē aliqd̄ opari manib⁹: z certas horas h̄re ad
oradū z legēdū/ aut aliquid de diuinis litteris ad agēdū libros
q̄z tumultosissimas perplexitates aliarū causarū pati de nego
cijs secl̄arib⁹/ ut iudicādo dirimēdis/ ut iterueniēdo p̄cipiēdis s̄
op⁹ sp̄iale qđ i bonū cōsumate redūdat: ē op⁹ p̄dicatiōis: q̄ fru
ctus aiaruz in pp̄lo procurat: z iō ut dicit. j. ad cor. jr. Dñs or
dinauit his qui euāgelii anūciāt: hoc referrī tñ ad illos qui ha
bēt auctoritatē p̄dicādo: sic sūt prelati: z etiā ad eos q̄ q̄liter cūqz

licite predicat ex commissione prelatorum suorum: quia stipendia non debentur potestati: sed operi et labori ut dicitur facta ad thomam. ij. Laboratem agricolam oportet primum de fructibus accipere glo. s. predicatores: qui in agro ecclesie ligone verbi excollit corda auditorum: nec tamen illi qui predicat potest de euangelio vivere: sed etiam illi qui eis ministrant ad hoc officium coopantes sic ro. xv. Si spiritualium particeps facti sunt gentiles debent etiam in carnalibus ministrare eis: sic thom. qd. libet. vij. ar. xvij. circa. ij. Sz ro. x. dicitur. Quomodo predicabunt nisi mittantur. Sz nota quod si aliquis querat utrum deus fecerit aliqua animalia imperfecta. Pro cuius declaratione vide arif. methan. .iiij. ca. iij. quod incipit. Reliqui autem et cetera. in. s. Finis autem his quod de natura est et cetera. ex quo eliciuntur doctores: quod necessitas est duplex quam alia est ex parte finis. Alia vero est ex parte materie. Ex parte finis est: ut omnia tendant in suum proprium locum: ut grania deorsum: et lenia sursum. Necessitas ex parte materie est: ut quando boves nascuntur cum sex digitis per excessum: vel cum quattuor per defectum: vel quando animalia imperfecta generantur ex putrefactione terre ut mures vel animalia vilia ut vermes et musce et alia huiusmodi. Et ista et alia huiusmodi possunt generari non ex necessitate finis: sed ex necessitate materie: quod nota: propter aliquos non multum intellectu vigentes: qui quandoque interrogant. Utrum deus fecerit animalia vilia et imperfecta eo quod dicitur Gen. .ij. Cuncta que fecerat deus erant valde bona. Et Io. j. omnia per ipsum facta sunt et cetera. Et dicitur animalia imperfecta illa que decissa vivunt per aliquod tempus ut lubrices et alia huiusmodi. Et sic nota pro supradictis quod peccatum in quantum deficit ab ente: non est a deo: sed a nobis ut dictum est sic in. li. de divinis nominibus Ansel. in. c. de ente. quia ibi tractatur de materia mali ubi dicit. Sic igitur artifex sine arte et sapientia sua nichil opatur: immo omnia per artem et sapientiam facit. et etiam prius in ipsa arte et ante omnia: et consequenter in opere: sic pater omnia fecit per filium qui est ars et sapientia eius: et sine ipso nichil facit: sed prius omnia fecit in ipso sicut in arte: et consequenter omnia fecit per ipsum in opere. Et quia dictum. Equomodo a deo procedunt omnia bona: et omne esse: vide. c. j. pro eius declaratione in. li. de summo bono: cuius verba sunt. Summus bonus deus est quia incommutabilis est: et corrupti non potest. Creatura vero bo

nū s; nō sūmū ē: q; mutabilis ē: Et dñi sit quidē bonū: nō tñ cē
 pōt sūmū. Quid ē dei immortalitas: nisi eius incōmutabili-
 tas: nā z angeli z ale immortales sūt. s; immutabiles nō sunt:
 iō solus deus dicitur immortalis: q; solus scōmutabilis ē: nāz
 aīa moritur: dum diserēte deo: de bono in malū mutat. S; et
 angelus ē mutatus: dum deserto deo: ē elapsus. Qd materiā
 hēt vnde eritat: mutabile ē: q; de iformi ad formā trāsijt. Qd
 vero nō hēt materiā: immutabile ē: sic deus vtiq; ē. Bene ac
 sustātaliter sūt ista in deo. s. incorruptio. immortalitas: et incō-
 mutabilitas: inde z merito cūcte preponit creature. Opus nō
 cōsiliū apud deū credimus mutari/nec variari eti: quia per va-
 ria tpora diuersa precipit. S; manēs idē incōmutabilis z eter-
 nus quid cuiq; cōgruū eēt tpori ab ipa eternitate in ei? mansit.
 dispositiōe cōsiliij: nō vsu nō aliud deū putari/aliud pulchri-
 tudinē ei? atq; aliud magnitudinē ipsius: sic aliud ē hō: aliud
 pulchritudo ei?: q; desistente pulchritudine: hō manet: ac per
 hoc qui ita intelligit deū corporeū esse credit: dum pulchritu-
 do z magnitudo dei ipse deus sit. Ideo deus dicit simplex siue
 nō amittēdo qd hēt: seu q; nō aliud ē ipse: z aliud qd in ipso est.
 Inordinate dici seu cōferri vicij ea q̄ ordinate i deo sūt ut po-
 te simplicitas: q̄ aliqui dicit pro stultitia: z nō ē in deo. Apud d-
 um vero sūma simplicitas ē: iurta hāc regulā z ē. existimanda
 sūt sic Irido. in. li. de sūmo bono. c. p. Ca. lv.

Et pro ampliori declaratiōe de materia belādi: sciē-
 s duz ē fm tho. 2a. 2e. q. xl. ad. j. in corpore. Cuius ver-
 ba sūt. Respōsio dicēdū q; ad hoc q; aliquod belluz
 sit iustū tria requirūtur. Primo quidē auctoritas p̄cipis: cu-
 ius mādato bellū ē gerēduz. Nō ei pertinet ad psonā priuatā
 bellū mouere: q; pōt ius suū in iudicio supioris psequi. Simi-
 liter etiam cōnocare multitudinem quod in bellis oportet fie-
 ri: non pertinet ad priuatā psonā: Cū at cura rei publice cōmis-
 sa sit: principib?: ad eos ptinet rē publicā ciuitatis: ul' regni: seu
 pulncie sibi subdite tueri: z sic licite defēdūt eā materiali gla-
 dio cōtra interiores quidē perturbatores: dñi malefactores pu-

niū: fm illud apli ad ro. riiij. Nō sine causa gladii portat: mi-
 nister enī dei ē vindex in irāz dei qui male agit: ita etiā gladio
 bellico ad eos ptinet rez publicā. tueri ab exterioribus hostib?
 An 2 principibus dicit in ps. lxxij. Eripite pauperē 2 egenū:
 d. manu pctōzis liberate. Unde aug. dicit cōtra faustū. Ordo
 naturalis mortaliū paci accōmodatus hoc poscit: ut suscipiēdi
 belli auctoritas atqz cōsiliū penes principes sit. Secūdo req-
 ritur causa iusta: ut. s. illi qui impugnātur propter aliquā culpā
 impugnatōez increātur. Unde aug. dicit in. li. questi. Iusta
 bella solēt difiniri q̄ vlciscūtur iniurias. Si gēs ul' ciuitas ple-
 tēda est q̄ uel vindicare neglexerit: qđ a suis improbe factū est
 uel reddere qđ per iniuriā ablatū est. Tertio requirit: ut sit in-
 tentio bellatū recta: q̄. s. intēdit uelut bonū promoueat uelut
 malū vitetur. An aug. in. li. de verbis dñi. Apud veros dei
 cultores etiā illa bella pacata sūt: q̄ nō cupiditate aut crudeli-
 tate: s; pacis studio gerūtur: ut. s. mali coerceātur 2 bonū suble-
 uētur. Pōt aut cōtingere ut si sit legitima auctoritas indicē-
 tis bellū 2 causa iusta: nichilominus propter prauā intētionēz
 bellū reddat illicitū. Dicit enī aug. in li. cōtra faustuz. Hoc
 cēdi cupiditas: vlcicēdi crudelitas implacatus 2 implacabilis
 animus feritas rebellādi: libido dñaudi 2 si qua sunt similia:
 hec sūt q̄ in bellis iure culpātur. Unde marco cato dicebat. A-
 gricole boni viri minime mala cogitātes: 2 sic cātat ecclia esto-
 re pūdētes sic serpētes 2 simplices sic colūbe. iho. vbi supra.

Equur de symonia: 2 vide. s. magistrū Ca. lviij.

sen. iij. di. xxv. Cuius ūba sūt. De symoniaciis ūo nō
 ē ābigēdū qn sint heretici: q̄ tñ añ sñiaz degradatiōis 2 ordināt
 2 cōsecrāt. Et s; symoniaci pprie dicātur: q̄ instar symonis ma-
 gi in p̄ciabiles gfas p̄cio cōducere volūt act. viij. Et q̄ p̄ miut
 sterio sacro p̄cis recipiūt in modū giczi. iij. re. v. giczi vocādi
 sūt. Dēs tñ dātes 2 accipiētes symoniaci dicūt: 2 vtriqz eadē
 sñia p̄cellūt. S; p̄ āpliori dēclaratiōe istī? materie vide iho. ij.
 .ij. q. cen. ad. j. in corpore vbi dicit: q̄ act9 aliqs ē mal' ex gñe:
 eo q̄ cadit supra materiam indebitam. Emptionis autem et

uenditiōis ē materia indebita rei spūalis triplici rōne. **Pri-**
mo quidē qz res spūalis nō pōt aliquo terreno precio cōpēfari:
ut de sapia dicit puer. iij. **Preciosior** ē cūctis opib⁹: z oīa q̄ d̄
siderātur huic nō ualēt cōparari: iō etiā petrus in ip̄a sui radi-
ce symoniacā prauitatē cōdemnās dixit. **Pecunia** tua sit te-
cūl pōitiōe: qm̄ domnū dei existimasti pecunia possidere. **Se-**
cūdo qz iō pōt esse debita uēditiōis materia: cui⁹ uēditor: ē dñs
ut supra p̄. **Delat⁹** autē ecclie nō ē dñs spūaliū rerū: s; dispē-
fator: scdm̄ illud p̄ma ad cor. iij. Sic nos existimet hō ut mini-
stros xp̄i z dispēfatores ministerioꝝ dei. **Tertio** qz uenditiō re-
pugnat spūaliū originē q̄ ex gratuita dei uolūtate proueniunt:
vnde dñs dicit math. x. **Gratis** accipistis gratis date: z iō ali-
qs emēdo ul' uēdēdo rē spūalē irredēntiā exhibet deo z reb⁹ di-
uinis p̄ qd̄ peccat peccato irreligiositatis. **Et** ē symonia: stu-
diosa uolūtās emēdi ul' uēdēdi spūale ul' spūali anectū. **Et** sē
per cōmittit symonia qm̄ dat res tēporalis pro spūali z ecōtra:
Et tā ementes q̄z uēdentes beneficia ul' alia h⁹: pnt dici symo-
niaci: ut p̄ per symonie difinitioēz: z si alij cōparētur symoni
z alij giesi ut act. viij. eo q̄ symō magus uolebat emere gfaz a
btō petro: z giesi uolebat uēdere: z sic a symone symoniaci: z a
giesi dicūtur giesite. **Et** in hac questioē fa fe. q. c. ad. v. in so-
lu. ij. z. iij. ar. d̄ q̄ si aliquis aliquid spūale alicui cōferat gra-
tis: p̄pter cōsanguinitatē ul' quācūqz carnalē affectioēz: erit qui-
dez illicita z carnalis collatio: nō tñ symoniaca: qz nichil ibi ac-
cipitur: vnde hoc nō ptinet ad cōtractū emptioēis z uēditiōis: i
quo fūdatur symonia. **Si** tñ aliquis dat beneficiū eccliaficūz
alicui: hoc pacto ul' intētiōe: ut ex inde suis cōsanguineis pui-
deat: ē manifesta symonia. **Et** ad. iij. dicit q̄ mun⁹ a lingua
d̄z uel ipsa laus ptinens ad fauorē humanū: qui sub p̄cio cadit
uel etiā preces ex quibz acquirif fauor humanus ut cōtrariuz
euitet: z iō si aliquis principalit̄ ad hoc intēdat: symoniā cōmit-
tit. **Uidef** autē ad hoc principalit̄ intēdere: qui preces pro indi-
gno porretas eraudit: vnde ip̄m factū ē symoniactū qz subest d̄
bita causa: ex qua illi pro quo preces porrigūt spūale aliquid

cōferi. tñ pōt esse symonia in intēllōe: si nō attēdat ad dignita-
 tes psonę: s; ad favorē humanū. Si vero aliquis pro se rogat
 ut optineat curā aiaruz: ex ipa p̄sūptōe reddit indign⁹: z sic p̄-
 ces sūt pro indigno. Licite tñ pōt aliquis si sit indigēs: pro se be-
 neficiū petere ecclēstiacū sine cura aiarū. t̄ho vbi sup̄. Et sic no-
 ta q̄ symoniacus nñq; facit fructus suos: s; semp ē in culpa ut
 fur z latro: sic ro. xiiij. Omne qd̄ ex fide nō est: p̄cām ē. Ex fide
 .i. ex cōscia. S; q; diximus sup̄ius de irregularitate sciēdum
 q̄ q̄ plurimū irregularitas cōtrahit rōe alicuius ex cōmunica-
 tiōis maioris: ut si aliquis ē excoicatus excoicatiōe majori z ce-
 lebrat: uel si nō est p̄motus ad maiores ordines z i cis celebrat
 sic si eēt ordinat⁹. .s. cum apatu. .s. dicēdo eplaz uel euāgeliz ul
 missaz: ul si cōmittat insultū: ut mutilādo / uel occidēdo / ul cō-
 mittēdo vulnus atrox: ut q; effudit grādes ptē sanguinis. Et
 cōmittitur irregularitas rōe inutilatiōis alicuius mēbr̄i habē-
 tis officiū distinctū per se: in tātuz dicūt doctores: q; si aliqs sub-
 trahat virilia alicui⁹: vltra hoc q; est irregularis: venit punien-
 dus grauiſſima pena: plus q; si occiderit: p̄pter tātam iniurias
 qm̄ qui bene z semel morit nō morit: sic salomō eccl. xxx. Ade-
 lius ē bene mori cū requie q; vincere cū dolore. Pro q̄ nota q;
 in irregularitate nō attēditur mēs faciētis / uel animus. .s. quo
 animo fecerit: s; ap̄tus incept⁹ z p̄fect⁹ uel cōsumat⁹ sic in. ca.
 exhibita de homi. sic etiā in. c. si audieris. xxij. q. v. sic specula-
 tor in ti. d. offi. delc. Et nota pro ampliori declaratiōe q; si ali-
 qui religiosi ul sacerdotes ul quicūq; alij duxerit aliqua ligna
 uel paleas uel aliquid b̄i ad cōburēdos hereticos: q; isti tales
 poterūt esse irregulares: sic i. l. merā. ff. ad. l. aquli. Pro cui-
 us declaratiōe sciēduz q; aut tales heretici aut fuerūt cōbusti
 viui aut mortui. Si oēs heretici fuerūt cōbusti viui aut alter il-
 loz: oēs deportātes ligna ul paleas ul aliquid b̄i: sūt irregula-
 res. Et si nullus fuerit cōbustus viuus: s; prius anteq; appo-
 nātur ligna ul palee uel aliquid b̄i: fuerūt ingressi viā vnuer-
 se carnis: nullus religioz nec sacerdotū / nec alioz quocūq;
 q; efficit irregularis: etiā si duxerit ligna uel paleas ul aliquid

... d. j. ...

h^oi apponat cōbūrēdis: qm̄ p^o mortē nō causat aliqua irregularitas in cadaveribus. Et sic nota q^o oēs catholici z virtuosī: presertim religiosi z sacerdotes debēt semp dare opam rei licite: z nunq̄z illicite: ut in .c. significasti. el. ij. de homi. extra ad hoc ut nō incurrāt irregularitatē. Pro quo vide q^o irregularitas ē nota seu impedimētū canonicū ex facto / uel ex defectu proneniēs: quo quis prohibet ad ecclesiasticos ordines pmoueri: z in eis dē ministrare. Et dicit nota. glo. i. infamia uel cicitrix: z sic irregularis ordinatus incurrit impedimētū in ordinibus susceptis. Et nō ordinat^o irregularis incurrit impedimētū in ordinibus suscipiēdis. Pro quo vide speculatoreē in ti. de irregularitate de qua latius dicit in suo loco. sed pro mebro vide angelū de male. super p̄tula mēbrū. Et sic ppter dubia supradicta z scādala tutius eēt religiosi a supradictis abstinere: z laycis supradicta. s. ligna uel paleas uel aliud h^oi ad cōbūrēdos hereticos cōmittere: z sic iustū z sc̄tū ē ut heretici: q̄rum a se amore diabolico fuerūt incēse: taliū corpora igne materialī cōsumātur z cōcrementur: qui z si in hac carne mortali nō cōuertātur ad fidē catholicā z nō fecerint p̄niam: qd̄ absit: semp sine dubio cū diabolo in inferno torq̄bunt qm̄ q̄cuqz uult saluus eē aī oīa op^o ē: ut teneat catholicā fidē. Quā nisi quis qz integrā uiolatāqz seruauerit: absqz dubio i eternū pibit z ē. Et sic q bona egerūt: ibūt in vitā eternā: q uero mala in igne eternū. z p̄ba i ps. lxxij. tu redes vnicuiqz iurta opa sua. Et a po. xiiij. Opa ei illoz sequūtur illos. Itē alibi articulus fidei. dabit pena p̄anis: reges quoqz iustis z sic i plumbus locis Et sic q diligit regē: diligit ei^o legē: z sic q diligit xp̄s redēptoreē: nō strū: diligit xp̄m z eius legē: cuius nos catholici mediāte baptismo z alijs eccleie sacramētis sum⁹ filij sc̄. Joā. viij. Q^o fili⁹ appellaris cuius opa facis: z sic ē amoris cōgregare: ita ē lītis disgregare metha. ij. qz amor ē vis vnitiua uel cōcretiua in rem amatā etbi. viij. z. jr. Itē omis amor siue diuinus: siue angeli c^o siue human^o: semp dicit conerionē quādā. Et sic xp̄e redēptor ur̄: q pass⁹ es p nob miserere nob cui placeat ut vitā eternā cōsequamur. Amē.

Finis tractat⁹.

Tabula huius operis incipit feliciter.

Confessio dz esse pura z nō superflua.	ca. f.
Confessio dz eē vera z nō cōditionata.	ca. ij.
Confessio dz eē integra z nō simulata.	ca. iij.
Cōfessio dz esse plena lociqz differētia determinata.	c. iiii.
Cōfessio dz eē tporis explicatiua.	ca. v.
Confessio dz eē modi peccādi narratiua.	ca. vj.
Cōfessio de cet eē more in peccato examinatiua.	ca. vij.
Qualiter pctōz vices debeāt expecificari.	ca. viij.
Qualiter vana gr̃a debeat distingui.	ca. ix.
Qualiter intētio in pctō habita debeat iudicari.	ca. x.
Qualiter causa pcti proprii debeat referri.	ca. xj.
Qualiter occasio alieni peccati debeat pferri.	ca. xij.
Qualiter pollutio debeat ostēdi.	ca. xij.
Qualiter causa pollutōis debeat narrari.	ca. xiiij.
Quomodo pollutus a cōmunionē debeat cessare.	ca. xv.
Quomodo nō ois humorū flux⁹ pollutio dicat.	ca. xvj.
Quomodo motus mētis aut carnis sit pctm̃.	ca. xvij.
Quomodo cogitatōes inboneste sint dicēde.	ca. xvij.
Quomodo mot⁹ visus naturalis efficiat viciōsus.	ca. xix.
Quomodo affectōes viciōse sint agnoscēde.	ca. xx.
Quomodo verba viciōsa sint cōsūtēda.	ca. xxi.
Qualiter hō in p̃dictis se debeat h̃re.	ca. xxij.
Quomodo hō seipm̃ cognoscere debeat.	ca. xxij.
Qualiter oīuz viciōz vnū ē inititū.	ca. xxiiij.
Quot sūt differētie peccati in spiritū scūz.	ca. xxv.
Quomodo pctm̃ debeat describi.	ca. xxvj.
Qualis sit libri cōclusio.	ca. xxvij.

Finistabule.

Incipit confessionale seu libellus optimo bti Thome
de aquino. de modo confitendi et de puritate conscientie.

Omnia fundamenta et ianua virtutum. omnesque gratie. ac
spiritualis consolatio principium est conscientie puritas
ac cordis mundicia. ad quam principaliter et precipue
per puram veram ac integram et perfectam confessionem pec-
catorum absciditur. Nos qui vocati sumus ad statum gratie et ad ac-
cedendas virtutes ac vitanda vitia de sufficienti confessione ac modo confi-
tendi (ut decet viros ad statum perfectioris electos) cum summa diligen-
tia et sollicitudine continua peccatorum videamus et principaliter de mor-
talibus pre ceteris est videndum.

Confessio debet esse pura. Capitulum. j.

St igitur primo videndum quod confessio debet esse pura quia peccata
debet simpliciter dici absque duplicitate et excusatione sic homo
credit ea manifesta esse coram deo. nec debent verba di-
ci palliata aut cooperata vel minentia peccatum. sic faciunt multi ma-
gnas peritias et historias longas dicentes antequam peccatum expli-
cent. ut sic per illas ostendant se minus culpabiles de peccato quod qui-
des peccatum in fine illorum verborum superfluum includunt. Vitanda sunt
igitur superflua et excusatoria verba. sed pure dic peccata tua et simpliciter te
accusa. Similiter non debet dici quod cadat in infamiam alicuius. aut quod
posset prebere confessioni occasionem turbationis contra aliquem aut
materiam contentendi. Unde si expediret notare peccata alterius con-
fitendo propria. tunc taliter explicetur quod nullomodo confessor possit in-
telligere personam cum qua peccasti ne possit venire in noticiam com-
plicitatis in peccato. sic si dedisti petro occasionem peccandi cum peccauit
non debes notare. sed sufficit dicere. fui causa committendi tale pec-
catum cuidam persone.

Confessio debet esse vera. Cap. ij.

Confessio debet esse vera. ita quod nulla falsitas dicatur scienter.
nec aliquid dubium affirmetur. Sed certa ut certa: et du-
bia ut dubia sunt dicenda. Et ideo quomodo confiteris non dicas
dico culpam meam si feci tale quid. aut si dedi materiam turbationis
alii. aut fecissem tale peccatum si potuissem. sed dic dupliciter feci sic et sic et

appetitini sic et sic habuit voluntate deliberata facienda tale peccatum et non dimisi: nisi quia non potui vel quia nesciui: vel quia timui verecundiam aut penam temporalem. Sunt tamen quidam qui nescientes aut vercedantes aut non curantes specificare peccata appetite mentisur in confessione quam faciunt dicendo quedam generalia ad quodam cautelam quibus comprehendant peccata omnia que fecerunt. Dicitur ei: dico culpam meam de quinque sensibus meis male custoditis. scilicet visu. auditu et cetera. Et tamen si interrogarentur de quolibet per se inuenirentur non offendisse in altero premissorum maxime postquam confessi fuerint. Et se dicunt etiam de septem vicijs capitalibus: cum tamen non offenderunt in omnibus sic sonant verba eorum. Talis est modus maxime ab his qui sepe confitentur est vitiosus: scilicet dicant verba et necessaria et dimittant falsa et superflua. Similiter autem confessionem diligenter seipos examinet et dicat primo omnia viciosa et gravia que pro certo se non fecerit fecisse ita quod sub humilitatis specie aut causa quacumque nullatenus mentiantur. Sed postea possunt dicere generalia et lenia que non possunt specialiter explicare: sic sunt cogitationes occiosae: verba occiosa negligentia et pigritia circa ordines amissio temporis: distratio cordis dicendo horas vel orando. Ingratitudo beneficiorum dei superflua cura de corpore et de rebus temporalibus: turbationes leues contra primum iudicium leue alieni cordis respectio primi quo ad personam aut vitam suam mores. Non contentari de omnibus que deus fecit aut facit aut fieri permittit et his similia que licet cum sint inevitabilia ab alia infirma non possunt numero declarari: sed potius expedit ea quod tunc dolere cum lacrymis aut per ipsam infirmitatem anime recognoscere et in humilitate debita permanere.

Confessio debet esse integra.

Ca. iij.

Confessio debet esse integra ut omnia peccata que habes in memoria: aut que oblitus fueras confiteri et modo recordaris integre confitearis. Nec dicas partem vni confessori et partem alteri: quia nullo modo debes dividere. Hoc faciunt illi qui temerit despici a confessore: vel reputari minus boni plus timentes humanam verecundiam quam divinam offensam et plus amatores laudis extrinsecam quam intrinsecam pacem mentis et conscientie puritatem. Si

o. iij.

milititer si oblitus es quomodo confiteris aliqua peccata et postea die sequenti uel alia recordaris: si potes debes recurrere ad eundem confessorum ut confitearis si potes habere copiam aut alium alioquin sufficit tibi bona uoluntas quod si non ex obliuione sed ex malitia ac verecundia oblitus es uel obliuisci uoluisti confiteri aliquod peccatum: teneris recurrere ad primum confessorum et si uis recurrere ad alium teneris confiteri omnia peccata prius confessata et illud quod prius oblitus fueras et omnia que postea commisisti a prima confessione facta: et teneris confiteri de mendacio aut simulatione quam commisisti: quia dedisti intelligere confessori tuo quod primo integre confessus fuisti.

¶ Locus.

Capitulum. iij.

Item confessio debet esse plena: quia debet continere circumstantias aggravantes peccata que sunt loca in quibus peccas quia grauius est peccare in ecclesia in loco sacro quam in domo: et grauius est cogitare aliquid in honestum quam dicis missam uel officium uel quam oras quam quam scribis. Et grauius est respicere uel tangere animo impudico corpus hominis sub panibus: quam manum uel pedem quia magis libidinosa delectatio est ibi. Adhuc grauius est tangere mulierem osculando quam ipsam in eodem loco tangere cum pede: quia iste modus tangendi est magis impudicus. An non sufficit dicere tetigi mulierem impudice sed oportet te dicere locum corporis quem tetigisti. scilicet manum uel pedem super panes uel ad nudum et dicas modum. scilicet cum ore manu uel cum pede et sic de alijs. Et sic facias differentias inter locum et locum.

¶ Tempus

Capitulum. v.

Tempus in quo peccas: quia grauius est canere a missa uel oscari in die dominico uel in festo sollempni quam in die alio simplici. Et grauius est quodcumque aliud peccatum in magna sollempnitate: quam in alio tempore. Et grauius est non vacare orationi uel esse dissolutum in lingua uel relaxatum in gula quam homo debet communicare in die quo homo coecat quam in alio tempore. Coram quo

¶ Rauus est dicere et facere aliquid coram eo qui potest ex hoc sumere occasionem peccandi quam illud dicere uel facere occulte. Et grauius est simulare se esse patientem in habendo iram in corde quam ostendere se esse turbatum sic est notandum tamen alia

cui per hoc turbatiōez uel mali exēpli occasione: ut dicit beatus Grego. Et iō nō sufficit dicere fui irat⁹ de verbo michi dicto: s; debet dicere et addere et simulauit me esse patietēz in uerbis et signis exteriorib⁹ ut reputarer humilis. ubi erā sup⁹ ita q⁹ cū illa simulatiōe addi mēdaciū ad iram qñō occultauit.

CAd ora q̄ cōtrahitur

Ca. vii.

Quoniam ibi maior est peccatū ubi maior mora cōtrahitur siue sit delectatio corporalis siue mētalis siue ira siue odiū. cū. s. teneas per mēsez aut annū. Et diligēter ē mora examināda in pctō cogitatiōis q⁹ vidēdū ē si ipa mora succubat sensualitati consentiendo in opus uolūtatē delibērata si posset et tūc nō est minor culpa q̄z si peccatū opere cōpleuisset: q⁹ sic uoluntas pro facto reputatur. Si aut succumbat rō cōsentiedo in delectatiōe sensualitati tm̄: ita q⁹ nō uult in opus prodere sed uult tātūz interius in delectatione uoluptatis p̄sistere: tūc lz nō fit ibi plenus cōsensus: tm̄ ibi ē pctm̄ mortale sic dicit. aug. s; ē minus graue q̄z primū ubi ē cōsensus in delectatiōez et in opus. Si uero in neutrū cōsentit s; ibi facit morā iuncte q⁹ si nesciuit ut nō pōt repellere: tūc dicat occasione datā. Quāuis hec sentētia satis dura locū habeat in peccatis criminalib⁹ pōt etiā notificari in homicidio et in alijs multis pctis. Quicquid aut fit expedit cōscie munde facere p̄dictā examinatōe in quibuscūq; cogitatiōibus uiciose multū protractis.

CQuotiens

Ca. viij.

Am grauius ē facere quodcūq; pctm̄ cū corde aut cum aliquo sensu corporis bis q̄z semel: Et iō si pōt recordari debes specificare uices cogitationuz malarū aut motus libidinosos in carne et uoluptatē faciēdi aliq̄ pctm̄: aut quotiēs iterasti respicere in faciē alicuius p̄pter delectatiōez uisus aut quotiēs turbasti aliquē aut murmurasti: et sic de alijs. S; si nō es memor de numero dic bona fide scdm̄ q⁹ iudicas te totiēs iterasse peccata. Et attende cogitationes leues et leuia uerba nō sunt numero explicāda: nisi essent occasiones alicuius grauis peccati uel uicij aut essent de se in aliquo gene

re. vij. vicioꝝ capitaliũ. Siñs ppter aliquã cogitatiõez habe-
res nimis longaz distratiõez mētis in oꝝone ul' in psalmodia
credo q̄ bonũ eēt explicare si esses memor ppter magnũ dispē-
diuz qd̄ facit. Si etiã ppter aliq̄d verbuz solatioſuz uel leue a-
liq̄d turbare aut ouiret aliqua mala ſuſpitiõ aut aliq̄d malũ
tũc debet ſpecificari ppter malũ ipſius effect⁹: ſic q̄ talia ocio-
ſa ⁊ leuia ſũt pſiciēda: qño ppter ea incurrit aliq̄d graue viciuz
uel delictũ aut dat alicui materia peccãdi. Sufficit ḡ dicere ſi
mul oēs diſtratiõez mētis bitas in oꝝone ⁊ in officio ppter co-
gitatiõez leues ſic dicēdo. Dico meã culpã de nimia diſtrati-
one ⁊ mētis vagatiõē quã habui in oꝝone audiēdo miſſaz ⁊ di-
cēdo horas ppter cogitatiõez inutiles ⁊ occiõſas in quibus cor
meũ nimis occupari: ſic q̄ ibi nõ fui intētus ut debui ⁊ potui
cogitatiõez aut vicioſe pcurate ⁊ cũ delectatiõē recepte oēs ſũt
explicãde q̄ſtuꝝ bõ pōt: q̄ſtuꝝ ad qualitãtē morã ⁊ vices: ut ſu-
pra dictũ ē. Cogitatiõez vero quãtũcũqz male et vicioſe ſi nõ
ſũt ſtudioſe pcurate nec cũ delectatiõē recepte: nec cũ mora fa-
uate in corde nec dediſti occaſionē veniēdi ppi cibi ⁊ potus in-
tēperãtiã aut ppi occaſiõez aliã: ſz ſubito venerũt ⁊ receſſerũt
⁊ diſplicētiã habuiſti aut ſalcē placētiã nõ habuiſti in illis: ⁊ ſta-
tim qño ſenſiſti: ut potuiſti repuliſti aut expellere procuraſti oc-
cupãdo te in lectiõē aut in meditatiõē ſancta: tales dico nõ ſũt
cõſitēde: qz nõ ſolũ in iſtis bõ nõ offendit: ſz multũ meret tan-
q̄ pugil pugnator ⁊ victor. **Uñ hiero.** Ille p̄dicat beatus qui
ſtatim ut cepit cogitare: cogitatiõez interficit ⁊ allidit ad petrã
xp̄m. **Sz** hodie quidã tales cogitatiõez cõſitētur poti⁹ ad lau-
dem ⁊ vanã gl̄iam: ut cõfeſſor: repntet ipos ſpirituales: cũ tñ ta-
lia eēt occultãda etiã in cõfeſſione tacēda: qz ſolũ cõſitens dz
ſe oñdere ſimpliciter pctõrem. **Uñ** tales ſũt theſauri dei latro-
nes qñi vane gl̄ie appetitores: ⁊ iõ pena latronuz ſunt puniēdi.
Nam de talibus cogitatiõib⁹ quibus ſic reſtituit: dicit ap̄tus
qz facit d̄s cũ tēptatiõē puentuz. **Qd̄** dicit qz bõ talib⁹ reſiſten-
do meret. **Et** iõ intelligo qd̄ digni ſunt ſuſpēdiõ qui ſub ſpecie
charitatis aut pctēdi cõſilij aut alterius cauſe colorate: que ſa

h deo. sūt apēta manifestāt z aperit in altitose z subdole.

C Motus vane glorie.

Ca. jr.

Via graui⁹ ē habere vanā gliaz de grā spūali a deo
 q recepta: q̄z de bois ope manuali: vnde cōfiteri hoēs
 de vana glia spūali aut corporali. Et grauius ē dolo
 re de bono spūali alteri: q̄z de bono corporali ipsius: z pri
 mus dolor ē de inuidia supne grē q̄ ē pctm̄ in spūitū sanctū qd̄
 est irremissibile: secūsdus dolor ex simplici pcedit inuidia: et iō
 nō sufficit dicere dolui de bono alteri⁹ ppter inuidiaz: s; debes
 dicere z specificare si de bono spūali uel tēporali. Et eadē rōe
 grauius ē gaudere de spūali dāno proximi: sic de pctō qd̄ fecit.
 aut de ipius infamia. aut qz amisit grāz dei quam habebat: q̄z
 gaudere de tēporali dāno hoīs. Cauēduz tñ est qualit̄ cōfitearis
 predictū pctm̄ vane glie de grā spūali: ne forte incurras mayo
 rem vanā gliam in cōfiteōdo primū defectū. Nam dando intel
 ligere cōfessori q̄ habuisti vanā gliaz qz fuisi visus orare uel i
 missa plorare: uel laudat⁹ q̄ bene predicaueras ex hoc potes i
 currere gliaz: sine peccatum vane glie q̄ confessor ex hoc te re
 putet spūalem. Debes igit̄ caute explicare cōfessori tuo grām
 tibi a deo datā in oōne z lachrymis z hiusmōi. Potes tñ di
 cere sic: dum dicerē uel audirem missam ul̄ predicarē feci ali
 quē actū ppter quem cogitavi q̄ persone aliq̄ue me videntes
 crederent me hēre aliquā grām spūalē ibidē. Et qz in ip̄a co
 gitatiōe habui cōplacētiam z cōsensū nec dolui: ideo me accu
 so: uel sic. Appetui q̄ aliqui sic crederēt me habere cū non ha
 berē ad hoc credēduz feci aliquos actus simulatiōis. Idez in
 telligas de alijs peccatis. Similit̄ caute cōfitearis vanā glo
 riam quā habuisti in exercēdo aliquos actus virtuosos. Suffi
 cit tibi nō explicādo dicere feci aliquē actū ppter quē non appe
 tui totā laudē dei: s; potius hominis. qz nō solū volui reputa
 ri ab illo cui feci uel dixi qddaz vocabolū: sed appetui ut alijs
 publicaret. Et nota q̄ cogitatiōes de vana gloria nō sunt cō
 fitende nisi quō est ibi cōplacētia z cōsensus z delectatiō mo
 rosa. Si autēz statim quādo veniūt cognoscis ea nō debere ve

nire et hoc statim displicet tibi quod veniunt ac per hoc statim re-
curris ad deum ut eas expellat aut saltem te consentire non sinat sis
certus quod in eis non peccas sed potius per eas coronas acquiris.
Dic ergo statim in corde tuo quomodo sentis eas: deus in adiutori-
um meum intende uel. **D**omine vium patior responde pro me.
Et caueas ne propter huiusmodi tempestuosas cogitationes dimittas
aliquid bonum incipere: ut inceptum confirmare et perficere. ex quo prin-
cipale motum est bonum sicut hodie multi faciunt credentes spiritui
diffidentie qui facit eos credere quod per deum quicquid agunt: quod in bo-
nis actibus suis cogitationes vanitatis contrahunt. **R**espondeas er-
go tali spiritui: nec propter te facio nec volo facere istud vocabulum
nec propter te dimittam. **U**n quamcumque habeas in istis cogi-
tationibus aliquo complacitiam et consensum doleas et pure confitearis
nec propter hoc cesses a bono propter deum principaliter incepto: sed
pugna viriliter et constanter orando deum ut custodiat tuum opus: si autem
esset naturaliter passionatus et stimulat? de vana gloria sicut sunt
quidam qui nichil boni quam faciunt aut dicunt sine ipsa: tunc consulo tibi
ut non dilecteris loquendo multum de deo: aut de vita spirituali: donec
de alios sub specie charitatis: quia pro certo sub hoc velo cha-
ritatis latet dulce venenum. **S**ed puto esse securius et magis
expediens humiliare se et silere a bonis: ne forte necessarius lin-
gue tue: donec illa pestis in corde fluctuare non cessat. **A**lioquin
saluando aut sanando alios tuam destruis sanitatem. **E**xperto cre-
de. **N**am docere et curare alios est cibus perfectorum. **S**i vero ne-
cessitas inenitabilis et magna et rationabilis contingentia loquendi
occurrat tamen loquendum est taliter quod ita te sicut alios videaris ar-
guere. **E**t quia etiam ibi non deest spiritus vane glorie cupidus quod
per hunc modum loquendi reputaberis humilis et discretus. **S**i
etiam occurrit tibi loqui quomodo tacebis: uel quam de locutione te hu-
militate excusabis. **N**escio tibi aliud remedium nisi in confessionem
puram et lacrymas exhibere circa hanc maledictam pestilentiam.
Est tamen valde timendum ne timore despectiois humane toties hoc
viciam confiteri negligas quoties et ab ipso te noneris superari: nec
ut minus verecunderis: mutes sepius confessorum immo ut plura

cōfundaris studeas eidē sepi⁹ et clari⁹ solito cōfiteri. Sic et virtute humilis cōfessionis spūs ille citius expeller. Et si etiā tue cōfessionī se ingerat ut de humili et pura cōfessione appetas cōmendari. Certe si te senseris vulneratū nō timeas in fine cōfessionis detegere ipm̄ vulnus. Est ei sciēduz q̄ grauius ē te esse inobediēte aut irreuerēte p̄ri vel matri pp̄rie q̄ illi cui non sic tenet obediētiam ul' reuerētiā exhibere: et grauius ē turbare vnū sctū hominē aut deridere ipm̄ q̄ vnū hoīem viciōsum. Et graui⁹ ē prouocare vnā personāz religiosā ad aliq̄d pctm̄ qd̄ ē contra p̄fessionē eius: q̄ vnā p̄sonā secularē inducere ad iddez pctm̄. Et graui⁹ ē inspicere impudice vnā iuuenē et religiosā mulherē q̄z sctarē s̄m̄ b̄m̄ Gre. nō lz̄ intueri qd̄ nō lz̄ cōcupiscere: et iō dico eē graui⁹ illud viciōse respicere qd̄ ē grauius cōcupiscere. Hoc iddez intelligo de tactu et quocūqz verbo aut actu impudico. De cōditōe p̄sonē cū qua peccasti sufficit exēpluz iam dictū. Nō ḡ his cōtem⁹ dicere: nō bene custodiui visu aut dicere cōverti p̄licis aspectū in faciē cuiusdāz p̄sonē cū cōplacētia et imaginatiōe impudica: s̄z dicē qualitātē et cōditōnē p̄sonē: et si de visu expedit sic dicere multomagis de verbo impudico dāte prouocatiōez ad pctm̄ et de tactu aut cēmotiōe carnis libidinosa bita ex alecutiōe ul' a p̄p̄inuariōe ad corpus alicuius.

¶ Intētio bita in pctis Ca. r.

Rari⁹ est facere quodcūqz peccatū cum intētiōe prouocādi aliquē ad simile aut ad aliquod pctm̄ q̄z ad satisfaciēdū sibi ipi tm̄: ut si noneris defectū alicui⁹ ut facias ipsū despici: aut minus reputari p̄pter inuidiaz tuaz ul' aliā maliciā aut si fecisti aliquē actū cū oculis aut cū manibz̄ versus aliquā personā ut prouocare eā ad malū: et sic d' alijs peccatis factis studiose: nō tm̄ in dānuz faciētis: s̄z etiā in proximi detrimētū. Que quidē pctā nō sufficit cōfiteri: nisi explicentur intētiōes malitiose: q̄ recte assimilātur demonib⁹ aiarum dānatiōe: inuidijs suis p̄curātibz̄: pro quarū salute x̄ps sanguinē suū effudit: et sūt inimici x̄pi q̄ studēt aīas p̄dere. Itē descēsus de pctō in pctm̄ ē diligentius p̄scrutādus. Nō ei ē ita gra

ne vnū pctm̄ simplex sicne ē illud cur? occasiōe plura alia peccata sūt cōmissa. **U**n si studiosē fecisti aliquē defectū tali modo q̄ alius fuit culpatus de hoc z nō excusasti innocētes: s; permisi cū iniuste pati: uel si pro defensiōe vnus mādasti ptulisti verba iniuriōsa: aut scuristi piuria z alia mēdacia. **A**ut pro excusatiōe vnus mēdaciū ul' pcti cōmisisti periurū z ob hoc fuit suspitio de alio ul' facta iniusta punitio sup aliquē: aut ortū est odiū aut aliq̄ turbatio int' alijs. **O**īa hec z cōsimilia q̄ ex peccato pmo sūt cōsecuta dñt de pmo pctō pncipali pleni⁹ explicari.

Advertenda est occasio pcti. Ca. xj.

Similiter de circūstantijs pctōz nō solū circūstantias predictas ul' similes: s; etiā occasiones z causas pctōz ppter quas incurristi ipsa pctā videlicet: qz neglexisti ea vitare sic potuisti z sciisti huiusmōi aut cause sūt talit' dicētes culpaz diabolo: sic eue q̄ dixit. **S**erpēs decepit me. **D**icit ei tñ ipse me tēptauit de tali pctō q̄ oportuit me cōsentire: nec potui me defendere vllō modo. **S**z ista nō est cōfessio nec excusatio cause pcti: immo ē excusatio z occasio diaboli uel illius qui forte nō est culpabilis. **N**ō enī omne pctm̄ sit semp ex suggestiōe diaboli: nec omis tēptatio ē a demone: s; scdm̄ beati Jacobi. **A**nnisquisq; tēptat a cōcupiscētia sua abstratus z illectus. **A**ulti q̄ mentiuntur dicētes. **D**emō me seduxit ad tale pctm̄ qd̄ sibi cōfessi qz sola sua cōcupiscētia temptat' cecidit. **E**t ideo debet dicere: cū sentirem me stimulari ad tale pctm̄ ppetrādus fui negligēs euitādo occasiones me incitātes ad hoc: s; locūtē pus z pionā: z fui negligēs in adiuuādo me cū ieiunio z orōne z alijs necessarijs sic sciui z potui. **U**nde ppter negligētiā z maliciā meā cōmisi ipm̄ peccatus: potius diligens seuire supbie z carni. mee hoc suggerēti qz spūis sancto spiranti michi qd̄ illud nō facerē. **R**eliqui vero imponūt culpam primo. **S**ic fecit adam qui dixit deo. **M**ulier quā dedisti michi in sociā dedit michi te ligno: z comedi. **D**icit ei qd̄ persona dillerit me rogādo de me mūdo z blādiendo z aliqua dona dādo q̄ nullus

de mūdo potuisset se defendere sic q̄ oportuit me finalit̄ cōsentire. Aliqui dicūt. Quidā dixit michi tm̄ malū de q̄dam q̄ fecit me murmurare de illo z illū desp̄icere. s̄z bec ē viciosa cōfessio. **Dic** ḡ sic de p̄mo. cum viderē expresse q̄ locutio z cōuersatio cū quadā p̄sona cēt michi inutilis z piculosa. et sc̄tirē effectum in cordis mei ad ip̄az p̄sonā aut ip̄ius ad me nō esse purū nec fm̄ deū s̄z poti⁹ fm̄ carnē z in aspectu: z in presentia eiusdē habere nūmā cōplacētīā sensualē z ex hoc semp̄ habere ymaginatiōnes impudicas de illa cū libidinōsis motib⁹ carnis. ita q̄ p̄t̄ bec debebā fugere eā. nichilominus fui secutus voluptatē carnis. **Intm̄** q̄ ad talē actū deueni cū ea. vnde me z ip̄am illaq̄ aui. **De sc̄do** dic sic. Audiēs dici mala de aliqua p̄sona facilius ea credidi. q̄z credidissē bona si audimissē p̄pter leuitatem cordis mei z defectū charitatis z q̄n̄ debui cōpati murmurātī: z excusare in corde meo oīa de quo ille murmurabat ego statim murmurauī cū illo cōfirmādo malū de quo dicebat uel addēdo ad illō qd̄ dicebat. ac per hoc dedi sibi occasiōez magis murmurādi. **Et nota** q̄ nō dz q̄s murmurātez noīare nec factū de quo murmurauit nec p̄sonaz de qua murmurauit. q̄n̄ sc̄z talis noīatio ēc̄t in excusatiōez sui uel infamiā p̄oximi. **Itē** si te accusas de turbatiōe p̄oximi aut de turbatiōe habita cōtra aliquē p̄pter defectū eius p̄ncipaliē nō debes exprimere illū defectū: ne per hoc oīdas te habuisse rōnabiles causas turbationis: z sic videaris minus peccasse aut mot⁹ zelo iustitie. **Sūt** ei qui dicūt in cōfessione. **Audi** fieri talē defectū ul' audiri dicere tale verbū z de hoc fuit valde turbat⁹. q̄ erat cōtra honorem dei z cōtra bonos mores z in malū exemplū aīoz. **O** stulte hypocrita quid dicis. **Nā** te simpliciter laudas. z nichil penitus cōfiteris. **Taces** pctm̄ tuū qd̄ fecisti vidēdo alienū defectū qd̄ fuit graui⁹ q̄z iste defect⁹ alterius: q̄z desperasti peccātez cui debebas cōpati z mēt̄ris dicēdo te fuisse turbatū p̄pter amorem dei z p̄ximi. cū tm̄ fueris turbat⁹ p̄pter supbiam tuā. ut q̄ nō habes charitatē p̄oximi q̄ nō p̄mittit aliquē cōtra p̄ximū p̄turbari. **Sic** ḡ dicas vidēs vel audiens fieri uel dici aliquod

quod iudicari esse malum et forte esse peius quam fuit propter malitiam meam quam non promisi me excusare defectum nec intentionem dicentis vel faciatis sic poteram et debebam: non fui motus ad compatendum ei vel ad orandum pro ipso sic debui ex charitate: sed magis fui commotus ad iram contra ipsum contemnendo et iudificando ipsum et appetendo statim punitiones eius: vel habere potestatem puniendi eius: et hoc accidit michi propter duritiam cordis mei et quia non recognosco patientiam dei quam supportavit me in grauioribus peccatis absque ulla punitione: et sic de alijs. Sunt alij qui se clarius laudant in confessione: dicentes per gratiam dei satis bene me custodiri a tali tempore vel citra a tali peccato. Nam bene continuavi officium missas predicationes et orationes meas: faciatis qui volunt male: quia intendo benefacere facta mea: me custodire a peccatis melius quam faciat maior pars vicinorum meorum: et quia prius me promittere occidi quam facere tale peccatum et in me non sentio alium defectum: nisi quia ego sum ingratus de beneficijs dei: nec sum sufficiens ad regratiandum deo qui me liberauit ab his peccatis que faciunt multi alij. **D**eus isti sunt similes phariseo qui ascendit in templum ut oraret: cuius oratio fuit tota sui exaltatio super alios. Sic et isti que debent se simpliciter accusare in confessione super alios laudant se narrando bona que faciunt. **D**e superbia autem et presumptione que latet interius nichil dicunt. Sunt alij qui confitendo sua peccata totam culpam imponunt deo. Sic enim dicunt. **D**eus dedit michi naturam ita perversam et promptam ad tale peccatum quod non possum michi cauere. Isti dicunt cum adam qui dixit. **M**ulier quam dedisti michi et cetera. **I**sti diceret: si non dedisses michi non peccassem. Sed isti apte metentur. **N**am sicut beatus Gregorius. **D**iabolus non potest vincere nisi volentes. Cum tamen de ipso dicat quod non est potestas super terram que illius potestati valeat comparari: ergo multo minus potest quis violentari a concupiscentia naturali. **S**unt alij qui dicunt. **F**ui deceptus a tali temptatione: quia dominus noluit me adiuuare: cum tamen sepe ieiunarem et orarem et ad ipsum reuenterer. Sed isti accusant pigritiam suam et negligentiam qua noluerunt vitare occasionem peccandi et presenerare in oratione. **A**fferunt enim deum impium et mendacem qui tamen dicit in psalmo. **E**lamabit ad me: et ego. **E**t alibi. **V**enite ad me omnes qui laboratis. **E**t alibi. **P**etite

te et accipietis. Et apostolus dicit. Fidelis deus qui non patitur vos temptari ultra illud quod potestis: sed faciet cum temptatione patientem. Sciatis ergo quod derelinquuntur a deo: quia in superbia et sine fide orant. Nec volunt pugnare contra se ipsos nec perseverare patienter: postulant auxilium dei sic decet: sed volunt habere gratiam statim sine labore: petentes etiam illam a deo non humiliter sed presumptuose tanquam digni ac si esset obligatus deus dare. Orant ipsi cum securitate quadam ut exaudiatur statim ut ipsi volunt et non sicut ipse vult: sicque putantes ipsum ducere ad auxiliandum potius provocant ad derelinquendum quam superbe et presumptuose accedunt ad ipsum. Causa ergo lapsus eorum est superbia et negligentia: quam deberent simpliciter accusare.

Occasiones que dantur alijs in peccando. Ca. xij.

Anc etiam in confessione explicande sunt occasionis date a
 11 alijs ad peccandum: quod omnium peccatorum homo est princeps quibus occasio est prebuit maliciose. **A**n confiteri debes si maliciose vel ignoranter dedisti alicui occasionem peccandi: nec notare debes directe vel indirecte personam cui dedisti causam sed sola occasio est dicenda. **P**eccatum vero quod factum est ab alio occasione tuum potest dici explicite quod non est notum confessori non ille qui fecit. Alioquin dic solam qualitatem delicti sic dicendo. Feci fieri quodam peccatum mortale vel grave propter alia verba que dixi aut propter tale malum exemplum quod dedi. **I**tem si habuisti turbationes cum socio in itinere vel in aliquo opere aut propter socium dixisti male officium: quod male proferebat. **N**on debes dicere socius meus me turbavit in tali facto aut dixi male officium meum propter defectum socii mei quod sic accusas socium in cuius notitia posset confessor venire. **D**ic ergo habui turbationes cum aliquo propter meam superbiam quod ipsi dixi verba iniuriosa et ipsum provocavi ad dicendum michi. **E**t si est illius culpa dic. **H**abui turbationem cum quodam propter impatientiam meam quod nolui supportare eum in charitate propter aliqua verba ab eo dicta vel dixi male officium cum aliquo in tali hora: et dicite michi conscientia ut rediceret: propter pigritiam meam ego non redire.

De pollutione. Cap. xij.

I habuisti pollutioez carnis vigilado dic causam ex
f. p. p. si dormiedo dic causā quā debisse te credideris.
Cause pnt esse cibus z pot9 intēpania dici pcedētis
aut alio modo aut si dicēdo ipm p. p. terea nō dabis intelligere
cōfessori numerū dierū pteritor9 cogitatioes inhoneste hte an-
te dormitioez quas explicare debes modeste. potissime qno sō-
nias ipaqz p. cogitasti. Nec sūt recitāda somnia viciosa nel in
honestā nisi ante cogitasses ea. aut p' sōniū euz delectatiōe et
inora motu carnis cogitasses: z hec sunt dicēda tanqz cogitata
magis qz somniata: si vero somniasti hte aliquē actū impudi-
cū cum p. sona ad quā habes sensualē affectū aut quā ante cōs-
peristi oculo impudico hoc debes exprimere: ut cām illius sō-
nij: qz hō plus in talibus delectat: z multi post sōniuz gaudēt
se talia sōniasse. **U**bi vero nō fuerit aliqua de predictis cāis nel
similibus nichil de sōnio est dicēduz: qz nulla culpa ē ibi: z tūc
sufficit dolere in corde z ad quietādūz cōsciētiā potes dicere ha-
bui sōniū inhonestū cui si dedisse cām quā nescio tūc dico me-
am culpā.

De causis pollutiois.

Ca. xiiij.

Ecauz scdōs p. res triplex ē causa pollutiois noctur-
ne. **P**rima puenit ex voracitate gule z supabūdātā
cibi et pot' q' ē diligent' examināda ab illis qui vocati
sūt ad spūale exercitiū. **N**ā qnqz accidit aliquos relaxari gū-
la nimis aliquo tpe: z postea qū abstinēt polluntur in sōnijs:
credūt q' hoc nō accidat ex culpa immoderatiē: s; pot' ex dbili-
tate ul' necessitate nature. **S**z errāt qz debēt cauere z iudicare
ne venerit ex nimietate saturitatis pterite. **Q**d ei per voracita-
tē z iclunīē cōgregatū fuerat in medullis: necesse ē ut aliqñ per
puritū ul' per insensibilitatem corporis ieiunio afflictī egerat.
ita q' nō solū abstinēduz ē a delicatis cibus: verū etiā a vilibus
z cū equali cōtinentia tēpandū: imo panis z aque facietas ē ti-
menda: ut possit in nobis acquisita puritas permanere. **I**sti g'
nondū equalis cōtinentie z moderatiē grāz sūt adepti nō nimis
pfectā pollutioez cōsiderāt: q' ipsis etiā hominibus abstinētib'
sic accidit. **S**ecūda causa ē qñ per incuriā aut immūditā mē-

tis elabit. Nam spūalib⁹ exercitijs vacua z disciplinis interi-
 ouib⁹ nō intēta sensu corporis per vanas z immūdas cogitatio-
 nes euagat ex quib⁹ merito culpe elliciūtur humores. Et ideo
 volētib⁹ obuiare necesse ē puare z bāc causam eradicare: vide-
 licet mētis torporē excutere z sensus refrenare ne mēs ad va-
 na z noxia discurrat z illis assuefacta excessibus ad immūdiffi-
 ma incitāmēta luxurie sōniās pturbat. **P**redicta ḡ negligē-
 tia acquirēdi mūditiā z euitādi immūditiā in cōfessione puri-
 ter explicet. **T**ertia cā pōt esse illudētis inimici inuidia. **M**az
 sus inuidia sepissime pollutio pcurat. **D**uz ei videt sanctū vi-
 rum qui per sollicitā vict⁹ moderatiōez et integrā z perfectam
 ac frequētez pctōz cōfessionez ppetnā mūdiciē puritatē acq-
 rere conat⁹ eius cōsciam perturbare. **M**axime diebus illis q-
 bus cōsiderat diuino aspectui cōplacere: fluxus illius emissionē
 polluere: ut sic a sctā cōmunionē retrahat. **Q**uibusdā vero cō-
 tingere dicit⁹ ex debilitate nature q̄ nō ē ita fortis z valida sicut
 antiquitus dicit⁹ extitisse. **H**āc causas pōt quis in seipo aduer-
 tere qñō in illo turpi moderamine vict⁹ frequētius sollicito pol-
 luit absqz turpis somnij iteruēt⁹: sic ego quosdā cognoui hac
 peste certis tpozib⁹ iter z quater in ebdomada sordidari q̄ suis
 nō minus predictē illusioni possit ascribi. **Q**ualit⁹ possit pollutio-
 nez lz nel nō lz accedere ad diuina.

Ca. xv.

Ecūduz sctōz patrū sentētiāz vigilāti circūspectione
 cauēdum ē ad cōmunionē salutaris cōuiuij accedere
 tempore quo sentimus nos somnij illusiōe pollutos.

Sz si hostis inuidus taliter mētī nrē illuserit ut nob celestis re-
 mediij subtrahat medicinā: duz modo nullus reprehēnsibilis le-
 terueniat prurit⁹: aut oblectatiōis assensus: si fluxus iste fuerit
 naturali necessitate profusus aut impugnationē hostis antiqui
 pcurat⁹ z absqz sensus voluptate adduct⁹: debemus ad grām
 salutaris cibi nihilomin⁹ accedere cōfidēt⁹. **Q**uōd si credit⁹ eue-
 nisse occasiōe victiosa: die illa dz se humiliē subtrahere ab altari-
 ne in nob verificet sentētia apli. **Q**ui manducat z bibit indige-
 ne: iudiciū sibi māducat z bibit nō dijudicās corpus dñi. i. nō

faciēs differētiā inter pceptiōez cibi celestis ⁊ carnalis. Nec
indicās ipm corpus dñi esse tale qđ nō nisi pura mēte et carne
liceat māducare. Et iō subinfert idē apłus. **I**ō inter vos nul
ti infirmi ⁊ imbecilles: ⁊ dormiūt multi quasi diceret. **A**dulti ex
hac presumptiōe ⁊ māducatiōe indigna spiritualiter infirmā
tur ⁊ sōno mortali dormiūt multi per peccatū qđ ex ipa idigna
māducatiōe ⁊ assumptiōe incurrūt. **P**robet aut. i. examinet
se ipm hō anteq̃ sacramentuz percipiat ⁊ diligenter se videat
vtruz sit mundus nel immūdus vtrum deuotus nll' indeuotus.
vtrū reuerēs uel irreuerēs vtrū timens uel presumēs accedat
etiā si cert' sit uel certū se putet qđ nō vitiose sit polutus uel alia
quo modo tali pctō infectus. **N**ō enī debet volēs istū celestēz
panē sumere esse cōtentus se nō habere pctm mortale neqz pre
cedenti nocte viciosa occasione fuisse polutum qđ licet hec duo
quemlibet reddant ipso cibo indignū: alia tñ plura sūt quibus
se homo debet ab hoc subtrahere reuerēter qđ explicare non au
deo: qđ a sc̃tis ⁊ doctorib' ipsa expressa nō repperi: atqz illustra
tioni gr̃e dei ea simpliciter relinquenda decreui. **I**ō tñ qđ pro
micpo retineo est verbū illius qui hoc instituit sacramētuz: quē
nō credo illud frustra protulisse. **D**ixit ei hec quociēscūqz fece
ritis: in meā cōmemoratiōez facietis. **E**t quo quidē verbo ara
guo michi ipi qđ quociēscūqz id volo agere qđ iste instituit ⁊ mo
do p̃dicto reliquit: nequāqz sine remorsu cōscie ac p̃iudicio aie
⁊ meo ad illud posse accedere nisi p̃memorata institutiōis eba
ritate ac eius passione ⁊ morte. **I**n cuius memoriā p̃petue re
colēdas illud sacramētū debere cōfici ⁊ p̃cipi ip̃e clare asseruit
⁊ iniunxit. **C**ōsiderās insup circa huius sacramenti primordia
lotiōne pedū factā nō absqz ministerio ⁊ sacramēto: ibiqz dica
tū fuisse a dño. **S**i nō lauero te: nō habebis p̃tē meā. **A**gnos
co per hoc ⁊ iudico nō sine p̃sumptiōis ⁊ grauis offense pericu
lo aliquē nll' se h̃e p̃tē secū ipm sacramētū sumēdo nō p̃hibita
alicuius sp̃ialis gr̃e lotiōe: quā quidē lotiōne non soluz per cō
punctiōes ⁊ lachrymas puto fieri: verum etiā per interiorē mē
tis deuotiōez ⁊ fidē in qua ip̃e dñs vocat ⁊ inuitat aīam ⁊ tra

git et quodam modo cogit ad ipsum cibum angelicus et celestis. Unde et ipse dixit illis quos lauerat. Jam mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis. Non dixit propter aquam qua loti estis: sed propter sermonem. Hoc est autem verbum fidei quod predicamus secundum apostolum. Unde in actibus apostolorum legitur. Fide purificationem corda eorum. Hanc autem deuotionem et fidem celebratis seu sacramentum summetis credo esse illam qua celebrat et qua facit ipsum sacramentum percipi cum effectu. Sicut et verba Christi sunt illa quibus consecratur et transubstantiantur panis et vinum in corpus Christi et sanguinem: quam quidem deuotionem voco dei gratiam quam preuenit et disponit: subsequitur et infundit. Ad hoc ergo sacramentum cum instantia seruicium et assidue orationis procuremus modo predicto vocari a domino videlicet prehabita ipsius memoria atque compunctionis et deuotionis et fidei locutione: ad que preparari nos oportet per mentis et corporis mundiciam: et per lingue ac sensum refrenationem et per nostrarum passionum continuam moderationem.

De fluxu libidinis.

Ca. xvj.

Revertendum quoque non est quod quibusdam contingit interdum conscientie dubietas et perturbatio magna. Unde de ipsis vigilantibus absque ulla commotione carnis et cogitatione immunda humor quidam per membrum secretum egreditur sine delectatione et quasi insensibiliter: ita ut multi de hoc aliter non procedunt. nisi cum panos senserint madefactos. Cuius causam aliqui ignorantes turbantur et erant putantes se esse pollutos. Et ideo sciendum est quod illius humoris effusio non est pollutio quia ut dicunt medici sine libidinosa delectatione et carnis motione nullus potest pollui vigilando. Ad ipsius tamen effusione humoris videtur naturalis conditio causam exhibere primariam: sed deinde id ad quod natura disponit causa viciosa et inuitabilis perficit et consumit. Quibusdam hoc penetrare agnoui propter solam presentiam et allocationem persone alicuius in cuius aspectu habuit complacencia sensuale et vanam seu ad quam inordinato amore afficitur. Aut per tactum impudicum leuicem aut imaginando aliquos actus impudicos fortiter et morose. In his enim casibus et alijs similibus multi inueniuntur habere calefactiones

z cōmotiōes carnis libidinosas: dictūq; humorē emittere (ve-
 lint nolint) coartari. Sz eas causas uel similes q̄ sūt euitabi-
 les debet fugere z euitare pro posse maxime qui sentit de hoc se
 passionatū seu ad hoc naturalit̄ inclinatus: siue ex vicio mētis
 siue ex debilitate nature. Et qui occasiones huiusmōi nō euita-
 uerit iuxta posse relinquēdo amicitia z familiaritatē psonarū
 ad quas inordinate affici fugiēdo etiaz allocutiōes z aspectū
 personarū licet nō credā ipm per dictā effusiōē peccare mor-
 taliter nisi forte aliter cōcupisceret aut impudice tāgeret psonā
 q̄ est causa istius defect? tñ credo eū grauiter peccare z magno
 peccati mortalis piculo. Et iō cōsiliū do tibi uel tali q; absq; di-
 latioē morosa ipē sibi violētā faciat in hac pte fugiēdo psonas
 huiusmōi atq; cū eis omnē oportunitatē loci z tēporis euitet
 hic itaq; p̄dictus fluxus qui a quibusdā vocat̄ libido si p̄t eui-
 tari ipius occasio z studiose nō euitat: est oīo cōfiteūsus euz suis
 occasiōib? z negligētia habita circa ipas. Si vero contingat
 ex causa q̄ vitari nō p̄t sic q̄no audiūtur uerba impudica a ca-
 su uel loquit̄ cū psona uel sedet iuxta eā de cuius presentia ha-
 bet cōplacētiaz vanā z ab ea separari nō ualet in his z similib?
 credo sufficere q; tam de occasione habita z impotētia vitandi
 q̄z de fluxu illius libidinis: dolor est simpliciter habēdus q; tñ
 dubitare in talib? q̄ expectāt ad cōscie puritatē est q̄nq; valde
 profiguū poteris hoc cōfiteri ppter quietudinem mentis z pa-
 Cōplacētia habita in me ꝑcc q̄zuis expedire nō credā.
 moria peccati.

Capitulo. xvij.

Ciendus ē q; q̄no cogitas de iniurijs receptis z in il-
 la memoria turbaris intra te cū aliqua mora z appe-
 tis vindictā fieri aut factā eē aut doles q; non fuit fa-
 cta per te aut per aliū aut imaginaris aliq; facere aut aliquez
 motū tenere animo vindicatio hęc oīa sūt. cōfiteūda z alia q̄cū
 q; similia si sentis in mēte tua nō rōne istius iniurie appetitū
 vindicte. Si at̄ rememorādo mala preterita q̄ fecisti nō habe-
 res dolorē sz potius delectatiōez in eis z ppter banc delectatio-
 nem facis morā ibidē nō credo expedire q; specifics ipsa p̄ctā

rememorata si alias integre confessus es. Et si habuisti aliquam
delectationem in mente sufficit tibi dicere. Adhuc venerunt ad me
moriam quedam vindicte uel iniurie quas feci: uel quedam peccata
grauia que commisi: de quibus non solum non habui dolorem in tali
cogitatione: sed de ipsis cum multa complacencia cogitauimus. Et si a
liud tibi occurrit in carne uel in mente propter dictam complacencia
am quod tibi uidetur aggravare peccatum ipsum etiam debes confiteri.
Verbi gratia. Si de peccato luxurie per te facto habuisti memoriam
et de hoc habuisti motum carnis et penitudinem: quia ipsum peccatum non fe
cisti pluries nisi cum pluribus. Tunc ei sic debes dicere. Ex ima
ginatione quam habui de quodam peccato luxurie habui motum carnis
et complacenciam in mente et appetui illud fecisse multoties: et cum
multis personis. Et sic non oportet te indicare confessori te iam fecisse
illud peccatum nisi forte alias indicasses eidem et nisi pro maiori bu
militate et merito uelis ipsum ei similiter explicare. Si autem aut re
cordaris te habuisse opportunitatem faciendi aliquod peccatum quod non
fecisti et in ipsa recordatione non gaudes te euasisse illud peccatum
nec regratiaris deo quia custodiuit te ab ipso et abstulit oportuni
tatem et uoluntatem faciendi ipsas omnia ista sunt plenius referenda.
Uidet enim hec magna ingratitudo et peccati commissio uoluntaria
Sed si in predicta recordatione peccatorum et maxime carnalium
non posses vitare complacenciam et motus carnis dum uelles eam
studiose recolere et esset causa te ipsum excusandi ad compunctionem
et dolorem consule tibi quod non ea specialiter recolas nec etiam alia pec
cata que non potes sine complacencia recolere: sicut est uindicta fa
cta per te uel per alium de inimico tuo aut danum uel mors si quem
occidisti. Debes ergo omnia peccata tua si uis confiteri generaliter
sub duobus. Scilicet superbia et dei cecatione carnis confite
ri dicendo sic corde meditando et ore proferendo. Dico mea cul
pas de superbia quam habui contra deum et primum irascendo in ui
dendo alios prouocando mundi gloriam appetendo proximos iudi
cando dei creaturas contemendo: me ipsum bonum repntando et alios
uiliticando. De dei opibus ac iudicij et eius permissionibus
murmurando bonas eius inspiraciones et omnia eius beneficia ne
p. iij.

gligēdo: impet⁹ viciosos sectando blasphemādo z noniē dei in
vanuz proferēdo linguā tuam cōtra veritatē per mēdacia z si-
mulatiōes per duplicitates z adulatiōes per iuramēta z mul-
ta alia verba viciosa larādo ociose ac accidiose viuendo de me-
nimis cōfidēdo z de fide dubitādo de occultis dei opibus rōnez
presumptuose querēdo plūsq; oportet sapere de deo z primo.
Et de hoc seculo scire cupiēdo: grām dei nō humiliter affectā
do. Dona dei occultādo temerarie pphando uō in veritate sed
in hypocrēsi z falsitate corā deo et hoibus ābulādo. Et multa
alia per supbiam mētaliter z corporaliter exerecdo postq; cō-
fessus es dic nō tuo maxime qm te vides morti proximū. *Q*ua
anima mea egressus tu⁹ appropinquat z ppe ē terminus tue su-
pbie: z ppe ē finis delectatiōis huius mūdi z misere carnis tue
quas delectatiōibus corporalib9 ptulisti plus ipsas amādo qz
deū plus sibi cōplacēdo qz tibi plus laborādo pro ipā qz pro te:
plus obediēs eius cōcupiscētis qz diuinis inspiratiōibus z cō-
silijs sez dū contēpsisti satisfacere sibi in delectatiōibus gulae et
z luxurie in multis z diuersis modis ope z volūtate atq; facia-
re eis visus: auditus: gustus: tactus z odoratus quātū z qualiter pō-
tuiti. Cōsensisti amore ipius carnis āmittere maximā partē
tui temporis supflue dormiēdo ac occupādo ī nimia cura z sol-
licitudine rerū tporaliū z corporalīū te exerecdo plus ppter a-
uaritiā z delectatiōes qz ppter necessitatē. Cōsensisti eius pi-
gricie quā habuit sēper ad epanduz bonū z eius solitudini
quā habuit ad peragēdū malū qd potuit: in his fuit vita mea:
in his expēdi tempus meū. *U*bi gēs o vanitas mea z supbia
mea quo perrexisti ad delectatiōes mee carnis: quid michi attri-
listis quid michi reliquistis pro subiectione z obediētia qua vo-
bis tot annis deseruii pro vobis commutavi vitam eternam.
Annuii deus z acquisiui infernū: peridi gaudia infinita z lu-
cratus sū tormēta eterna: priuatus sum societate scōz z āgeloz
z merui fieri socius ciuū infernoz: considera ergo anima mea
qualem te fecit deus quia ad imaginē z similitudinē suam: et
modo sic es demigrata pctis nec aliquā virtutē in te agnoscis.

2. v. 16

Confidera in te imaginem tentatoris tui qui te depinxit colore supbie: gula: luxurie: auaricie: uaneglie: inuidie z accidie: et ingratitudeinis z negligētie odij z vindicte: tibi suavitē contēptū dei z apposuit amorē seculi: te induxit cōtra proximum ad murmurādūz: iudicādūz: decipiēdūm: despiciēdūz: cōtēmnēdūz: detrahēdūz: z alios defectū pōderandūm. Et tu a vitia graua non videndū. Non video igit. o aīa mea nisi ut prouocaris ad gemitū: fletū: plātūz: tristitiā: z lamētūz. Et clamēs humiliter z seruēter ad dñm. Dñe ne in furo et c. Adiferere mei z c.

Qualiter cogitationes inhoneste sūt cōfiteēde. Ca. xvij.

Veriqz dubitāt si cogitatioēs inhoneste sūt exterius explicande. Credo q hoc facere sit puritatis z perfectiois z magni meriti s; non credo esse necessitatis tēper nisi qñō ex nimia mora facta in cogitatione illa hō sentiret se inclinari ad faciēdūz z perficiēdūz cogitatū si haberet oportunitatē quā uellet aut si pollueret ex illa uehemētū cogitatioē morosa: aut si in ordinatate afficeret ad aliquā psonā et de ipsa multū molestaret in cogitatioē habēdo motus carnis z imaginādo habere aliquos actū impudicos cū ipā psona. Hunc enī affectū inordinatū debes exprimere cū cogitatioib9 z motibus carnis precedentib9 ex ipō affectu: dicēdo sic. Habui affectū sensualē z inordinatū ad quādam mulierē ut quādam iuuenē talis cōditiois. Et hūc affectū cōcepi ex cōplacētia habita in aspectu ex collocutioē ac presentia corporali ipsius de ipā uel de ipso habui tot vicibus aut multoties imaginatioēs turpes respiciendo euz oculis corporis uel mentis uel faciez uel illā partem corporis ei. Et imaginādo cum ipā persona habere amplexus z oscula uel talem actum impudicum z in his feci moram per magnū spacium habendo ibi motus carnis libidinosos. Et specialiter accidit michi in oratioē existendo aut missā dicendo z semper fui negligēs laborare proposse ad expellēdum talia per potentiaui propter inuimiam delectationem quā habebam ibidem: nec curam quātum potui refrenare oculos ab aspectu illius persone quādo habui presentia ei. Quicūqz

igitur tales et tali modo cogitationes et affectiones exprimeret videret oculos ab eis cito liberaret dum modo cum tali confessione continua retinere et custodire sensum: quia demon non potest sustinere humilitatem pure confessionis cum sit superbus et inmundus et omnis humilitatis et mundicie inimicus. Et ideo non est melior via et facilius ad euadendum temptationes superbie et luxurie quam omnes cogitationes viciosas cum suis circumstantiis concurrentibus in carne vel in mente sepe et clare detegere confessori. Et toties exprimere quoties renouatur.

De motibus carnis

Ca. xj.

Sciendum est quod motus in carne qui non provenit ex cogitatione impudica absque voluntate et sine causa scilicet visus vel auditus sine aliqua causa extrinseca in honesta sine dubio provenit ex nimia repletione prius facta in cibo et potu. Quidam tamen putant quod proveniat ex nimia vigilia: quod potest esse maxime quando constat eis quod non provenit eis ex aliqua causa predicta. Et ideo oportet hominem esse parvum in dicta quo ad qualitatem et quantitatem quando de talibus molestat contra voluntatem et displicentiam suam. Nam intra corpus oritur causa: quod secundum Hieronymum. Veter et genitalia proxima sunt: et hoc intelligo quando non est a causa exteriori: et tunc oportet canere ipsum a aspectibus et collocutione et ab approximatione personarum in quarum presentia sentit se sensualiter delectari. Alioquin ille qui videt motum naturalis fieret viciosus. Et quantum sit seculorum confiteri tales motus procedentes sine causa viciosa quorum intemperantia videtur causa. Dum tamen per ipsos non turbet amor et desiderium puritatis in corde: corporalis castitas non maculatur. Si vero procedunt a causa viciosa confitende sunt cause: locus: tempus et mora contracta in eis et vices motuum sicut supra de circumstantiis peccatorum dictum est. Non ei sufficit generaliter dicere culpam de motibus: sed debes dicere sic. Dum essem in ecclesia vel in oratione vel dum audiverem missam aut predicationem cogitavi tale actum turpe: aut habui memoriam alicuius persone in cuius aspectu iam habui vanam complacentiam aut inordinatum amorem. Aut asperi in ecclesia tales personam cum complacentia impudica. Cuius causa habui motum carnis impudicos toties et per tantam moram. Et si dixisti illi

sone tibi gratiose aliqua verba: aut pro luxuriis fecisti aliquis seruitius maliciose: ut scz haberes cōplacētias libidinosa z motus caruales per majorē morā totuz cōfiteri debes maxime si verba nō dixisses aut seruitiū nō fecisses sic prolixē nisi de istius p̄sentia delectatiōez habuisses.

De periculo familiaritatis duarū Ca. xx.

¶ Quoniam multi vident negligere ut cognoscāt affectio-
 nes suas viciosas: z per cōsequēs nō curāt cōfiteri scū
 q̄ tñ diligētē sint perscrutāde: z cū suis vicijs oriētibus
 z ipsis exprimēde. Id̄o pretermittēre nō intēdo q̄ multi nimis
 afficiūtur ad se ipsos. Quidā ad aliquas p̄sonas quidā ad ho-
 nores quidā ad diuitias t̄porales. Et qz hec sūt sic murus iuter
 deū z aīam: iō nullus hominū hīs aliquid de predictis pōt in-
 via dei p̄ficere nec hīc purā oīonez. Et maxime quō ē carna-
 lis affectio ad p̄sonā: z de hac intēdo modo loqui. Nā talis af-
 fectio multos sp̄iales sub specie amicitie sp̄ialis a statu oīo-
 nis impedit z impediuit hec ē inquietudo mētis pestifera: ora-
 tiōē mētis z oris insufficiēs z disp̄gēs z affectus contrarios ora-
 tioni in mente generat z exercet. Nam sicut oratio pura men-
 tem purificat z illuminat letificat cōfortat z impiguat: sic car-
 nalis affectio z immunda mētem inficit z obscurat cōtristat de-
 bilitat z d̄siccat z corpus eiusdē maledictionis implicat. Equū
 sp̄ialibus loquor: p̄pter quos ista scribo nouerint ipsi q̄ lz car-
 nalis affectio sit oībus periculosa et dānosa: eis tñ p̄niciosa est
 magis maxime: quō cōuersatur cum p̄sona q̄ sp̄ialis videtur.
 Nam q̄zuis horū principiū videat esse purū frequēs tñ famili-
 aritas domesticū ē periculū delectabile detrimētuz z malū oc-
 cultū bono colore depictū q̄ quidez familiaritas quāto plus cre-
 scit tāto plus infirmat principale motiuum z vtriusqz puritas
 maculat. Nō tñ de hoc statim perp̄dūt: qz sagittarius a p̄nci-
 pio nō mittit sagittas venenatas: s̄z soluz aliq̄liter vulnerātes
 z amorē angmētātes. Ad tñ vero in breui deueniunt: ut iam
 nō velut angelos sicut inceperāt se inimicem alloquātur z vide-
 ant: s̄z tāqz carne vestitos se mutuo intueantur z sentiant mē-

tes quibusdā cōmendatiōib⁹ ac verbis blāditiōis z adulatorijs que vident^r ex prima deuotiōe procedere. Exinde vnus incipit alterius appetere presentia corporalē quia forma uel species corporū in vtrin⁹qz mēte concepta incitat eos ad volendū presentiaz corporalē qua insit eis presentia mētalis. Sic spūa hīs deuotiō paulatim cōuertitur in corporales et carnalem. Et sic ipsoꝝ mētes q̄ solebāt in oratione cū deo absqz intermedio loqui nūc inter se z deū alter alterius ponit corporalē efigiem⁹ quam velēt z obtenebrant ponētes sub ipsis faciem dei cū facie creature: et non minus horrēdum est cū hi propriuz errores percipere z emandare debēt ut in ipsis potius nutrimentuz erroris totum illud indicāt z maxime a charitate procedere cui⁹ merito puto z sibi inuicē mentientes referūt q̄ cū in orōne vn⁹ alteri presentat magis eis dlectabile ac si pro se inuicē orare cogantur gratia z virtute diuina ac per hoc cōsolatiōez simplicit^r sensualē quā habent in illa representatiōe de se inuicem facta in oratiōe predicta estimant z affirmāt ac asserunt esse spūalem gratiam z diuinā. Quales autem illusiones recipian a sagitario supradicto specialiter mulieres que cito fidem adhibēt illusioni mentali esset horribile z quasi impossibile declarare. Sentiunt nanqz in occasione prefacta z representatione mentali calorē quendam ignituz a sagitario illo iactatum quē credunt z dicunt esse ignē charitatis a spū sancto transmissum volentem cōiungere spirituz vnus spiritui alterius vinculo charitatis: cum tamē sit ignis libidinosi amoris prout frequentia manifestant z inde deliberāt se tanqz spūales vnitos posse securius sapius ac prolix⁹ simul loqui atqz in hoc tēpus perdere s⁹ lucrari: proinde modos insolitos z cautelas mirabiles adinueniunt quib⁹ procurāt simul colloqui z frequēter allegātes vn⁹ alteri causas vtilitate uel necessitate depictas: cum tamē in veritate nichil aliud sit causa nisi onus: cui rō oīs iam succumbit: Sic itaqz carnali cōcupiscētia sen cōplacētia errecati temp⁹ quod olim consueuerāt in oratiōe expendere ac specialiter occupare: nunc in huiusmodi familiaritatibus z colloquijs pdūt

Et sic: qđ dolendū ē: alloctiōes diuinas pro carnalibus com-
mutantes. Ammodo igitur nisi mora serotina cogēte aut alia
ineuitabili causa alias non possunt ab inuicem discedere: z tñc
inuicē z tristes discedunt: hec at tristitia est certissimū iudiciū
qđ carnis vīculo sūt alligati. Et per hec visitatiōes z consolati-
ones diuine a carnalib⁹ z diabolicis discernūtur. Deniqz qđ-
uis se multis erponēt periculis et multa mala incurrāt dū eoz
obtenebratis cōscientijs indicāt quedā sibi tanqđ spūalibus es-
se licita qđ fieri nequeūt absqz periculo z peccato. Putavi tñ
melius esse nō multa de hoc calamo exarare. Hec tamen tace-
re nō valeo quin aliqualiter referam: maxime qđ non lōge a tē-
poribus istis similia cōtingerunt. Tandem spūales predicti qñ
qđ se deduci permittunt: ut se inuicē familiariter tēgūt sub spe-
cie charitatis: referantes sibi inuicē immensuz cordis amozē
qđ impudenter charitatē appellāt. Sz in hac referatiōe amo-
ris est sūmū periculū qđ ex hoc fabricātur sagitte qđ mētes eoz
vulnerāt mortaliter atqz venenāt. Et qđ super oīa vidēt mihi
horredū deo angelis hoībus et demonibus fuerūt iam aliqne
spūales noīe spū luxuriose imbutē: qđ in excusatiōez sine libidōis
presūperūt dicere se habuisse in illis actib⁹ impudicis mag-
na sentimēta de deo. Qđ nichil aliud iudico esse nisi eodaz iei-
tamētez z inductiuū ad similia securi⁹ intrādū: z peiora ppetrā-
duz. Dic mihi qui talib⁹ credis z adheres si ille sint verere spi-
rituales ut asseris. Quid aliud loqui aut facere dberēt nisi qđ
ā spū setō pcedere pōt uel pcedit. Ac illo asit nichil pcedit no-
riū sz solū qđ est vtile z honestū: Quid enī ad spūm setū de ta-
libus osenlis aut qualē bonozē inde cōsequit deus et qđ vtilitas
aut qđ necessitas tibi ad salutē uel alteri ut hos tactus facias ut
patiaris. Que cōnectio spūs ad libidinem carnis: Que igitur
tua presumpcio ut hāc contumeliā inferas spūi setō: scilicet at-
tribuēdo sibi tue impudicitie setozē que vix demonēs patiunt.
que inqz temeritas: tua mulier hypocrita a facie dei proiecta:
ut dicas delectationem carnis libidinosam esse gratiaz z cōso-
latiōem diuinā: Reccede ergo sera pessima de finib⁹ meis qđ

mones neque sit tuā presentiaz sustinere hec itaqz s̄ses ebaris-
simi nō incōgrue huic operi sūt inserta. **U**t sciat vnusqz qz
per hec venenosa affectio sub colore spūs acquisita sūme impe-
dit puritatē cōfessionis z cordis mūdiciā ut sic hāc fugiat tanqz
viciōsam rubiginē q̄ vir pōt aboleri de mēte si alicui fuerit ap-
plicata precipue qz tales p̄sone q̄z diu sūt hac sagitta p̄cussē q̄si
nunqz pure et integre cōfētur eo qz ipm̄ morbū despectibiles
in p̄sona spūali vercūdant̄ toties detegere plene z integre cō-
fessori: verētur exprimere aliquas circūstantias tali affectioni
anneras quas uel tacēt uel exprimūt imp̄fecte vtentes verbis
operētib⁹ dictū morbū sic ut occupatio mētis sit quasi cōtinua
circa personā dilectam z in oīone z in cunctis actibus suis. **E**t
imaginationes turpes de ipsa vana cōcupiscentia cordis et in
memoria z aspectu mentali ipsius z negligentia in cuitādo ei⁹
presentiam z colloquium z alia que sibi ipi experiuntur propte-
rea sepe mutant cōfessorem aut vellēt mutari si possent. **S**ic
qz tristes sūt z accidiosi frequenter tam ratione affectionis flu-
ctuātis in mente q̄z ratione confessionis imp̄fecte de qua ip-
sime cōtestātur. **S**ed qd̄ peius est est ipi debēt querere medi-
cos spūales cautos z expertos qui scirēt illas egritudinem z ca-
usas eius cognoscere z cōgruuz remediū adhibere. **N**on solū
non faciūt sed potius si semel ad aliquē talē peruenerit ex tūc
ipsū fugiūt nec reuertunt̄ ad ipsum. **Q**uerūt ḡ cōfessores ydi-
otas z simplices qui nec morbum intelligūt nec causas ei⁹ co-
gnoscūt z id̄ nesciūt adhibere cōgruā medelā. **T**ātum de hac
materia dirisse sufficiat ut per hoc animētur per viam puram
z immaculatā incedere z fugere piculosā pestē familiaritates
mulierū spūaliū q̄ nō meli⁹ q̄z fugiēdo vitat. **S**atis enī posset
quis hac sagitta p̄cussus se ieiunijs vigilijs ac disciplinis affli-
gere z ozare q̄i non fugiat p̄sonam z oēm occasionē despiciat.
nunqz curabit illo morbo s̄ magis augebit̄ illud vulnus pro-
ter qd̄ sequamur auxiliū sine cōsiliū beati Hieronymi dicē-
tis. **F**eminā quā vides bene cōuersatē mente dilige: nō cor-
porali frequētia qz iniciū libidinis in visitatiōe mulierū est. **E**t

nisi dñs cū mulierib⁹ nō melius vincit q̄ fugiēdo quā cū cete-
 ris vicijs ⁊ morib⁹ quis possit resistere: huic tñ non pōt nisi per
 fugā. Et alibi. Si mulier potuit vincere etiā qui jam erat in p-
 adiso nō ē mirū si eos impediāt qui nōdūz ad paradisu puen-
 rūt. Et iterū. Solū cū sola nō sedcas in secreto absqz arbitrio
 ⁊ teste. ⁊ nec sub codē recto solus cū muliere māseris: nec in p-
 terita castitate cōfidās: qz nec tu sāione for:ior nec salomone sa-
 piētior. Si forte dicas: iā corpus emortuū ē: dico tibi qm̄ dia-
 bolus vivit cuius flatus prunas extinctas ardere facit. Itē di-
 cit. Oēs virgines xp̄i ⁊ puellas aut equaliter dilige aut equa-
 liter ignora. Itē beat⁹ aug. dicit. Sermo brevis ⁊ rigidus cū
 mulieribus ē habēdus: nec tñ qz sanctiores sint iō minus canē
 de. Duo ei sanctiores fuerit eo magis alliciūt ⁊ sub pretextu
 blādi finonis inicit se vicijs impijssime libidinis. Crede mi-
 hi expert⁹ sum: i xpa loquor nō mētor. Cedros libani. i. cōtē-
 platiōis altissime boies ⁊ grecū arietes id ē magnos prelatos
 ecclie sub hac specie corruisse repperi: de q̄rū casu nō magis p-
 sumebā qz Hiero. ⁊ Ambro. Sic ait Ber. Quotidie cōver-
 saris cū muliere ⁊ cōtinēs vis putari: esto qz sis: maculā tñ sus-
 pitionis portas: scandalum umbi es. Tolle materiam ⁊ causā
 scandali: quia ne homini illi per quē scādalum venit.

De verbis viciosis. Ca. xij.

Sciendū qz verba viciosa ⁊ gravia distincte sūt cōfite-
 ri. s. scdm̄ differētias suas ⁊ cū circūstāncijs ⁊ occasi-
 nibus corūdez de murmuratiōe q̄ fit q̄no narrat dese-
 et⁹ persone absentis: sic cōfiteri habes. Dic vtrū vere uel false
 ⁊ ppter quā causā. s. ppter odiū uel vindictā: si tu dixisti uel in-
 ducere fecisti aliquē ad hoc vel desperasti si alicui ex hoc nocui-
 sti uel alicui audierī generasti: odiū de illo de quo dixisti uel ali-
 quid mali accidit aut velle accidere desiderasti. Non ḡ suffi-
 cū dicere multoties murmuravi. ⁊ de multis: nisi ista explices
 non tñ dicas defectū de quo murmurasti si est notus nec nomē
 persone ⁊ dicat qualitas persone aggrauantis pctm̄ sicut si de
 patre tuo: de sancto viro: de prelato ⁊ p:opter quā causam. Et

si defectus est falsus confiteri: defectum et personam cui falsum impositum est: et debes reuocare coram illis quibus propalasti maxime si defectus est gravis. Sunt tamen quidam qui ut nimis displiceant confessori expriment personam cui fecerunt iniurias uel de qua murmurauerunt quod ipsa persona reputat mala quam ab omnibus uel pro omnibus odiosa ut per hoc indicetur minus peccasse. Sed hoc est uiciose dictum quod debet in cordibus suis reputare et per confessionem ostendere seipsum esse peiores quam illa persona quam in sui excusatione nominare presumunt. Quidam adhuc peius faciunt quod ut placeant confessori personam expriment de qua murmurauerunt aut offenderunt auferendo rem aut impediendo eius bonum: quod sciunt illam personam displicibilem confessori. Iste grauius peccat se confitendo quam sit peccatum confessus quod contra charitatem proximi dupliciter peccat: quod faciunt confessorum de peccato gaudere quod confitetur et dicunt iniuriam quam alteri inferunt et sic non dolent de peccato quod confitetur sed potius gaudent putantes per hoc captare beniuolentiam a detractioe quam grauior est confessori: quam detractio est quasi quoddam homicidium spirituale occultum sicut quando aliquis audit aliquem laudari de aliqua uirtute et sufficientia conatur auferre de corde laudantis aut cuiuslibet audientis illam bonam opinionem que habet de illo negando illud et potius defectum istius declarando aut hypocritam appellando: quod dicit quod quicquid facit pro humana laude facit: hoc autem uicium committit propter inuidiam aut uanam gloriam. Nam detractor querit laudari super alios et potest uel super illum cui detrahit aut tunc nimis reputari quam ille qui laudatur: et inde oritur graue peccatum quia affectant mortem aut expulsionem aut tribulationem aut casum illius de cuius laude tristat et statim sunt dispositi ad audiendum hoc de ipso cum gaudio quod uicium nonnullos spirituales pulsat qui nondum paraclytum receperunt. Quidam autem ore non murmurant nec detrahunt de alijs ne et ipsi despiciantur aut murmuratur de ipsis appetunt tamen illud ab alijs fieri: et omnia talia cum motibus et causis sunt confitenda integre. De duplicitate qua dicuntur mendacia que est quod lingua et intentio non concordant quod facit intelligi et credi quod non est: tales quandoque sunt duplicitates

proditorie sicut fuerūt in iuda quō dixit Aue rabi. Isti mel in
 ore gerūt ⁊ retro pungere querūt. Nam post osculū fecit xpm
 capi. De simulatiōe q̄ ē in verbis: signis ⁊ opibus exteriorib⁹
 cuius contrariū est in mente: hoc est propriū hypocritarum.
 Est autē simulatio falsitas veritate depicta vel viciū verbis ⁊
 actibus virtuosus optum. Simulatio in verbis est quō te dicit
 insipietes ⁊ viciosum ut per hoc humilis reputeris ⁊ cū hoc p̄
 elegis ut sic nō credatur nec reputeris q̄ appetis virtuosus et
 sufficiens reputari. Et e contrario turbaris si talis reputaris.
 Est igit̄ humilitas in verbo: supbia i mēte. Simulatio in ope
 est quō sit act⁹ virtuosus: ut acquiratur solū fama. Simulatio
 in signo ē quādo pretenditur honestas in sensib⁹ s̄ cor ē plenū
 inhonestate. Nec trahitur quis i opere nisi q̄ caret oportuni
 tate quaz vellet. Sic quidam religiosi de die quādo videntur:
 ut putent̄ sancti ⁊ honesti: sensus suos valde componūt ⁊ maxi
 me in officio ⁊ in choro inclinatiōes profundas ⁊ similia faciē
 do: sed de nocte nulla signa deuotiōis ostendūt dum non senti
 unt se videri. Sic quidā se macerāt abstinendo ut spūales ap
 pareant ⁊ indicētur. Aliqui exterius apparent patietes subri
 dendo qui tamē plenū ⁊ tristitia dolēt de iniuria eis facta et
 sic omnis hypocrita ē simulator duplex ⁊ fals⁹: ⁊ per cōsequēs
 inimicus ⁊ proditor veritatis. Et iō quia huic vicio multa sūt
 anxia: alia cum diligenti examinatione debent in confessione
 euomere virus suū. Mendacia scđm sur̄s species sūt confi
 tenda: q̄ quēdā sūt alijs noxia ⁊ hec grauiora non noxijs: que
 dam deliberate prolata ⁊ grauiora illis q̄ proferuntur a casu.
 Quēdā sunt iocosa ad gaudiū prouocantia que tamen a viris
 perfectis sūt artāda. Quādo vero dicūt mendacia per quādā
 inaduertētā sicut narrātes historias aut multaz prolire loquē
 tes debēt confiteri q̄ noscūt falsa. Qui vero in predicationib⁹
 narrant miracula nō vera aut historias derisivas seu fabulas
 seu textum scripture sanete trahunt indebite ut coaptent verba
 male faciūt ⁊ confiteri debēt q̄ tot varietates sunt in sacra scri
 ptura q̄ possunt dici quoniā mendacio nō eget de⁹. Adulteria

ut sūt verba blāditoria ad cōplacētum vel ut cōmendet uel ut
beniuolus fiat ut ut seruiciū respiciat sūt cōfiteāda tanq̄ mēda-
tia exprīmēdo intētionē quā habuerūt in predictis z potissime
qui adulātur gestib⁹ corporeis z actib⁹ manuū z oculoꝝ ut offe-
dat affectionē z cōpassionē ad aliquē: qz tales oēs sūt mēdaces
z falsi.

Eruditio utilis ad oīa sup̄dicta. **Ca. xxiij.**

Tāt scias melius confiteri studeas saltē semel in die
n examinare quomō tēpus expēdisti z discurrere per sin-
gulas horas cogitādo loca in quib⁹ fuisti: cū quibus
personis quid cogitasti: quid dixisti: quid audiuisti: quid fecisti
ut cognoscas relaxatiōes lingue: cordis z sensuū in q̄b⁹ z quo-
tiēs offendisti aut dedisti alijs materiā offēdendi: z sic ordina f
mente tua sic ea fueris memor: cōmississe: qz melius explicabis
oīa q̄ fueris memor et illa pluries patrata z ordinate repete in
mente tua nec te pigeat in tali examinatione exerceri qz par et
letia mētis quā inde cōsequeris supercedit oē mōdū gaudi-
um. Qd si absqz difficultate magna z cū magna trāquillitate
animi istū modū volueris obseruare stude in paucis delinque-
re ut pauca possis recollere cōfiteri. Cōfessores eligas cōpassi-
uius: pbatū in tētatiōib⁹ z in via cōnnetie se exercētes. Cui se-
pe cōfitearis z aperias oēs defect⁹ clare z lucide z stimulos q
bus molestaris. Sit ille cbaritatiuus z humilis discret⁹ z in-
telligēs. sic q̄ possis ad ipm cōfidēter recurrere et sciat tibi re-
mediū adhibere. Aliter at si cecus ceco ducātū prestet abo i fo-
neaz cadūt. Ad ista melius obtinēda necessaria ē tibi solitudo
q̄ ē via p̄maria ad cordis mūdiciā z tutelā ad custodiā. Unde
si es religiosus si pacē queris hinc merito egredieris. Versus
Cella q̄i celum sit tibi qua celica cernas. Hic legas hic horas
mediteris: ruinas plangas: par ē i cella: foris at plurima bel-
la. Si at es secularis fuge cōsortia quātū potes nisi pro euiden-
ti utilitate aut necessitate. Expediēt etiā ut portes in corde pro-
positū tibi cauēdi pro posse ab omni offensa dei z proximi. Et de-
bes te armare cū orōne dicēdo. Deus in adiutoriū meū intēde
et c. quia sine auxilio dei impossibile ē te a quēqz minimo pctō

liberari. Et quous deus permittat te cadere quātūcūqz ipm ro-
 gaueris in orōne ne in aliqua peccā incidas nō tñ propter hoc
 distas a bono pposito bene operandi: qz hoc deus permittit ut
 agnoscas te infirmū z cōrinne diuino te auxilio indigere nichil
 qz boni per te ipm posse perficere quātūcūqz cupias z pponas.
 Propter qd oportet semp orare z nō deficere. Ille aut sp orat
 qui nō cessat bene facere z mala vitare desiderat. Si aut ab in-
 cepto bono destiteris eo q in orōne non exaudiris: tūc est signū
 q spūalis edificij qd est cōscientie puritas cares principio: cui
 ānera ē cognitio proprie vilitatis. Ad qd cōsequit virtz humi-
 litatis q mētez in bono cōfirmat z facit hoīem cōtentiari de oī-
 bus iudicijs z pmissionib⁹ diuinis circa omēs creaturas z se.
 Dns ei in veritate te ipsum agnoscis: oībus cōpateris nulluz
 odis nulli inimicaris. Plus gaudes de passionibus z penis
 corporalib⁹ qz de cōsolatiōib⁹ carnalibus qz te vides ista me-
 ruisse z esse vtilia: bec at esse piculosa. Sic g oīa preter pctm di-
 ligas. Nichil pter pctm timeas. Nichil te preter deū afficiat
 Nichil te nisi culpa contristet. Et qm cognitio z accusatio sui
 ipsius q acquirt per mētis mūditiā: solitudinē z mētales ora-
 tiōez: necesse ē ut quisquis qui ad hāc puritatē peruenire affe-
 cter solitudinez velut matrē oratiōis z munditiē amplectatur.
 Et ibi in lectione z sui cordis scrutatiōe sic se quotidie exerceat
 qd omni ociositate vitata oīqz humana verecūdia postposita et
 despecta ad verā z puram integrā z plenaz confessionez nunc
 se preparet z disponat.

C Modus cognoscēdi se ipsū. Ca. xxiij.

Ostremo qui vult ad sui pfectā cognitiōez cito z faci-
 liter peruenire ac pfecte pacē cōscientie possidere p-
 mo cor suū spoliet ab oī amore z affectione sensuali a
 quacūqz psona z re tēporali sic q inter deū z cor suū nulluz sit
 mediū. Nichil diligat extra deū nec preter deū z tūc talis af-
 fectio nō erit mediū impediēs sz adinuās et coaprās. Scōder
 ut cor suū ab amore fordinato ad se ipsū: sic q nō sit fur z latro
 bonoris z laudis appetēdo aliquid de his que debent sōli deo

simpliciter. Nil terrenū appetat nisi pro dei seruitio z utilitate
sue uel proximi z abneget propriam uoluntate cupiat alienus
velle potius q̄ suū perficere nec a uoluntate dei ac ei⁹ permissi
one animus suus discordecet. Tertio ad huc cōscientie stimulus
frequēter exerceat memorāda preterita delicta se ip̄m arguen-
do de negligentia concupiscētia z nequitia. De negligentia qui
dē se arguat si cor suū nō bene custodiuit. Si tēpus inutiliter
expēdit: si opera sua in finē debitū non reduxit. Adhuc si fuit
negligēs in oratōe in lectōe et boni operis executōe quoz v-
num nō sufficit sine altero adhuc si fuit negligēs ad agendum
penitētiā de cōmissis ad resistendūz tentationib⁹ a deo permis-
sis ad proficiendum in bonis sibi ostensis. De concupiscētia
autem se reprehendat cogitando si in se uinit aut uixit concu-
piscētia z uoluptate appetendo dulcia z mollia z cibaria sapi-
do uelimenta deliciosa z oblectamēta luxuriosa cum omnia in
primo motu sūt fugienda. Item si uiuit in se uel uixit concu-
piscētia curiositatis appetendo scire occulta dei aut creaturarū
videre pulchra: habere p̄ciosa z similia que omnia procedūt
ex auaricia. Item si in se uinit aut uixit cōcupiscētia uanitatē
appetendo humilūz fauorē uel honorē laudē z propriam gl̄-
iam hec omnia que faciūt hominē uanum sunt fugiēda a quo-
cumqz z maxime religioso qui debet ambulare in ueritate corā
deo z hominibus in cūctis bonis operibus suis et ordinare cor
uerba z opera in laudez dei z edificationem proximi z utilita-
tez suū nihil extra deū penitus appetēdo. De nequitia uero se
arguat cogitando si in se uiuit aut uixit iracundia in uerbo uel
animo in exteriori signo z si aliquē ad uerecundiam puocauit
hoc aut uiciū nō pōt corrigi nisi per sp̄m ueritatis ut. s. hō cō-
sideret quid meruit per pctm mortale Ac per hoc bonitatē dei
attendat z patiētiā q̄ ipsum sustinuit usqz nunc nec adhuc eū
damnare uult cum iuste possit ac potuerit quotiens mortaliter
deliquit. Cum ergo ueritas ingreditur animam z ibi permanet:
omne cor impatiens z furiosum efficitur humile z ināsuētuz.
Et oē cor durū z impinūz efficitur piūm z cōpassiūū hec aut uir

tus ingredit̄ solūmodo in cor̄ mūdātū. Itē cogitet si in se vinit̄ aut vixit nequitia inuidie q̄ de bono alterius cōtristat̄ z de malo iocūdat̄ qd̄ vicūū directe cōtradicit̄ spūi sancto. Et iō ex inuidia orit̄ pctm̄ in spūm̄ sctūz: qd̄ dicit̄ inuidētia. Contra qd̄ scriptū est in matheo. An oculus tuus nequā est: quia ego antē sum bonus. Et iō hoc pctm̄ nō remittit̄ in hoc seculo nec in futuro. Item cogitet si in eo est uel fuit nequitia accīdie que cōsurgit̄ ex tedio boni aut ex ociositate nimia aut ex timore ul' dolore alicuius mali. Et ex hoc oriūtur pessime suspitiones maligne cogitationes: blasphemie: diffidentia de deo: z finalis desperatio. Ad hanc sepissime deueniūt insolētie dediti et qui se negligunt in bonis exercere z tempus suum vtiliter expendere: necnon qui nimis ē ambiciosus appetendo excessiue bonorem talis qui appetit supra meritūz siue sufficientie nunq̄z habet quod appetit: sed quod peius est iusto dei iudicio quāto magis trahitur quanto magis seipsum eleuauerit z procurauerit per alios: trahi sursus tanto magis deprimitur z cōtemnitur. Qui ergo hoc vicium desiderat vitare studeat ocium vitare ac mentis z corporis superare pigritiā: corūqz occasiones prescīdere que sunt amoris quietis z immoderantia victus. Prop̄t̄ has duas causas peccata pessima sūt perpetrata. Ex his occasionaliter venit ira dei super Sodomā z Gomorā. Idcirco sancti patres fugiētes de seculo ad desertum contra illud vicium accidit que inficit̄ z dissipat omne bonū statim armis tēperat̄ie occupat̄ōis z continentie fomento ne ociositatem radicem omnis mali incurrent se principaliter munitant.

C Peccatorum origo.

Ca. xliiij

o **A**mnium viciorum capitalium vnum est initium scilicet ingratitude. Duplex est enī radix: timor male humilitās: z amor male inflamās. Triplex fomentuz est cōcupiscētia carnis z oculorum z superbia vite. Septiforme caput ē superbia. inuidia. accidia. auaritia. gula. luxuria. Inter q̄ sunt quinqz peccata spūalia: z duo carnalia. Cū autem peccatnm̄ mortale non sit aliud q̄z recessus a deo per

q. ij.

ipsius contemptus in se ul' in suo precepto cum cōtemptus ante
 tem dei sit supbia: igit' necesse est ut oīs peccati mortalis culpa
 sumat initium a supbia. Quia vero nullus cōtēnt deū uel suuz
 pceptū: nisi qz aliquid ab ipō timet pdere aut uellet acquirere:
 id oportet qd oē pctm̄ actuale trabat originē ab hac duplici ra
 dice: aut amoris aut timoris. Quis at timor: hz ortū ab amore: qz
 nullus timet pdere nisi qd amat z ideo amor z timor: ab eodez
 fonētur. Et qz amor inordinat' est respectu boni tporalis: z il
 lud ē interius excellētia z exterius pecunia: inferi9 lasciuia car
 nis: id tria sūt fomēta pctōz z uicioz actualiū: z radicalia duo
 ad qd dñs aīa inordinuate fert: oīa pctā actualia ordinātur. Et qz
 hoc fit secūduz septiformē modū: ideo sunt septē peccata capi
 talia ex quibus generat' vniuersitas peccatoz.

Peccatum in spiritum sanctum.

Ca. xv.

Quis oē pctm̄ sit extra deū trini9 z vnū appropriat
 q tñ aliqd pctm̄ esse in patrē. aliqd i filiū z aliqd in spi
 ritū sc̄m. Peccatū at in spūm sc̄m ē irremissibile
 hoc sc̄lo z in futuro. Nō qz in hoc sc̄lo nō possit dimitti: s; qz nō
 dimittit nisi raro aut uir in hoc sc̄lo quātuz ad culpā z modicū
 in futuro quātuz ad penā h' alit' pcti sex sūt differētie. Inuidia
 fraterne grē. Impugnatio ueritatis agnite despacio: p̄sūptio:
 obstinatio finalis impenitētia. Primū ē cōtra charitatē dei
 quātuz dolet qd dñs de' ē bonus qui ex bonitate sua dat grām
 z ē cōtra charitatē pximi. Scdm ē cōtra ueritatē fidei qd ē fun
 damētuz nre salutis. Tertiu ē cōtra miām dei: qz credit se pl9
 peccasse: qz deus possit parcere. Quartū est cōtra iustitiā dei qz
 tm̄ presumit de miā dei: qz credit se nō debere puniri de pctis:
 ac per hoc se relaxat ad peccādū z penitere nō curat. Quintuz
 ē cōtra grām penitētiālē: qd facit resilire a pctis cōmissis. Sex
 tū ē cōtra grām penitētiālē qd facit p̄cauere a cōmittēdis: fm qd
 ipa finalis impenitētia dī ppositū nō penitēdi: sic ei ē spēs pec
 cati in spūm sc̄m. Secūduz aut qd finalis imp̄tia dicit confir
 mationē pcti usqz in finē: sic est sequela oīm mortaliū pctōz: qd
 in hac uita nō remittūtur z maxime oīm specierū pcti in spūm

sancti. Et sic omne peccatum in initio sumit a superbia: et sine habet a finali impenitentia: in qua qui deuenit puniuntur in gehena: a qua finali in penitentia nullus peccator mortaliter potest liberari nisi interueniat gratia mediatoris christi.

Peccati descriptio.

Ca. xxvj

Am o[mn]e peccatum dicat recessum voluntatis a primo principio in quantum ipsa voluntas nata est agere ab ipso et sine ipsum propter ipsum. Ideo omne peccatum est inordinatio mentis sine voluntatis: circa quam nata sunt esse virtus et vicium. Peccatum igitur actuale est actualis inordinatio voluntatis. Vel scilicet agere peccatum actuale est dictum vel factum vel concupitum contra legem dei. Inordinatio autem ista aut est tanta quod ordinem exterminat iustitie et sic dicitur peccatum mortale quod natum est auferre vitam ab anima ipsa separando a deo propter quem uiuificatur anima iusti. Aut est tam modica quod ordinem istius non perimit sed aliquantulum perturbat et sic dicitur veniale peccatum quia de ipso cito veniam possumus obtinere pro eo quod ipsum non tollit gratiam nec eo incurritur in inimicitiam dei. Ordo autem iustitie est ut bonum eternum preferatur bono temporali: et bonum honestum preferatur bono utili et dei voluntas preferatur voluntati proprie et iudicium rationis preferatur sensualitati humane. Et quia lex dei precipit hoc et vetat oppositum. Et ideo quoniam eterno temporale bonum utile preferatur: sensualitas rationi et voluntas propria preferatur dei voluntati committitur peccatum mortale. De quo dicit Ambrosius quod est preuaricatio legis dei et celestium inobedientia mandatorum: hoc autem committitur vel fit quando committitur quod lex precipit siue sit quod lex vetat. Et quo oritur duplex genus peccati. scilicet omissum et commissum. Quod vero bonum temporale plus debito modo diligit: sed preferatur eterno: et honesto non preferatur utile et voluntas naturalis plus debito amatur sic tamen quod non preferatur diuine et ratio concupiscit: non tamen preferatur iudicio recte rationis: tunc est peccatum solum veniale quia licet hoc sit preter legem diuinam non tamen directe est contra eam. Sensualis autem appetitus non preferatur recte rationi: nisi quoniam ratio ei consentit et ideo peccatum mortale non committitur sine consensu. Si autem sensualitas in-

ordinate moueatur cū ista inordinatio ad malū declinet et ad
huc ratio nō cōsentiat aliqđ pctm̄ ē qz aliquo modo ledit ordi-
nem iustitię. z qz in statu innocētię nō mouebat sensualitas nisi
si scđm motū rōnis: ideo stante hac nō poterat ibi esse veniale
pctm̄: nūc autē qz rōni repugnat sensualitas velimus nolimus
ideo necesse habemus cōmittere veniale pctm̄ aliquod per pri-
mos motus. Et licet particulariter ac sigillatim possint denitari
oīa: tñ nullo modo pūt caueri qz pctā sūt ista et pene pcti origi-
nalis vel actualis. Et iō merito dicuntur pctā venialia qz hoc
ipso digna sunt venia. Veruz qz rō his cōsentire nō cōpellit: si
post cōsensuz delectatiōis cōsentiat in opus: tñc ē plenus cōfē-
sus: ac per hoc ē pcti cōsumatio q̄ peruenit vsqz supremā por-
tionē rōnis ex qua pendet plenitudo cōsensuz: qz vero nō soluz
cōsensuz in opus verum etiā in delectatiōez. Cōfēsus ē in quo
inferior ps sequit̄ sensualitatē. Nō si in delectatiōez sensuales
ratio sensualitati cōsentiat z succumbat propterea fit subuersio
iustitię ppter qđ cōmittit̄ pctm̄ mortale q̄nis minus graue qz
non solū imputat̄ inferiori parti rōnis: s; etiā superiori q̄ debu-
it cōpescere z cohibere inferiore ne cōsentiat.

Confessio siue humiliatio sui ipsius Ca. xxvij.

Ecce descripsi cor mūdū z cōsciā purā vir ego in
e mūdū z maculat̄ multū me offēdere sciens z me ipm̄
nesciēs. Alienos defectus dijudicās z meos nō inspi-
ciens: vicia z occasiones vicioz vobis aperiēs z ipa vicia in me
corrigere negligēs: festucas in oculo alieno prospiciēs: z i meo
trabē non cōsiderans: aliene vite dur esse presumēs: z modera-
mina vite pprie nō tenēs: oīum mores discutiens: z meos deie-
rēs: erga me ipm̄ secus pmanēs z circa alios occultat̄ existens
fraterna tñ charitate coactus (qz oīum fratrum aīas sincere am-
plector) Deo maxime quo eas sentio pfectā cordis affectare mū-
ditā mūdūmqz cor sollicite ac studiose perquirere: quo ipaz at-
tingere valeatis: ut supra scriptū ē: nra charitatina dilectio hu-
miter z benigne suscipiat vbiqz sicut in speculo z exemplo ve-
rissimo viā z ianuā in qua ingredit̄ aīa in atrū domus dñi: qđ

est cōscie puritas diligētissime speculet: firmiter attēdentes q̄
 ad dictū atrīū nullus unq̄z in hac vita peruenit: nisi modo pre
 dicto sc̄ipm̄ agnoscere studeat. s̄m̄ notitiā sibi datā a d̄no: suāq̄z
 cōsciam mūdā z imaculatā seruare per cōfessionē purā verā z
 integrā superius memoratā p̄ponat: ipse nāq̄z modus cōfitem̄
 di super humilitate p̄fecte fundat̄ p̄cedens ex filiali dei amore
 qui non patit̄ in corde habitare pctm̄: nec circūstātiās pcti quib̄
 bus pntet deū offensū dū modo statim euomat per cōfessionēz
 sc̄dm̄ sui possibilitatē z noticiam habitā de offensa. Et huius
 mōi sollicitudo seruādi cor mūdus z cōscientiā mūdā est sig
 nū cōgrunz z euidēs q̄ quis inter dei electos filios reputetur.
 Unde talis aīa secure pōt̄ idcere. Dñe dilexi decorez domus
 tue: idest munditiā aīe mee: z locū habitatiōis glorie tue. i. pu
 ritatē cōscientie. Et ratio: q̄ in volūtate p̄fuitisti decori pu
 ritatis mee virtutē z in iustitia apparebo purus et mundus in
 conspectu tuo: z sātabor cum apparuerit gloria tua. Ad quaz
 nos perducit ipse deus qui viuit z regnat Amen.

Explicit peroptimus tractatus de cōfessione
 seu puritate cordis z mūditiā mentis.

Ego te absoluo / confiteor Ego te absoluo / seruo te p̄p̄t̄ / et p̄p̄t̄
apud s̄m̄

Ine
 1225

